

Şahmaran
Kentinde
Kayıp
Bir
Yolcu

numan amed

HPG-BİM YAYINLARI

Şahmaran Kentinde Kayıp Bir Yolcu

Roj Matbaası

Eylül 2010

Hpg-Bim Yayınları

ŞAHMARAN KENTİNDE KAYIP BİR YOLCU

(MARDİN ANILARI)

3

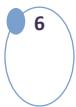
İÇİNDEKİLER

Önsöz-----	7
Kısaca Mardin-----	9
Diş ağrısı devrim ağrısı-----	18
Şahmaran kentinde kayıp bir yolcu-----	30
İntikam-----	37
İhanet-----	47
Umut Meşesi-----	55
Dicle Kenarında Bir Köy-----	67
Kanlı Mehtap-----	88
Cebel Şeyhe doğru yolculuk-----	108
Alo Dino -----	123
Acılarda bir itiraftır-----	136
Şairin şiirinden bir mısra-----	144
Mezar-----	154
Sonuç-----	162

“Unutmak ihanettir.”
Reber APO

“İnsanları öldüren kader, onları görebilmemiz ve gözlerimizi bu cesetlerle doldurabilmemiz için bizi de sorumlu kılıyor. Korku alışagelmış korku, kaçış değil insan, gerçeği kavradığı için utanıyor. İşte gerçek önümüzde: Her ceset sen, ben ya da biz olabiliriz. Arada hiçbir fark yok. Eğer yaşıyorsak, bunu bir başkasının kirletilmiş cesedine borçluyuz. Bu nedenle her savaş bir iç savaştır. Her şehit yaşayan canlıya benzer ve ondan ölümün hesabını sorar.”

ÖNSÖZ YERİNE

*"Şimdi yer yüzüne geri dön
Aklın karışmış ve kalbin kararsızsa
Yolu açıkça göreceğin yere en başa geri
Dönmelisin" -Buda-*

7

Çağ atladık diyenlere baktıkça aksak ya da yalpalayan adımlar görmemiz boşuna değilmiş meğer. Öyle bir çağda bir yaşıyoruz ki, elimizden gelse atlamak şöyle dursun kaçıp kurtulacağız bizi sıkıştıran çemberinden. Bu çağı bitmiş sayıyorum bu yüzden, birçok yüzden. Bitmiş bir daha hiçbir şekilde karşımıza çıkmayacak bir çağ...

Neden mi?

Nedeni uygar denilen vahşi zamanların başlangıcından beri örülen bir tuzağın içinde toplanmıştı.

Şahmeran ve gerilla ve ya özelde özgün olarak PKK gerillasının bir avuç toprak ve mekânda izdüşümü yaşaması belki de ortak bir yazgıdan kaynaklıdır. Zamanın şahinşah ve vezirlerin dünyalarına sırt çevirmiş şahmeran bir toplum yaratmıştı. Bedenindeki yarıdan fazlasını meydana getiren yılan biçimi onun insan biçimli kafasından daha doğal daha hakikate yakındı. Yılanlarından değil, kafasına benzeyen insan topluluğundan kaçıyordu. Grek yazarların, Medaus olarak ifade ettiği bu figür bu topraklarda yaşamıştı. Dünya içinde saklı bir dünya rivayetlerine olan inanç zayıflamışsa da, Şahmeran aslında bu dünyada yaşıyordu. Masalların gerçek, gerçeklerin masal olduğuna çoğu kişi inanır, biz de inanıyoruz. Onun için şahmeran bize yabancı değil, şah damarı kadar bize yakındır.

İşte, bu kitapta bir avuç gerillanın şahmeran kenti denilen Mardin’de yaşanan anılarından oluşuyor. Koca yılların hepsini anlatmıyor, anlatamazda. Ama hepsinin yaşadığı ortak bir yazgının küçük bir maketi anlatılıyor. Ufak ya da görkemli bir olayla sınırlı bir hayatı değil, olaydan onlara yansıyan bir hayatın karşılıklı etkileşimi oluyor. Doğaya fenafillâh bir

bağlılık var. Bu bağlılık belki de anlatılması en zor olan bölümü oluyor. Bu bölümde ipuçları ile yetinen bir yaklaşım var. Bu yaklaşım onların en ayırt edici özeliği de oluyor.

İnsanlar kadar doğaya eşit bir yaşama bağlılığı olan gerillanın hiç vazgeçmediği bir yaşam bütünüdür. İlkler, başlangıçlar yanında ilk sevinçler ve adımlar anlatılıyor. Sesiz sedasız, bir o kadar da hercümerç bir savaşın Kürdistan halkının içinde ve ya kenarında yaşanıp kesintisiz bir hayatın gerçek anlatımıdır. Hala unutulmayan ve anılan birçok kahraman gerillayı konu eden ve güncelleştirmeye çalışan bu anılar, gerillanın gözü ile anlatılmıştır. **DR. Cuma, AGİT, Mazlum, Welat** ve nice gerillanın kısa ama anlamlı yaşamları elden geldiğince yazılmış ve kuşkusuz eksik kalmıştır. Tanıyanlara tanımlarına bir ek, tanımayanlara ise benzer kahramanların hayatlarına bir ek olarak algılanacağına olan inancım ile okuyanlara ve emeği geçen **HPG- BİM** çalışanlarına sonsuz teşekkür borcumu sunuyorum.

Numan AMED
Behdinan
28.8.2010

KISACA MARDİN

Mardin çevresindeki yerleşimlerin geçmişi MÖ 4000'lere kadar uzanır. Sümer kralı Lugalzergiz MÖ 2850 yılında bölgenin kontrolünü ele geçirmiş, ancak bu kontrol kısa ömürlü olmuştur. Nitekim yaklaşık otuz yıl sonra bu kez Akadların egemenliğine girmiştir. MÖ 2500'lerde Akadlar ve Sümerler bu yörede birlikte bir devlet kurmuşlar, daha sonra bölgenin denetimi sırasıyla Hurriler, Babiller, Hititler, Asurlular, Medler, Makedonyalılar, Partlar, Sasaniler ve Bizanslılara geçmiş, bunları Abbasiler ve Hamdaniler gibi İslam hanedanları ile Selçuklular izlemiştir. Artuklular döneminde Mardin önemli bir ekonomik ve siyasal merkez konumundayken,¹¹. Ve 12. yüzyıllarda İslamiyet'in Mezopotamya kentlerindeki varlığını medreseler aracılığıyla belirgin kılmış ve "Sünni Canlanma Dönemi" olarak adlandırılan dönemde, Mardin bu kez dinsel kimliğiyle gelişip ön plana çıkmıştır. Bütün bunlar kentin güçlü bir savunmaya sahip olmasını gerektirmeydi ve Mardin'de yamaçtaki yerleşimi ve zirvedeki kalesiyle böyle bir konuma sahipti. Nitekim diğer Artuklu merkezleri 13.yüzyılın ilk yarısında Eyyubi saldırıları sonucunda ortadan kaldırılırken, Mardin Artukluları diğerlerinin aksine varlıklarını koruyabilmişlerdi. 1260'taki Moğol istilası sırasında Mardin çevresinde önemli çatışmalar olmasına rağmen kale direnebildi. Moğollar ancak 1401 yılında, Timur kaleyi de fethedip kenti ve çevredeki tarlaları yakıp yıktığında üstünlük sağlayabilmişlerdi. Artukluların bu saldırılarda ciddi bir biçimde zayıflamasıyla birlikte kent önce Karakoyunlu, ardından Akkoyunlu Türkmenlerin egemenliğine girdi. Artuklu döneminden geriye kalanlar bu dönemde yeniden onarıldı.

Çok sayıda turist Mardin'i ziyaret etmesindeki başlıca neden, kentin sahip olduğu mimaridir. Gerçekten de ince taş işçiliğiyle bezenmiş güzel evler ve camilerle, güneye doğru uzanıp giden Mezopotamya Ovaları görülmeye değerdir.

Ancak Mardin, mimarisinin ötesinde başka özelliklere de sahiptir. Kürdistan'da son kalan Süryanilerin büyük bir bölümü Mardin'dedir. Süryanilere ait birçok manastır ve kilise yalnızca kentsel alanlarda değil, Midyat'ın doğusunda yer alan Tur Abdin Bölgesinde de görülebilir. Bu manastırlardan hiç olmazsa birini ziyaret etmek için zaman ayırmak yerinde olacaktır. Bölgeye gelen turistlerin çoğu Deyrul Zafaran Manastırı'nı ya da Mor Gabriel'i ziyaret etmektedir. Her iki manastırda taş işçiliği, çan kuleleri ve şapelleriyle dikkat çekici özelliklere sahiptir. Daha da önemlisi, her iki yapı da Süryani nüfusunun önemli bir bölümü dış ülkelere göç etmiş olmasına rağmen, ayakta kalabilen bir dinsel geleneği temsil etmektedir. En az Mardin kadar gelişkin mimarisiyle Midyat'da esasen başlı başına görülmesi gereken bir yerdir. Görülecek diğer yerler arasında, Süryani mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan Anıtlı'daki Meryem Ana Kilisesi, eski sarnıçlarıyla ilginç mezarların görülebileceği önemli bir arkeolojik sit alanı ilan edilen Dara ve çok güzel taş evlerin bulunduğu küçük Savur ilçesi yer almaktadır. Dahası özellikle, çok tutulan Süryani üzümü ile birlikte yörede daha değişik şeyler de vardır.

Mardin Kenti

"Mardin'e gelmemişseniz hiçbir şeyi görmemiş sayılırsınız" diye bir deyiş vardır. Mardin kenti (nüfus:82. 134) Arapların, Süryanilerin ve Kürtlerin bir arada olduğu, farklı dinlerin, dillerin ve inançların yan yana yaşadığı bir yerleşim yeridir. Burada her bir topluluk diğerinin dini bayramlarını kutlar. Müslümanlar kurban bayramı sırasında Hristiyanları kurban eti yemeye davet ederken, Hristiyanlar Paskalya sırasında Müslümanlara boyalı yumurta ikram eder. Aslında Mardin (bu ad Süryanice kale anlamına gelen Merde sözcüğünden gelmektedir) Kürdistan'da Türkçenin kullanılmadığı bir kenttir. Gerçektende tarihsel ve kültürel bir hazine olan Mardin; mimarisine damgasını vuran ender özellikleri taş işçiliği ile görenlerde kalıcı izler bırakır.

Mardin Kalesi

Şehir meydanından olsun kentin başka yerlerinden olsun, eski kentin üzerindeki kayalık yamaçları taçlandıran Mardin Kalesi'ni görmemek mümkün değildir. Kale, 975 yıllarında, buraya “şahin” anlamına gelen El-Baz adını veren Hamdaniler tarafından yapılmıştır. 800 mk² uzunluğunda bir alana yayılmış olan kalede bir zamanlar Artuklu ve Akkoyunlu Dönemlerinden kalma bir cami, pazaryeri, kilise, evler ve konaklar bulunmaktaydı. 12. Yüzyılda bilgin ve gezgin İbn Batura burayı Müslüman kentlerin en güzeli olarak tanımlarken, Evliya Çelebi kalenin altında su sarnıçlarının ve tahıl ambarlarının bulunduğu bir mağaradan söz etmektedir. Kalenin güneyinde tek giriş yolu vardır.

11

Süryaniler

Süryanilerin büyük çoğunluğu Ortodoks'tur.(kendilerine Yakubi de denmektedir) Bu adlandırmanın kökeninde Khalkedon Konsülü'nün 451 yılında aldığı bir karar yatmaktadır. Karar, İsa'nın hem insani hem de ilahi bir doğaya sahip olduğu yönündedir. Süryani Ortodoks Kilisesi'nin kurulmasına yardımcı olan Baradaeus ise İsa'nın doğasının katıksız ilahi olduğuna inanan bir monofizit idi. Kilisedeki dil, Aramice, Arapça ve İbranice gibi, sağdan sola yazılan Semitik bir dildi. Bunun yanı sıra Ortodoksluktan ayrılanlarca 1872 yılında kurulan bir Süryani Katolik Kilisesi ile 19. Yüzyılda Amerikalı misyonerlerin çalışmalarıyla Protestanlığı benimseyen Süryaniler de vardır. Mardin merkez, Midyat ve Savur Süryanilerin yaşadıkları yerler olmaktadır.

Mardin'de Kürtler Ve Sosyal Yapıları

Kürtlerin sosyolojik yapısı bilinmiyor ya da araştırılmamış demek abartıya kaçmayacaktır. Kürtler, PKK'nin geliştirdiği mücadele ile belki de her şeyden fazla kendilerini tanıdılar. Gerilla sadece bir savaş gücü olmamış, Kürdistan'ın sosyalitesi ve tarihselliği gibi birçok konuda Kürt

halkını aydınlatmıştır. Gerek kişinin kendisini tanıması amacıyla yaptığı sosyolojik çözümler, gerekse de Kürdistan'ın dört köşesini gezmesi ile bir sosyal bilimci kadar bu konulara meyil vermek zorunda kalmıştır. Etnisiteden demokratik ulusa doğru gelişen devrimsel süreç PKK gerillasının canlı olarak tanıdığı olduğu, içinde mücadele ettiği bir tarihtir. Gün gün; ay ay bu sürecin nasıl geliştiği, aşiretlerin nasıl eritildiği, feodalizmin nasıl aşıldığı araştırılmaya değer bir konu olmaktadır. Bu gelişme belki de en fazla Mardin'de yaşanmıştır. Mücadele biçimi ve gerilla tarzı ağırlıklı halka dayanmasından kaynaklı baştan beri halkı eğitmiş, halkla içi içe olma durumu yaşanmıştır. Bir sosyal devrim denilebilecek düzeyde yaşanan gelişmeler, Mardin'in toplumsal yapısında da değişimler yaratmıştır.

Aşiretsel yapı ve gelenekselliği Botan ya da Urfa gibi yerlerde öne çıksa da, en fazla derin yaşandığı yer Mardin olmaktaydı. Adeta aşiretler arasında bölünmüş bir coğrafya gibiydi. Aşiretlerden kaçan, dışına çıkanlar ağırlıklı Suriye ya da ovaya inmişse de, aşiret yapısında hiçbir değişikliğe neden olmamışlardı. Bazı ilçeler neredeyse bir aşiretten oluşacak kadar geniş bir külfete sahip bu toplumsal yapı PKK'nin çıkışına kadar varlığını güçlü bir biçimde korumuş, hatta devlet tarafından teşvik edilmişti. Mardin'de siyasi partilere dağılma biçimleri, aşiretlerin dağılma biçimlerine göre idi. Çok partili sisteme geçiş döneminde, bu aşiretlerden milletvekili çıkartmış parti veya aslında devlet bu yapının bozulmamasından yana olmuş, hatta desteklemişti. Adları bilinen birçok milletvekili bu süreçlerin ürünüdürler. Kısacası ağa ve şeyh sisteminden hoşnut olan devletin bunda çıkarı vardı.

Bu sosyal yapı giyim, kültür, aksan olarak birbirinden ayrılmakta her bir yapı kendi içinde özgün yönler taşımaktaydı. Bu yapının katı olduğu yerler Midyat, Ömerli ve Derik olmaktaydı. Zaxoran, Omeriler ve Mala Qencolar en belirgin aşiret örnekleriydi. Soy ismi ile coğrafyanın somut ve belirgin olduğu buraların tarihçesi hakkında ciddi bir araştırma imkânımız olmadı. Ancak, yaşandığı dönemde aileye incek

kadar bir gözlem ve inceleme imkânını bulduk. Dargeçit ile Midyat arasına düşen Mala Süleyman ve Felemezé Cimo ile Hacılar yer yer çatışıp bazen de uzlaşarak bir tarihsel geçmiş arkalarında bırakmışlardı. Bu koridorda yer alan bu yapı Alike Bete isyanından sonra devlet tarafından izole edilmiş, ardından Demokrat Parti ile devlete entegre edilerek, bazıları işbirlikçi haline getirilmişti. Buralarda aşiretsel yapı hala korunmaya çalışılır. Nusaybin, Ömerli ve Midya'nın güney batısına düşen Omeri aşireti Mardin'deki en büyük aşiret durumundaydı; belki de Kürdistan'ın en büyük aşiretidir denilse abartma yapmış olmayız. Mardin'in yarısı onlardan oluşur. Adman ve Mahmut kardeşler olarak bilinen ağaları çatışmış olsalar da, aralarındaki bağ tam olarak kopmamış, sadece farklı ilçeler üzerine dağılma yaşamışlardır. Yıldırım ailesi Mahmut'a dayanıp Nusaybin'e taşınırken, Sincar ailesi de Kızıltepe'ye yerleşmişlerdir. Kırsalda kalan zemin arasında çokta göze çarpan bir farklılık yoktur. Buradaki etnisite bir bütündür. Folklorik yapısı parçalanmamış, kendisini koruyabilmişti. Aşiret demokrasisi feodal çağın bilinen ağalık biçimine benzemeyip, kültürel bir yapıya sahipti. Belki de bu durumun nedeni aşiret yapısının arkaik halini baştan taşıyıp günümüze getirdiği bir özeliğinin olmasındandır. Feodalizm demek, herhalde devlet demektir. Ağalık hukukunun bir sistem tarafından güvenceye alınmasından çok, aşiretin kendi içinden bunu alması hiyerarşiyi frenleyen bir unsur durumundaydı. Omeryan ağası Çale denilen köyde kalıp diğer bütün köylerin ona bağlı olmasına rağmen, her köyün kendi içinde ileri gelenleri olup, ağayı genel çıkarlar doğrultusunda frenleyen onlarca örnekleri vardı. Kısacası bir araştırma konusu olabilecek bu sosyal yapının genel hatları böyle idi.

Üçüncü derece de büyük olan başka bir yerde Sürgücü denilen Savur ilçesindeki sosyal yapılanmaydı. PKK'den önce oldukça etkili olan bu yapının, günümüzde sadece bir şatoyu andıran Amed Ağa kasrı denilen şeyin dışında hiçbir emareleri kalmamıştır. Mazıdağı, Savur ve Çınar arasına düşen bu yer kırka yakın köyden oluşmuştu. Ya ağa ya da şeyh denilen idari biçimi hakkında oldukça sert olan, talan eden, ovadaki

insanların koyunlarını gasp eden anıları anlatılırdı. Şu anda hala etkili olmaya çalışan Ahmedye şeyhi, Delveriya ve Savur Arapları içinde anılır. Alanın koruculaşması, PKK'nin tam olarak parçalayamadığı feodal bir yapı olarak kalmasını da beraberinde getirmiştir. Sürgücüler, Kürtçe Awina denilen köydeki Ahmet ağaya dayanırlardı. Oraya yakın olan diğer bir örnek de Mala Qancolardır. Ahmet Türk, Ailesi'nin ataları oluyor. Derik, Kızıltepe ve Viranşehir arasında olan bu ailenin diğer yapılardan farklı özellikleri vardı. Biraz batı türü bir feodal yapı idi. Toprağa dayanıp biraz da toprak aristokrasisine benzemekteydi. Milliyetçi yönleri diğer yapılardan daha fazlaydı. Tarihleri oldukça çatışmalı geçmişti ki bundan anlaşıldığı kadarıyla toprak feodalizmi daha fazla çatışmalı oluyor; aynı zamanda daha erken aydınlattığı da doğrudur. Kürt sorununu feodalizmle çözmek ideasını taşımıştır. Musa Anter dede ile eskilere dayanan bir ilişki söz konusuydu. Kürtlerin isyanlardan sonra ilk örgütlenmeleri bu yapılar arasından çıkmıştı. Bu dönem KUK, ALA RIZGARİ ve KAWA'cılar dönemi oluyor. Musa Anter'in de benzer bir yapıdan çıktığını söylemek mümkündür. Musa Anter Ailesi, Omeryada nadir bir toprak aristokrasisiydi.

Mardin'deki Pkk' Lileşme Ve Gerilla Süreci

PKK kurulduktan sonra, PKK'nin hiç çıkmadığı bir yerdir Mardin...

PKK'nin ya da gerillanın Mardin'de anılan tarihi Kızıltepe'deki Ferhat KURTAY'ın çalışmaları ile Mehmet EMİN ASLAN'ın okuldayken diğer örgütlerle girilen çatışmalar ile başlar. Kemal PİR arkadaşın Bagok'taki Marine köyünde, çalışma yaptığını milisler anlatırdı. Diğer Şikestuna çatışmasıdır. Yani ilk defa yüzbaşı rütbesinde bir subayın vurulduğu bir çatışma oluyor. Bestelenip şarkı haline getirilmiştir.

Mardin hafızalara Bagok çatışması ile girmişse de, ilk Eyalet olma gibi bir özelliği de vardır. MAHSUM KORKMAZ AKADEMİSİ'NE yakın olması bir avantaj sağlamıştı. Küçük Güney çalışmaları ayrıca bir avantaj olmuştu. Bundan kaynaklı

gerilla Mardin'den hiç çıkmadı demek doğru olur. Botan ile at başı giden, onu besleyen, bazen tamamlayan bir konumda olmuştur. Botan'da Agit arkadaşın şahadetinden sonra gerillanın Mardin üzeri geliştirilmeye çalışıldığı, oradan Botan'a giriş yapıldığı Önderlik çözümlemelerinde vardır. Buradaki taktik hata; halkın örgütlenmesinden çok düşmana yönelik eylemlerin geliştirilmesi, Önderliğin eleştirilerine bile neden olmuştur. Halkı hazırlamadan yaşanan aşırı eylemsel faaliyetler, düşmanın erken tedbir almasına neden olabilirdi. Nihayetinde, Mardin'deki aşırı karakollaşma bu eylemlerden sonra yaşanmıştı. Hatta koruculuk faaliyetleri bile aynı döneme denk gelir. Abdurahman MOTOR, Wesfi ve Mehmet Emin ASLAN arkadaşların eylemsellikleri bu dönemde düşmanı adeta felç eder. 97 Bahar yürüyüşü hamlesi, Mardin'i zangır zangır sallatır. Düşmanın karakollardan çıkamadığı anlatılır. 98 Mardin-Bagok çatışmasına kadar bu böyle devam eder. Bu süreçte, aşırı koruculaştırılma faaliyetlerinin engellenmesi için Önderliğin eleştirdiği bazı eylemler yaşanır. Peçenek bunlardan bir tanesidir. Bagok çatışması ile hemen ardındaki Mehmet Emin ASLAN arkadaşların şahadetleri eyaleti zorlar. Yapılan iki müdahale de ya alana gitmeden şehit düşerler, ya da kısa bir zaman içinde şahadetleri yaşanır. Yusuf arkadaş, Mardin'e giderken Cudi'de şehit düşer. Abdullah AVCI, Sarı Hüseyin ile birlikte on üç arkadaşın Savur şahadetleri 90'ların başında olur. Bu şahadet Mardin için bir milat sayılır. Ondan sonra artık yeni bir süreç başlar. Nusaybin serhıldanı bu şahadetlerden sonra olur. Gerillada bir zorlanma yaşanırken, halkın ayağa kalkması Mardin için yeni bir evreyi başlatır. Bildik Mardin, artık bundan sonra devreye girer. Zincirleme yaşanan serhıldanlar ile katılımların artması da bu döneme denk gelir. Yani "Lı Mirdiné lı bagoké" ile "Moxtaró" parçalarının söylendiği yıllardır.

Bu yılda Eyalet konferansı yapılır. Eyalet düzenlemesi yeniden yapıp, Devrimci GAP Eyaletinin ilanı gerçekleşir. Türk Adnan ile Newroz'un pratiğine müdahale yaşanır. Eyalet üç bölgeye ayrılır. Birinci bölge: Dargeçit, Hezex ve Midyat olurken, ikinci bölge: Bagok ile Omerya, üçüncü bölge ise

Savur, Mazıdağı, Çınar ile Bismil olur. Yönetim düzenlemesi buna göre yapılır. Çalışma tarzı olarak da her bölgede sayıları on, on iki arkadaştan oluşan hareketli birliklerin yanında mıntika düzenine göre cephe birimleri oluşturulacaktır. Cephe birim sorumluları bir mıntika yönetimi, mıntika yönetimi ile hareketli birlik komutanı ise bölge yürütmesi oluyordu. Her mıntıkada bir mıntika sorumlusu her bölgede ise bir bölge komutanı vardı. Eyalet ise iki yürütmeden oluşuyordu. Ağırlıklı cephe, bizim siyasi dediğimiz çalışma ile askeri çalışmadan birinci derecede sorumlu olan bir arkadaşın yanında, direk olarak askeri çalışmadan sorumlu olan bir arkadaş vardı. Eyalet komutanı, ya yedek ya da direk parti merkeziydi. Mardin'in bu yıllardan sonraki pratiğine partinin eleştirisi çok ağır olmuştur. İmkânların iyi değerlendirilmediği, gerillanın özerkleştiği eleştirisi yapıp, sığınak ya da tavuk pratiği denilen şeyler bu eleştirilerden yola çıkarak dile gelen şeyler oldu.

93 ateşkesinden sonra Mardin'e bir müdahale daha gerçekleşti. Eyalet Yönetiminin hepsi orta yol partisi hatta kontra parti olarak değerlendirilip, soruşturmaya alındı. Bu süreçte Botan eyaletinden Xıdır YALÇIN (Serhat) eyalet başına geldi. Gerillanın halk içinde eridiği, gerillacılıktan çıktığı eleştirisi yapılarak dağa dayalı pratik süreç başladı. Bazı alanlar üst bölgeleri olarak seçildi. Bagok temel üst olarak ele alındı. Omerya, Bagok'a bağlandı. Eyalet Karargahı Bagok'ta kalacaktı. Savur Güçleri Batman'ın güneyinde olup, Hasankeyf'e yakın olan Delveriya ve Habızbena Dağlarını kullanacaktı. Kurtalan ve Gercüş güçleri ise Mava'da kalacaktı. 96 yılına kadar bu devam etti. Oldukça sancılı geçen yıllar oldu. Mardin birikimi heba edildi. GAP Eyaletinin tasfiye olması nedeniyle bütün düşman yönelimleri Mardin'e odaklandı. Mardin adeta kalkansız kalmıştı. Düşman bu operasyonları için "Sakarya seferi" diyordu. Yani nasıl ki Yunanlar denize dökülmüşse, Mardin gerillasını da Dicle nehrine dökme ideaları vardı. Çok yoğun çatışmalar yaşandı. Gün boyu devam eden çatışmalar, giderek bir tarz haline geldi. 93 yılında yapılan müdahale Mardin'de gerillacılığın

oturtulmasında bir ivme sağlamıştı. Ancak, yapılan şey Botan'ın bir takliti oldu. Yüzlerce gelişebilecek arkadaş, büyük sorumluluklar alabilecek arkadaş bu çatışmalarda şehit düştü.

Halk konusunda yapılan dönem değerlendirmeleri tartışmalık bir konudur. Gerilla halktan koparıldı denilse de, zaten halk denilecek bir şey bırakılmamıştı. Kürdistan'da en fazla boşaltılan yer belki de Mardin olmuştur. Ancak taktik hata nedeniyle yaşanan durum giderek marjinalleşme denilen daralma, hedefin dışında kalma, taktik üretmeme ile sonuçlanmıştı. Köylerdeki halkın yerlerinden edilmesi, yanlış taktikle bağlantılıydı. O kadar halkın olduğu bir yerde tabur ile çatışmalara girmek, düşman için ciddi bir tehlike anlamına geliyordu.

96 yılında genç Felat'ın (Mehmet ÖZAYDIN) sorumluluğunda bir müdahale daha oldu. Bütün eyalet yönetimi görevden alındı. Taktik doğrultu verme, alana göre bir tarz geliştirme konusunda bazı gelişmeler yaşandı. 96-98 yıllarında Önderlik sahasından sürekli takviye güç gönderildi. Bu süreçte Botan üzeri gelen bazı birliklerin yanlış tarz ve hareketinden kaynaklı toplu kayıplar verildi. İlk yapılan gelişte Savur baskını başarıyla gerçekleştirilmişti, ancak ardından aynı tarzın devam etmesi kayıp vermemize neden olmuştu. 98 yılında Suriye sınırında yapılan yığınak ardından Mardin Eyaletinde çok yoğun operasyonlar yaşandı. Bu güçlerin hepsi Mardin'e yöneldi. Felat ve Bahoz arkadaşların içinde olduğu toplu bir kayıp yaşandı. Bazı bölge komutanlarımızı bu dönemde şehit verdik.

Altıncı kongreden sonra Mardin iki cephe yapıldı ve Gabar Mardin'e bağlandı. Erdal arkadaş Mardin sorumluluğuna atandı. Bu süreçteki Mardin pratiği başarılıdır. Ardından 2 Ağustos kararıyla geri çekilme yaşandı. Mardin'in 2000 yılına kadarki tarihi ana hatları böyledir. Tabi her şey ayrıntılarda gizlidir. Asıl tarih bu ayrıntılardır. Onlarca kitaba konu olabilecek bir külfet söz konusudur. Bizim yazdığımız deryada bir kum tanesidir. Adeta her tarih cümlesi, bir kitap konusudur.

Diş Ağrısı Devrim Ağrısı

18

92 baharında gerillaya katılımlar çığ gibi artmıştı. Dilde dolaşan iki tane olgu vardı. Biri yer altı şehri, ikincisi ise esrarengiz bir doktordu. Katılanlar o yer altı şehrinde kayıplara karışıyordu. Doktor ise önceleri bu yer altı şehrinde kimseden para almadan onları tedavi ediyor, köyden köye dolaşıyormuş. Şimdi de, daha farklı bir tedavi uyguluyordu. Bu doktor birden kayıplara karışmış, Kenan ülkesi denilen Filistinlilerin ülkesine doğru gittiğine dair söylentiler de yayılmıştı. O diyarlarda, kimsenin içinden çıkamadığı uzun yıllar verilen bir savaş sürüyormuş. Bu yerin sakinleri kaçakçılık yaptıkları için, o diyarlardan tuhaf silahlar getirdiklerinden o diyarları biraz biliyorlardı. Kenan diyarında insanlar bu “malxırap” denilen silahlarla savaşıyorlarmış. Bu silahın adı keleşkoftu. Siyahın metalimsi demirine eklenen, verniklenmiş ceviz ağacından dipçik ve kabzalar yapılmıştı. Hoş görünen bu cisim çalıştığında şimşek çarpması gibi ışık çakıyor, korkunç bir ortam oluşturunuyordu. Çok zaman önceleri fitil tüfeğinden yeni geçme İngiliz mavzerlerini çalıştırmış bu yerliler, bu silahı çok konuşuyorlardı. “Cendirmelerin” elinde olan G3 silahı bunun yanında solda kalıyormuş. Denildiğine göre, eskilerde Bitlis’e kadar gelmiş o kırmızı suratlı gavurlar olan “Uruslar” bunu yapmış. Gavur işi işte, tanrının işlerine karışan bu gavurlar, bu dünyada her şeyi yapmaya özgürlerdi.

Doktorun gitmiş olduğu ülkeden anılar böyle tartışıla dursun, oralarda başka bir şey daha varmış. Kaç yılda bir kayıp olan gençlerin gittiği bir kamp varmış. Hani kimsenin anlamayıp da birden kayıp olan talebelerin ardından söylentilerde geçen şeyler gibi...

Bu gençler “APO” denilen bir kürdün etrafında toplanmış, ülkeye geri gelmenin planlarını yapıyorlarmış. Ara sıra adı yeni duyulan dağlar olan Herekol ve Gabar’da

askerlerin ölüp, onların da karlar üzerinde dizilmiş cenazelerini yayınlayan Anadolu'dan Görünüm de çıkan o gençler...

İşte, bunlar ülkenin her tarafına yayılacaklarmış. O garip ülkede, garip şeylerin olduğu o yıllarda tartışmalar köylülerin içinde böyle olurken, doktor birden çıkıvermişti. Yılların okul ve memur kültürünün yüzünde yansıyıp, şehirli olan bu gencin omuzlarında Siirt kefiyesi ile Cizre şal şepiğinin olması köylülere tuhaf gelmişti. Yılan gibi parlayan "sıkistin" (m-16) silahını kollarına alıp, doktorken dolaştığı bu köylerde tekrar dolaşmaya başlamıştı. "Doktor ve devrimcilik" kelimelerinin köylülerin mücadele karşısındaki yılgınlığı ile yılların getirdiği çaresizlik karşısında tuhaf bir serzeniş yarattığını, köylüler tartışıyordu. Daha yeni yeni duydukları serok ve başkan kavramlarını kullanıp, "bu serok çok akıllı birisi" diye tartışıyor, "bütün akıllı gençleri toplamış bu farklı birisi" diye ekliyorlardı. Doktoru seviyordu bu halk. Biçim olarak onlara benzemeyen bu genç uzun yıllar okul okumuştı. Saç ve tenine bile yansıyan bu kültürün, düşman memurlarına benzeyen biçiminin dışında bir kişilik olduğunu önceleri de belli ettirmişti. O devlet adamı değildi. Şampuan kullanma ile saçları erken dökülen bu insanların, üzerlerine giydikleri çalışma yeleği ile köylülerin dünyalarından uzak olan halleri doktorda da vardı, ama o öz olarak farklıydı. Köylüler buna inanmıştı.

92 baharında doktor dilden dile dolaşıyordu. Doktorluğuna Cuma kodu eklenmişti, Adı Doktor Cuma idi.

Bir efsane gibi yayılan yer altı şehri ve Dr Cuma isimlerini duymayan yoktu. Onu tanıyan köylüler, Mehdi peygambermiş gibi ondan bahsediyor, tanrının bir lütfü, bir armağanı gibi bakıyorlardı. İnsanları, köylüleri barıştırma ile işe başlamıştı. Mücadele için faydalı olacak ne bulunsa getiriliyor, Dr. Cuma arkadaşına göstermek için köylüler yarışlıyordu. O, hastalıkları tedavi etmişse sorunları da çözebilirdi. Halkın algısında böyle yer bulan Dr. Cuma, insan ve toplum tedavisinde de aynı anlama gelebilecek bir yere

oturtulmuştu. Gittiği her köyü açıyor, sorunlarını devrim sorunlarına bağlamayı beceriyordu.

Yöre halkının Doktor'a yaklaşımları bu iken, yeraltı şehrine ise binlerce gerillanın olduğu, eğitim gördüğü bir kamp gibi bakılıyordu. Şehir hakkında çeşitli görüşler vardı. Eskilerde Ermeni köyleri olan Cırze ve Kırkdirek köylerini birbirine bağlayan bir tünelden bahsediliyordu. İki köyün altında da birbirine bağlı mağaralar vardı, ama tünel söylentisi de yaygındı. Efsane ve gerçek olan o anın dilinde, ikisi de birbirine karışmıştı. Hangisi gerçek hangisi efsane gibi bir çıkarsama yapmak, içinde olan kişiler tarafından bile oldukça zor bir şeydi. Dr. Cuma bir gerçektir, yeraltı şehri de vardı ve çoğumuz orayı görmüştük. Tünel vardı ve anlatılanlarla örtüşüyordu. Dört beş savaşı eğitim devresi bu yer altı şehrinde olmuştu. Bizim de içinde olduğumuz o anların bir bahar gününde, Dr. Cuma arkadaştan bize bir not geldi.

Not çok özel gönderilmişti. Tim komutanımız notu okuduktan sonra, not içinde geçenleri bize anlattı ve hemen harekete geçmemiz gerektiğini söyledi. Biz "Şıvıstan" denilen, Mardin merkeze bağlı bir köyün arazisinde kalıyorduk. Notun içindeki yazıda, bir günlük mesafe olan "Künufür" köyüne gitmemiz istenilmişti. Hemen harekete geçmiş, belirlenen yere ulaşmıştık. Randevu yerinde bizi bekleyen bir milis vardı, bize öncülük ederek köyün bir saat uzağında olup "Delav" denilen köyün arka tarafında olan bir noktaya götürdü. Şafak sökmek üzereydi. Sabah otuna yapışan ıslak bir hava vardı. Toprak sanki uykudan uyanıyor, kan atımı yavaşlamış bir insanın sabah sersemliğini andırıyordu. Ağır bitki otunun çevreye yaydığı koku dışında, bütün tabiat adeta uyuyordu. Göze çarpan badem ve kayısı ağaçlarının açtığı tomurcuklar büzülmüş, özünü korurcasına minnacık kabuklarını birbirine geçirmiş daha uyanmamışlardı. Güneş ışıkları, deniz dağlarına benzer semayı yaran "Delveriya" dağının zirvelerini kınaya boyar gibi renk vermişti. Çok yakın bir yerden horoz ve eşek seslerinin birbirine karıştığı bir ses geliyordu. Ara sıra sese baskın çıkan bir arabanın motor sesi geliyor, korna ile bir şeyleri çağırır gibi tekrarlanıyordu. Bir muamma gibi duran

arazi içinde şaşkına dönmüş bizler, yepyeni şeylerle karşılaşılıyorduk. Savur arazisi olduğunu biliyorduk, ama gözlerimize çarpan şeyler bizim için bir ilkti.

Noktaya ulaşmıştık. Beklediğimiz ve gördüklerimiz arasında şaşkınlığımız bir bütün artmış, Sanki bir ordu garnizonuna girmiştik. Bizi karşılayan Dr. Cuma arkadaş oldu. Kafasına sardığı yeşil askeri kefiye içinde en belirgin olan ve göze çarpan şey, yeşil gözleriydi. Açık kahverengine karışmış kırmızı renginde olan gabardin elbisesine sardığı siyah beyaz kuşağı, yılan derisini andıran bir parlaklıkta parlıyordu. Özel timlerindir dediğimiz palaskasına taktığı plastik el bombasının rengi, palaska ile tam bir uyum içindeydi. Aslında her şeyi uyumluydu. O, bizi eğitmişti, hem bir öğretmen hem de komutan olarak baktığımız Dr. Cuma, her şeyi ile karşımızdaydı. Kısaca durumuzu sorduktan sonra kahvaltı yapmak için arkadaşların yanına gittik. Herkesle tokalaşamayacağımız kadar sayı kalabalıktı. Yüzlerce silahlı insan karşımızda duruyordu. Devrim olduğunu sanır ya da bir yere taaruza geçecekler gibi bir görüntü veriyorlardı. Çoğunun yüzü kapalıydı, tepelerde de oldukları anlaşılıyordu.

Bazı silahları ilk kez orada gördüm. Yılan gibi parlayan şeritli silahlar vardı. Bir an sonra adlarının “Biksi” olduğunu anlayacaktım. Yeni getirilmişlerdi. Yanlarında duran bir başka silahın görüntüsü önceden duyduğumuz, ama yeni gördüğümüz “Bisiving” silahıydı. Yüz defa kleşnikof mermisinden büyük gözükten roketinin patlama anını hayal ediyordum. Bu kadar silah ve savaşıyla düşüremeyeceğin bir yer olamazdı. Birkaç eyleme katılmıştık, ama bu güçle olacak eylem herhalde şehir baskını olabilirdi. Büyük bir savaşın çıkacağı bize söylenirdi, bu gün onun başlangıcı olmalıydı. Çoğumuz daha yeni yeni farklı bir yerde olduğumuzu çok derin hissetmeye başlamıştık. Öğlen saatlerine doğru Dr. Cuma arkadaş gücün toplanması talimatını verdi. Eylem planlamasını önümüzde açıklayan Dr. Cuma arkadaştan dinlediğimiz kadarıyla, Mardin-Savur asfaltını öğlen saatlerinde kesecektik. Bu bir ilkti. Savur gibi bir yerde yüzlerce kişi ile gündüz ortası yol kesmek, şimdiye kadar

olmamış bir şeydi. Büyük bir çatışmanın öncesini yaşıyor olabilirdik. Savur ilçesi, anlatıldığına göre burnumuzun dibindeydi.

Harekete geçmiştik. Gurup düzenlemesinden sora bizim tim kimlik kontrolü yapacaktı. Bol kavak ve ceviz ağaçlarının olduğu bir vadiden asfalta doğru ilerliyorduk. Biz ilerledikçe yoldan araba sesleri yavaş yavaş gelmeye başlamıştı. Yarım saat sonra adı üstünde olan zift siyahı asfalta ulaşmıştık. Tim komutanımız bizi sürekli olası şeylere karşı uyarıyor, ani bir şey karşısında ne yapmamız gerektiğini defalarca söylüyordu. Tim komutanımız olan Agit arkadaş ile bir arkadaş yolun ortasına geçip, bizim de onların güvenliğini tutmamız için kenarda durmamızı söyledi.

Bir, iki dakika geçer geçmez Mardin yönünden bir dolmuş geldi. Elini kaldıran Agit arkadaşın dur ihtarına uyan araba durunca, içindekiler şaşkınlıkla bize bakıyorlardı. Araba kapısına doğru giden Agit arkadaş şoföre bir şeyler söyledikten sonra, yolcular yavaş yavaş inmeye başladılar, şaşırdıkları belli olan yolcular gerilla olduğumuzu anlayınca kadınlar zılgıt çalıp, slogan atmaya başladılar. Asfaltın Mardin yönüne göre sağ taraf olan yerde köylülerin durup oturmalarını söyleyen Agit arkadaş bir yandan onlarla konuşuyor, diğer yandan dolmuşu asfaltı kesecek şekilde asfaltın ortasına getirip baraj oluşturmak için şoför ile tartışıyordu; Bunu yapmaya çalışırken arabalar geliyor, aynı şey uygulanıyordu. Araba sayısı gittikçe çoğalıyor, yol kenarı insandan bir orman gibi renkli elbiseler ile renk renk olmuştu. Araba ve insanlar çoğalıyor da çoğalıyordu. Arabaların denetimi gittikçe zorlaşıyordu. Tam o sıra da dört arkadaşla tepeden bize doğru Dr. Cuma arkadaşın geldiğini gördük. Onu tanıyan birkaç kişi slogan atmaya başlayınca, vadi birden beklemediğimiz bir biçimde adeta sestən sarsılır gibi oldu. Dr. Cuma halkın önüne geçmiş, onlarla konuşuyordu.

Kulağımız bir orada, bir yolda idi. Savur tarafından gelen bir dolmuşu durdurmaya çalışan Agit arkadaş, birden silahını doğrultup diz çökmeye başladı. Anormal bir şeylerin olduğunu beli ettirircesine Dr. Cuma arkadaşına bağırıp,

kendilerini yere atmalarını söyledi. Şaşkına dönen dolmuşun içindekiler dolmuşu geri götürmeye çalışırken, arabanın arka tarafına düşen asfalt üstüne “Bikisi’ mermileri yağmaya başladı. Bu ses korkunçtu; bu sesi ilk kez duyuyordum. Çok eski olmadığımız için, planlamanın hepsine hakim olamamıştım, meğer kenarımızda da bir pusu gurubu varmış. Dolmuş durmuştu. Merakla içinde ne var diye beklerken Agit arkadaş Türkçe: “teslim olun silahlarınızı bırakıp dışarı çıkın yoksa kurtulamazsınız çevreniz kuşatılmış” deyince, dolmuşun içinde asker olduğunu anladık. Katıldığımdan beri ilk kez askerleri bu mesafede, bu halde görecektim. Bunları düşünürken, araba içinden bir kadın çığlığı gelmeye başladı. Bir şeyleri engelliyor gibi bir hal vardı. Tam o sıra da dolmuşun kapısı açılıp, ellerini ensesine geçirmiş bir halde bir subayın çıktığını gördüm. Yüzbaşıydı. Bir adım ileriye doğru atarken ağlamalar içinde beyaz kumaş bir pantolon üstüne kırmızı bir kazak giyen kadın, onu arka taraftan iki eliyle sarmaya çalışıyor ona ağlamalar içinde: “gitme bunlar seni öldürecek” sesleri ile engellemeye çalışıyordu. Subay ise, “Bırak beni (....) Bir şey olmaz bu kadar halk var bizi öldürmezler” deyip, kadını yatıştırmaya çalışıyordu.

Bu görüntü devam ederken, iki arkadaş kadını subaydan kopartmak için onlara doğru yürüdüler. Kadın kocasını bırakmıyor, adeta daha fazla yapıştıyordu. Kadını iki kolundan tutan arkadaşlar onu halkın olduğu yere doğru götürmeye çalıştılar. O ise, “caniler, kocamı öldüreceksiniz biliyorum siz herkesi öldürüyorsunuz” gibi cümlelerle bağırıyordu. Subaydan ayrılan kadının ardından askerler de subayın yaptığı gibi inmeye çalıştılar. Dört asker ile dört çeteden oluşan grup sekiz kişiydi. Etrafa kadının sesi dışında bir ölüm sesizliği çökmüştü. Herkes ne olacağı hakkında derin bir merak içindeydi. Doğrusunu söylemek gerekirse ben onlardan daha fazla merak ediyordum. Agit arkadaş, asker ve korucuların yüz üstü yere yatmasını söyledi. Kadını götüren iki arkadaş da dolmuşun içini kontrol etmeye gidip, sekiz silah ve bir sürü şey ile geri geldiler. Çok hızlı gelişen bu olay anından sonra, Dr. Cuma arkadaş halkla konuşmasını devam ettirdi.

Onayı onlardan almak ister gibi esirlere ne yapılmasını söyleyince, yaşlı bir amca kalabalık içinden çıkıp şöyle konuşmaya başlamıştı:

“Buradaki gençler belki bunların öldürülmesini isteyecektir. Gençlerin kanları çok sıcaktır. Belki hak etmişlerdir, ama esir her halükarda bırakılmak içindir. Biz bu tür savaşları bilmesek de, eski aşiret savaşlarında böylesi kurallar vardır. Esirlerin bırakılması bizce daha doğru olur. En büyük savaş budur. Çeteler için ise bir şey söylemiyorum. Onun kararını siz verin” deyince, ardından söz alan herkes aynı şeyi söyledi. Sadece birkaç genç, subay ve korucuların öldürülmesini savunuyordu.

Bu gergin hal içinde, aşına olduğumuz subay eşinin çığlığına benzer bir ses geldi. Sesin geldiği yere üşüşen birkaç kadın, bir kadının doğum yapacağını, hemen şehre ulaştırılması gerektiğini söylediler. Askeri kurallara göre yol eylemi bitmeden şehre gidişleri bırakmak tehlikeliydi. Durum bu iken, sancıları artan kadın bağıırıyordu. O çığlık attıkça subayın eşi de şartlanmış gibi çığlık atıyor, asfaltın üstüne koşmak istiyordu. Zor bela durdurulan subayın eşi çığlıklarını artırıyor, “koçum ne işimiz vardı Mardin’de, yarın gitseydik ne olurdu” şeklinde ağıt yakıyordu. İki kadının çığlıkları devam ederken, aşağı tarafımızda kıyamet gününün davulunu andıran bir ses geldi. Bu Doçka sesi idi. Sabit bir yerden ses geliyor, tarama ritminden ne çok ne de azalan bir şey olmuyordu. Ses hep aynıydı. Tehlikeli bir şeyler olabilir kaygısıyla Dr. Cuma arkadaş, halka toparlanıp gitmelerini söyleyince, zılgıt slogan ve araba kornalarının sesi birbirine karıştı. Arada bir gelen Doçka sesi buna aheng katıyordu. Bütün bu seslerin içinde subay eşinin sesi fark edilebiliyordu. Arabalar hızlı hızlı bir Mardin bir Savur tarafına doğru gaza basıyor, halk pencerelerden zafer işaretleri yapıyordu. Son araba da geçince asfalt üzerinden keskin bir kleş taramasının sesi geldi. Bizi de çağıran Agit arkadaş aynı şeyi bizim de yapmamızı söyleyince, emniyetleri açıp ateş ettik. Bu çeteler, 90 yılında “Dertyare” köyünde üç gerillayı şehit etmişti. Yapılan şey bir nevi cezalandırmaydı.

Askerleri yanımıza alıp hızlı bir şekilde uzaklaştık. Güneş yavaş yavaş batmak üzereydi. Dört saat boyunca yolun üzerinde kalmıştık. Bir saat ilerleyince alan sorumlusu olan arkadaş, bizim guruplardan ayrılacağımızı söyledi. Guruplar Serenli köyüne doğru ilerlerken, bizde çalışma yürüttüğümüz alana doğru ilerledik. Eylemin verdiği moral ile üç saat mola vermeden yürüdük. "Bakustan" denilen köye gidip biraz dinlendik. Eylemi olduğu gibi onlara anlatmaya çalışırken, eylemin haberi bizden önce ulaşmıştı. Anlattıklarına göre İstanbul bile bu eylemi duymuş. Halk Kürdistan'ın kurulduğunu, binlerce gerillanın Savur'un dibinde yol kestiğini söylüyormuş. Efsane gibi ucu başı olmayan bir mekanda bu gün olan şeyler anlatılıyormuş. Yemeğimizi yer yemez kalkacağımızı söyleyip tabana kuvvet dedik. "Bu saatte nereye gideceksiniz" diyen köylülere, eylem bu kadar hızlı yayılmışsa haberin ucunu yakalamaya gidiyoruz demiş, oradan ayrılmıştık. Sabaha kadar yürüyüp "Dergüz" köyünün kırsalına varmıştık. Hava aydınlanmıştı. Bitkin bir halde etrafı biraz gören bir yerde üstlendik. Oturur oturmaz yatmıştık. Kalktığımda benden önceki nöbetçi arkadaş Serenli köyünün istikametinde çok yoğun bir şekilde helikopter seslerinin geldiğini söyleyip, dikkatli olmamı istedi. Ses hala geliyordu. Bazen sesin yakınlaştığı oluyor, Mardin il merkezine doğru kayıyordu.

Akşama kadar kesintisiz bir şekilde devam eden sestten, anormal bir şeylerin olduğu anlaşılıyordu. Durum anormal değilse bile bu ses kapsamlı bir operasyonun olduğunu gösteriyordu. Akşama doğru kendimizi "Şıvıstan" köyüne doğru bıraktık. Köyde adeta ölüm sesizliği vardı. Bu köyden normalde bir kilometre uzaktan gürültü işitiliyor, çok canlı oluyordu. Acaba köyde asker mi vardı? İhtimalini bile verip çok dikkatli bir şekilde yürümeye başladık, ama yok asker de yoktu. Biz rastgele bir eve girince, evdekilerin gözleri fal taşı gibi açılmış bize bakıyorlardı. Birden "siz sağ mısınız?" Deyip, evin yaşlı kadını bize tek tek sarıldı. "Doğru mu anlatılanlar" deyince, bu sefer biz buz kesilmiş olan biten şeyi anlamak istemiştik. "Mala mine Dr. Cuma'nın da aralarında

olduğu 40- 45 kayıptan bahsediyorlar” dediğinde, adeta dizlerimiz uyuşmuş, öylece havada kalmıştık. Kim diyor? Ne zaman olmuş? Nasıl? Sorularıyla durumu öğrenmek istiyor, çok derinden gelen bir his ile anlatılanların doğru olabileceği kötü bir duygu içine girmiştik. Haber başlıklarında “örgüte büyük darbe vuruldu, aralarında Savur bölge sorumlusu olan Dr. Cuma ve otuz terorist öldürüldü” vardı. Haberleri izleyince ağzımızı kerpeten açmıyordu, öylece donup kalmıştık. “Sadece sayı abartılı, ama haber doğru olabilir” demiştik. Haberle birlikte bütün eyalet hareketlenmişti. İki saat içinde Mardin Eyalet Komutanlığı ile devrimci GAP eyaletlerinden kurye gelmiş, durumu öğrenmek için komutanlığa cevap götüreceklerdi, ama durumu biz de bilmiyorduk. Tim komutanımız olan Xemgin arkadaş sadece eylem hakkında bilgi vermek ile yetinmiş ileriki zamanda detaylı bilgi vereceği notunu yazmıştı. Durum bu hava da devam ederken, bizler sonra öğreniyoruz ki “Taşlık ve Kuzeyrip” köylerinde hayat durmuş, ayaklanmaya varacak şeyler meydana gelmişti. Televizyonların verdiği haberler doğruydu.

Yüzbaşı dışında diğer askerler serbest bırakılmıştı. Arkadaşlar yer altı şehri dediğimiz Taşlık (Cırze) köyüne vardıklarında askerler de köyü çembere almaya çalışıyormuş. Vakit sabaha doğrudur. Bu köy dışında başka bir yere gitmenin imkanı kalmayınca mecburen köye girilmiş, köyün altında olan mağaralarda üslenilmişti. Çoğu milis olan eylemciler köylerine gitseler de, yer altı şehrinde otuza yakın silahsız yeni savaşçı adayı vardır. Köy kırsal ve ovanın birleştiği sıfır noktadaydı. Araziye çıkıp çatışmak da mümkün değildi. Hava açılır açılmaz askerler köyde arama yapacağını söyleyince, bütün köy önlerinde barikat kurmaya çalışmışlar. Kadınların dediğine göre, bu askerler değişikti. “Biz taş atmaya başlar başlamaz onlar silahla karşılık verdiler” diyorlardı. Zor kullanarak köye giriş yapıyorlar. O sıralarda Kuzeyripli olan “Sabriko” dediğimiz gerilla, eylem akşamı evinde yatıp sabah evden çıkamayınca ailesi tarafından teslim olmaya zorlanılmış.

Askerler köyün altında yer altı şehrinin olduğunu biliyorlar. Teslim olan Sabri unsuruna iki tokat vurulur vurulmaz şehrin giriş kapılarını askerlere söyler. İlk yeni savaşçı adaylarının olduğu bölümden başlarlar. Savaşçıların hepsi silahsız olup sivil elbiseli ve daha bir kaç günlüktür. Silahla karşılık gelmediğini gören özel timler, savaşçıları dışarı çıkartıp sıraya koyuyorlar. Saçlarından tutup yere indiriyor, sonra sırtlarına basarak kafalarına kurşun sıkıyorlar. Bu böylece devam ediyor. Çatışma haberini alan çevre köyler, tepe nahiyesi, Bismil ile Amed'den halk eline ne taşıt geçiyorsa biniyor, olay yerine akın etmeye çalışıyorlar. Durumun vahametini anlayan devlet, tepe nahiyesi civarında binlerce asker ile barikat kurmaya çalışıp halkın olay yerine gitmesini engellemeye çalışıyor. Ancak, bu tedbirler yeterli olmuyor. Halk farklı yerlerden olay yerine geçmek isteyince, Diyarbakır Kolordusundan takviye güç isteniliyor. Yere degecek kadar alçak uçan helikopterlerden halka uyarı yapılıyor, geri gitmeleri için anos yapıyorlar. Halk arasında adeta kendiliğinden bir ayaklanma başlıyor. Köyler, komşu köylerle, şehirler yakın şehirlerle telefonlarla konuşuyor; olay yerine gelmeleri için çağrı yapıyorlar. Savur ve Mardin merkeze bağlı birkaç korucu köyü silahları ile birlikte olay yerine geçmek isteyince, yoldaki güvenlik karakolunun askerleriyle kısa bir silahlı çatışma içine giriyorlar. Olayların iyice büyüdüğünü gören valiler telefonların kesilmesi talimatı veriyor, yakın ilçe olan Bismil ve Çınar'da sokağa çıkma yasağı getiriliyor.

Doktor Cuma arkadaşın yeri tespit edilince çatışma çıkmaya başlamıştı. Cırze köyünde, olaya tahammül edemeyen birkaç milis evin damına çıkarak askerlerle çatışmaya giriyor. Bu giderek çoğalıyor ve çatışma büyüyor. Çatışmaların diğer köylere kaymasından korkan devlet, Dr. Cuma arkadaşın ne olursa olsun kısa bir zaman içinde imha edilmesi, dolayısıyla ne tür silah gerekli ise kullanılmasından çekinilmemesi talimatını veriyor. Çatışma akşama kadar sürüyor. Çatışma ile sonuç alamayan askerler helikopterle taşıdıkları kazan bombasını Dr. Cuma arkadaşın bulunduğu

evin üzerine bırakarak Doktor, Agit ve Mazlum arkadaşlarla birlikte yüzbaşıyı da öldürüyor. Doktorun cenazesinin olay çıkartacağı bilinerek, aynı gece içinde Ömerli'ye bağlı "Merzika" köyüne götürülüyor. Milislerle olan çatışma hala devam etmektedir. Evlerin içine giren askerler pencerelerden MG-3 ağır makine tüfeğiyle ateş ederken, içlerinden Kürtçe konuşan bir askere küfür eden bir anneye, asker "akşam olsun ben bu (or....) piçlerine gösteririm" demiş. Gerçekten de akşam olunca söylediğini yapmış. Mermileri bitene kadar özel timlerle çatışmaya giren asker, özel timler tarafından sağ yakalanır. Sabah olunca çatışmaya giren milisler de vurulur. Sağ yakalanan asker panzerin arkasına bağlanarak, Bismil ilçesine çekilip ibret olsun diye halkın gözü önünde öldürülür. Öğlen vakitlerine doğru halkın önünü alamayan devlet, halkı olay yerine gitmesi için serbest bırakır.

Yerleri göstermekle doymayan Sabri unsuru Mardin'e helikopterle götürülürken, helikopter içinde Serenli köyünde de gerillanın yerlerini bildiğini söyler. Sabri'nin sesini duyan bir asker de "yeter oğlum bu kadar insanın ölümüne sebep oldun" deyince, askerin durumunu subaylara yüksek sesle söyler. Duruma tepki gösteren özel kuvvetler komutanı helikopterin Serenli (Dengiza) köyüne inmesini söyler, helikopter iner inmez bu subay Sabri ile konuşan askeri vurur. Bunu görüp kızan jandarma komutanı da Sabri'yi vurur. Olay böylece son bulur. Bu son olaya şahit değilseniz de, olayı gören halk Sabri unsurunun böyle vurulduğunu hala anlatmaktadır. Bu cephe de durum böyle iken, Taşlık (Cırze) köyü çığlık atan anaların sesleriyle adeta sarsılmaktadır. Kimse çocuklarını aramıyor, doktorun yerini bulmaya çalışıyormuş. Doktor bulunamayınca cesetleri parçalanmış çocuklarının daha çocukken taşıdıkları bazı işaretlerden tanımaya çalışan anneler kafası yarılmış, elleri kesilmiş, ikiye bölünmüş gerilla adaylarını o işaretlerden tanımaya çalışmışlarsa da, çabalar nafile olmuş. Diz çöküp bir gerillanın kafasını kucağına alan bir ana, onun alnında çocukken taşıdığı bir kaza yarasının izine denk gelmiş, ancak tanınmaz yüzü nedeniyle oğlu mu değil mi, gerçeğini hiç öğrenememiş. Cesetlerin hepsi böyleymiş.

Sonunda bütün cenazeleri bir yere taşımışlar. Hepsini birlikte gömüp, adını Analar mezarlığı koymuşlar.

Bütün bunları kaldığımız köyde bu şekilde dinledik. Doktor şehit olmuştu. Anlatan yaşlı “diş ağrısı bana onu hatırlatıyor” deyip, devamla “her bir acı yaşadığımda dişim ağrıyacak, derin acıların dili ile diş ağrısı nedense aynıdır. Acılar devam edecek ama bu acılar mutluluklara da vesile oluyor. Biliyor musunuz? Bu kadar acının sonunda, birkaç köyde yeni doğan çocukların isimlerini Doktor Cuma koymuşlar. Acılarımız erken bitecek çünkü yaşıyoruz ama bu çocuklar, farklı olacak” deyip, sonunu getirmeden susmuş, biz de kalkıp uzun ve ağır yolumuza devam etmiştik.

ŞAHMERAN KENTİNDE KAYIP BİR YOLCU

30

92 baharının yağmurlu Nisan ayında kadim Mardin şehrini ilk kez yakın bir yerde görüyor, “Mardin’e gelmemişseniz hiçbir şey görmemiş sayılırsınız!” Sözüne neredeyse inanacak gibi olmuştum. Ne cezbedici bir orman, ne sular, ne de sarp dağlar vardı. Ama hepsinden daha fazla ruhunuza işleyen bir şeyler vardı ki, onu güzel kılan da budur. Daha fazlasının olması gerektiğini düşünmenize imkân vermeyen bir etkileyciliğe sahiptir. Adeta kendi kendisine eşittir. Akşam mı daha güzel, yoksa gece mi? Tercihleri arasında gidip gelirken, yanıltmayan güzelliği sizi adeta kararsız bırakır. Kadim bir şehirdi. Rivayet dilini çağrıştıran görüntüsü, adeta ben bu günün diline uygun değilim dedirten bir havası vardı. Eski zamanların dili ile örülmüştür. Bazı araziler vardır ki eskidir. Gevrek kayalıklarıyla, koyu toprağı yanında derinlere kök salmış meşe ağaçları, zamandan bir materyal gibidirler. İşte, bu şehir kadar çevresi ile örülmüş az şehir vardır. Onda çevre kokar. Usta ellerin yontuğu kesme taşlar ile yapılmış yapılar, bir nevi toprağın dış yüzü gibidir. Yer yontulmuş şehir yapılmış gibisinden bir şeyler görürsünüz. Yuvarlak kocaman bir dağa taşlar ile basamak basamak dikilip yapılan bu şehir, bereketli bir annenin göğüslerini andırmaktadır.

Şehir dağın göğsünde yapılmıştır. Dışarıdan bakıldığında, bir kadının belindeki altın gerdan gibi gözükken şehrin tepesinde yapılmış kalesi parlak bir tacı insan aklına getirirdi. Aşağılara doğru indikçe sere serpe uzanan ovanın bahar rengi, bir kadın üzerine giydirilmiş elbiseyi andırır. Belki de boşuna taç, gerdan, elbise gibi sıfatlar buraya takılmamıştı. Yerden göğsü dikili bir tanrıça figürüne benziyordu. Şehrin iki kenarında akan su deresi, oraların mitolojisinde geçen Şahmeran tasvirini bir nevi tamamlar. Başının iki kenarından sarkıp, saç örgüleri gibi bir imge veren bu dereler Kürdistan’ın güneybatısındaki Haseki ovasına doğru akar. Zergan ve Çemé

Gozelé ayları biri Xurs diğeri ise Kabala beldesinden çıkar. Çocukluğumdan beri merak ettiğim bu iki yer karşımdaydı. Zergan'ı meşhur tütünöyle duymayan yoktu, ya Çemé Gozel denilen yer... O da eski dengbejlerden aklımızın bir yerinde kalmıştı. Kabalalılar her nedense bir çatışma içine girmiş, yakın zamanların en kanlı ve en hasımane örneğini teşkil etmişlerdi. Mardin'de ikisi ya da üçü kendini çok duyurmuştu. Ama bir olan, aynı bütünün parçaları olan bu yer gözlerime çarptıkça; ne garip bir yolun yolcusu olduğumu düşünmüş, yerimde öylece kalmıştım. Duymak ve görmek içinde kalakaldığım o an, duyduklarımınla gelişmiyordu.

Sınır, gözlerimin çapak tutan tarafına benzer! Bu görüntülerin altında parlayan bir yılan gibi uzanıyordu. Bu da bir gerçektir. Oralardan bize hiçte yabancı olmayan kızlar getirilirdi. Bu sınır bir nevi rüştnü ispatlayanların engel direğiydi. Geçtin mi artık sorulmaz, kusurların aranmazdı. Ya düşmanların çok ya da devlete karşı yaman bir eşkiya idin. İşte bu sınırın üstü ve altı arasında böyle garip izdivaçlar oluyordu. Hiçte kopuk olmayan devasa ova bu metal teller ile ikiye ayrılmıştı. Güneşin ışıklarına sınır vurulmaz gibisinden başı dik olan Mardin şehri, işte bütün bunlara meydan okuyordu. Herkes güneşin ilk ışınlarıyla bu kadim şehri görüyor, her yerde aynı imge ile bakılıyordu. Şahmeran şehri, yerden kilime yapıştırılmış tasvirleriyle her evin duvarında asılmış duruyordu.

Şehrin içine yolculuk gibi insanın kendi içine yolculuk anlamına da gelen Şahmeran, maddi ve manevi buluş içinde tercih anlamına gelirdi. Rivayet böyle söylerdi buralarda... Güzellik kendini insandan saklamıştı. İnsanoğlunun ihanet edeceğin, bunun defalarca tekrarlandığını söyleyen şahmeran insanlardan kaçmıştı. Belki de insan ve kadından kaçan erdemin mitolojik ifadesiydi. Yani kadının özüydü. Erkeğin elindeki ile yetinmeyip, Şahmeran'ın yaşadığı sürece yapmak istediğini yapamayacağını bilerekten onun arayışına koyulmuştu. O ana kadar rastladığım öyküler arasında kadını en iyi bir şekilde anlatan öykü, İşte bu şahmeran öyküsüydü. Kadının kafa etiyle hekim olan Hekim Lokman, bu halkın

anlatılmamış tarihini anlatıyordu. Bu toprağın gerçek kadınları, Mediya ismiyle yılan biçiminde birçok mitolojide anlatılmıştı. Şahmeran, bu halkın diliyle adlandırılmış çok güzel bir isimdi. İşte bu şehir, arkasındaki bütün gizle bunu insanlara anlatmaya çalışırdı. Şahmeran'dan kalan şeyi bu dikili taşlar ve yapıtlar anlatır, onu sembolize ederdi. Son zamanlarda, bu kaya ve dikili taşlar üstüne sırtan bir metal parçası dikilmişti.

Teyy ile kayda alınan roket seslerini kısa bir zaman önce dinlemiştik. Eski arkadaşlar, bize bu seslerin efsanevi komutan Mehmet Emin Aslan (Sabri) yoldaşın yaptığı radar eylemine ait olduğunu söylemişlerdi. Yani, kale başında duran o metal topları kastetmişlerdi. Bahar, sis, meşe ve dağ ile algımızda yer eden buralar, tıpkı bu algı gibi karşımızda duruyordu. Mardin kayalıklarını yıkarcasına bir yağmur yağıyordu. Bulutlar enselerinde kamçı varmış gibisinden bize doğru kayıyor, hızlı bir şekilde bizi su ile yalayıp geçiyordu. Mardin şehri üzerinde şimşekler çakıyor, korlaşmış bir teli andıran görüntüler çıkarıyordu. Yemyeşil bir bahardı. Mardin altına düşen ova, dağdan inen ince dereciklerle beyaz çizgiler oluşmuş, geniş İran halısını andıran yeşil ovanın içlerine doğru akıp kayboluyordu.

Mor Şeymun adıyla bilinen Deyrul Zafaran, Kılratmer Dağı'nın altında zamana bir tanık gibi duruyor, anın her halinden uzaklaşmış bir görüntü veriyordu. Hani Mardin onsuz olamazdı ya! onun için anmak yerindeydi. Kim bilir kaç tane böyle bahar, kaç tane yağmur, kaç şimşek altında öylece durmuştu. Mardin'in sakinlerindendi. Belki de en büyük tanık oydu. Bizimkisi bir anlık bakıştı. Anlatılanlar, görünenlerdi; Merakımızı kamçılayan şeyler karşısında merak gideriyorduk. Bakıp bakıp usandırmayan bu Mardin'in o kadar şeyi vardı ki... Yukarıda El- Baz denilen Mardin kalesi ve altında aynı mimari ile yapılan Mardin şehri duruyordu. Şahin kenti isminin Hamdani'lerin taktığı söylenirdi. Bu kent ile bahar ve iç içe geçmiş gerillayı anılarımızın altında gördüklerimizle karşılaştırıyor, bağlantı kurmaya çalışıyorduk. Koma

Berxwedan'ın merkez yer yaptığı bu kent ve baharlarına eklenen başka bir bahardı sanki yaşanan bahar...

Öyle olmalıydı, çünkü Şahmeran sanki canlıydı. Onun öyküsü ile peşinde olduğumuz şeyin inanılmaz benzerliği vardı. "İnsanlara güvenilmez, çünkü onlar ihanet eder" sözünü kabul edemezdik. Hainlerimizin bol olduğunu biliyorduk, ama bunun bir kanun olması her şeyi bir boşluğa, bir nedensizliğe götürürdü ki, hiçbir insanın buna hakkı yoktu. Şahmeran'ın tecrübeleri sevgiden geliyordu. O hep sevmiş, ama ihanete uğramıştı. Belki de işin sırrı onun zaman kadar yaşlı olmasıydı. Zaman kadar yaşlı olan bir sevgi de tutsaklıktı. Ancak, zaman içinde bu anlatılanlar doğru olsa da Şahmeran şehrinin hemen dibinde yaşanan olay ona biraz da olsa hak vermeyi gerektirecek cinstendi.

Çokça alışılan ihanet yine tartışılıyordu. Bu seferki daha farklıydı. Bir gerilla parayı alıp kayıplara karışırken, yalnız başına bırakılan bir bayan arkadaşına iki ajan köylü komplo kurarak onu sığınağa koyup, ihbar ederek şehit etmişlerdi. Aradan iki ay geçmesine rağmen hala tartışılıyordu. Bayan arkadaşın yaptığı kahramanlık dillere destan olmuştu. Hele annesinin onun cenaze töreninde söyledikleri daha da pekişme yaratmış, bir birini tamamlamıştı. "Ben ona gelinlik giydireceğim, o ülkesinin gelinidir" demişti. İhanet ve direniş birlikte olmuş, ihanet lanetlenmişti. Bayan arkadaş şehit düşmeden iki saat önce bile, yoldaşlık bağlılığının gereği olarak "göreve gidip geleceğim" diye kaçan gerillanın geleceğini ısrarla savunuyor, niye gelmediğini soruyormuş. Kaçan gerillayı beklerken karşısında panzerleri bulmuş, altı askeri vurup kendisi de şehit olmuştu.

Olayın merkezinde kadının olup erkeğin ihanet etmesi yöre halkında Şahmeran ile ilişkilendirilmiş, bu şehrin yazgısı gibi bakılmıştı. Buralarda kadın kendi yazgısını kendisi çizmeliydi. Rivayet bunu eskilerde söylemiş, günümüze öyle gelmişti. Erkek sevmeye değer, görmeye layık değildi, çünkü ihanet ederdi. Orada bütün kadınların acısını Şahmeran çekmiş, sonra kayıplara karışmış ya da başka bir rivayete göre

ölmüştü. Hiç kimse onun ne zaman geleceğini bilmezdi. Belki de hiç gelmeyecekti. Yine para, yine ihanet, yine kadın...

***   ***   ***

34

Kalıp, Mardin şehrine baktığımız yerde üzerimize bardaktan boşalırcasına yağmur yağıyordu. Hogır kaybolmuştu. Parayı alıp gitmiş, ardında hiçbir ipucu bırakmamıştı. Kimilerine göre İzmir, kimilerine göre de Suriye'ye kaçmıştı. İyi bir komplo tezgâhlanmış, bütün izleri kapatmıştı. Ona milislik eden iki kişi kendisi ile birlikte kayıp olmuştu. Birisinin Mardin şehir merkezinde olduğunu sonraları öğreneceğiz. Ama diğeri kayıptı. Hogır parayı alıp kaçarken, diğeri iki unsur Zınarın arkadaşı oyalamış; askerlerin gelmelerini sağlamışlardı. Hogır'ın PKK gibi bir harekette buna cesaret etmesi kurduğu plan ile bağlantılıydı. Planına çok inanmış olacak ki bu benzersiz ihaneti yapmıştı. Ama nereye gitmişti? İzmir adeta delik deşik edilmiş, her yeri aranmıştı. Suriye de öyle, ama Hogır'ın izine rastlayacak tek bir şeye ulaşmamıştık. Hogır'ın yaptığı şey bir ihanetti, ama en olumsuz yanı tarihten beri devam eden ihanetin burası gibi rivayete inanan insanların inançlarını tekerrür etmesiydi. Ne olursa olsun, bu hikâyenin sonu değişmeliydi. Şahmeran'a bir yazgı gibi inanılsa da bu mutlaka değişmeliydi. Değişmelerin en zoru olan bu değişim de yaşayanların yazgısıydı.

Mardin'e bakan yerimizden kalkıp, Çemê Gozelê denilen yerin üstüne doğru yol almıştık. Çayın kenarında ateş yakıp çay pişiren bir çobanı görüp, ona doğru gitmiştik. Çobanın biraz korktuğu belli oluyordu. Kısa bir sohbet ile bizim gerilla olduğumuzu anlamıştı. Yanımızda olan Piling arkadaş olayın yaşandığı Bıkêrê köyüne yakın olan Aluca'lıydı. Aluca çevrede tanınan bir köydü. Sayımızın azlığı "bunlar gerilla değil" kuşkusunu kaldırmıştı. Biz kimi görsek olaydan bahsediyor, en ufak bir bilgi de olsa toplamak istiyorduk. Köyden kaçan iki unsur mutlaka yakalanmalıydı. Bu bir kuraldı. Biz konuşmaya devam ederken, bir sırası açıklayacak gibi duraklayan çoban birden bir su kuyusundan bahsetti. Anlattığına göre bu kuyu kaldığımız yere yakındı. Çoban

kuyudan koku geldiğini söylüyordu. Çobanın dilinden anladığımız kadarıyla, bu kokuyu bize anlatması ölen herhangi bir canlıdan bahsetmediğini ortaya koyuyordu. Niye bu zaman ve niye bize anlatıyordu? Ortak anlaşılmış bir sırrı mı açıklıyordu? Yoksa bir korku duvarını mı yırtmaya çalışıyordu? Bilmiyorduk. Ama derinlere sinen bir korkunun var olduğunu hissediyorduk. Tuhaf bir ihanet ve tuhaf bir sonuç çıkartmıştı yaşanan olay. Arkadan hançerlenecek bir koku alıyor, bir şeyleri saklıyorlar gibisinden bir ruhları vardı. Beyinlerinin arkasında olan bir şeylerin olduğu anlaşılıyordu. Zayıf ve korkunun birleştiği o an sır saklama ile bir olunca tuhaf tuhaf yüzler çıkartmıştı. Bunu önceleri de anlamıştık, fakat olaya dair elimizde hiçbir bilgi yoktu. Bir tanıklık var gibisinden onları yabancılaştıran yalana alıştırıcı bir durumun yüzlerinden aslında okunuyordu, ama neydi? Plan o kadar mükemmel hazırlanmıştı ki, başka türlü düşünmek neredeyse imkânsızdı. Koku sözcüğü bir anahtar gibi olan biteni başa götürmüş, başımıza sanki sıcak sular dökülmüştü. Günah işlemiş gibi bir duygu hafiften içimize siniyor, ama kuşklarımızı bitirmiyordu.

Kuyudan gelen kokuyu anlamak için çobanı alıp kuyunun olduğu yere doğru ilerlemiştik. Kuyunun başına gittiğimizde çobanın söylediği koku bize de gelmeye başlamıştı. Kokunun çoktan geldiği belli oluyordu. Tuhaf bir kokuydu. Piling arkadaşın şutiğini açıp bir ucunu beline bağlayarak onu kuyuya indirdik. İnmesi ile bağırması bir oldu. Çıkan sestten yüz ifadesi değişen çoban bize bakarak yüzünü yere doğru indirdi. Sır parçalanmıştı. Geç söylenen bir şeyin mahcupluğu çobanın yüzünden okunuyordu. Utanma ve ezikliğin getirdiği karışık bir duygu ile kuyuya önceden baktığı belli oluyordu. Biz hiçbir şey çaktırmadan, hissettiklerimizi kendimize bırakarak kuyuya atılmış cenazeyi dışarıya çekmeye başladık. Piling arkadaşı da çıkardıktan sonra, cenazeyi iyice kontrol ettik. Cenaze hala sağlamdı. Şakak tarafına bir kurşun sıkılmıştı. Şakağına sıkılmış kurşunun çevresi biraz açılmış, bozulmuştu. Koltuk altında bir tabanca vardı. Eline baktığımızda kolunda duran saat vurulduğu andan itibaren

durmuştu. Cenaze Hogır arkadaşa aitti. O an sanki başımıza sıcak bir su dökülmüş, yerimizde öylece kalmıştık. Zınarin yoldaşın son ana kadar “benim yoldaşım nerede, o gelmeden bir adım dışarı atmam” demesi boşuna değilmiş. Hainler nerede ise çevirdikleri dolaba herkesi inandırmışlardı. Yeni günler inanılan hikayelerin değişmesiyle başlamış, sözü doğruymuş. Şahmeran öyküsü burada değişmişti. Erkek artık ihanet etmiyordu. Hainler Hogır yoldaşı vurarak su kuyusuna atmışlardı. Masallarda geçen lal ve sağır insanlar kentine benzer Bıkêrê köyü, bir çobanın itirafı ile değişmiş, zamanın çarkı tersten dönmüştü. Şahmeran kentindeki kayıp yolcu ortaya çıkmıştı, ama sadece kayıp yolcu değil; ona yolu kaybettirenler de başka zamanlarda aranmış, bulunmuşlardı.

Pale Mardin

İntikam

Bir cellât topluluğu tartışılıyordu. Kan kusuyordu. Halk anlata anlata bitiremiyordu. Başı yarılmış gençler, sırtı zarar görmüş yaşlılar, tacize uğramış genç kızlar hep birlikte aynı şeyi anlatıyordu. Oraya girdi mi artık normalliği bozulmuş, yaşamın gerisinde aksak aksak yürüyen bir insan haline geliyorlardı. Etrafı bol ışık ile aydınlatılmış binalar içinde yaşayan bu cellâtlar, Mardin'in kadim tasnifi içinde yabancı konuklar gibi duruyordu. Panzerleri vardı. Ara sıra bir buçuk denilen dizel dolmuşlar içinde köylere iniyor, kafalarına aldıklarını alıp Mardin'e götürüyorlardı. 92 yılının Temmuz ayıydı. Ara sıra Nusaybin ve Kızıltepe şehir merkezinde insanlar vuruluyor, bir korku dalgası yaydırılmak isteniliyordu.

Kızıltepe'nin Zergan suyu dolaylarında Serhıldan isminde bir gerilla tartışılıyordu. Cesaretliydi. Kimine göre ikinci (Mehmet Emin Aslan) Sabri idi. O gerilla birliğini alıp bu cellâtların kaldığı yeri basmıştı. Kadim Mardin BKC mermilerinin altında duruyor, akşam ışıkları izli mermilerinin altında özgürlüğe tezat bir şekilde sabitliğe mahkûmdu. Mermiler yıldız kayar gibi Mardin ovasının üstüne doğru kayıyor, semada kayboluyordu. Bin yılların sabitliğine sıkılmış gibi bir hava veren bu görüntüler içindeki mermiler, artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını dolaylı habercileriydi. Ne oldu? Kaç kişi öldü? Öğrenemedik, ama bu olay bir şeyleri canlandırmıştı. Yaşlılar bunu anlatıyordu. Onlara göre ağır makineli bir tüfek çalışmıştı. Onların İngilizsi ya da Kemal'i dedikleri silahlarına benzemiyordu. O topraklar ok ve yayın unutulduğu yıllardan bu yana ilk defa böyle bir silaha tanık oluyordu. Uzun zamanların geçtiği o eski dağlar gittikçe gevrekleşip, arkozlaşan bir kayaç gibi durup dizlerinde oturmuşçasına sere serpe duran ova bir yerde bu mavzerlerin de tarihi oluyordu. Aşinalık o kadardı. Okların dökümünü yapan potalar unutulmuş, yerlerini Kırıkkale denilen şehir ile sınır altındaki Arap ellerinden getirilen tüfekler almıştı. O zamanlara kadar ovada onlar çalışmıştı. Dağın kalbinden gelip ovaya inen derecikler içinde ilerleyen kaçakçı ya da eşkıyalar

ara sıra pusuya girmiş, bu silahları çalıştırmıştı. Her dere adeta bir eşkiya kokardı. Bazen yağmura doymayan bir bahar gününde, kırmızı toprağın bir yapıştırıcı haline geldiği bir gecede ova geçiliyor, sabaha doğru eski dost denilen bir kişinin kiraç yerde duran evinde sabahlanılıyordu. İşte, o bildik Xurs tütününü sarılarak ciğere çekilen anlar ardından ya Bitlis ya Van ya da Silvan ellerine ilerlenecek, bu öyküleri çok sonraları Serhatlı Şakiro anlatacaktı.

O zamanlar yavaş yavaş açılıyordu. Sarı bir bakır koninin başına yerleştirilen beyaz kurşunlar toplamından oluşan çapraz mermi yuvalıkları içine, tane tane mermiler yerleştiriliyordu. Her biri onların bir çocuğu gibiydi, ama bu anlatılan silah bu nostaljiyi aşmış geride bırakmıştı. Anlatılan silahın şeridi vardı. Askeri branda rengine benzeyen renkleri ile yüz iki yüz mermiden oluşan zincirleri bele sarılıyor ya da çantaya konuluyordu. Bunun ismi BKC idi. Bizde çok fazla bir serzenişe neden olmayan bu değişim, bu yaşlıların bütün dünyasını adeta yerle bir etmişti. Bir silahın ayrıntısı niye bu insanlar için bu kadar önemliydi? Ya anlattıkları şeyler... Bizim için bir muamma olmayan bu şey, onlarda bir şeyler değiştirmişti. Baktıkları yön değişmiş, yabancı gelen bir şey ile karşı karşıya kalmışlardı. Onlara göre bunlar devletlerin silahıydı. Yani, artık o eski eşkıyalık çağı kapanmıştı. Batı icadı dedikleri bu metal silahların yerini Rusya'da yapılan bir silah almıştı. Baktıkları yön değişmişti. Ural Altay denilen yerlerde yapılan bu silah her şeye meydan okuyordu. Gevrek bir demir, cam boya olmayan bir biçim ile kartal görünüşü veren bu demir, hacminden on kat fazla bir etkiye sahipti. El sanatı demir işini andıran beşli tüfeklerden çok daha karmaşık olan bu silah, aslında yaşlıları bir yerlerinden yenmişti. İşte, Mardin semalarında uçan o mermiler bu kadar ilginç bir hava yaratmıştı.

Cellâtlar, bu eylemden sonra daha fazla azmıştı. Yaptıkları işkencelerin sayısı artmış, insanları daha fazla incitiyorlardı. Bu hava sürüp giderken Botan diyarlarından bir arkadaş eyalete gelmişti. İsmi Bagok'tu. Gürine köyündendi. Üç dört yıl Botan'da kalmıştı. Boyu kısa, kemikleri kalın, esmer

tenli bir yapısı vardı. Latin Amerikalılara benziyordu. Kolunda Rus markalı bir kleş ile kırkık denilen şarjör silahına takılıydı. Şarjör kırmızıydı. Üstünde bir yıldız vardı. Anlatıldığı kadarıyla bu şarjörler Rusya'nın Kızılordusunun kullandığı şarjörlermiş. O ünlü kızılordu ile kemikten şarjör yapıldığını da o zaman öğrenmiştim. Silahlar mantık olarak aynı motif taşıyordu. Ceviz ağacı verniklenerek verilmiş bir biçim ile silah demirine monte edilmişti. Ya dipçik ya da kabzalar bu ağaçlardan yapılmaydı. Renk kahve, sarı bir karışımdan oluşup, siyah demire uyuyordu. Mermilerde öyleydi. Artık yavaş yavaş Saddam, Alman Rus ve Macar mermilerini de ayırt edebiliyor, hangisi daha iyidir? Rahat karar verebiliyorduk. Rusların mermileri muhteşemdi. Hiçbir denemede çürük çıkmıyor, sesleri onları ayırt edebiliyordu. Rusların bu silahları birbirini tamamlıyordu. El yerleri her nedense aynı rengi çağırıyordu. Kızıl denilen bir renk silahlar da göze çarpıyordu. Keza tora kabzası bile aynı rengi taşıyan bir plastikten yapılmıştı. Sol dediğimiz insanların yaptıkları silahlar kızıl bir motif almış, bu insanlar bu kızıl rengini sevmişlerdi.

Bagok arkadaş, bir Rus koleksiyonu gibi roket dışında birçok silah taşıyordu. Silahlar üzerine yaşlılarla tartışıyor, bütün gündemi bu silahlar alıyordu. “Sizin bu BKC dışında hiçbir silah bu beşlilerimizin yerini tutamaz” diyen yaşlılar, yılların getirdiği alışkanlıklarından vazgeçmek istemiyor, kendilerini bu tarzda savunuyorlardı. Kleş ile beşli tüfeğini karşılaştıran yaşlılar birçok silahı daha görmemişlerdi. Onların Karnas diye bir silahtan haberleri yoktu. Beşlinin ne kadar fazla gittiğini, tankı bile delebileceğini anlatıyor, abartarak üste çıkmak istiyorlardı. Tam o anda, Bagok arkadaş Karnas silahından bahsediyordu. “Beşli tüfeğinin dürbünlü hali, beşli tüfeğinin yarı otomatik hali” deyip, “bin metrede insanın alınından vurabilir” deyince anlatılanlar karşısında yaşlılar işin gerisinde kaldığını bilseler de, geri adım atmak istemiyorlardı. Nihayetinde bu yaşlılar en son “biz gözümüzle görmesek inanmayız” demiş, işi pratiğe dökmüşlerdi. Bu yaşlıları

inandırmak için bir eylem gerekli diyecek kadar işi ileri götürmüş olan Bagok arkadaşın, aklına bunu yapmak girmişti.

Hazırlıklara başlamıştık. Dara köyü denilen yer ile Aydere (Kürdise) köyünün ortasına düşen bir yedeydik. Güzel bir yerdi. Dara anlatılmak ile bitmez. Bahçeleri için ise bir ressam gözü gerekli denilecek kadar gözleri tahrik eden bir güzelliğe sahipti. Nusaybin'e yakındı ancak Mardin merkeze bağlı köyler idi. Kocaman iki dağ arasında bulunan bir vadide akan suyun iki kenarı tarla ve bahçe ekilerek yapılan o yerler, gerçekten de görmeye değerdı. Bir iğne ucu kadar zor gözükten güneş ışınları ağaç dallarından geçemiyor, mazot mavisi sular basamak basamak aşağıya doğru akıyordu. Görüntüye eklenen ceviz, incir, nar ve en son kayısı ağaçları kuşak kuşak dizilmiş, güzelliğe ayrıca bir güzellik katıyordu. Derenin iki kenarında da yapılmış kanallar coşarak akıyordu. Ağaçların seyrekleştii yerlerde gürbüz gürbüz fasulye asmalıkları yükselmiş, kare şeklinde ekilen domates vb sebzeler içinde enfes bir koku yayılıyordu. Sabahın ilk saatlerinde ateş yakmadan durulmuyor, insanın içini sızlatan nemli bir soğukluk ile kalkıyorduk. Kayısı zamanıydı. Bal bal sarılaşılan kayısılar yeşil yapraklar içinde yemeye hazır duruyordu. Hormon diye bir şeyin duyulmadığı o zamanlarda organik sebzelerin ilk kuşağı olgunlaşmış, kırmızı, yeşil renkler ile domates ve biberler göze çarpıyordu. Salatalık ve kabaktan ise geçilmiyordu. Araba yolu yakınımızdan geçiyordu. Ara sıra horoz ve ineklerin sesine dolmuş sesleri karışıyor, halk sebzelerini toplayıp Nusaybin ilçesine götürmek için dolmuşlara yüklüyordu.

Kürdise köyü yurtsever bir köydü. Birkaç ay önce serhıldan olmuş, birkaç köylü şehit düşmüştü. Mardin'in o bilinen büyük köylerinden bir tanesi olup, Savur'daki Dengiza köyüne benziyordu. Çok insanı saflara katılmış, gerilla olmuştu. Burası da bu timlerden nasibini almış, onlarcası işkence görmüştü. Bir aile vardı ki, erkekleri toptan dağa çıkmış, birisi şehit diğeri ise üzerinde durduğumuz derenin kaç dakika aşağısında bulunan bir şelaleden atılmış, arkasından birkaç el bombası ile orada bulunan askerlerin hepsi ateş

etmişti. Öldüğü sanılırken yara almadan bize katılmıştı. Başka bir kardeşleri de Bagok ile Omerya arasında kuryelik yapıyordu. Bu da en küçük kardeşi ile bir sene sonra Sere Kaniye denilen yerde şehit olacaktı. Baba Mardin özel harekâttan işkence görmüş, bazen o da o timleri anlatıyordu. Sözün kısası o timlerden işkence görmemiş bir Mardinli kalmamış gibiydi. Bu süreçte bütün eyalet güçleri bunların peşine takılmış, alınan her türlü istihbarat anında değerlendiriliyordu. Şehirde bunları vurmak, sonuç almak zordu. Serhıldan arkadaşın eyleminden sonra bu taktik bırakılmıştı.

Bagok arkadaş hazırlıklı olmalıydı. Bizimle yaptığı tartışma şöyle idi: “Nusaybin-Mardin arasında bulunan Tilkitepe yakınlarında İpekyolunu keseceğiz, üç noktada arkadaşların bizi beklediğini, ağırlıkta milislerin olduğu” biçimindeydi. Yol kesilecek iki yerde de çapraz pusu atılacaktı. Biz buna yengeç ısırması diyorduk. Yani hedefi iki pençe arasına koyma, iki ters yerden vurma, şoke etme anlamına geliyordu. Bu tür pusulardan düşmanın kurtulması mümkün değildi.

Aynı günün akşama evirilen saatlerinde bir gurup arkadaş daha geldi. Yükleri sadece cephaneydi. Dört BKC, iki RPG 7 ile bir tane ARP 2 silahını getirmişlerdi. Ay biçiminin arşe gibi gözükten görüntüsü mavi sema içinde apak apak olmuş, yeryüzüne sanki gülüyordu. Yönetim düzenleme ile uğraşırken biz silahlara bakıyor, bizi uzun yıllar içine çekecek savaşta bu silahlarla alın yazgımızı düşünüyorduk. Yepyenyidiler. Fabrikadan yeni çıkmış gibi parlayan demirleri bizimle yol arkadaşlığı yapacaklardı. Simsiyahtılar. Karayılan denilen BKC’ye bir ressam gözüyle bakılmasa da, ölüm için hazırlanan bu metal parçası amacı dışında güzel bir görüntü veriyordu. Savunma içinde kullanılan bu silah zaten bir savunma silahı idi. Düğünlerde aşına olduğumuz silah sesi, zılgıt, davul ve zurna kenarında patladığı zaman kafamızın bir yerinde ölüm dışında, bir yaşam sunan yerde bırakmıştı. Bizim halkın böylesi bir kültürü vardı. En güzel kadınların, temiz sesleri ile çıkarttığı zılgıtlara eşlik eden silah sesleri

dimagımızın bir yerlerinde kalmıştı. Eylemler de zaten onun gibi oluyor, öyle algılıyorduk. Tarihi eski olmalıydı. Ama kadın, silah ve yaşamın iç içe geçip, harmanlaştığı bir kültürden geliyorduk. İşte, bu BKC bütün silahlar arasında gerillanın âşık olduğu bir silahtı. Patladı mı kalbiniz çarpıyor, kendinizi bir halayın içinde hissediyordunuz. Bazen baka baka doyamıyor, ne güzel yapılmış diye düşünüyorduk. Kulaklarımıza aşına olan bir söze göre Rusya'da birçok silahın mimarı kadınların olmasıydı. Rusya'yı, sosyalizmi, ezilenleri savunacağına; özgürleştirebileceğine inandıkları için yapmışlardı. Velhasıl bütün bu külliyat sahibi şey, önümüzde duruyordu.

Kısa bir zaman sonra harekete geçtik. Bahçelerin kenarından sesizce ilerledik. Gün bir sarmal gibi geceye eviriliyor, güne serpişen canlılar gecenin kanunu olan atalete geri dönüyordu. İnsanlar köyelerine, diğer hayvanlar ise her nerede kalıyorlarsa oraya doğru ilerliyor, havayı yararak çıkarttıkları seslerle güne veda ediyordu. Cırcır böcekleri daha yeni yeni ses çıkartmaya başlamış, kekik otu ile kirecimsi kayaların olduğu yerlerde adeta coşuyordu. Dara köyüne yavaş yavaş yaklaşmıştık. Çevresi harman dolmuş köyün kenarında gecenin karanlığından faydalanan eşekler karınlarını doyuruyor, ve bunu da anırarak ile kutluyordu. Dara gerçekten de çok canlı bir köydü. Bu köy için çok şey anlatılır. Dara Fıla ve Dara Mıslımana olarak iki semtten oluşan köyün ortasından su geçiyordu. Eski Dara, tarihi bir belge gibi eserleri ile geceye meydan okuyordu. Orta çağ şatoları gibi duran evleri hala dimdik ayakta duruyor, yeni yetme evlere taş çıkartıyordu. Köyü sesizce geçip ovaya girdik. Saman ve mercimek artıklarının kokusunu alıyor, dağ ve ova arasındaki farkı hissediyorduk. Boz bir görüntü veren ova, insanı çıplakmış gibi hissetmesine neden oluyor, insanı adeta silahsız bırakıyordu. Nırç, nırç, nırç! Seslerine aynı cevap veren bir karşılık ardından topraktan çıkar gibi karanlık suretler kalkıyor, bize eşlik ediyordu. Üç gurup aynı biçimde bize katılmış, sayımız kırkı bulmuştu. Asfalta yaklaşmıştık. Araları yüz metreyi zor bulan bir aralıkta araçlar geçiyor, Irak'a mazot için gidip mazot taşıyan kamyonların sesleri her şeyi

bastırıyordu. Asfalt Suriye sınırına çok yakındı. Sınırın karşı tarafında duran Amudi şehrini ilk kez bu yakınlıkta görüyordum.

Bagok arkadaş yerinde durmuyor, kâh birliğin başına kâh gerisine koşuyor; bir şeylerle uğraştığı belli oluyordu. Bize yakınlaştığı anda bazı arkadaşların tim şeklinde ayrıldığını gördük. Demek oluyordu ki eylem yerindeydik. Sekiz gerilla dışında geriye kalanların hepsi milisti. Menal arkadaş, daha bir yılı tam dolmamışken birim komutanı olmuştu. Menal arkadaş, üç milis ve Çektar arkadaş ile birlikte yol başına giderken; Kawa arkadaş asfaltın diğer tarafına geçip, çapraz pusunun diğer karşı ucuna... Hogır arkadaş, Nusaybin tarafına geçip, normal pusunun başına; Bagok arkadaş ise hem koordine hem de Kawa arkadaşın pusu attığı yerin bizim tarafına düşen yerinde kaldı. Yani çapraz pusunun karşı ucunda yer aldı. Diğerleri de geriye kalan arkadaşlar ve milislerden oluşuyordu. Bir kamyonun durdurulması ile eylem başlamıştı. İpek yolu, herhalde Kürdistan'daki en işlek karayoluydu. Bu yoldan bütün dünya geçiyordu, denilse abartma olmayacaktı. Arabalar katlana katlana çoğalıyordu. Bu tarzda devam eden eylem sürdü. Halk coşmuştu. Zaten kamyonların büyük bir bölümü Mardin ovası, Kızıltepe ovası ile Amed ovasındaki insanlarımızın kamyonlarıydı. Onları şaşırtan şey, böylesi bir ovada yolun kesilmesi idi. Sınıra sıfır nokta gibi bir yerden geçen asfalt karakolların ortasında kesilmişti. Tilkitepe, Kemalye ve Kesrike karakolları çok yakındı.

Kamyon ve diğer arabaların oluşturduğu konvoyun arkası Nusaybin şehir merkezine yanaşmış hatta geçmişti. Nusaybin sakinleri ne oluyor dediğinde gerilla yol kesmiş, deniliyormuş. Eylem sonrası öğrendiğimiz şey, Çektar arkadaş kamyonun şoför mahalinin kapısını açarken diğer kapıyı da asker açmaya çalışıyormuş. Dilden dile dolaşan şey şoförün tavıymış, demiş ki “şimdiye kadar bu kapıyı asker açtı ama bu sefer ben kapıyı askere değil, gerillaya açtım.” İşte eylem sonrası duyacağımız şey bu olacaktı. O an bir gerginlik başlamıştı. Biz kamyon ve Çektar arkadaşlara bakarken,

Mardin tarafından iki tane beyaz renkli dolmuş Çektar arkadaşa yakınlaşıyordu. Çektar arkadaşın elinin kalkması ile silah sesi bir anda geldi. Keskin bir sestti. M-16 sesine benziyordu. Dolmuş hareket halindeyken ateş açılmış, silah arabanın penceresinden çıkartılmıştı. Düşman sivil dolmuşu binmiş, bizi yanıltmak istemişti. Bagok arkadaş BKC üzerindeydi. Karşı taraf, yani Kawa arkadaşların olduğu yer bizim olduğumuz yerden daha hızlı davrandı. Silah sesinden sonra Çektar arkadaş gözüküyordu. Telsizlerin olmadığı o zamanlar böylesi bir anda yol kesen tim olay yerinden uzaklaşacak, iki ateş altından çıkacaktı. Bunlar eylem öncesi tartışılan şeylerdi.

O an ateş etmek gerekiyordu. Ve o oldu. Yaşlılar neredeydi. Gerçi yanımızda da vardılar. Ağır aksak beşliler çalıştı ama bir yaşlı adamın genç curcunası içinde kaybolan sesine benziyordu olgun ve ağır...

Kızıl kordan oluşup, domino taşlarına benzeyip namludan çıkan BKC mermileri peynire değen çatal uçları gibi dolmuşu buluyor, içinde adeta dans ediyordu. Uzun bir zaman aç kalmış bir canlının yemek yiyişine benzeyen BKC yağlanmış mermilere doyamıyor, aldıkça alıyor adeta midesine indiriyordu. Şeritler yetmiyordu. Dolmuşların tekerlekleri dahi yanıyordu. Pencereden sarkan cesetler kapı metaline yapışırken, onlara değen mermilerin görüntüsü kalın olan bir öküz derisini perçinlemesine benziyordu.

Yengeç iyi ısıırıyordu. Kirpinin ayaklarını yakalamış, deyim yerinde ise on köyün katırı zırlamayana kadar bu yengeç ısırdığı şeyi bırakmayacaktı. Yengeçler için yörede öyle deniliyordu. Isırdı mı on köyün katırları zırlamak zorundaydı. Katırlar da nadir zırlardı...

Katırlar inat etmişti. Hani derler ya katır inadı işte bu inat bu akşam bize denk gelmişti. Mermiler en az bin metre Suriye sınırını geçiyor, Amudi şehri üzerinde karanlığa karışıyordu. Dolmuşlar siyah beyaz olmuş, gerideki ikinci dolmuş alev almıştı. Yengeç hala bırakmıyordu. Uzayda kesişen ışınlar gibi mermiler birbiriyle kesişiyor, bu iki metal araç içinde kayıp oluyordu. İçinde canlı var mıydı? Tanık

sorusuna herhalde kimse bunu sanmıyordu. Kalplerimiz metaldendir diyen onlardı yani araba içinde olan kişilerdi. Metale metal gibi bir yazgıyı yazan yüce şeyler, bu kaç dakikalık zamana belki de o an sırt çevirmişlerdi. Kim bilir... Zaman ve yazgı, kadim Amudi şehrini çevreleyen şengal ovasında çalışan bu Ural Altay demir toprağı ve kurşunundan yapılan bu metal araçları tanımadığımız eller tarafından bir yere gelmiş, oradan kaçakçılar ve en son elimize geçmişlerdi. Ya da halkın eline geçmiş, intikam için bize verilmişti. Tarih belki de intikam alıyordu. Sarsıcıydı, şiddetliydi, acımasızdı; kinliydi ve bir o kadar da öfkeliydi bu gece...

Eylem duyulur duyulmaz karakollardan silah sesleri gelmeye başlamıştı. Nusaybin tarafını kamyonlar kapatmış, yolu işlevsiz etmişlerdi. Eylem gerçekten de çok şiddetli olmuş, BKC silahlarının üzerinde mermi bırakılmamıştı. Bagok arkadaşın talimatı ile geri çekilme başlamıştı. Asfaltın diğer tarafında bulunan Kawa arkadaşlar bizim guruba yetişene kadar kimse yerini bırakmamış, onların yetişmesini beklemişti. Ardından olası panzer saldırısını engellemek için Kawa arkadaşla birlikte İsa, Şoreş ve iki milis arkadaş bırakılarak, yavaş yavaş geri çekilme başlamıştı. Belirlenmiş olan randevu yerine ulaştığımızda timden bir arkadaşın eksik olduğunu gördük. Anlatıldığına göre ilk atışta Çektar arkadaş vurulmuş, şehit düşmüştü. Sivil arabaların içinde askerlerin olduğunu tahmin etmemiş, ona göre davranmamıştı. İlk ateş ona olmuş, şehit düşmüştü. Pusu guruplarının ani atışı ile düşmanın Çektar arkadaşla yakın olmasından kaynaklı cenazesi alınamamış, olay yerinde bırakılmıştı. O andan itibaren yapılacak bir şey yoktu.

Guruplar ayrılıp, Omerya panavına doğru ilerliyor, karanlığa karışıyordu. Bizim gurup Kurka Çeto denilen köye doğru ilerdi. Geri çekilmeyi sorumlu arkadaşlar ayarlamıştı. Saat sabahın üçüne doğru noktamıza ulaşmıştık. Bir üzüm bağı içinde gizli bir yerdi. Ulaşır ulaşmaz yatmıştık. Diğer günün geç saatlerine kadar zor uyanmıştık. Uyandığımızda çevreden seslerin gelmemesi tuhaftı. Normalde seslerden geçilmiyor, etraf insanlarla doluyordu. Ama o gün kimse

etrafta gözükmüyor, hiçbir yerden ses gelmiyordu. Olağanüstü bir şeyler vardı. Duruma uymaktan başka bir çare yoktu. Bir iki saate kadar ses gelmemişti.

Birden barajın suyu bırakılır gibi sesler gelmiş, bu sesler yavaş yavaş bize yakınlaşıyordu ve geldiler. Bizi görür görmez bize sarılmaya başlamışlardı. “Heval we çıkiriye, hinji cesedi wan lı ser réye” demiş, eylem sonucunu böyle vermişlerdi. Gün başlar başlamaz düşman köylerine gelmişti. İçlerinde bazı askerler çok kötü vurmuşlar demiş, çok ölünün olduğunu erkenden itiraf etmişti. Düşmanın köyü bırakması ile televizyonların başına koşan halk eylemi televizyondan da izlemiş, ölü sayısını öğrenmişlerdi. Düşman: “Teröristlerin dün gece saat 00.21 dolaylarında Mardin özel Harekât komutanlığına ait iki aracı pusuya koyup, 15 özel tim elemanının şehit, 14’nün ise yaralı olduğu” şeklinde basına yansıtmıştı. Bu sonuç halkı coşturmuştu. “Gerilla halkın intikamını aldı,” deniliyordu. O an kalplerimizin en güzel yerinde duran şey, elini masaya vurarak “işte gerilla eylemi demiş,” eylemi kutlamıştı.

Pale MARDİN

İhanet

Algı ve gerçek her zaman aynı şeyler değildir. İkisi de insanı yanıltabiliyordu. Algı gerçeğin fotoğrafı gibi gözüke de her zaman inanacağınız bir şey olmuyor. Algı olmasaydı gerçek bu kadar yanıltıcı olmayabilirdi. Hayat ve düşünce arasında gelgitlerin yaşandığı bir zamanda bu iğrenç kavramla tanışmıştık. O da bir gerçektir. Kıyasıya kaçtığınız bu tür kavramlardan uzaklaştığımızı sandığımız bir anda, bizi can evimizden vurmuştu. İhanetin dozajı tahminlerin sınırlarını zorladığında katmerleşiyordu. Bu da akılda kalan bir anı biçimi oluyor. Hafızanın mazileri düşünceye katıldıkça bazen olayı küçümsüyor, unutturacak gibi oluyor. Ama hiçte öyle değildi. Birbirinin yanına gelemeyecek sandığınız parçalar birleşebiliyor, kendisini bu garip hayatın perdesi arkasında saklayabiliyordu.

Bir adam dilden dile konuşuluyor, adının gitmediği bir yer kalmamış gibi olmuştu. Karker ve Xebat isimleri Kürtçede iş anlamına gelir. Yani ev işi tarla işi... Ama gelin görüncü özgürlüğün işleri gibi bir iş çıkıvermişti o zamanlarda. Kürtçe olan bu isimlerle özgürlüğün işleri yapılmaya başlanmıştı. Xebat da o zamanlarda bu tür işler yapıyordu. Adı çıkmıştı. Bir hatip gibiydi. Özgürlüğü konuşuyor, insanları etkileyebiliyordu. Kurtuluş zordu, ama bu zorluğu öylece bir anlatıyordu ki, uğrunda ölmeyi yaşanan hayata yeğleyecek hale getiriyordu. Babası her halde imamdı. Yani çok vaaz vermiş, konuşmasını bilen bir yerden geliyordu bu adam... Bizi de etkiliyordu. Konuşmayı ondan öğreniyorduk. Bir defasında bir öykü anlatıyordu çevresinde oturanlara... Trajedi sanatını bilmeseler de bu öyle bir şeydi ki, bizim ve halkın arasındaki ilişkinin nasıl da bir trajediye dönüştüğünü hissetmeyen kalmamıştı. "Bizim üzerimize yapılan ağlamalar kalbin içinde yapılır, ama öyle bir ağlama ki kalbi bir daha vurmayacak, ebediyete gömülecek bir ağlamadır. Onun için hiç kimse ağlamanın ardından ben nasıl bir adamım diye düşünecek bir şansa sahip olamıyor. Kalbiniz bizi kaldıramıyor. Çünkü yalan atmaya zorlanılmış, yanlış düşünmeye alıştırılmış bir aklın

bütün yükünü oraya atmışız; onun için kalpleriniz bizi kaldıramıyor,” derdi.

O zamanlar yakın bir yerde yaşanmış bir olayı anlatıyordu. Şehit oğlunun cenazesi altında hayatını kaybeden bir babanın olayıydı. Ansızın kayıplara karışan bir oğlun baba hikâyesi, bizi de etkileyecek düzeydeydi. Kendimize acımiyorduk, çünkü acınacak bir halde yaşayan bir halkın savaşılarıydık. Ama anlatma biçiminin ardında duygularımızı harap eden bir şeyler olmuştu ki, aslında bütün babaların o zamana kadarki halleri aynıydı. Babalarımız da aynı şeyi yapabilir, cenazelerimiz altında ölebilirdi. Kalplerini görmesek de kalplerinin zayıf olduğunu biliyorduk. Hikâye şöyle idi:

Cenazesi parçalanıp askeri morgda tutulan bir gerillanın sicili belı olduktan sonra, babası çağrılır. Çağrılmadan oldukça korkan baba oğul ile ilgili bir şeylerin olduğunu hisseder ve devlete yaranmaya çalışır. Subay, askeri veya savaş kuralları gereğı bir nebze de olsa bu cenazeyi nasıl bu halde teslim edebilir kaygısına düşerken; baba: “o benim oğlum değil, devlete başkaldıran birisi benim oğlum olamaz. Onu hatırlamak bile istemiyorum. Nerede olduğunu bilmiyorum. Belki bir mermi değmiş, bir kayanın altında çakallara yem olmuştur”. Biçiminde benzer konuşmasına devam ederken, subay ona çay isteyip elleriyle sırtına vurup “aferin her Türk senin gibi olmalıdır. Saf Türk kanı taşıyandan bile on defa daha Türksün” deyip, Sonrasında yaver askerden bilinen torbayı getirtmesini söyler. O an nasıl bir şeydir? Nasıl bir duygu uyandırır insanoğlunda? sorularının cevabı herhalde yaşanılmazsa anlaşılması zor bir şey olur. İçinden hiçte inanmadığı şeyleri söyleyen adam, gerçeğe çarptığında kalbi adeta durur. Utanca bakmak, düşmüşlüğe bakmak o kadar zor olacak ki; subay bile gözlerini yere indirir, adama bakamaz olur. Yalan, düşmüşlük ve onurun bir arada yansıdığı yüzün tarifi çok zor bir şey ki; yüzü tarifsiz bir hale gelen baba adeta küçülür, yerin dibine batma denilen sözün garip bir biçimini yaşar olur. Sesi sedası kesilir. Geri alacağı bir sözü olmayan baba, kalbinin bir yerlerine neşter vurduğunu bilerekten torbayı sırtına alıp yavaş yavaş karakolun dışına çıkmaya

başlar. Tuhaf bir yazgının değirmen taşı ağırlığında olan o anın içinde nasıl çıkabileceğini düşünüyor, öylece yürüyor. Parçalanmış bir oğlun vücut parçaları altında yürümenin verdiği acı içinde aslında nereye doğru gittiğini de bilmez olur. Gün gün büyüüp olgunlaşan yüzü, duygusal olan yüreği, çayır çimen dolaşan ayakları, gülen gözleri aklına gelir. Ara sıra kızıp ona vurduğu tokatların hesabını yapar. Aslında kalbine bir tokat vurduğunu bilerekten sonraları pişman olup telafi etmişti, ama ya şimdi... Telafisi mümkün olmayan davranışlarının öbür dünyada nasıl bir cezası olacaktı? Ya da oğlunun yüzüne nasıl bakacaktı? Ona bir yıl sokmuş olsaydı, on gün başucunda kalkmaz öylece kalırdı. Bir köy kavgasında vurulsaydı, intikamını almak için yemin eder her şeyi göze alırdı. Ama gelin görün ki oğlunu inkâr etmiş hatta aşağılamıştı. Bu nasıl bir kaderdi böyle? Bundan daha fazla bir düşüş olabilir miydi? Bu ağır karşılaştırmalar içinde kalbi duruyor, olan biteni kaldıramayarak bir adım daha ilerlemez olur. Torbanın altında öylece dizleri yavaş yavaş çökerek toprakla bir olur”

Bu olay üç yıl önce Mazıdağı’nda yaşanmış, Xebat da böyle anlatmıştı. Tarihi olayları böyle öyküleştiriyor, dramatik bir dil kullanıyordu. Kürtlerin tarihinde böyle bol olan olayları anlatmakta ustaydı. Halkı etkileyebiliyor, ince korku duvarlarını bu tarza yırtabiliyordu. 93 baharının ateşkes aylarında Mardin merkeze bağlı çevre köylerde bir birim faaliyet yürütüyorduk. Ateşkes bozulduğunda her yerde eylem dalgası başlamış, savaşın en gergin anlarını yaşıyorduk. Xebat, önceleri Mardin-Savur alanı olan 3. Bölgede kalmış, sonra eyalet komutanlığının talimatı ile Ömerliye düzenlemesi olmuştu. Kendisinin anlattıklarına göre, beka vadisindeki Mahsum Korkmaz Akademi'sine gidecekti. Ama gitmedi. Nedenini biz öğrenemedik ya da öyle bir şey yoktu.

Bizim birimin olduğu yerde çalışmalara katılmıştı. O süreçlerde üzerinde ajanlık ideası olan Kado isimli şahıs bütün ikazlara rağmen yaptıklarından vazgeçmemiş, Yeşilli karakolu ile ilişkilerini sürdürmüştü. Kimilerine göre hem biz, hem de devletle ilişkisi vardı. Ateşkes bozulduğundan kaynaklı bütün

alan güçleri yoğun bir eylemsellik içindeydi. Biz de eylem yapmak isteyince, Xebat “Kado unsurunu cezalandıralım” önerisini yapmış, sonra da bizi ikna etmek için yoğun çaba sarf etmişti. Nihayetinde bu unsuru cezalandırmak için, Yeşilli yakınında olan Tuxub köyüne doğru yola çıkmıştık.

Köy, güzel bir köydü. Yeşilli nahiyesine yakın bir yerde çıkan kaynak suyu aşağılara doğru aktıkça çoğalıyor, indikçe dere halini alıyordu. Çimento ve kireç karışımı gibi bir görüntü veren kayalıklardan oluşan iki dağ bu dereyi içine almış, dağ nasılsa dereye de öyle biçim veren kavisleriyle dolana dolana Mardin ovasına doğru iniyordu. Koyu bir yeşile çalan ceviz ve başka meyve ağaçlarının kenarlarına ekilmiş üzüm asmalıkları dağın yarısına kadar çıkıyordu. Dağın zirvesinden aşağılara doğru patikalar iniyor, bu bağları kesiyordu. Dağın Mardin tarafında düşen yamaçlarına şirin mi şirin köyler duruyordu. Taş ve alçıdan yapılan köy evleri mermer gibi parlıyor, günün yorgunluğunu gidermek isteyen güneşe koyun ve kuzuların sesi eşlik ediyordu. Kıvrıla kıvrıla dere kenarında duran yoldan ara sıra araba sesleri geliyordu. Havanın kararması ile birlikte kendimizi patikadan bırakıp, dere kenarında köye doğru ilerleyen patika üstüne geçtik. Kelime yerinde ise enfes bir koku vardı. Toprak ağaç ve yetiştirilen sebze kokusu birbirine karışmış, suyun yaydığı serin havaya karışarak nefsimizi adeta tahrik ediyordu. Ceviz yapraklarına vuran meltem arasında sizan lamba ışıkları bir gözüküyor, bir kayboluyordu. Seyrek kurulan evler arasından ılık ya da Kürtçe Mardin aksanıyla sesler geliyordu. Ara sıra annesini kızdırdığı beli olan bir kıza cevap geliyor, Zeliha olan ismi Zelo biçiminde çağrılarak diğer seslere farklı renk katıyordu. Bildik bir Kürt köyü tablosunun kenarında sesizce ilerliyorduk.

On dakika sonra gitmek istediğimiz yere ulaşmıştık. Evin avlusuna girdiğimizde, karşılaştığımız o kadar görüntüye denk bir sima ile bizi sanki ömür boy tanıyan bir kız ile karşılaştık. Sıcak bir selam verip, bizi uzun süredir bekleyen birisinin halini andırıyordu. Belki de öyle idi, o bizi bekliyordu. Avludan çıkan sesleri duyan Kado hemen dışarı çıkıp, yarı problemlili olan halini ailesinden sakladığını belli ettiren bir yüz

ile bizi karşıladı. İçeri girmemizi söyleyince; biz işimizin olduğunu, başka bir yere gitmek zorunda olduğumuzu söylesek de, o kalmamız için dayatmıştı. İçeri girip oturmuştuk. Kız yemek getirirken sanki bir şeyler söylemek istiyor, babasından kaçamaklı mesajlar veriyordu. Xebat meseleyi çakmıştı. Silahını alıp dışarıya nöbet tutmaya gideceğini söyleyip, odadan çıktı. Kız da uzun bir süre gelmedi. Demek ki anlatacağı şeyler vardı. Yemek yiyip Xebat'ın yerine gittiğimde, Xebat bayanla bir şeyler tartışıyordu. Yanlarına gittiğimde tartışma hala sürüyordu. Xebat adeta tartışmayı bana bırakmak istercesine hızlı adımlarla içeriye doğru gitmişti. Tuhaf bir şeylerin döndüğü belli oluyordu. Tartışmayı kestiği yerden devam ettiği anlaşılan kız, önce ismini sormuştu. Daha sonra ne demek istediğini anlatmış, tartışmaya devam etmişti. Kız gerillaya katılmak istiyordu. Uzun bir süredir bizim köye gelmemizi beklemiş, yolları kolaçan etmişti.

Kızın katılmak istediğini öğrendikten sonra, kafam ağır bir ikilemin arasında sıkışmış gibi olmuş, hangi tarafa tercih koyacağımı şaşırmıştım. Ezberleri yıkacak bir kapasitem yoktu. Bir şeyleri tersinden zorlamanın düşüncesine de henüz ulaşmamıştım. Sadece yaşamın bildik doğruları ardından koşmayı öğrenmiş, öyle şekillenmiştim. Bundan fazlası yalan olur, kendi kendimle çelişirim gibisinden konuşmayı yeterli görmüş, fazlasını günah görmüştüm. Oysa bu kızın herkesten daha fazla konuşma hakkı vardı. Ben ise yüzüne bakmıyor, sadece kafamı salıyordum. İçerden çağırılması üzerine kız oradan ayrılmış, içeriye doğru yürüyüp kararı bize bırakmıştı. Ama ne zor bir karardı bu. İki tarafı bilinmez denklem gibi zor gelen bu kararı vermek, bildik sınırları aşmaktan geçiyordu. Tam o esnada Rezan, Hogır, Canşer arkadaşlarla Xebat dışarı çıktılar. Bir şeyleri tartışacakları belli oluyordu. Evin bahçesine doğru gidip, orada oturdular. Karar her ne ise Xebat'ın etkin olacağını tahmin ediyordum. Adam mı cezalandırılacak yoksa kızı mı çıkartılacak? Gibi bir karar vereceklerdi. Kız çıkartılsa, babası sağ bırakılacaktı; baba cezalandırılrsa kız bu sefer kalacaktı. Yaşamak, yeniyi katmak, dirilmek, doğruya doğru

akmak en iyisiydi; ama bu adam çevrede öyle bir isim çıkartmıştı ki cezalandırmamak taviz anlamına gelecekti. Taviz verilse halkın farklı düşünme ihtimali vardı, kız çıkartılmasa bu sefer de farklı yerden ilkelerimize ters düşecektik. Velhasıl nereden bakılırsa bakılsın bu kararı vermek zordu, ama yine de en doğrusu kızı çıkartmak olacaktı. Büyük ihtimal ile arkadaşlar böyle bir karar vereceklerdi. Bu kararı beklediğim bir anda, beni de yanlarına çağıran arkadaşlar adamı öldüreceğimizi söylediler. Bütün arkadaşların bu kararı alması benim de katılmam dışında bir yol bırakmamıştı. Karar olduğu gibi uygulandı.

Olaydan sonra uzun bir zaman geçmeden Eyalet Karargâhı'ndan birim sorumlusuna bir not gelmişti. Zaman zaman, birim sorumlumuz olup yeni gelen Haşim arkadaşla Xebat arasında tartışmalar çıkıyor, bize yansıtmak istemiyorlar gibi bir hava veriyorlardı. Bir ara Haşim arkadaşın yüksek bir ses ile Xebat'a lâfazan dediğini duymuştum. Nottan sonra Xebat'ta bir değişiklik olmuştu. İçinde bir şeylerin çatıştığı belli oluyordu. Ama bir yüz ustası olan Xebat psikolojiden iyi anlıyordu. Yüz hatlarını yılların verdiği tecrübe ile nasıl ayarlayacağı konusunda üstüne yoktu. Hatip yeteneğini arkadaşların psikolojisini iyi bilerekten ona uyarlıyor, çoğu kez Haşim arkadaşı yalnız bırakabiliyordu. Hayata bir satranç gibi yaklaşıyor, Haşim arkadaşına karşı kurnazca hamleler yapıyordu. Çoğu kez onu tahrik ediyor, üslubunu etkiliyordu. Durum bu olmasına rağmen biz hala tartışmaların neden çıktığını anlamıyor, kendi aralarında çözebilirler diye bakıyorduk. Xebat hepimizin bir şeyini yakalamış, onu öne çıkartıyordu. Benim çocukluğumu, Rezan'ın öğrenci özelliklerini kendi lehine çevirerek, gerçekleri görmemizi engelliyordu.

Bir gün ansızın Haşim arkadaş Eyalet Karargâh'ına gideceğimizi söyleyip, orada toplantı olacağını belirtmişti. Haşim arkadaşın bunu söylemesi ile Xebat'ta bir gerginlik başlamıştı. Yüz hatlarındaki kırışıklar derinleşmiş, göz çukuru adeta genişlemişti. Yüzündeki elmacık kemikleri bir topaç gibi öne doğru fırlamış, derisi gerilmişti. Sinirliydi. Artık kimse

umurunda değil gibi, bize yabancılaşan bir ruh hali vardı. İçinde bir şeyler saklıyor gibi görünse de ara sıra Akademiye niye gitmedim gibisinden bir şeyler söylüyor, Karargha gitmek istemiyor biçiminde bir imaj veriyordu. Yola çıkmadan önce ben ile Rezan arkadaş, köyden erzak almak için ayrılmıştık. Tahminen iki üç saat geçmişti. Ayrıldığımız yere yirmi dakika kala seri bir şekilde bir silah sesi gelip durdu. Yerimizde kalıp biraz şaşırmıştık. Bu bir çatışma değildi. Pusu da olamazdı. Acaba arkadaşlar uyurken düşman mı onlara rast gelmişti? şeklinde düşünsek de silah sesleri bunun için yetersizdi. Düşman böyle bir durumda en az bir iki dakika silah patlatır, öylece vurduğu şeyin üzerine giderdi. Ama olan durum bunun tersiydi. Bu düşman atışı olamazdı. Peki, ama neydi? Bir kaza olabilir miydi? Belki... Zaten başka ne olabilir. Yoksa bir hayvana mı ateş etmişlerdi? Bu da bir ihtimaldi. Olabilirler zerine tahminler kurarak gerçeği öğrenebileceğimiz yere doğru yavaş yavaş ilerledik.

Silahtan sonra ortalığın sesizliğe gömülmesi merakımızı artırmış, çeşitli kaygılara düşürmüştü. Hiçbir ses yoktu. Ölüm ncesi sesizliği andıran o an içimizde fırtınalar koparıyor, i kaburgalarımıza çarparak hortum gibi kendi çevresinde dönüyordu. Silah sesine doğru yaklaştıkça havanın değiştiği içimizde belli oluyor, adlandırması g bir şeyler hissediyorduk. Bir koku alabilecek kadar sesiz olan ortam burun deliklerimize gelen kokunun habercisiydi adeta. Arkadaşlardan ayrıldığımız yere ulaştığımızda yüz üstü yerde duran bir ceset gördük. Yerde duran Haşim arkadaştı. Xebat ise ortalıkta yoktu. Haşim arkadaşın çantası hala sırtındaydı. antası üzerine uzanan Haşim arkadaş yerde iken vurulmuştu. Yani yakın bir yerden ateş edilmişti. Silahını aradığımızda o da yoktu. Silahı alınmıştı. Planlı olduğu anlaşılıyor, ani olan bir şeye benzemiyordu. O an tam olmasa da kafamıza dank eden bir şeyler olmuştu. Xebat unsurundaki o gergin hal Eyalet Karargâhı'ndan gelen nottan sonra başlamıştı. Notta bizim bilmediğimiz bir şeyler vardı. Peki, Haşim arkadaş notta geçen şeyleri niye bize de anlatmamıştı? Acaba Xebat unsurunun bizi etkilemesinden mi şüphelenmişti? Ya da Xebat bizden bir

şeyler öğrenebilir kaygısını mı taşımıştı? Kim bilir, belki de öyle düşünmüştü. O gece Haşim arkadaşı oraya yakın bir yere taşıyıp, toprağa gömdük.

Xebat unsurunun olası geçebileceği Yeşilli boğazına gitmek için oraya doğru yol almıştık. Ama hava aydınlanmasından kaynaklı aynı gece ulaşamamıştık. Unsur düşmana teslim olmuştu. Haşim arkadaşın şahadeti bizi uzun bir zaman derinden etkiledi. Savaşta şehitler olurdu, ama bu tarzdaki bir şahadet bizi kaç yerimizden vurmuş, arkadaşı anlamayacak kadar niyetlerimizle hareket etmiştik. Xebat unsuru bununla yetinmemiş, katılmak isteyen Kado'nun kızıyla evlendiği söylentileri de çıkmıştı. Kimilerine göre bu kız babasının intikamını almak için Xebat'ı ayartmış, bir arkadaşı vurma karşılığında onunla evlenme sözü vermişti. Söylentilerdi, Ama gerçek böyle değildi. Kado'nun kızını o gecedен sonra hiç görmedik, hatta o köye bir daha gitmemiştik. Xebat'ın kızı kandırdığı büyük bir ihtimaldi. Kado'yu vurmaya en fazla dayatan oydu. Tabi bunun nedeni bir sır gibi kalıp, tam olarak öğrenemedik. Ama daha sonraları Xebat unsurunun aslen aynı köyden olup, uzun zaman önce Viranşehir'e göç ettiklerini öğreneceğiz. Belki de o zamanlarda bizim bilmediğimiz bir şeyler olmuş, olan bitenler onunla bağlantılı gelişmişti. Kado hakkında çeşitli söylentiler duymuştuk. Köy kadınları ile uygunsuz ilişkilendiği söylentileri vardı. Xebat unsurunun karanlıkta kalan bir yüzü de orası olabilirdi. Yani geçmişten gelen bir köy çelişkisi... Kürtlerdeki ihanetin şifre dokusu karmaşıktı, belki de bu da böyle bir şeydi. İhanet dökülen damla damla kan ile ölüyor, tarihin çöp tenekesine atılıyordu. İhanet kan ile temizleniyor, söküp atmak için canlar veriliyordu. Bu hikâye de öyle sonlanmış, canımızdan bir can vermiştik.

96 baharının bardaktan boşalırcasına yağan yağmurunun altında ilerliyorduk. Bulutlar; zifti andıran karanlıkta yoğunlaşıyor, yeri yalarcasına alçalıp yerle bir oluyordu. Bedenimizin içinde kan olmasa kendimizi yağmurdan bir parça hissederek ona karışacaktık. Ara sıra çakan şimşeklerin ışığında bütün yeryüzünü suya çeviren yağmurla, bir hayalet gibi karanlığın içinde saklanmış bir şehri görebiliyorduk. Aklımıza yerleşen ile gördüklerimiz arasında tam paralel bir uyum vardı. Bu şehri hep merak etmiştik. Karanlık ve bulutların adeta yuttuğu şehir ışıkları sönmeye yüz tutan bir kıvılcımın zayıf görüntüsünü andırıyordu. Şehir, doğanın haşın sesine teslim olmuştu. Biz ilerledikçe ışığı artan şehir lambaları yavaş yavaş gözümüzde biçim kazanıyor, yol ve ev ışıklarını birbirinden ayırabiliyorduk. Camakan gibi ortası gözüken köprünün diplerine ulaşan su bu dev beton parçasının iki kenarını da kopartıp kendisiyle birlikte akıtmak istiyordu. Bir hüزمة gibi nehrin şehre dayandığı yerde gözüken ışıklar, suya karışmış devasa dalgaların içinde yikanırcasına ıslak bir yansıma veriyordu. Dalgaların büyüklüğü o ana kadar alışık olduğumuz cinsten değildi. Adeta dağlar kopmuş, dalgalara karışmıştı. Şehir ile nehrin, bizim tarafa düşen yerinde sessizliğe gömülmüş ufak bir köy vardı. Karton dizimi üzerine konulan bir kibrit kutusu gibi duran bu köy şehrin tam karşısındaydı. Bir itilse nehre düşer gibi bir görünümü vardı. Altmış metreyi bulan bir uçurumun üstüne kurulan bu köy, şehrin yanında küçük kardeş gibi gözüküyordu.

Köye gidip kendimizi kurutmak sadece düşüncemizde olmayacak bir ihtimaldi. Bize yabancı olan bu yere biz onlardan daha fazla yabancıydık. Üç arkadaşlık. Welat ve Zana arkadaştan oluşan timimiz, bu hayalet şehri keşfetmek için görevlendirilmişti. Bir çardak gibi uçurumun kenarına varan bir evin bahçesine doğru hızlı adımlarla ilerledik. Ufak bir saçak gibi oralarda duran “Sıfernek” denilen bir korunağın altına girdik. Altı metre ilerimizde duran evin penceresinden

de oda içerisinde olan biteni görebiliyorduk. Odanın içi tıklım tıklım doluydu. Bir kadın çay dağıtıyordu. Çakan şimşekler bu tuhaf manzarayı bir yerlere resmeder gibi çevreyi aydınlatıyor, flaş gibi aydınlık saçıyordu. Resimde birbirinden habersiz duran bu parçalar birbirlerini görse bir taraf bayılacak, yüreği ağzına gelecekti. Üzerimize geçirdiğimiz yağmurluk içinde hayaletlere benziyorduk. Yağmurun içinden çakan şimşekler bu halimizi bu insanlara gösterse korkmaları doğal bir hale gelecekti. Onlar kendi doğal yaşamlarını sürdürüredursun, bizde nehrin genişliği ile şehir kenarında duran askeri taburun konumunu görmek için etrafın krokisini hafızamızda çizmeye başlamıştık bile. Şehirden çıkıp Batman şehir merkezine giden iki tane panzerin çıkış saatleri ile aralarındaki mesafelerini görmek için bekliyorduk. İlk tasarıya göre panzerleri köprü üzerinde yakalayacak, roketatar ile vuracaktık. On dakika geçer geçmez şehirden iki panzer çıktı. Saatler uygundu. Gece saat 00.21 civarında çıkan panzerler, eylem sonrası manevrayı kolaylaştırıyordu. Köprü üzerine düşen ufak bir tümsek hedefin önüne düşüyordu. İlk panzere yapılan ateş esnasında diğer panzerin savunma yapma olanağı yoktu. Ayrıca köprü üzerinde olduğu için manevra da yapamazdı. Ya suya düşecek ya da roketleri yiyeceklerdi. Köprü ışıkları doğal bir aydınlatma rolünü oynuyordu. Köprünün düz şekli roketatarın nişan gezine eklenen yardımcı bir gez rolünü oynayacaktı. Roket, hedefe tam doğrulansa artık bir el değmesi yeterli olacaktı. O akşam işimiz tamamlanmıştı. Evin bahçesinden yavaş yavaş doğa ananın toprağa giydirdiği o karanlığın içine dalmaya başladık, nehrin kenarına doğru yürüdük, su ve toprak kokan bir hava içinde içimizi ıslatan soluklar alıp vererek ilerledik. Normal bir anda korku veren su sesi karanlık içinde bir kılavuz gibi bize yönümüzü gösteriyor, nehir aramızdaki mesafeyi dengeliyordu. Bu suyun hırçınlığı aslında bize yabancı değildi. Çoğumuz kenarında büyümüş olduğumuz için geçmiş anılarımızla bize doğru adeta akıyordu. Bu dev vadiyi dolduran devasa su kütlesi ıslaklığımızı unutturuyor, bizden bir parça gibi bizleri yatıştırıyordu. Nehirler kadar bütün ülkeyi

içine alan bir doğa harikası olmasa gerek. İçinde akıttığı suya karışan topraklar bütün ülkenin topraklarından birer parça idiler. Onun için nehir Kürdistan kokuyordu. Humuslu, kireçli ve bir o kadar çalı çırpı ne varsa onun kokusu geliyordu. Milyonlarca insanın aldığı değişik toprak kokusunu bir anda kokluyorduk. Artık etrafta iyice kayganlaşmış, düşe kalka ilerliyorduk. Ara sıra kayaya çarpan silahlarımızdan çıkan metal sesiyle keskinliğini yitirmiş ses adeta yumuşamıştı. Tenimizin altındaki hücreler o kadar hassaslaşmıştı ki elbiselerimize yapışan çamurları hissediyor, kokusunu alabiliyorduk. Çok yaygın olan böğürtlen dikenleri bir yay gibi elbiselerimize dolanıyor, biz ilerledikçe onlar batıyordu. Ayaklarımızdan yüzümüze kadar batan dikenler yüzünden canımız yanıyordu. Mevzilerde saklanmış, adeta bize pusu kuran gecenin en iyi gerillası gibiydiler. Topraklarına girmiştik ve onların üzerine yürüyorduk, onlarda sadece kendilerini savunuyordu, gerçek buydu. Bu durum acılarımızla barışmayı sağlıyor, acımızı hafifletiyordu. Sabun gibi kayganlaşan çakılımsı taşlara yapışan killi çamur onları muz kabuğundan beter yapmıştı. Her bastığımızda kayıyor bazen yere, bazen de birbirimize çarpıyorduk. Bu gece sanki yürüyüşleri yasaklamış her şeyin hareketsiz olmasını ister gibiydiler.

İki saat aynı vaziyette yürüdük; gün gecenin bitimine dayanan saate dayanmış, hava yavaş yavaş açılır gibi olmuştu. Çevrede yağmur ve nehrin sesine tutsak olmuş sessizliklerden ses gelmeye başlamıştı bile. Yanıbaşımızda uzanan asfalttan araba sesleri geliyordu. Üstümüze düşen Raman dağının zirvelerinde petrol kamplarının ışıkları belirmişti. Gök yarılmış gibi oluşan çatlakta kor ışıklar gözüktüyor, tavana asılmış fanuslar misali bir görüntüyü andırıyordu. Dağın yamaçlarına kar beyazı bir sis düşmüştü. Gerisin geriye baktığımızda hayalet şehir uyanmış, gecenin hükümrانlığına kendi güzelliğiyle renk katmıştı. Köprü kenarlarına dikilmiş, direklere asılmış lambalar ısıllı ısıllı parlıyorlardı. Yağmurun durmasından istifade edip yürüyüşümüzü hızlandırdık. Ara sıra sağ tarafımıza düşen kayalıklara, viraj da dönen arabaların farlarından ışık çarpıyor, tekrar karanlığa gömülüyorlardı. Bir

saat daha yürümüş, nehrin karşı tarafına geçecek yere ulaşmıştık. Zana arkadaş bizim botçumuzdu. Onun ustalığına güveniyorduk, ancak bu akşam farklıydı. Suyun sesi bile insanı korkutuyordu. Welat arkadaşın şakaları seven, her şeye espritüel bakan bir karakteri vardı. Eski zamanlarda Kerboran Dargeçit bölgesinde kalmıştı. Oralarda adını çok andığı adaşı olan ihtiyar bir Welat daha varmış; balık tutmayı çok sever, çok büyük balıklar tutarmış. Welat arkadaş, gövde ve boyca çok iri olan biriydi. Bu gecenin su tehlikesine atfen “ihtiyar Welat’ın oltası ya da balık ağı kesin suyun içindedir. Ben iri olduğum için kesin ağa takılırım ama sizi bilmem” deyince, bizde buna karşılık “eğer tam parça gidersen belki, ama etli gövdeni balıklar ve yengeçler yer” deyip gülmüştük.

Bu bahar nehir bizden can almıştı. Espri yapsak da içimizin bir yerinde hafif bir korku vardı. Suyun kalkışı normal değildi. Botun dengesini çok rahat bozabilir akıntıya kapılabilirdik. Savaşın kazandırdığı bir alışkanlık olarak “tehlikeleri umursamama”, hafif korkumuza baskın çıkıyordu. “Savaşçı tehlikeler için vardır” alışkanlığı bazen iyi sonuçlar vermiyordu, ama tehlikeli olan bu tür şeyleri yapıp, böyle şeyleri başarmakta savaşın başka bir yönüydü. Karşı tarafa ulaşabilmeyi tam kestiremiyorduk, fakat kalmakta aynı şekilde başka bir tehlikeye kapı aralıyordu. Tehlikeler arasından birisini seçmek, bizim içinde olduğumuz görev dahilinde oldu. Kimse kalmayı düşünmedi. Botun şişirilmesine yardım etmek için Zana arkadaşın yanına gittim. Welat arkadaş ise beş metre ötedeki bir taşın kenarında etrafı yokluyordu. Tam o sırada karşıdaki kayalık adeta aydınlandı; asfalt tarafından kayalıklara projektör atılıyor, sağa sola çevrilerek ortalığı aydınlatıyordu. Bunun üzerine kendimizi hemen yere attık. Bizi görmüş olmaları imkansızdı, ama bu saatte panzerin devriye halinde olması tuhaftı. Asfaltın bizden görülebilecek yerinden şerit gibi ard arda, arka farları yanık olan araçlar geçmeye başladı. Önce bunları saymaya başlamış sonra vazgeçmiştik, çünkü yüzden fazla bir araç konvoyuydu. Konvoyun ön ve arkasında zırhlı araçlar vardı. Operasyon gücü

olduğu belliydi. Konvoy bu saatte geçtiğine göre operasyon yeri kesin kes Habızbena alanı olmalıydı.

Biz üç gün önce arkadaşlardan ayrılmıştık. Noktaları korucu köylerine yakındı. Ya görüntü vermiş ya da cihazlardan dolayı yerleri tespit edilmişti. O an gerekli olan şey onlarla irtibat kurup durumu bildirmektir, ancak yerimizden cihazla irtibata geçmek imkansızdı. Karşı tarafa geçmeden bunu yapmak zordu. İki saat zamanımız vardı ve bu iki saat içinde haber vermezsek operasyona takılmaları olası dahilindeydi. Dicle'nin hırçın sularını unutmuş, karşı tarafa geçmek için var gücümüzle botu şişirmeye başlamıştık. Botu suya atıp içine girdik. İlk küreği suya vurur vurmaz suyun anormal olduğu hemen kendini belli etmişti. Suyun akıntısı artmış, dalgaların itmesi su yüzeyini dengesiz kılmıştı. Bot ise sağa sola sallanıyor, var hızıyla aşağıya doğru gitmeye başlıyordu. Zana arkadaşın hızlı bir şekilde kürekleri suya vurması yolunda gitmeyen bir şeylerin ilk işaretleriydi. Çok fazla ilerleyemiyorduk. Su hızla bizi akıntıya doğru götürüyor, her an bizi devirebilecek bir şekilde içine çekiyordu. Botun gidişinde diğer seferlere benzemeyen bir tuhafılık vardı. Niye devrilmediğimizi bizde anlayamıyor, suyun dibine gömülmeyi bekliyorduk. Normalde kaç dakikada suyu geçebileceğimizi tahmin düzeyinde biliyorduk, ama bu sefer uzun sürmüştü. Akıntının yönü, dalgaların biçimi alışkın olduğumuz seferlere benzemiyordu. Zana arkadaş botun hakimiyetini kaybettiğini söyleyince artık saniyeleri saymaya başlamıştık ve her an suyun dibine batacakmışız gibi hisler yaşıyorduk.

Bot, gittikçe kontrolden çıkmış, kendi etrafında dönmeye başlamıştı. Suyun kenarında yeşermiş ağaçlara gözümüz rast gelince ne kadar hızlı gittiğimizi o zaman daha iyi anladık. Belirsiz bir yerde suyun dibini boylamak ve ölmek başka ölümlere benzemiyordu. Ölümü hissetmek bizler için yabancı olunan bir şey değildi. Savaşta her an ölünebilinirdi, ama üzerinde taşıdığın metal parçalarına benzer başka bir metal parçası tarafından ölmek dışında, ölüm her zaman zor geliyordu. Savaşta yaşamış olanlar için en kötü şey mermi dışında ölmektir. Ölümün de özgürlüğü vardır. İnsanın amaçları

60

için tercih ettiği ölüm yaşam içindi, ama bu suyun içinde bilinmeze doğru olan bir ölüm bizi korkutuyordu. Korkularımız oradan geliyordu.

Üçümüzde bota tutunmuş, gözlerimiz karşı tarafa kilitlenmişti. Karalıktan dolayı kaynak suyun hırçınlığını görmüyorduk, ama kurtulmamızı sağlayacak bir imkanı da göremiyorduk. Kurtulma ve ölme böyle eşit bir terazide ilerliyordu. Her şey bu akıntıda gizliydi. Kaç dakikadır karadan koptuğumuzu bilmiyorduk, ama o an karaya ayak basmak karşı tarafta olsa da geriye gitmeyi, karadan kopmamayı düşünüyorduk, “orada kalsaydık ne olurdu” diye düşünüyorduk. Düş bu olsa da geriye dönmek artık bir hayal gibiydi. Suları çok geçmiş olsak dahi hiç birimiz böyle bir sonu düşünmemiştik. Su öldürüyorsa eğer bizi niye sivil hayatta iken bunu yapmamıştı? Hızlı bir şekilde kafamızda geçen bu düşüncelerle, kenarında büyüdüğümüz bu nehrin bir öyküsü aklıma gelmişti. Büyük bedel ve sorunların kendisini bu suya atan genç bir kızın ölümüyle çözülen bir öyküydü. Bu suya her baktığımda bunu düşünmüş, çok düşünmenin aynı yazgıyı getirdiği tuhaf bir metafizik edinmişim.

Tam o anda botumuz devrildi. Kum kokan gri suyun burun deliklerimizden içeri girmesiyle bir şeylere tutunmanın gayreti içine girdiğimiz anda ayaklarımız yere değmiş, karşı tarafa geçtiğimizi anlamıştık. Elbiselerimizin ağırlığı yanında kafamıza giren bin bir düşüncelerimiz gitmiş, sanki yeniden doğmuş gibi olmuştuk. Kurtulmuş olmanın sevinciyle gürültü yapıyor şakalaşıyorduk. Welat arkadaşına atfen “kiloların gitmiş yoksa yaşlı Welat’ın oltasına takılmaktan vazmı geçtin?” deyince bu espirinin altında kalmamak için düşündüğünü belli ettirircesine, siz uygun zamanı bekleyin de ben nasıl bir karşılık veririm, der gibiydi.

Karşıya geçmiştik, ama ne kadar aşağıya doğru gittiğimizi bilmiyorduk. Karşı tarafın hepsi korucu köylerinden oluşuyordu. Araziye hakim değildik. Dicle’nin kenarları ise sudan kaynaklı yol vermiyordu, ama bu su tehlikesinden sonra tanımadığımız arazi mi bize engel olacaktı? Olamazdı. Hızlı bir şekilde botumuzu düzenleyip harekete geçtik.

Arkadaşlara mutlaka haber vermeliydik. Sadece yönümüzü biliyorduk; on dakika rahat yürümüştük, ama iş bildiğimiz gibi değildi. Dicle kenarlarının hepsi kırk, eli metre yükseklikte olan uçurumlardan oluşuyordu. Sağ tarafımız Dicle suyu, üstümüz ise korucu köylerinin arazisinden ibaretti. Dağlar; yan yana dizilmiş tren vagonları gibi kenarları dik, üstü ise tarlayı andıran düz bir araziydi. Ya Dicle'ye doğru ya da yukarıya çıkıp korucuların köylerine doğru gidecektik. Düz vurmaya araziye müsaade etmiyordu. Tepelerin arası sanki kazılmış derin bir kanal gibi geçit vermiyordu. Her an düşme tehlikesi olup bu seferde coğrafyanın kurbanı olacaktık. Dicle'ye yakın yürüyemezdik, çünkü arazi hiç geçit vermiyordu. Bir saatte zor bela bir tepeyi aşmıştık. Raman dağının karşısına çıkıp petrol işçilerinin kullandığı telsiz kanalı üzerinden çağrı yaptık. Arkadaşlar hemen cevap verdiler. Konvoy hakkında şifre ile bilgi verip keşfi de bitirdiğimizi söyledik. Bilgi verdikten sonra bir nebze de olsa içimiz rahatlamıştı. Saatin farkında olmadan ilerliyorduk. Deyim yerinde ise bir adım ilerliyor, iki adım geri geliyorduk. Çekilecek gibi değildi ama kızacağımız kimse de yoktu. Ölümden geri dönmüştük, fakat bu seferde arazinin ölümden beter tuzağına girmiştik. Hava yavaş yavaş aydınlanıyordu. Engebeli arazi havanın açılmasıyla yumuşamış, rahat yürüyebileceğimiz bir hale gelmişti, ancak bu seferde başka bir tehlike vardı. Havanın açılması aleyhimize idi. Raman petrollerinin güvenliğini sağlayan askeri tepeler tam karşımızdaydı. Ayrıca "Şikeftiye" denilen köydeki karakolda yanımızdan gözüküyordu. Gündüz vaktinde kalacağımız bir yer bulmalıydık. Biraz ötede kayalık bir tepe vardı. Fikir birliği ile orayı uygun bulduk. Yüz metre öteyi gözle görebiliyorduk. Welat arkadaş öne geçmişti. Dört beş adım atar atmaz birden yere oturdu. Çömele çömele bize doğru gelip "dereden ses geldiğini" söyledi. Olduğumuz yeri kaba taslak biliyorduk. Bu yakınlarda patika veya herhangi bir yol yoktu. Derenin yukarı tarafına düşen Berehe köylülerinin buradan Dicle'yi geçmesi imkansızdı. Bunları hem düşünüyor, hem de dereden gelen seslere kulak kabartıyorduk. Bir şeye çarpan metalimsi bir ses

geliyordu. Welat dürbünü çıkartıp bakmaya çalışırken, birden bize doğru dönüp “düşmanın bize doğru geldiğini” söyledi. Dicle suyu ile düşman arasına girmiştik. Dicle’ye doğru gitmenin bir anlamı yoktu, çünkü hepsi uçurumdu. Kayalık tepeye doğru hızlı adımlarla, hatta koşarak ilerledik. Tepenin ucuna varır varmaz, bir askeri kolun da oraya doğru geldiğini gördük, çembere girmiştik. Arkamız Dicle, üç tarafımız ise düşmandı. Bir iki dakika daha yerimizde kalsak düşman tam üzerimize gelecekti. Fazla düşünmeden Dicle’ye doğru ilerledik. Aslında bu durum bir çaresizlikti. Dicle kenarının dik uçurum olduğunu biliyorduk, ama sonuçta istenilmeyen bir yerde yakalanmış, operasyon ihtimalini vermemiştik. Şimdiye kadar ilk defa böyle bir yerde operasyon oluyordu.

Asker sesleri çok net bir şekilde geliyordu. Saklanacak bir yer bulmazsak bir dakika sonra çatışmaya girme ihtimali yüzde yüzdü. Olduğumuz yer yumurta kabuğuna benzer bir kayalıktı. Üstü dümdüz olup tek bir korunak yoktu. Orda kalmak olmazdı, ama ilerlemek demek kendini Dicle’ye atmak demekti. Hava iyice aydınlanıyordu. Sadece bir mucize, olan biteni değiştirebilirdi ancak. Kendimizi artık şansımıza doğru yavaşça bıraktık. Aşağıdan dün akşamki sesi andıran bir ses geliyordu. Kayalığın dibine vuran su dalgaları hızın ve ağırlığın yarattığı güç ile kendi etrafında dönüyor, burgaçlar yaratarak var hızıyla akıyordu.

Bu şehrin mitolojisi çok eskiydi. Rivayete göre ismini kendini atıyla birlikte suya atan Hasan’dan almıştı. Hasankeyf ismi oradan gelmeydi. Bizim o anki halimiz bu olaya benziyordu. Bu tür şeylere inanmasak da, sanki gizli bir güç bu şehrin yazgısına bizi çekiyor, bizi buna inandırmaya çalışıyordu. Biz mutlaka çatışacaktık, ama bulunduğumuz yer direnmeye uygun bir yer değildi. İhtimallerin en kötüsü ne ise olan şey de o oldu. Dicle’nin diğer tarafında bulunan Batman-Hasankeyf asfaltında mevzilenecek bir panzer bizi rahatlıkla vurabilirdi. Tatbikatlarda dikilen hedefler gibiydik. Bu halimizle sadece onlara sahte bir kahramanlık şansı verebilirdik. Kimse gerçeği bilmeyecek, çatışmada öldüğümüzü sanacaktı. Zayıf ruhların “eve giderken terorist

öldürdük” deyip bu anı üzerinden sahte gösterilerde bulunacaklardı.

Zana arkadaş aşağıya inmiş, uçuruma bakarak yer arıyordu. Ben göğüs üstü uzanarak Welat’ın onun yanına gitmesini söyledim. Tam o esna da Zana arkadaş ona doğru gitmemiz için el işaretleri yapıyordu. Yönümü tepe ye doğru vererek geriye doğru ilerledim. Zana arkadaşın yanına vardığımda dört metre aşağıda ufak bir kaya çatlağında bir meşe ağacının olduğunu gördüm. Kayayı yararak çıkan bu meşe ağacının kaya ile arasında bir insanın girebileceği bir aralık vardı. Uçurum en az altmış metre yüksek ve dimdikti. Dicle suyu da içinde bir savaşın yaşanıp binlerce insan kanının karıştığı bir kızılığa bürünmüştü. Dicle gitmiş iki Dicle’yi andıran bir genişlikte yer kaplamış olan su, olanca hırçınlığıyla akıyordu. Bu su bizi mi istiyordu? İki gündür sultasından kurtulamıyor, dönüp dönüp kenarına geliyorduk. Suyun kurban istediği gibisinden mitler bizim oralarda anlatılırdı. Herhalde o mitler, bizim gibi insanların başına gelenlerin o zamanki dille anlatılış biçimi oluyordu sanki.

Çatlağa doğru indik. Welat arkadaş çok ağır olduğu için onu önden indirdik. Zana arkadaş orada bile Welat arkadaş takılıyor, “sana boşuna Gayé Piré demedik. Akşama kadar bizi sırtında taşıyacaksın” dediğinde, Welat arkadaşın alışık olduğumuz bir hareketi olan bıyıkları ile sırtıp “dua edin de yer uygun değil, yoksa hak ettiğiniz cevabı verirdim” söylemiyle bakışlarını Zana arkadaş çevirmişti. Welat arkadaş ile bu tür anılarımız çok fazla idi. Bir yıl önce girdiğimiz albay Rıdvan Özden çatışmasında onun bıçağını alan Piling arkadaştan habersiz olan Welat arkadaş çatışma sonrası “çok üzgün olduğunu, çatışmada bıçağının düşman eline geçtiğini” söyleyince Piling arkadaş “bıçağının kendisinin yanında olduğunu, bilinçli aldığını” söyleyip o çok sevdiği bıyıklarıyla keman çalardı.

Mıratko denildi mi, Welat arkadaş küplere binerdi. Torê ve Mıratko isimlerine karşı Welat arkadaş çok hassastı. Torê’lerin espirileri o süreçlerde çok anlatıldığı için Welat arkadaş oldukça hassaslaşmıştı. Piling, içimizde en küçük olan

arkadaşı. Welat dev cüssesiyle kalkıp Piling arkadaşı almış havaya kaldırmıştı. Onun şakaları da öyleydi.

Çatlağa inmiştik. Meşe kökten sökülse olduğu gibi Dicle'ye düşebilirdik. Üçümüzde üst üste indirilen çimento torbaları gibi öylece meşe ağacına tutunmuştuk. İnmek kolay olmuş da, çıkmak bu kadar kolay olmayacaktı. Bu eziyet veren durum içinde saniyeler saate dönüşmüş olup her soluk alıp vermeyi adeta saymaya başlamıştık. Zamanın ilerlemesi bizden yana değildi. Bir şey olmamış olsa da süprizler bitmiyordu. Yine gök gürültüsü yine yağmur başladı. Zaman ilerledikçe yağmur şiddetleniyordu. Birden yukarıdan aşağıya şelaleyi andıran bir su üzerimize akmaya başlamıştı. Biz şaşkın bir haldeyken Welat arkadaş sesine dikkat ederek kıs kıs gülüyordu. Bir ona, bir suya bakarken o, tanrının çok adil olduğunu söylüyordu. "Bu durum olmasaydı sırtıma asla çıkmazdınız, ama şimdi en şanslı olan şanssız oldu. Akşama kadar üstünüze su boşalacak, tıpkı bir şemsiye gibi zaten ağırlığınız nedir ki bir şemsiye kadarsınız" deyince, Zana ona bakıp :

"Benim gülmem hiç gelmiyor, anlattığında hiç komik değil, halinden pay çıkarma, on dakika sonra bütün su alttan akıp üzerine dökülecek" dedi. Durumdan espiyi çıkartan halimizle zorla gülmeye çalışıyorduk, oysa halimiz gülünecek gibi değildi.

Bizim durumumuz bu iken yukarıdan sesler gelmeye başladı. Kayanın tam ucuna gelip aşağıya doğru baksalar bizi göreceklardı. Her şeyimiz o ana kilitlenmişti. Birden ayaklarıma vuran Welat arkadaş, yan tarafımızda askerlerin mevzilendiğini söyledi. Sağ tarafımızda Dicle nehri kavis çiziordu. L harfini andıran uçurumun sağ ucunda askerler mevzi yapıyorlardı. Mevzi yapmak normal bir şey değildi. Askerlerin olduğu yerde mevzi yapmaya gerek yoktu. Demek ki bizi görmüşlerdi. Kuş bakışı ile aramızda yetmiş metre kadar bir mesafe vardı. Artık bize atacakları lav ya da roket silahını bekliyorduk. Yakınımıza çarpacak lav silahının sarsıntısı bile bizi suya düşürmeye yeterli olacaktı. Yukarda bekleyip çatışmaya girseydik hiç olmasa birkaç asker öldürüp biz de

ölürdük, ama kaldığımız yerde silah sıkmanın bile imkanı yoktu. Ne biçim iki gün yaşıyorduk, iki saat öncesine kadar bizi pişman ettiren kararlarımızı sorguluyor, içinden çıkamıyorduk. “Nasıl daha iyi ölebiliriz” kararını verme ile yüz yüze kaldığımız iki gün...

Ölüm beklentisi içinde beklerken, arada bir Welat ark: “haydi çıkıp düz meydana adam gibi ölelim, ya suya düşme ya da karşıdan gelecek roketi beklemekten bıktım” diyor, kararsızlığımızı derinleştiriyordu. Zaman öylece geçiyordu. Yerin sıkıntısı, suya düşme ihtimali ile çarpışma imkanı olmadan ölme duygusu bizi sıkıştırıyor çaresiz bırakıyordu. Mantıksal olarak her şey düşündüğümüzü doğrularken dün akşamki mantık dışı kurtuluşumuz bize umut veriyordu. Bu meşe buna işaret olabilirdi. Zaten bizi koruyan tek şey de oydu. En büyük dostumuz bu meşe ağaçları olmuştu. Kayayı yaran bu meşe ağacının yeri de tıpkı yaşamımız gibiydi. O sesiz duruyorsa bizde sabredecektik. Bu düşünceler içine kısa bir anda dalmışken, düşmanın çantalarını sırtlayıp var hızıyla geri çekilme yaptığını gördük. Düşman hiçbir zaman bu kadar erken geri çekilme yapmamıştı. Şaşırmıştık. Yarım saat daha bekledik.

Artık bu berbat yerden çıkmanın zamanı gelmişti. Çıkmak gerçekten de çok zordu. Gün boyu akan sudan kaynaklı kaya kayganlaşmış elimizle tutunacak yer bırakmamıştı. Zana arkadaş omzumza çıkarak zor bela tırmanıp yukarıya çıkmayı başardı. Bize şutuk bırakarak şutukla, çanta, silah ve en son da biz kendimizi bağlayarak yukarıya çıkabildik. Düşman geri çekilmişti. Biz de benzer zorluklarla “Berehe” denilen vadinin kalkmış dere suyunu da tadıp noktamıza ulaşmıştık. Sonraları düşmanın niye geri çekilme yaptığını arkadaşlardan dinleyecektik. Bölge komutanı olan Hamza arkadaş, operasyon içinde bir grubun olduğunu düşman telsizinden anlayarak yanında olan bütün tim komutanlarını çağırıyor ve her birinin eline bir cihaz verip düşmanın arka tarafını tutuyorlarmış gibi bir taktik deniyorlar. Hava yağmur ve sisli olduğu için düşman buna inanıyor ve ani geri çekilme kararını veriyor. Daha sonra halktan aldığımız

bilgiye göre Gercüş ilçe komutanı bu taktiğe kandiğı için görevden alınıyordu.

Pale Mardin

Dicle...keneradında bir köy

Dicle... Kürtçe “Tijê lê” Dolu dolu akan su.

Bin yıllardır akıyor Dicle. Yorulmadan, usanmadan ama sessizce “yeminlidir” diyor kıyı köylerinin insanları onun için. “Her zaman böyle suskun bir öfkeyle akmaya ve her yıl bir can almaya yeminlidir.” Bu yüzden ne kadar sevseler de Dicle’yi, bir o kadar da korkuyorlar sularından. Ve ona itafen sözler söylüyorlar, “Ava xumxumê ne tîrsê, ava bêdeng bî tîrsê.”

Yüzünde yılların görmüş geçirmişliğinin çizgilerini, gözlerinde acı ve sabrın bilgeliğini taşıyan Yadê Şêrîn anlatıyordu suskun Dicle efsanesini:

Tüm çevre köylere ün salmış bir kız yaşıyormuş. Sewrinaz’mış kızın adı.

Yaşlı ana-babasının tek çocuğuymuş Sewrinaz. Uzun süre çocuğu olmamış Ferze ananın. Eve mutsuzluk inmiş, hastalık, kıran- kıtlık yuva kurmuş. Kolay mı, bizim Kürtler de çocuksuz ev, hayırsız evdir. Kötülere, yaradanın inayetidir.

Ferze bakamaz olmuş, evleri çocuk sesleriyle çınlayan konu-komşunun yüzüne. Köyün kadınları da üzülmüş onun bu haline. Ve korkarlarmış “bir gün Dicle’ye atar kendini canına kıyar” diye. Çünkü onu hep suyun kenarında oturmuş, ağıt yakarken görürlermiş. Gerçekten de Ferzê bir Dicle’ye dökmüş içini, bir de doğan güneşe yüzünü döner dua edermiş her şafak vakti.

“Ya star” dermiş, “bir sen beni anlarsın. Kadın canından vermezse, yaratmazsa başka canı, kadınlığı niyedir. Beni dilsiz, evimi yüzüz mü koymak istersin, köylünün içinde, suçum ne benim? Hakkını mı yedim fukaranın, göz mü diktim insanların erincine? Karşı mı çıktım hikmetine? Hem sen de ana değil misin? Hepimiz senden gelmedik mi? O zaman bu adaletsizlik niye?”

Günahsızmış ya Ferzê; bir gün olsun kötü düşünmemiş, ne eli ne dili incitmemiş ya kimseyi, duası kabul

olmuş. Sewrînaz rahmine, bolluk, bereket, mutluluk da evine düşmüş. Onun sevinci köylünün sevinci olmuş. Ve bir gün Dicle'nin kıyısında dolanırken Sewrînaz'ı doğurmuş. Adetmiş o zaman, Sewrînaz'ı önce toprakla, sonra Dicle'nin suyuyla yıkamış.

Derler ki o yıl Dicle daha bir bereket dağıtmış. Toprak gürbüz buğdaylar vermiş köylüye. Bundandır Sewrînaz doğar doğmaz, girmiş insanların gönlüne.

Gün gelmiş büyümüş Sewrînaz. Dicle gibi coşkun, temiz, iyilik seven, kötülük savan bir kız olmuş. Hep Dicle'nin kenarında oturup onunla konuşur, çiçekten taçlar yapıp, suya salar, Dicle'nin ezgisiyle başını taşlara koyup yatarmış ya, herkes ona "Suyun Bilge Bacısı" dermiş... Zaten söylentiye göre Star, onu Dicle'ye denk yaratmış. Anası, Sewrînaz'a gebeyken daha, bir gece rüyasına gelmiş Star...

"Bir kızın olacak ve onun gözleri Dicle'nin gözleri, sesi Dicle'nin sesi, coşkusu Dicle'nin coşkusu, derinliği Dicle'nin derinliği, bundandır yazgısı da Dicle'nin yazgısı olacak" demiş.

Her geçen gün serpilmiş, daha bir güzelleşmiş, daha bir akıllanmış Sewrînaz. İnsanlar ona danışır, akıl ister olmuş. Yaşlıya hizmet etmiş, hastayı iyileştirmiş, küsleri barıştırmış, yoksula arka çıkmış. Güzelliği, iyiliği, akıllılığı çevre köylere, oradan da uzak diyarlara dağılmış...

O sıralarda uzak diyarlarda yaşayan, zulmüyle tanınan bir bey, bir de o beyin oğlu varmış. Çok zenginlermiş, ama fukarayı kırdıkları, yoksulu inim-inim inlettikleri için. Zenginlermiş de yürekleri de beş para etmezmiş.

İşte o beyin oğlu da duymuş Sewrînaz'ı ve görmeden yürek düşürmüştü. Gitmiş babasının divanına, durmuş bir bir söylemiş duyduklarını. Babası dinlememişse de Sewrînaz'ın güzelliğini, temizliğini, akıllılığını "Madem ki yörenin en iyisidir, öyleyse bizim olmalı diğer tüm iyiler gibi" demiş ve haber yollamış köye. "Tez hazırlık yapılsın, gelip Sewrînaz'ı alacağız" diye.

Bunu duyunca, Sewrînaz deliye dönmüş. Köylü hemen ayaklanmış. "Ölürüz de kızımızı onlara vermeyiz" demişler. Daha lafı ağızlarındayken tutup çevirmişler haberciye.

Söylemişler: “Git beye de ki, bizim kızlarımız onun otlağındaki hayvanlar gibi üç beş kuruşa alınıp satılamaz. Varsın kendine başka gelin arasın”

Bey bunu duyunca hiddetlenmiş! Adamlarını çağırtmış ve onlara:

“Gidin o kızı bana getrin. Verdiler verdiler, vermezlerse köyü yakın, gençlerin başını vurun, Sewrînaz’ı da doğrayıp her parçasını bir yere atın. Soranlara da; Beyimiz otlağında kudurmuş hayvanlara böyle yapar ” deyin demiş.

Beyin adamları girmişler köye. Yaşlılar atlarının önünü çevirmişler. Adamlar tam silahlarına davranmışlar ki, Sewrînaz bağırarak koşa gelmiş, aralarına girmiş, “Durun” demiş. “benim sudan bedenim için birbirinizin kanını dökmeyin. Gidin beye deyin hazırlıklarını yapsın. Üç gün üç gece davullar çalsın. Dördüncü gün düğün alayı gelip beni alsın.”

Beyin adamları geri dönmüşler. Bey üç gün üç gece davul çaldırmış, dördüncü gün düğün alayını göndermiş köye. Alay bir varmış ki ne görsün, herkesin yüzünden düşen bin parça. Sanki düğün değil, yası tutulur Sewrînaz’ın.

Varmışlar Sewrînaz’ın evinin önüne, kızı istemişler. Ferzê Ana dışarı çıkmış, tek söz etmeden gözleriyle Dicle’nin kıyısını göstermiş onlara. Alay oraya vardığında, Sewrînaz’ı düğün elbiseleri içinde taşın üstünde otururken görmüşler.

Sewrînaz ayağa kalkmış ve onlara:

“Bilirim, yalnız yerimiz, yurdumuz değil, yaradanımız da ayrı bizim. Bundandır tabiatımız da ayrı. Dediniz beyimizin oğlu sevmiş seni, dedim ki, hamurunu fukaraların kanıyla yoğuranın ekmeğini yemem. Ben o gelinliği de, o sevgiyi de istemem.

Hem bu nasıl sevgidir ki, altından da olsa ipi, geçirip boğazıma bir hayvan gibi sevdiğini ardı sıra sürüklemek diler. O nasıl beydir ki gelini olacak kızın saçını, kendi toprağının insanların kanıyla kınalamak ister.

Dedim ya tabiatımız ayrı bizim. Hepiniz Dicle’nin önüne geçseniz durdurabilir misiniz akışını? Yapamazsınız, Dicle bırakmaz! Dicle kendini kurutsa da kabul etmez. Bu yüzden ben de edemem.

Haydi şimdi gidin. Gidin ve beye deyin ki biz yanılmışız. Deyin ki Sewrînaz diye biri yokmuş orada. Gözlerimiz şaşırmış. Aklımız oyun etmiş bizlere. Sewrînaz yokmuş orada, yalnızca Dicle varmış, Dicle... Bir de usul usul akıp ona karışan bir kol..." demiş ve kendini Dicle'nin sularına bırakmış.

Hevidar Yaşam Bulan Se wrinaz'di

Hewidar 1979'da Bismil'in Birlik Köyü'nde doğdu. Öyle doğsa da, o zamanın ve mekanın insanı olarak yaşamadı. Hatta adını da reddetti.

İnsana isim vermek 20 bin yıllık bir gelenek. Şimdi ilkel dediğimiz, o zamanın doğa ile uyum içinde yaşayanları, dünyaya gözlerini yeni açan çocuğa uzun süre isim takmazlardı. Ta ki, çocuk büyüyüp yetileri açığa çıkıncaya değin. Yetenekleri açığa çıktıktan sonra karakterine ve ondan sonra yürümek için seçtiği yola uygun adı da konulurdu.

Tabii, sonradan değiştirildi, içeriğinden boşaltıldı bu töre. Son haliyle ana ve babaların kendilerini çocuklar üzerinde mutlak güç kılmalarını, kendi mülkiyet anlayışlarını somutlaştırmalarını, hatta belki de daha doğmadan, onu, kendi geleceklerini garantiye alan bir sermaye gibi biçimlendirmeye başlamalarının simgesi oldu.

Hewidar'a Türkan ismini koymuştu babası. "Türkan" güçlü, kuvvetli Türk demek. Oysa bir Türk değildi Hewidar. Babası da değildi. Ama tarihin, ya da tarihsiz bırakılan yaşamın kırdığı, başkalaştırdığı, kökünden, özünden kopardığı bir insandı o. Her kırılmada biraz daha parçalanana, her parçalanmada biraz daha kırılan, öfkelenen ve güçsüzlüğünden, çaresizliğinden olsa gerek, bunu en fazla da kendine, kendinden olana çeviren bir insandı.

Bir Kürt'tü. Bin bir çelişkiyle dolu olan yaşamından başka tutunacak hiçbir şeyi; devleti, hukuku, toprağı, kimliği olmayan bir Kürt. Bu yüzden acı çekmiş, geçmişle bu gün arasında parçalanmış, gelecekle olan bağlarını koparmıştı. Ama bu zamanın dışına atılmışlık ona önce kendinden, kendi gibi olandan kaçmayı, sonra da tüm bunların sebebiyetçisi

olan güce benzeşerek yaşamayı öğretmişti. Bundandır, artık Türklüğü kabul ettiğinden mi, yoksa onunla alay ettiğinden mi, bilinmez; “Türkan” koymuştu onun ismini.

İşte Hewidar için Türkan’ı Türkanlığı reddetmek anlamına geliyordu, yüreğini Dicle’ye, yüzünü dağlara çevirmek. O dar patikalarda ilerlemek geceler boyu, savaşın en zor anlarında düşmanın üstüne üstüne yürümek, “Türk ol, Türkan ol” sözüne, karga burun bir Kürt hançeri olarak cevap vermek, çığlık olmak, sessizliğe rağmen, ölümden yaşam olmak, umut olmak, umutlu olmak, “Hewidar” olmak....

***

Onunla birlikte büyüyen, çocukluk dünyasına arkadaşlık eden Numan (Zeki Sarı) Yoldaş anlatıyor, çocuk ve genç kız Hewidar’ı:

- “Köyümüz Bismil ovasında, Dicle’ye 15 dakika uzakta, Sultan Şexmus’tan çıkıp gelen Savur suyunun Dicle’ye döküldüğü üçgendeydi.

Su, toprak ve ateş kutsaldır Kürtler de. Bu coğrafyada üçünün birlikteliği yaşamı doğurur. Bu yüzden insanları da yaşam dolu, coşkuludur. İşte Hewidar da o insanlardan biriydi.

Kürdistan’da dört mevsim birlikte yaşanır. Her mevsimin apayrı bir güzelliği vardır, ama ovada bahar bir başka güzel, yeşili bir başka yeşildir. Rengarenk çiçeklerle bezenir toprak. Hani dümdüzdür ya ova, bundan, her şey de gözler önündedir.

Örneğin, oturmuş duruyorsundur bir taşın üstünde, belki aileyi, belki kendini, belki daha özel sevgileri düşünüyorsundur, birden birkaç adım ötede toprak kımıldanmaya başlar. Üst üste yığılır ve bir anda küçük bir tepelik oluşturur. Doğanın bir mucizesine tanık olduğunu düşünürsün o vakit. Sonra aniden tepeliğin ucunda açılan delikten bir tarla faresinin başı görünür. gülersin kendi kendine. Toprağı böylesine harekete geçirenin yalnızca bir fare olması şaşırtır seni. Ama o sana aldırmandan devam eder işine. Kurbağaların, kuşların, kelebeklerin, kuzuların ve daha bir çok şeyin yeniden doğuşuna tanık olursun. İnsanların bile....

İşte ben, her yıl baharda Hewidar'ın da yeniden doğuşuna tanık olurdum. Kış bitende sanki ilk cemre onun yüreğine düşerdi. Kışın sessizce oturup, okuyan, sakince çalışıp, konuşan kız gider, yerini coşkulu, yerinde durmayan, kıpır kıpır bir canlıya bırakırdı. Kimse tutamazdı onu. Günün büyük bölümünü evin dışında, nehrin kıyısında geçirirdi. Orada oturur, suyla konuşur, hatta bazen şarkılar söylerdi.

Bizim orada bir çiçek vardı, adı "İndeke." Biraz papatyaya benzer, suyun kenarında yetişir. İşte onları toplar, bazen taç yapıp başına takardı. Bazen de onlardan birkaç tane getirip bana verir: "İndeke, indeke Bawe Zeko" diye bağırıp beni kızdırırdı...Çiçekten taçlar takmadığı zamanlarda sarı-yeşil-kırmızı saç bağı başından eksik olmazdı.

Küçükken de olgundu Hewidar. En azından kendine söylenenleri hemen kabul etmeyecek, yanlış şeyleri reddedecek kadar. Hatta yanlışları çok güçlü hissettiğinden olsa gerek daha çocukken "ben avukat olacağım" derdi.

Ailemiz Boti Mirlerine dayanır. Aristokrat bir aile. Direniş, yenilgi ve ihanetlerle dolu bir geçmiş yani. Ve bu miras ailenin tüm fertlerini de etkilerdi. Kızlı-erkekli hepimiz koca evine gidecek gelinler gibi hazırlanırdık devletin hizmetine.

Ama Hewidar yurtseverliği, Kürt kültürüne bağlılığıyla böyle yetiştirilmeyi, bu terbiyeyi en fazla reddedendi. Sanırım Türk okullarında uzun süre okumak istemeyişinin altında yatan neden de buydu.

Örneğin, benim farklı arayışlarım vardı ve bu halimle ailemin övünç kaynağıydım. Ama buna tepki gösteren tek kişi Hewidar'dı. Kimi zaman benimle alay ederdi. Aslında alay ettiği ben değil, zihnimdeki yabancılıklar ve bunun önünde eğilen insanlardı. Bir yanlışsı onun kadar küçük düşürmeyi bilen bir insana rastlamadım. Bu arayışlar içindeyken nasıl değiştim, nasıl Hewidar'dan önce dağlara çıktım ve ideolojisiyle yetiştiğim düzene karşı bu dağlarda nasıl savaştım, bu benim bile hala en derinden sorguladığım şey. Fakat bu kararı almamda Hewidar'ın etkisinin büyük olduğunu

biliyorum. Çünkü O, derin çirkinlikler içinde beni bana kazandıran tek güzellikti.

Bir devşirme hikayesi vardır, bilmem duyduunuz mu? Osmanlı döneminde yeniçeri askerleri bir sefer sırasında gidip farklı halktan insanların yaşadığı bir köyü yağmalarlar. Çok kişi ölür ve 3-4 yaşlarında bir çocuğu kendileriyle getirip devşirme yaparlar. Aradan zaman geçer ve çocuk, Osmanlı'nın en büyük devlet, Osmanlı'ların da en kutsal insanlar olduğu inancıyla yetişir. Bir yeniçeri komutanı olur.

Yıllar sonra kendi doğduğu yer olduğunu bilmeden aynı köy üzerine talana gider. Köylüler fakirdir. Karşı çıkmak isterler ama komutan dinlemez, zorla köylünün ürünlerine el koymaya ve karşı çıkanları da kılıçtan geçirmeye başlar. O sırada bir kadın feryatlar içerisinde, öldürülen genç oğlunun üzerine atılıp ağıt yakar. Onu başka kadınlar izler. Ağıt sesleri yükseldikçe yükselir.

Komutan o sesleri duyduğunda anlam veremediği şeyler hisseder. Sonra geçmiş canlanır belleğinde. Kendisinin alınıp götürüldüğü gün, yine böyle ağıt yakan kadın seslerini hatırlar. Kendisi, katledilen insanları ve geçmişi gelir gözlerinin önüne.

Bunları anımsadığı an adamlarını durdurur ve hepsini eli boş geri gönderir. Yeniden geçmişine, kendisine dönmek istese de artık geriye dönemeyecek bir yoldadır. Bunu anladığı an kılıcını çeker ve kendi kendisini öldürür.

İşte Hewidar benim için ağıttı. Beni kendime getiren, doğru yola girmemi sağlayan, beni özümle, kimliğimle buluşturan, ihanetin eşiğinden döndüren o ağıttı... Bir yere kadar, birlikte okul okuduk. Düşman üç defa beni ailemden istedi. Askeri okul okumam için, müffetişler beni ısrarla aileden istiyordu. Devrimci eğilimi olan Büyük Ağabeyim engellese de, ben çok ikircikliydim. Bu ısrarı boşa çıkartmak için, beni Türkiye Metropollerine gönderdiler. Kişilik olarak ikiye ayrılmıştım. Askerlik benim en büyük tutkumdu. Bunu bir fırsat olarak biliyor, geleceğimi böyle düşünüyordum. Kişiliğimin diğer yanında olan etnik kökenim giderek belirsizlik kazanıyordu. Arayışlarım ben ve düşman olarak

bende birleşiyor, karakterimi zorluyordu. Bende neyi bulduklarını tam olarak kestiremiyordum, ama benzer teklif zamanında büyük ağabeyime de yapılmıştı.

Tam bu sırada, teraziye bozan bir ağırlık ortaya çıkıyor. Beni benden vazgeçirten bir olgu bir olay... Aile yurtsever ve tarihi çelişkilerle dolu... Arayışlar, arayışlarla savaşıyor. Gerillanın da bir hesabı var ve uğraş içindedir. Mesajı erken alanlar var ve en büyük savaş Hewidar'ın cephesinde oluyor. Sadeliği, olgunluğu sanki beni bu savaşta yenmek için başlardan beri bir yazgıya dayanıyordu. Savaşı kazanan o oldu. Hewidar'ın savaşı ve zaferi orada başlar.

Bir nenemiz vardı. Koçeré ya da kısa haliyle herkes yadé Koçé derdi. Eşkiyalar zamanından kalma bir nine, onlara diz çöktüren hikayeleri hala kulağımda çınlamaktadır. Belirgindi. Hewidar'ı hep ona benzetirdim. Bazen şaka yaparak kimin torunu diye takılır, onu kızdırmaya çalışırdım. Gerçekten de çok benzerdi. Genç kız arkadaşlarına benzemiyordu. O zamanlar Modernite'yi ideoloji olarak bilmesek de, kent yaşamının çekiciliği kendini hissettiriyordu. İlçemizin Maşallahı vardı. Ona küçük "Monte Karlo" deniliyordu daha o zamanlarda. Moda ve yeni arabaların defilesi düğünlerdi. Bunlar köylere kadar yansıyor, kız ve erkekler adeta yarışıyor bu oyunda. Söylemesi abes olsa da, genç Hewidar'ın bir gün bile boya vb. kullandığına tanık olmadım, çok doğaldı. Daha evdeyken siyasetle uğraşıyor, arayışlarının farklılığını yansıtıyordu.

Hep olgun bir yüzü vardı. Derin şeyler düşünüyor, cevaplarını arayan bir yüz ifadesi onda eksik olmadı. Herkesten habersiz gerilla arkadaşlardan bir kleş almıştı. Bir gün gece yarısında bana bir randevu yeri verip, mutlaka gelmemi istedi. Ondaki beklediğim bir şey değildi. Çok şaşırmıştım. Akriba olsak ta o gece yarısı dışarıda buluşmak, bana tuhaf gelmişti. Gittiğimde kolunda bir silah vardı. Beni dağa mı kaçıracağını dediğimde, gülmüş şöyle cevap vermişti "çoğu kişi başka yere kaçıyor seni dağa kaçırısam ayıp mı?"

İşte Hewidar ile dağ hikayemiz orada başladı. "EN ÇOK SEVDİĞİ ŞEYİN, KOLUNDA SİLAHLA, GECE YARISINDA

YILDIZLARA BAKMAK OLDUĞUNU” söylemişti. Hewidar ile son görüşme yerimiz o gece olmuş ve görüşmek için hep zaman kollamıştık. Belki de o yıldızlar mana taşıyordu. Ayrılma ve buluşmanın manası.”

***

1990’lardan itibaren alanda partinin etkisi, gün geçtikçe güçlendi. Propaganda grupları köy köy dolaşip halka toplantılar yapıyordu. Bu vesileyle partiyle tanışan Hewidar Arkadaş, henüz çok genç yaşta olmasına rağmen, çalışmalara katıldı. 1991’de Vedat Aydın’ın cenaze töreni sırasında gerçekleşen ayaklanmalarda tutuklandı. ‘92’de çıktığında artık milis ya da sıradan bir cephe çalışanı gibi katılamayacağını anlamıştı. Kısa sürede hazırlanıp, umudun mekanı olan dağlara geldi.

Cezaevi süreci düşman gerçekliğini bir kat daha gözler önüne sermişti. O güne kadar devlete karşı içinde bir nebze de olsa iyimserlik kırıntıları kalmışsa onu da silip süpürmüştü. Gördüğü işkenceler onu geriye döndürmemiş, aksine inancını daha fazla geliştirmişti. Düşman kendi elleriyle Hewidar’ı dağlara itmişti.

Kararı güçlüydü Hewidar Arkadaş’ın. Öylesine ki, katılmak üzere yola çıktıktan sonra önüne çıkan tüm engelleri tek başına göğüsleyecek kadar. Örneğin, köyden üç bayan arkadaş birlikte çıkmışlardı. Yolda milisler bazı engelleri gerekçe göstererek onları tekrar köye gönderdi. Köye yaklaştıklarında Hewidar, yanındakileri de ikna ederek eve dönüşü engelledi. Birkaç gün tek başlarına arazide kaldılar. Sonra kendi çabalarıyla buldukları farklı ilişkilerle dağa çıktılar.

Bu biçimde engelleri aşı aşı Botan sahasına geçti Hewidar Arkadaş. Oradan da Güney Kürdistan’a. Henüz birkaç ay geçmişti ki, savaş hazırlıkları başladı Behdinan’da ve ardından savaş çıktı. Yaşı genç olduğu için arkadaşlar pratiğe girmesini istemeseler de, o kendi ısrarıyla savaşa katıldı. Savaş yalnızca mevziye ilk girişin, silahı ilk kullanışın adı değildi onun için. Bundan da fazla, kendini tanımanın, kendini anlama ve sınavının zeminiydi. Ve Hewidar bu sınavdan da başarıyla geçti.

Savaşta fedakarlık ve cesaret örneği oldu. Savaş ardından manga komutanı, bir süre sonra da takım komutanı oldu. Savaştan sonra üç sene boyunca Zagros Eyaleti'nde kaldı. Tüm ülkeyi sevse de, Kürdistan'ın her karış toprağına dökülen kanları unutmaya da, Zagroslarla bir yürek bağı kurdu. Üç sene içinde sürekli bir şeyler aldı, bir şeyler verdi. Asi dağlar irade kazandırdı ona; uzun patikalar, hırçın sular kendine güvenini geliştirdi.

1995'de Önderlik Sahası'na geçti. Hani on altı sene önce doğmuştu da annesinden, "Asıl doğuşun" '95'de Önderliğin yanında olduğunu söylerdi her zaman.

Vaha çöl insanının, ateş Sibiryalının, bir parça ekmek ise Etopyalının hayalini süsler. Oysa Kürtlerin açlığı bambaşka şeylereydi.

Biz iki nehrin arasında doğduk, varolduk. Bu yüzden yaşam suyla başladı ve bir uygarlığı bu bereketli topraklar üzerinde geliştirdik.

Ateş ise kutsaldır bizde. Onu kullanmaya başladığımız ilk günden bu yana tapınaklar yaptık, onun için bir tören havasında nöbetini tuttuk, sonra da yüreğimize taşıdık ateşi.

Diktiğimiz tek ağaçtan, beslediğimiz bir hayvandan ya da dağları işleyerek elde ettiğimiz bir parça topraktan da olsa aç kalmadık. Ekmeğimizi taştan çıkardık. Bundandır toprak da yüzünü çevirmedi bize. Yeter ki terk etmeyelim onu, gözlerimizi şehirlerin ışıklı vitrinlerine dikmeyelim.

Ama yine de tüm bunlar yetmedi, Kürdü Kürt yapmaya. Ne Araplar gibi kendi topraklarımıza, ne Ruslar gibi kendi hukukumuz, ne de Afrikalılar gibi kendi devletimize sahip olduk. Nedenleri çok yönlü, sonuçları çok çelişkili olsa da bunu en yalın, bu toprağın insanı olan köylüler dile getirdiler; "Yeki bi namus derneket kû, serîme bilind bîkê."

Parti Önderliği'nin doğum günü olan 4 Nisan bizim için bu başaşağı gidişin de ters yüz edildiği gün oldu. 4 Nisan bütün Kürtlerin doğum günü sayıldı. Bu yüzden şimdi Önderlik Gerçeği, bizde başı dik olmaya ve alnı açıklığa karşıdır. O, sudur, ateştir, ekmektir bizim için. Bunun da ötesinde topraktır, hukuktur, devlettir. Daha da fazla kendini tanımak,

gücünü açığa çıkarmak halkına güvenmek, lanetten sıyrılmaktır. Önderlik, yazgıya başkaldırı ve kendi yolunun taşlarını kendi elleriyle örmektir. Önderlik, hiçliğe terk edilen Kürt için, HERŞEYDİR.

İşte Hewidar Arkadaş bunu en fazla '95'de Önderliğin yanındayken anladı. Ve bunu "ben aslında dünyaya gözlerimi yeni açtım" sözleriyle ifade etti. Bir seneye yakın kaldığı eğitim sahasında bir parti militanı ve kadın olarak vermesi gereken mücadelenin tarihsel boyutlarını öğrendi. Ve savaşımın pratik öncüsü olarak hazırlandı. Mücadelenin tarihsel boyutlarını öğrendi. Ve savaşımın pratik öncüsü olarak hazırlandı. Önderlik, ülkeye gönderirken ona en son sarıldığında, "Unutma heval, olmasını istediğim şeyleri yalnızca emekle yaratabilirsin" dedi.

Ülkeye döndüğünde yeniden Zagros'lara yürüdü. Fakat bu kez daha kararlı ve daha iddialı ayak bastı insanlığın ana rahmine. Öncesinde bir cenindi bu topraklar üzerinde. Şimdiyse Önderlikle doğmuş, onunla büyümüş, onun tarafından yetiştirilmiş bir kadın olarak geri dönmüştü.

Her doğuş sancılıdır. Kendini güvende hissettiği ana rahminden kopmak bütün canlılara acı verir. Çünkü varoluş kaynağından, anadan alınan bir güç olsa da, göbek kordonuyla birlikte kesilip atılamayan daha kuvvetli bağlar oluşa da, o artık dünya gerçekliği içinde tek başınadır. İşte Hewidar da Zagros'a yeniden dönüşte hem Önderlikten ayrılmanın, hem de yeni bir mücadele sürecine başlamanın sancılarını yaşadı.

Artık Önderliğin gözü, kulağı, dili olmak istiyordu yaşamda. Böyle olunca düzeltilmesi gereken hatalar olduğunu gördü. Yoldaşlar yanlış düşünüyor, yanlış yaşıyor, yanlış savaşıyorlardı. O kutsal Zagros Dağları, İskender'e kafa tutan, yüzyıllarca içinde isyancıları barındıran o görkemli tepe ve vadiler şimdi yanlış kullanılıyordu. O toprağın insanları şimdi o topraklar üzerinde yüz çevirmişlerdi ona. Zagros, bir ana sıcaklığıyla kucak açmışken, onlar yazın günlerini gün ediyor, kış yaklaşınca da Ağustos böcekleri gibi hazırlıksız kalıp eteklerden aşağıya sınırın ötesine geçiyordu. Zagros'a ihanet

ediliyor, sonunda yine düşmanın denetimine ve insafına terk ediliyordu.

Yalnızca yeryüzü coğrafyasının en güzel parçalarından biri olan Zagros'a ihanet değildi bu. Düşmanlık, bir varlık olmanın içsel özüne karşıydı. Yani doğasına. Mücadele, insan, savaş ve kadın doğası. Tüm bunlara bir başkalaşım dayatılmıştı. Yapaylaşan yalnızca biçim değildi, düzen ve toparlayıcılık, paylaşım ve bağlılık da yoktu.

Belki, ne yanlışlıkların yaşandığı tek yerdi Zagros, ne de bunun tek sebebiyetçisi orada yaşayan gerillaydı, ama sonuçta onları suçlu kılan Önderliğin yaptığı özgürlük çağrılarına doğru cevap vermek istemeyişleriydi.

İşte tüm bunlar karşısında zorlandı Hewidar Arkadaş. Şimdi bu yoldaşların öncesinde ise kendisinin geçmişi olan bu duruştan, bu yürüyüşten, bu anlayıştan zorlandı. Kimi zaman yalnız kaldı, kimi zaman yöntem hataları yaşadı, ama yılmadı. Sonuçta doğru bir özeleştiriyle yeniden başladı çalışmalara ve bu kez başardı.

En son 1998'e kadar kaldığı Zagroslardan ayrılırken, geride daha güçlü paylaşan, birbirini seven, koruyan, kendi özüne güvenen, doğrulara daha hakim bir kadın yapısı bıraktı. Emek her şeyi başarabilecek tek güçtür ya, o emeğiyle kendini bir döşeme taşı yaparak Zagros'daki kadınla Önderlik arasında güçlü bir köprü oluşturdu.

'98'de YAJK merkez toplantısı için Bendinan'a döndü. Zorlanmış, hatta belki biraz yıpranmıştı da. Ama artık daha güçlüydü, en azından zorlanması onun düşünen ve çalışan bir varlık olarak mücadele içinde yaşamasının da en güçlü göstergesiydi. Öyle ya insan suyun akışı yönünde yüzerse rahat ilerler. Ama ona karşı mücadele etmek için tersine kulaç atarsa yorulur ve güç kaybeder.

Böyle bir durumda geldiği YAJK Karargahında kısa sürede yeniden toparlandı. 8 Mart '98'de Önderlik tarafından tüm dünyaya duyurulan Kadın Kurtuluş İdeolojisi onun tutunacağı en güçlü dal, en büyük moral kaynağı oldu. Özgürlük mücadelesi resmileşmişti artık. Ve hedef yalnızca

Ortadoğu'nun feodal zihniyeti değil, dünya insanlığıyla satranç taşlarıyla oynar gibi oynayan egemen sistemdi.

YAJK Karargah çalışmaları süreci, onun için Önderlik ve kadınla yeniden bir kararlaşmayı yaşadığı süreç oldu. Ve Eylül ayında merkezi bir düzenlemeyle Amed Eyaleti'ne doğru yürüyüşe geçti.

Bu yolculuk sırasında hem yoldaşı, hem akrabası olan Numan Arkadaş'a yazdığı mektupta geçmiş süreci ve Amed'e dönüşü şöyle dile getiriyordu Hewidar Arkadaş.

"Değerli Numan yoldaşa,

Geride bıraktığımız destansı sekiz yılın ardından sonra merhaba diyor, seni üstün başarı dileklerle selamlıyorum. Son mektubunu aldım ve oldukça sevindim. Görüşmeyeli uzun bir süre oldu. Biliyorsun ki bu süreci duygulardan uzak satırlarla dile getirmek bizim gibi yok oluşturan ve kimliksiz bırakılan bir halk için neredeyse dünyanın en zor işi. Hele bir kadın olunca bu daha da pekiyor. Bu yüzden yetersiz kalan yanları bağışlamayı umut ediyorum.

Sizler katıldıktan sonra oradaki bölge çalışmalarına biraz daha aktif katılımım oldu. Peşpeşe gerçekleşen şahadetler ve düşmanın yönelimleri hem beni, hem de aileyi oldukça zorladı. Bu temelde hem sizin gurubunuzun katılımı, hem de yaratılmış zeminden ötürü oldukça zorlu bir süreci geçirdiğimi belirtebilirim. İşte böylesi bir zamanda her ne kadar duygusal yönü ağır bassa da etkisi olduğuna inandığım yurtseverlik bilincimle partiye direkt katılım kararı aldım. Nalin (Ganime Karabulut) ve Ayten (Saliha Altundal) arkadaşla birlikte çıktık. Söz konusu bölgede kısa süre kaldıktan sonra Güney Sahası'na geçtim.

Bu sahalarda partinin imkanları çerçevesinde önemli eğitim süreçlerinden geçtim. Önderlik Sahası başta olmak üzere, Parti 5. Kongresi, YAJK kongre ve konferans süreçleri beni oldukça yoğunlaştıran eğitici ve gelişmelerle iç içe bir süreç oldu. Bu temelde kişilikte bir gelişme atmosferi yakalandı.

'93 sonundan itibaren bazen çıkışlar olsa da genelde Zagros Eyaleti'nde çalışmalara katıldım. İnsan yaşamının

başlayıp tüm dünyaya yayıldığı yer olan Zagroslarda yaşamak anlamlı ve heyecan vericidir. Ben de bu süreç içinde yoldaşlarla bu heyecanı tutku düzeyinde paylaşmaya çalıştım. Bu yüzden benim için oldukça anlamlı ve güzelliklerle dolu bir süreç oldu.

‘98’ bahar düzenlemelerinde Önderlik ve YAJK’ın onayı ile merkez karargah çalışmalarına katıldım. Sahadan son gelen gruplar ile birlikte Parti Önderliği yönetim düzeyinde YAJK’tan bazı arkadaşların Amed’e gönderilmesini ön görmüştü. Bu temelde Amed’e gitmem uygun görüldü.

Sana bu son mektubu Gabar’dan yazıyorum. Yıllardır içimde tutku haline gelen, özlemim olan doğduğum yere, Amed’e ulaşmanın heyecanı ve sevinci içindeyim. Yine birlikte katıldığımız, canımın bir parçası olan Ayten Yoldaş’ın da şahadete ulaştığı mekan oluyor Amed. Bu temelde benim için oldukça anlamlı bir yürüyüş olacak.

Son süreçte Ayten’den sonra, Nalin’nin de Cudi’de şahadete ulaştığının haberini almıştım. Onlarla en son ‘93’de ayrıldık ve bir daha görüşemedik. Ama bağlılık, cesaret ve fedakarlıklarını yoldaşlardan sürekli duydum. Geride bıraktıkları mirastan gururluyum. Ama diğer yandan, her geçen gün onları daha fazla özleyorum. Biliyorum ki onlar benim yaşam andım ve yüreğimde hiç solmayan, sürekli filizlenen çiçekler olacaklar.

Kendime ilişkin kısaca bunları belirte bilirim. YAJK boyutunda da çok kapsamlı yoğunlaşma ve gelişmeler var. Çalışmalar içerisinde engel teşkil eden geri yaklaşımlar zorlanmalar yaratıyor. Aslında kadın için özgürlük nasıl hayati bir olay ise, erkek için de bir o kadar önemli ve hayati. Senin de bu noktada derinleşmeni ve bu esaslar üzerinde bir çıkış yapmanı umud ederim.... Belki bireysel düzlemde eleştirilerimi şu an yapamayacağım. Ancak benim açımdan sürekli başarılarla selamlaşmak önemli...”

***

Yüzyıllardır, ezgilere, ağıtlara, şiirlere konu oldu Amed. Savaşlara gerekçe, ittifaklarda en değerli hediye diye sunuldu. Bir yanından Dicle, diğer yanından Fırat aktı.

Coştukça toprağı, bire on, bire yüz verdi. Toprağın üstü yetmeyince, altı bereketlendi, bakır verdi, kalay verdi, demir verdi....

Uygarlıklar barındırdı kucağında Amed, insanlara yurtluk etti. Korktu kem gözlerden, surlar çevirdi etrafına. Ama güzelliğı uzak diyarlara yayılsın, insanlar gelip bunu görebilsinler diye, dört kapı açtı: Mardin'e, Urfa'ya, Elazığ'a ve sırtını yasladığı dağlara doğru. Bir sınır çizse de kendisiyle dünya arasına, surlar içinde sınırsızlığı yaşadı. Her semti bir halklar mozaığı oldu Amed'in ve Hıristiyanlar hoşgörü ve kardeşlik içinde yaşadı, Gavur mahallesinden Ben ü Sen'e, Ali Paşa'dan Xançepekle, Ali Par'dan Melik Ahmed'e kadar bin bir çeşit insan, bin bir çeşit kültür yani bin bir dünya var oldu. Sonra büyüdü Amed, surların dışına taştı. Eski, güzel yanlarıyla varolsa da, yeni her zaman gelişmeyi dayattı. Ve şimdi Amed iki ayrı zamanın, iki ayrı tarihin yıllarca çatıştığı, uzun süreler boyunca birbiriyle savaştığı ve en sonunda her iki zamanın da gereksiz dayatmalardan kendini arındırarak, bir araya gelip barış ve birlik içinde yaşadığı bir mekandır.

Sur içi, onun evleri, sokakları ve insanları bir eski zaman türküsüdür. Eski tüm asaletiyle işlemiştir o kentin yüzüne. Deliler hanı nice bilgini yetiştirmiş. Kervansaray nice kahramanı barındırmıştır içinde. Kör Yusuf yıllardır aynı sokağa salar baharat kokularını. Sokak taşları hala yüz yıllar öncesinin siyah Karacadağ taşlarıdır. Şerbetçilerin çingırak sesleri hatırlanmayacak kadar eski zamandan beri kentte yankılanmaktadır. Ve şehir her geçen gün büyüyüp, nüfusu çoğalsa da, Amedi Amed yapan, işte o eski merkezden çıkıp, çevresine yayılan, tarihsel havadır.

İnsanları da vardır Amed'in, kendine benzeyen, taşını, toprağını, havasını, andıran insanları. Dicle'dir Amed'e hayat veren su, insanları da onun gibi engin, usul, ariftir. Ama bir de dokunmaya görsün düşmanca bir el yüreklerine, en vahşi hayvandan daha hırcın kesilir. Havası sıcak, toprağı bereketlidir. Bundan, insanı da sıcacık, candan, samimi, çalışkan ve emekçidir.

Düşmanlık tarihsel bir olgu değildir; anlıktır, bu gündedir. Ve nedeni, bir tarafta güzellik ve zenginlik varken,

diğer tarafta bunlardan yoksunluğun yaşanmasıdır. Bu yüzden yüzyıllarca ‘düşmanlık’ söylemesine maruz bırakıldı Amed. Önce “isyancıların ve mahkumların yatağı” dendi. Ve halklar birbirine kıskırtılıp, o ruhsal birlik, o tarihsel hoşgörü parçalanmak istendi. Sonra Parti’nin çıkışıyla tüm bir şehir terörist oldu. Önce kızıl, sonra beyaz katliam uygulandı. Parçalandı Amed; insan, tarihinden uzaklaştırıldı. O yiğit erkekler asker üniformasından ürker oldular. İsyanlarda elde silah at üstünde savaşıyan kadınlar, sokak aralarında üç-beş kuruşa satıldılar. Erkekler, kendi kanından insanlara karşı savaşmak için korucu olurken, genç kızlar halı kurslarında ajanlık kağıtları imzaladılar. Katliamlarda esir alınamayan insanlar, ucuz yaşam hayalleri ile kandırıldı. Bu, Kürt halkının başına getirilen oyunların birinci sahnesiydi.

Oyunun ikinci sahnesi, dağdaki gerilla gücü içinde işbirlikçiler tarafından oynandı. Önce Zeki, sonra Süleyman gibi lanetli varlıklar el attı bu kutsallığa, kadın da erkek de insani vasıflarından uzaklaştırıldı. Param parça edildi kadın, bedeni de, yüreği de, beyni de dağıtıldı. Düşmana meydan okuyup dağa çıkan o insanlar, reddettikleri hayvanlaşmanın neredeyse eşliğine getirildiler.

Hewidar Arkadaş, böylesi bir zamanda gitti Amed’e. Bilgisi olsa da yaşananlar konusunda, karşılaştıkları yine de korkuttu onu. Sevgi diye yaşananlardaki sevgisizlik, bağlılık adıyla sergilenen kölelik ürküttü. Aslında özleri güzeldi o insanların. Her şeye rağmen düşmanla karşılaştıklarında tek bir yürek gibiydiler hala. Şimdi yaşam ölçülerinde bir ters yüz edilmişlik olsa da, geçmişte bir defa reddetmişlerdi düşürülmeyi ve dağlara gelmişlerdi. O zaman bir kez daha bu red gücünü gösterebilseler, bir kez daha ihaneti kendilerinde öldürebilseler, belki de çok şey çözümlenebilir.

İhanet, her yerde aynı ihanettir. İster sevgiye, ister güvene, ister tek kişiye, ister bir halka, ister tarihe, ister toprağa edilmiş olsun, kökünde yalnızca yoksunluk vardır. Bir çeşit onur yoksunluğudur bu. Ve ihaneti ortadan kaldırmak bu yoksunluğu gidermekle mümkündür.

Onur, doğuşsal bir yeti değildir. Zamanla ve yaşanarak kazanılır. Onur, tutunabileceğin güçlü dayanaklara sahip olmaktır. Bir köklülük olayıdır yani. Kürt insanı kaynağından uzaklaştırılmış olsa da köksüz değildir. Tarihi vardır ve bir de birikmiş acıları. Ve bu tarih yalnızca bir ihanet tarihi de değildir. İhanet direnişler, savaşlar, isyanlar karşısında olmuştur. Yoksa neye ihanet edilsin ki? Hewidar bunları öğrenmişti Başkan Apo'dan. Bu yüzden önce emek, sonra sabır, sonra insan özüne güven diyerek başladı çalışmalarına.

Amed sürecini, aynı dönem PJKK yönetiminde yer alan Medya Arkadaş anlatıyor:

"Hewidar'ı geçmişte Önderlik Sahasından da tanıyordum. Ortaokulu bitirmemişti ama zeki ve girişken yönleriyle hem ideolojik, hem de pratik düzeyde kendisini epeyce geliştirmişti. Genç yaşta partiye katılmış olsa da, yaşamda her zaman olgun bir duruşu oldu. Eyalete geldiğinde ise onun çok değişmiş, daha fazla güçlenmiş olduğunu gördüm.

O henüz yolda gelirken, hakkında olumsuz söylentiler yayılmaya başladı. Eyaletteki gerici zihniyetin, geçmiş tasfiyecî güçlerden miras aldığı bir yöntemdi bu. Ve amaç hem kadında, hem erkek yapısında bir yargı oluşturmaktı. Böylece müdahale daha eyalete ulaşmadan etkisizleştirilecek ve olası bir radikal yaklaşımın önü alınmış olacaktı.

Ama Hewidar Arkadaşla karşılaştığımızda onun her şeye hazırlıklı olarak geldiğini gördük. İnatçı ve iddialıydı.

Büyük moralle geldi eyalete ve çıktığı güne kadar da bu moralini sürekli korudu. Bu, onun çalışma tarzına da yansdı. Temposu yüksekti, gece yarısına kadar çalışır, yoğunlaşır ve arkadaşlarla ilgilenirdi.

Hatırlıyorum, oldukça yorucu geçen bir günün ardından akşam olunca hemen uyumuştum. Gün boyunca Hewidar Arkadaş'la birlikte birkaç toplantıya girmiş, toplantı arası zamanı da üç arkadaşla tartışarak geçirmiştik. Bu yüzden hava kararınca hemen mangaya gitmiş ve uykuya dalmıştım. Birden Hewidar Arkadaş'ın sesiyle uyandım. Saatile baktım, on biri geçiyordu.

-“Ne oldu cihazda bir şey mi var? Neden hala ayaktasın?” diye sordum ona.

-“Hayır ciddi bir şey yok. 2. mangayla sohbet ediyordum, yeni bitti. Saate baktım henüz çok geç sayılmaz dedim. Hatırlıyorsan bugün bir arkadaşla daha konuşmamız gerekiyordu. Onu şimdi yapabileceğimizi düşündüm. Seni de bunun için kaldırdım”.

-“Ama Heval Hewidar saat gece yarısı. Üstelik sen de çok yoruldun” dediğimde

-“İnsan doğru çalışırsa fazla yorulmaz’ diyordu Önderlik. Sen sahadayken Önderliğin 12’den önce uyuduğunu gördün mü hiç? Ve çok erken saatte de kalkardı. Ama her zaman dimdik ayakta ve canlıydı. Önderlik gibi olmasak da, hiç değilse bir parçamızla benzeyelim.

Hem bu kararı yönetim olarak biz almadık mı? Kendi kararını boşa çıkaran bir yönetim kendi kendine saygıyı yitirir. Haydi şimdi kalk işimizi bitirip vicdan rahatlığı içinde uyuyalım” diye yanıt verdi bana.

Yani ertelemeci bir arkadaş değildi. Kadınla ilgilenmekten mutluluk duyduğu kadar, çalışmaktan ve sorumluluklarını yerine getirmekten de zevk alırdı. Hele Önderliğin esaretinden sonra temposu gittikçe güçlendi. O zor süreçte yapıyı ayakta tutan, güç veren yine hepimizden fazla Hewidar Arkadaş oldu. Bize hep “ağlayarak, sızlayarak komplo boşa çıkarılmaz. Eğer Önderliğe bağlılığımızı ispatlamak istiyorsak daha fazla çalışmalıyız” derdi. Karargahta çok fazla kalmaz, güçleri denetlemek için dolaşırdı.

PKK’de ideolojik ve örgütsel denetim üstten, salt kurumsal çerçevede geliştirilen bir olay değildir. Bu tarz bir denetim bürokrasiye, oradan da reel sosyalizmdeki gibi bir anlayışa götürür. PKK’de en güçlü denetim insanların yüreğinden beyinlerine giden yol üzerinden yapılır. Ve bu sadece varolanı korumayı değil, onu geliştirmeyi de beraberinde getirir.

İşte Hewidar Arkadaş bunu iyi bilen bir arkadaştı. Bu yüzden yöneticilik tarzı da doğal, olgun ve yoldaşları geliştirme temelindeydi. İnsanları anlama, sorun yaratan kilit

noktayı tahlil etme ve bunun karşısında çözüm geliştirme boyutunda yetkindi. Ondaki gerçekten yüksek düzeyde bir hümanizm ve kadın sevgisiydi. Eyalette yeni bir kadın katılım olmuştu. Kısa bir eğitim sürecinden sonra pratik güçlere katılmıştı. Bir süre sonra arkadaşlar onun tutum ve davranışlarında tuhaflık sezdiler ve denetime aldılar. Daha sonra tutuklandı. Ve soruşturmasında bir ajan olarak gönderildiğini, amacının ise yaşamı bozmak ve yöneticileri şehit düşürmek olduğunu itiraf etti.

Biz soruşturmanın sonucunu Hewidar Arkadaş'a aktardığımızda, o ısrarla bizim yanıldığımızı ya da onun korkudan böyle bir şey söylemiş olabileceğini dile getirdi. Soruşturma sürecini uzattı. Kendisi gidip konuştu. Aynı sonuçla karşılaştığında ise onun düşmanın düşürdüğü bir kişilik olduğunu, dolayısıyla mutlaka kazanılabilecek, öзде tutup ayağa kaldırılabilir bir yönünün varolduğunu söylüyordu. Bu yüzden, o süreçte ajana karşı herhangi bir yaptırıma gidilmesine de izin vermedi.

Yani anlatmak istediğim şey, ondaki insan özüne sevgi, ideolojinin gücüne güven gerçekten derindi.

Son yıllarda eyalette yaşanan tasfiye pratiklerin sonucunda olumsuz bir kadın imajı oluşmuştu. En büyük çabası da bunu kırmaya yönelik oldu. Kadın gücünü toparlamak, bir araya getirmek, ortak bir irade gücünü toparlamak, bir araya getirmek, ortak bir irade açığa çıkarmak için çok çaba sarf etti ve her şeyin emekle yaratılabileceğini kendi pratiğiyle kanıtladı.

Bu gün bizim kadının özü şeklinde ifade ettiğimiz şeyler onda pratik bir güce dönüşmüştü. Örgütsel boyutta hep toparlayıcıydı. İdeolojik düzlemde her zaman olumsuzluğu olumluluğa çevirendi. Kadın açısından ise paylaşılan, güven veren ve yüceltendi.

En büyük hayali ise bir gün mutlaka bağımsız bir kadın takımıyla hareket etmekte.... “

Kış dağlarda, yaz ovalarda zordur. Bahar ovaya, sonbahar dağlara düşer önce. Mavi dağda, yeşil ovada

güzelidir. Ama her ikisinde de su, yaşam, toprak ve özgürlük paha biçilmezdir.

Hewidar bir sonbahar günü geri dönmüştü doğduğu topraklara, Amed'e ve parti talimatıyla Güneye geri dönmek için yola çıktığında yine bir sonbahardı. Geriye dönüşler hep sonbaharda mı olur?

86

Sonbaharda neden gökyüzünde maviden griye, yeryüzünde yeşilden kahverengiye geçişin zamanıdır? Neden bütün çürümüşlükler kahverengi ve griyle anılır? Neden ihanetin rengi mattır ve ölümler sonbaharda normal karşılanır?

Kürdistan'da 15 sene boyunca yürütülen silahlı savaşında acılı günler, büyük kayıplar, endişeli anlar en fazla sonbaharda yaşandı. Bu yüzden Kürtlerin belleğinde sonbahar, kendini düşmana satan bir mevsim olarak kaldı.

Tüm canlılar açısından güz ayları bozgun aylarıdır. Ne karınca sever yağmur ve fırtınayı, ne de göçmen kuşlar. Bu yüzden karınca hızlı çalışır, kuşlar da uzun ve tez uçar. Öyle olmazsa vakitsiz yakalanır, bozguna uğrarlar. Belki de bunun için sonbahar biraz da vakitsiz gidişlerin ve ayrılıkların zamanıdır.

Bizde bütün ayrılıklar vakitsizdir, ölümler de. Belki de dünya üzerinde "tam vaktinde" denilebilecek bir ölüm rastlanamaz. Tümü acı verir. Ama bizim için ölüm, acının da ötesindedir. Hele dağlarda... Hele de tüm zorluklar karşısında tutunabileceğin tek dal olan yoldaşlar topluluğu içinde... Hele de sonbaharda... Tarifi zor. Acının da ötesindedir.

Hewidar bir Eylül günü çıktı yola. Yapraklar sararır, göçmen kuşlar güneye doğru uçarken. Onlarla aynı istikameti paylaştı.

Parti bir strateji değişikliğini yaşıyordu. Gerillalar kademe kademe Güney'e çekileceklerdi. Bu talimattı. Kimse karşı çıkmamıştı, ama tüm yoldaşlar açısından anlaşılmayan, karışık gelen şeyler vardı henüz. Yürelerinde bazen sonbahara benzer fırtınalar esiyordu. Ama Hewidar... Hewidar

Öyle değildi işte. Her şey bilincinde öylesine düzenli, öylesine biçimliydi ki. Ne solan bir yaprak, ne de vaktinden

önce kuruyan bir dal vardı. Bir sonbahar günü sonbahara inat yemyeşil düşlerle gidiyordu Güney'e.

Yoldaşlarıyla vedalaşıp yola çıktığı o gün, ardından sevgiyle bakan gözler bıraktı. Umut, güven ve inanca dair sözler söyledi onlara. Ve ardını dönüp yürüdüğünde belki biraz burkuldu yüreği, belki bir damla gözyaşı süzüldü yanağına... Kim bilir? Ama gidecekti, gitmesi gerekti bunu biliyordu.

Ama o gece.... O Eylül gecesi hayra yorulmamış bir rüyaydı. Yürüyüşte önlerine çıkan her sırt cennetle cehennem, ölümle yaşamın arasındaki tavaflı anımsatıyordu. Sessizdi gece, sessizlik ve gece ihaneti gizler. Ve sessiz geceler için eskiler "su uyur düşman uyumaz" der.

O sessiz gecede yürüyüş sırasında her yeri mahşere çeviren silahlar patladığında yalnızca Hewidar yıkıldı yere. Pusuyu kuran gerçekten de ihanetçilerdi. Hewidar, aldığı tek kurşunla yaralandı.

Yarası ağırdı. Arkadaşlar her şeye rağmen onu pusudan çıkardılar. Manevradan sonra ovada bir yere sakladılar. Çok aradılsa da doktor bulamadılar. Düşman her yerde pusuda tetik üstündeydi. Köye de götüremediler. Yoldaşlarının bu çırpınışları içinde Hewidar Arkadaş şehit düştü.

Bir Sewrînaz yaşamıştı Dicle'ye denk. Bir de Hewidar varolmuştu Dicle ile arınan. Su olmuştu her ikisi de. Akmiş ve tarihe karışmışlardı.

Sewrînaz masal mıydı? Hewidar gerçekleşen Sewrînaz mıydı? Masallar yalnız çocuklar için midir? Hewidar da Başkan Apo gibi çocukluğa ve onun masallarına ihanet etmeyen midir? İhanet, masalları unutmakla mı başlar? Öyleyse....

Mücadele Arkadaşları

**Önderliğe ve bütün arkadaşlara selamlarımızı ulaştırın
"Acıya, göz yaşı dökmeye zamanımız olamaz."**

Yine Dicle ve yine Dicle akıyordu. Sıcak bir Batman yazıydı. Batman yazları eşsizdir. İnsanlar hasta düşerdi. Akrepler artar dolaşılmaz olur. Toprağı petrol siyahıdır. Akrepleri adeta bu torağın rengini alırcasına simsiyahtır. Bu sıcak günlerde şehrin kenarında geçen Garzan suyu hayat verir. Kenarında yükselen kamış ve böğürtlenler arasında dolaşan kamlubağalar da buraya hastır. Ve tarlalar başlar. Karpuz pamuk fasulye ve tütün ekilir. Kafasında ki Diyarbakır spor şapkasıyla tarlayı sulayan herhangi birisi güneşe kalmamaya özen gösterirdi. Çünkü güneşte kalmak insan işi değildi. Nehir kenarında parlayan çakıllar üstünden yükselen serap şehrin üstüne çökerek, petrol rafinelerinden çıkan gazlarla bütünleşerek Beşiri ovasına doğru yayılır. Parça parça köyler başlar. Ekilmiş tahıl tarlaları içinde harmana bekleyen saplar tomar gibi örülmüş ya da cami kubeleri gibi düzenli toplanılır. Arasına sarı renkteki tarlaların arasına kırmızı yeşil bir renk girer oraları güzelleştiren nadir bir renk tonu verir. Bunlar karpuz kavun bostanlarıdır. Etraflarında dizilmiş ayçiçekleri yönlerini güneşe vererek adeta onu selamlar. Sabahları coşarlar. Üzerlerinde bir arı severin kovasından çıkan arılar dolaşır bal için özünü emerek kayıplara karışırlar.

Bu tarlalar böylece devam ederek Kurtalan'a kadar uzayıp giderler. Arasına bir tarlanın arasından geçen petrol boruları görünür bir metal yılanı andırarak Batman rafinesine bağlanır. Raman dağı bir balık sırtı gibi bu tarlalara paralel uzanıp Botan suyuna kadar kesintisiz devam eder. Feğro ağının yaşadığı Demirbilek (Meymunye) köyünün kurulduğu vadi Raman'ı ikiye ayırarak batı ve doğu Raman diye adlar alır. Bu vadide Alıki Koçerleri para karşılığında zom kurarak geçimlerini sağlarlar. Bu vadiye ayrıca bir asfalt yol geçer. Mardin-Batman asfaltıdır. Şikeftiya köyü denen köye ulaştığında kaviz çizerek Dicle nehrini takip ederek Hasenkeyf ilçesine kadar düz ilerler. Oradan köprü ile karşıya bağlanarak Hasankeyf'i geçip daha sonra Gercüş ilçesine doğru devam eder. Burası artık gerilla mekanıdır. Gündüz bizleri görmek zordu. Belki de kimse dolaşmadığı için zordu. Çünkü Dicle sadece gerillaya kalmıştı. Bizim de bahçelerimiz vardı. Dicle bereketliydi. Kaç saatte bir kaynak

suyu yüksek kayalıkların altında çıkar dicleye dökülürdü. Etrafında incir üzüm ve nar ağaçları vardı. Bir de balıklar...

Balıklar akşamları kaynak suyunun olduğu yere kayar adeta dans ederlerdi. Su temizdi. Amed ve Batman şehir halkımızın dicleye döktüğü artıklar en fazla bu balıkları rahatsız ediyordu. Kaynaklar onlar için bir yaşam kaynağıydı ve bizim için... bizim ile balıklar arasında böyle bir kader ortaklığı vardı. Akşamları onları seyrederek dinlerdik. Büyükleri çok güzel takla atıyordu. Onlardan anlayan arkadaşlar bunların Cew olduğunu söylerlerdi. Suyun kralı ya da oranın bir prensiydiler. Belki de daha büyükleri de vardı. Başka hayvanlarda varmış. Birine sél diğerine seavik derdik. Sél çok tehlikeliymiş. Adından da anlaşıldığı kadarıyla yuvarlak bir saca benzeyip etrafı keskin bir kemikle kaplıymış. Göremedik ama yanımızda olan Selim adındaki gerilla arkadaş orali olduğu için yöre halkı içinde mitolojik değer taşıyan bir anlatımı bizimle bazen bu tarzda paylaşırdı.

Balıklardan anlıyordu Selim arkadaş. Yanımızda adeta gemi kaptanı gibiydi. Zaten ona amiral derdik. Bot kelek velhasıl su ile ilgili ne varsa o ilgileniyor iyi işler çıkartıyordu. Ona Dicle'nin oğlu da derdik. Çünkü biz onu diclenin kenarında bulmuş, o da orada bize katılmak için aylarca gelip gitmişti. Batıl inançları çok olan bir arkadaştı. O da bize Dicle'nin sunduğu bir armağandı. Belki de Dicle buralardan sonra biraz da batıl akıyordu. Anlatılan öyküler çağında kalmıştı. Batman da sonra orta çağ hatta ilk çağ tüneli gibi bir zaman içinde kendinizi hissedersiniz. Burası adeta donmuş bir zaman ülkesi gibiydi. Kale mağara ve bazı eski duvar yapıları ile toplumsal hafıza burada çok eskiydi. Vadinin derinliğinde akan Dicle'den sadece yıldızlar gözüktürdü. Binlerce yıl önce ışık günderen yıldızın bilinmez mekanı ile bu mekan arasında böyle bir ilişki vardı. Hisler işte... insan dimağını zorlayan hisler...

Çağımızın Ağustos ayının onuncu günündeydik. Yıl 1995 idi. Dicleye dökülen kani masi kaynağının üstünde konumlanmıştık. Burası da ilginç bir yerdi. Bir kuyu ağzı gibi yuvarlak bir biçimde kayayı yarak yerin dibinden akıp dışarı püsküren bir suyun bir dere kadar yatak oluşturarak akması gerçekten de ilginçti. Hemen kanarında adeta kayaya dikilmiş bir incir ağacının yeşermiş olması bu ilginçliğin başka bir örneğiydi. Büyük bir ihtimal ile ince bir kaya katmanı olacak ki bu ağaç yeşermişti. Altında ses geliyordu. Öyle anlaşılıyordu ki yerin dibinden akan su buradan çıkan sudan ibaret değildi. Yerin altında daha fazla akıyordu. Bu incir ağacının yarısı sarı, yarısı da siyah incirlerden oluşuyordu. Selim arkadaşın batıl

inançlarına hak vermemek elde değildi. Bu incirlerin de mitolojilerde geçen çok öyküsü vardı.

Bu kaynak suyunun başında bize bir talimat ulaşmıştı. Ağustos ayı iklim kadar siyasi ve askeri olarak sıcaktı. Mehtaplı bir geceydi.

Partimizin 5. Kongre süreciyle beraber, ülkede yeniden bir hareketlilik süreci başlamıştı. Eyalette yaşanan kayıplar ve kongreden eyalete gelen arkadaşlarla, fırtına birliklerinin oluşturulması gündemleşmişti. Biz de, Hamza arkadaşın sorumluluğunda, Habızbına bölgesinin Dilveria alanında bir bölüklük güç olarak üslendik.

Dilveria alanı; Hasankeyf, Gercüş, Savur üçgenini kapsayan Mardin eyaletinin dördüncü bölgesi olarak bilinen Habızbına bölgesinde yer almaktadır. Dilveria dağı, sönmüş bir yanar dağ olduğundan, arazisi volkaniktir. Amed'in güneyinden başlayıp, Dicle'nin kavisleriyle kıvrılarak, kuzeyde Mava dağına kadar gider. Dilveria, iki coğrafyayı birbirinden ayırdığı gibi, iki iklimin de bulunduğu bir noktadır. Dicle ve Fırat ovası iklimsel özelliklerini, dalga dalga güneyden, kuzeye doğru taşımaktadır. İnsanlık tarihinin ilk yerleşim yerlerinden biri olmasını bereketli coğrafyasına borçludur. Dağ, Dicle'nin güneyinden yukarıya doğru, yontulmuş irili ufaklı büyük taşlarla örülü kaleleri ile yapılması zor; ve aynı taşlardan yapılmış olan köprüler, tarihten birer yaprak gibi önümüzde durmaktadır. Batıdan, katman katman Raman ve Batı Raman dağları yükselir. Ve dolunay gecelerinde, batıdan doğuya doğru kıvrılan Dicle suyunun yüzeyinde akseden yakamoz, adeta süt beyazı bir şeridin, pırıltılı yansımaları olarak coğrafyanın güzelliklerini tüm doğallığıyla gözler önüne serer.

Alanın en yüksek ve her yere hakim noktasında, Alodino Kalesi bulunmaktadır. Hem doğunun, hem de batının alabildiğince görülebildiği bir yerdir. Kalenin tarihi tam olarak bilinmemektedir. Ancak, halk arasında günümüze dek söylene gelen söylencelere göre, Alodino, İskender zamanında yaşamış bir Kürt komutanıdır. İskender, çıktığı doğu seferlerinde, topraklarına bu alanı da katmak ister. Ancak, kale stratejik bir yeredir. Oraya yönelen tüm saldırılar püskürtülür ve kale alınamaz. Kale, kuzeyde Dicle ile bitişiktir. Yaklaşık yüz metre yüksekliğinde dik bir kayanın içi yontularak yapılmıştır. İçi labirent gibidir. Dört tarafına hakim ve saldırıya karşılık verebilecek bir şekilde, inşa edilmiştir. Öyle ki, sadece bir tek kapısı vardır, o da gizlidir. Bu kapı, yeraltından yapılan tünel ve basamaklarla, Dicle kıyısına açılır. Sık ağaçların kapladığı küçük

bir geçit gibidir. Bu kapı, daha çok, ihtiyaçları karşılamak amacıyla gece karanlığında kullanılmış. Kayalar içten oyulduğu için kalenin üstü kapalıdır. Duvarları geniş ve altı metre derinliğindedir. Kale doğal bir savunma kalesi olduğu gibi, güvenli bir konumu da vardır. İskender komutanlarıyla birlikte ne yapsa da, kaleyi zapt edemezdi. Ancak, kaleyi içten düşürmek gerekiyordu. İskender ise, karargahını Hasankeyf'te kurmuştu. Geceleri, kalenin ihtiyacını karşılamak için suya inen kadınlar arasında, Alodino'nun karısı da vardır. Alodinin karısı, yerini belli ettirecek şekilde, İskenderin askerlerine, ateş kıvılcımı çıkaran taşlarla işaret verir. Kadın, kendisini gören askerler tarafından, İskenderin yanına götürülür. Daha sonra kale içten çökertilir, Alodino teslim alınarak, idam edilir. O günden sonra, yöre halkı bu kaleyi, Alodino kalesi olarak anacaktır.

Habızbina, Ağustos aylarında çok sıcak olur. O zaman, Dicle kenarında yerleşim yerlerini kuran insanları daha iyi anlardım. Karşısından yükselen kaya altlarından çıkan kaynak sular, çevredeki nar, incir ve üzüm bahçeleri bambaşka bir güzellik ve emektir.

Bir bölüklük güç olarak, arkamıza kaleyi siper ederek üslendik. Bu aylar, Batman'da salgın hastalıkların yoğunca görüldüğü dönemlerdi ve birliğimizdeki bir çok arkadaş da, bu hastalıktan etkilenmişti.

95'in Ağustos ayıydı ve 15 Ağustos atılımının yıl dönümü yaklaşmıştı. Yıl dönümünü başlatma ve sürece cevap vermek amacıyla ilk eylemi birliğimiz yapacaktı. Bunun nedeni, hem coğrafik olarak uygun bir yerde konumlanıyor olmamız, hem de nitelik olarak bileşiminin güçlü olmasıydı.

5. Kongreden sonra eyalette bulunan Selim arkadaşın denetimindeki karargah gücünden oluşturuldu. Fırtına birliği eylemsellik ve çatışmaların ardından, Selim arkadaşın şehit düşmesi, büyük bir boşluk yaratmıştı.

Hamza arkadaş, bu boşluğu doldurmak için bölge gücüyle kalmıştı. Kısa bir süre sonra, 'Fırtına birliği' dağıtılmış ve Hamza arkadaş da bölge yönetimine atanmıştı. Bu birlik düzeni, eyalet karargahından gelen 'Harekete geçin' talimatına kadar devam etti.

Bulaşıcı hastalığın, bir çok arkadaşı etkisi altına alması nedeniyle normal düzenle harekete geçmemiz güçleşiyordu. Bunun üzerine Hamza arkadaş, tekrar eski birliği kurdu. Birliğin yarından fazlasının daha önce üst görevlerde bulunmuş arkadaşlardan oluşması, bir takım zorlukları da doğuruyordu. Ama oluşturulan birlik, herkes tarafından onaylanmıştı bile. Çünkü Selim ve diğer

arkadaşların şahadetlerinden sonra, böylesi bir eylem sürecine katılma istemi de olunca, Hamza arkadaşla birlikte hareket etmek önemliydi.

Hamza arkadaş, Botan'lıydı. Onu, salt geldiği coğrafya ve toplumsal ilişkilerinden kaynaklı savaşçı kişiliğiyle anlatmak, yetersizdir. İmrenilecek düzeyde bağlıydı. Kendisini disipline etmesi ve tüm canlılığıyla insan gelişimi için adanmasıyla derin sevgisini yansıttı. Hamza arkadaş, esas aldığım, örnek bir kişilikti. Onunla birlikte hep Habızbına'nın en yükseklerinde dolaşmamın da etkisi olsa gerek, benim için sanki ulaşılması gereken bir zirve gibiydi. Yaptığı işler, ilişkilendiği her insanda bir derinlik yaratıyordu. Ve yoldaşları ona karşı derin bir güven duyarken, düşmanı tarafından bile saygı duyulan bir kişilik ve yaşam sahibiydi.

Habızbina alanına geldiklerinde, yolda bir çok arkadaş şehit düşmüştü. Kendisi, bu bölgenin sorumlusu olarak gönderilmişti. İlk toplantıda Kongrenin aldığı kararları ve Fırtına Birliklerinin oluşturulacağı haberini verirken, kazanmak için sayılamayacak kadar nedenimizin olduğunu söyledi. "Özellikle şahadetlerin bu denli yoğunlaştığı bir sürece denk gelişim, benim için hem bir borç, hem de mutluluktur. Bu hepimiz açısından bir şanstır. Acıya, göz yaşı dökmeye zamanımız olamaz. Bu, şehide ve ülkeye verilecek anlamlı bir cevap değildir. Tüm inanç ve kararlılığımızla, 5. Kongrenin ışıklı yolunda ileri..." sözleri kafamda hala canlıdır.

Tüm arkadaşlar, bir ay gibi kısa bir süre içinde, 16 eylem gerçekleştirmişlerdi. Arazinin derinliklerine inilerek her taraf bir gerilla mevzi ve barınağı haline getirildi. Özellikle bu hareket tarzımızdan dolayı düşman, Ömeriya, Savur, Dilveria üçgeninde operasyon yapmakta kararsızdı. Çünkü bu hareket tarzı, operasyon taktik ve yönelimlerini yerle bir etmişti. Bu eylemlerimiz asıl hedefimiz için birer zemindi. İşte bu zeminde, düşmanı en can alıcı yerinden yakalama fırsatı gelişmekteydi. Böylece ara süreç bitti.

Eyalet karargahından birliğe gelen talimatta, "On beş günlük lojistik ve cephane hazırlıklarını ve çıkabilecek kapsamlı operasyonlara, yine 15 ağustos eylemliliğine hazırlık yapın" deniyordu. Bu talimat bize 13 Ağustos'ta ulaşmıştı. Arkadaşlardaki moral ve coşku düzeyi, birbirlerini yakından tanımaları, pratik süreçte yaşanan zorlu koşulların yarattığı bağlılık derindi. Hazırlıklar, arazinin her tarafında yapılmıştı. Eyalet karargahı, birliğimizi çizgi temelinde geliştirecek her türlü eylem tarzı için inisiyatifli kılmıştı. Birliğimiz, bu hareketli hazırlık sürecinde, keşif ve planlamalarıyla hedefler üzerinde tartışmalar geliştirmekteydi. Birliğimiz, Dicle

eteklerinden Kaniye Masinin sonuna, oradan Direfe vadisine girerek Dilveria silsilesine doğru geniş bir yay çiziyordu. Dilveria silsilesiyle Dicle arası yaklaşık altı saatlik bir yoldu. Küçük derecikler, paralel bir çizgi şeklinde uzanan dağın kollarını kesiyordu.

Alanda kontr-gerilla ve hizbullahın üs merkezi olarak kullanılan, daha önce boşaltılmış Ecube köyü, aynı zamanda korucu köylerle çevrili, hakim bir yerdeydi. Keşif ve eylem planlamasını yapmak için, köyün arkasındaki dağda konumlandık. Düşman, bizim 15 Ağustos nedeniyle harekete geçtiğimizi tahmin ettiğinden dolayı, bu köyde daha öncesinden de kontra faaliyetleri için kullandığı paravan örgütüne haber vermişti. Çünkü, köyün ne içinde, ne de çevresinde, iki-üç gün boyunca hareketlilik görmemiştik. Hamza arkadaşla birlikte tartıştık. Burada kalmayıp, düşmanın bize yönelik olası operasyonlarını dikkate alarak, çıkan operasyonlara uygun darbeleri, arkasından dolanarak vurmaya düşünüyorduk. Hamza arkadaşında onayıyla, sabit hedeflere ulaşamadığımız anlarda, böyle planlamaların elimizde bulunması bize güç veriyordu. Birbirimize olan güvenle, hemen Ecube köyünden Ormancık arazisine doğru yöneldik. Heska vadisinden yukarıya doğru yürüyorduk. Heska köyünden geçen küçük bir derecik, aşağılara doğru gittikçe çoğalarak akıyordu. Yüksek dağların esintili rüzgarlarının bulunduğu yerden ay ışığının vurduğu Heska vadisi, beyaz, berrak bir sicim gibi önümüzde uzayıp gidiyordu. Su üzerindeki hafif esinti, ve tabloyu tamamlayan cırcır ve Ağustos böceklerinin sesi yürüyüşümüze ve geceye renk katıyordu.

Planımız, hareket halindeki düşman güçlerini vurmaktı. Bunun içinde, uygun bir arazide üslenmek ve olabildiğince ayrıntısına dek araziye gözlemlemek gerekiyordu. Boş köyler, düşmanın operasyonlarında dinlenmek ve pusu atmak için kullandığı değişmeyen meskenleriydi. Biz de her yere hakim olan, Dilvera'nın zirvesine çıkmaya karar vermiştik. Hamza arkadaşın yanından ayrılarak, dört arkadaşla birlikte zirveye doğru, vadiden tepci yerlerine doğru harekete geçtik. Birkaç arkadaş da su getirmek için arkamızdan geleceklerdi. Zirveye vardığımızda, gece yarısı olmuştu. Dilvera'nın üstü harap olmuş bir köy yeri gibiydi. Üzeri volkanik bir kalıntıyı andıran taşlar ile örtülüydü.

Suya giden arkadaşlar dönünce, birlikte asıl konumlanacağımız gözetleme ve keşif yerimize geçtik. Bağ bozumuydu, iki arkadaş bağlardan üzüm toplamaya gitmişti. Biz de, dağ silsilesinin diğer silsileyle birleştiği, boğaz şeklinde bir çıkıntının üst tarafında, çevresi iri taşlarla örülmüş yıkıntının içinde

konumlandık. Konumlandığımız yerden her tarafı rahatlıkla görebiliyorduk. Düşmanın herhangi bir geçişi, hemen alt tarafımızdan olabilirdi. Dolayısıyla, hem düşmanın üslenme merkezleri, hem de alana gelebilecek düşman gücü denetimimizdeydi. Hava serindi. Yıldızlar, ay ışığının parlaklığında gittikçe sönükleşerek, gökyüzü deniz mavisi bir enginliğe bürünüyordu. Ova üzerine boz bir mehtap çökmüştü. Giri bir hava içinde parlayan Amed ışıkları bir cümbüşü andırıyordu. Bütün coğrafya Diveria'ya secdeye durmuştu sanki.. Güneydoğu tarafları ve Dilvera silsilesi arasında kalan geniş ova, denizin gökteki yıldızları yansıması gibiydi. Şehirlerin ışıkları ılık ılık yansıyor. Doğuda Siirt, Kurtalan, Batman Batıdan doğuya doğru Amed Bismil, Silvan'ın çok uzaktan yansıyan ışıltıları, önümüzde sere serpe uzanıyordu. Kuzeyden güneye doğru Suriye Kürdistan'ı ve Mardin. Bir dağın etrafını kuşak gibi sarmış Mardin şehri.

Dilvera'nın zirvesinden, çevreyi kendimizden geçmişçesine seyre daldığımız bir anda, aşağı bağlar arasından köpek sesleri gelmeye başladı. Tepedeki kulübemizde, bu seslerle birlikte iki iri köpek belirmişti. Arka tarafımızda tepede duran Hamza arkadaş, bizimle cihaz bağlantısına geçti. Durumların normal olduğunu söylememize rağmen, iki arkadaş devriye amaçlı boğaza gittiler. On beş dakika sonra, üzüm toplamak için bağa gitmiş olan arkadaşlarla birlikte geri döndüler. Her şey normaldi. Bundan bir ay önce, yine burada köpekler vardı. Çevreyi iyice kontrol etmiş, herhangi bir şey görememiştik. Büyük ihtimalle bu köpekler de onlarca boş köyden arda kalan hayvanlardan olmalıydılar.

İki gecedir, sürekli yolda olduğumuzdan dolayı, doğru dürüst dinlenme ve uyuma imkanı bulamamıştık. Nöbetleşerek, iki arkadaş uyanık, iki arkadaş da dinlenerek sabahlayacaktık. Getirilen üzümleri de sabah yemek için bıraktık. Ne köpek havlamaları, ne de başka bir şey... Çevrede herhangi bir tehlike sinyali yoktu. Ve biz gerekli tedbirleri de, gönderdiğimiz devriyelerle almıştık. Gizli hareket edip, düşmanı sürekli takip ettiğimiz için, kendimizden emindik ve sabaha hazırlanıyorduk.

Düşmanın akşamları bırakıp, gündüz araziye keşfetmek için tuttuğu Tefe Direk tepesinin askerlerine bir sürpriz yapılacaktı. Tepe boş çıkarsa, Tefe Cevze arasındaki yoldan gelen güvenlik cemseleri vurulacaktı. Bu eylemleri, Hamza arkadaşla beraber planlamıştık ve esnekti.

Ayın berraklığında ikişerli nöbetlerimizin ilkini tutmuş, devriyemizi tamamlayarak uyuyan arkadaşların yanına kulübeye

geçtik. Arkadaşları uyandırmamak, iki gün uyanmayacak kadar yorgunlardı. Gece, rüzgar hafiften yüzümüze çarpıyor, tertemiz havayı içimize çekiyorduk. Çevreme baktım. Dağlardan, şehirlerden gelen meltem sanki oraların kokusunu da beraberinde getiriyor, zihnime ve ruhuma dolduruyordu. Arkadaşları nöbete gönderdikten sonra, kefiyemi başıma iyice doladım, kulübedeki meşe yaprakları yığını üzerine uzanarak, yağmurluğumu üstüme çektim. Uzandığım gibi dalmıştım. Ne kadar sonra bilemiyordum. “Numan arkadaş! uyandırın!” sesiyle birlikte uyandım. Şafak sökmek üzereydi. Şervan arkadaş, dürbünle çevreyi kontrol ediyordu. Yanına gittim. Çömelerek, hareketliliğin olduğu tarafı eliyle işaret ediyordu. Dürbünü alarak, gösterdiği yeri kontrol etmeye başladım.

Karartı şeklinde de olsa, günün ağarmasıyla, askerlerin hareketliliğini gördüm. Yaklaşık 250 metre önümüzdeki boğazdan bize doğru geliyorlardı. Kulübemizin bulunduğu yerle boğazın yüksekliği arasındaki mesafe, yaklaşık on metre kadardı. Sürünerek olduğumuz yerden kulübenin üstündeki kayalığa yerleştik, boğazdan bize doğru gelmek için, düzleşen bir yerden geçerek gelmeleri gerekiyordu. Biz, her tarafa hakim olacak şekilde yerlerimizi almıştık. Durumu el cihazıyla Hamza arkadaşına bildirdik .

Önümüzde silsileler şeklinde uzanan sırtları ve vadileri dürbünle en ince ayrıntılarına kadar gözlüyorduk. Sabahın ilk ışıklarıyla, hemen hemen her yerde düşman güçleri görünüyordu. Düşman operasyonu kapsamlıydı. Öncüleri ile aramızdaki mesafe oldukça azalmıştı. Bir asker baston gibi kullandığı silahını yere dayayarak yürüyor, arada bir durup gelenleri bekliyor ve çevreye bakıyordu. Zafer kazanmış komutan edası ve duruşu büyük bir feryadın içinde yitip gitti. RPG'nin büyük gürültüsüyle devrilen askerin ardından gelenlerde, korku ve kaygı baş göstermiş, rast gele ateş etmeler ve haykırışlar yükselmeye başlamıştı.

Bulunduğumuz yer, bir süre sonra yoğun çapraz atışların keşiştiği nokta olmuştu. Askerler önümüzdeki sırtlardan, yanlardan ve alttan sızarak bize ulaşmaya çalışıyorlardı. Bu amaçla bize çağrılar yapıyor, yoğun taramalarla oyalamaya çalışıyor, alt tarafta bizim göremediğimiz yerlerden sızmaya çalışıyorlardı. Bunun için “L” harfi şeklinde olan tepemize, arka tarafımızdan bir düşman kolu tırmanmaya başlamıştı. Ancak, Hamza arkadaşın orada bulunduğunu bilemedikleri için tasfiye olmuşlardı.

Çatışmalar zaman ilerledikçe kıran kırana bir savaşa dönüşüyordu, öyle ki bulunduğumuz yerden ne geri gidebiliyorduk, ne de ileriye doğru hareket edebiliyorduk. Biz dört arkadaş,

bulunduğumuz yeri artık sağlama almak zorundaydık. Yoğun tarama ve çatışmalar esnasında yanımızda bulunan Xemgin arkadaş yaralanarak şehit düştü. Yeni katılan Xemgin arkadaş Mardin'in Taşlık (Cizre) köyündendi. Korunmak için bulunduğumuz kayalıktan, kulübemizin olduğu yöne indik. Bu esnada Ferhat arkadaş atak ve dinamik yapısıyla alt taraftan sızmaya çalışan askerleri püskürtmek için uğraşıyor, yer yer açıkta kalıyor ve görüntü veriyordu. Öyle coşku ve istekle savaşıyordu ki birkaç kez uyarmamıza rağmen dinlemedi. Karşı tepelerden yapılan suikast atışlarıyla ağır yaralandı. Belden aşağısını kullanamıyordu. Bulunduğu yerden sürükleyerek yanımıza getirdik. Çenesi ve karnından yaralanmıştı ve kanamasını durduramıyorduk. Yaşam emareleri saniye saniye azalıyordu. Vurulduğu andan itibaren bilincini kaybetmişti. Cihazla Hamza arkadaşla bildirdik. Arkamızdaki sırtı tutuyorlardı. Onlarda herhangi bir kayıp yoktu. Biz ise iki arkadaş kalmıştık. Hamza arkadaş Piling arkadaş bulduğumuz yere gönderince yeniden mevzilenerek saldırılara karşılık vermeye başladık.

Alt tarafımızdaki köyden yoğun araba sesleri geliyordu. Sürünerek o tarafa doğru gidip, köye baktım. İki tank köyün içine mevzileniyordu. Namluların hedefi bulunduğumuz tepeydi. Ardından boğaz tarafından dört skorsky helikopter önümüzde belirmiş, sağ ve sol tarafımıza indirme yapmaya başlamışlardı. Skorskylerden inen asker ve timler, indirdikleri havanlarını sağlı sollu dizmişlerdi. Şimdilik uzaktaydılar. Yapılan atışlara köydeki tank atışları da eklenmişti. Top atışı kulübemizin yakınlarına kadar etkili oluyor, taş parçaları, toz ve toprak yığınına üstümüze savuruyordu. Barut kokusu, patlamanın sesi ve duman her yere yayılıyordu. Bu yoğun saldırılar saat 9 civarında daha da şiddetlenmişti.

Bir taraftan havan topunun ısıklık çalarak etrafımıza düşmesi, diğer yandan yerimizi koca kayalarıyla birlikte sarsan tank gülleleri yeri göğü inletiyor, fırtınaya tutulmuş kayık misali sallanıyorduk. Zaman en ağır dönemindeydi, saniyeler geçmek bilmiyor gibiydi. Ve biz daima uyanık olmak zorundaydık. Çünkü en ufak bir dikkatsizlik sonun başlangıcı olabilirdi.

Arazi kurumuş ot ve ağaçtan dolayı alev almış, yoğun silah ve patlama seslerinin oluşturduğu tabloya, koyu bir duman eklenmişti. Havan atışları öylesine isabetli yapılıyordu ki giderek bulunduğumuz kulübenin içine isabet ettirmeleri işten bile değildi. Zaman kaybetmeden kulübenin içinde büyük kayaların boşluklarına çekildik. Az sonra patlamaların şiddetiyle altına sığındığımız kayalara çarpmaya başlamıştık. Havan gülleleri ard arda kulübenin içine

düşüyordu. Ve Dilveria tepesindeki büyük kayalarla örölmüş bu tarihi kulübe bu dengesiz savaşta bizi her türlü beladan koruyordu.

Saat 12'ye kadar aralıksız bombalanmıştı. Bu atışlar ardından tepede kimsenin sağ kalmadığına inanmak doğal bir şeydi. Tepenin görüntüsü bile değişmişti. Taşların adeta öğülmüş mıcır makinesinden geçmiş bir halleri vardı. Meşe ağaçlarının yaprakları ya is tutmuş ya da dökölüp çalı çırpıya karışmıştı. Yanmış bir cismin görüntüsü vardı her şeyde... keskin bir barut kokusu geliyordu. Güneş ile bizim aramıza tozdan bir perde girmiş hafif bir gölge oluşmuştu. Havanın sıcaklığına eklenen ateş sıcaklığı deyim yerinde ise cehenemi andırıyordu. Tenimize yapışan toz ve barut isı yüzlerimizi değiştirmiş küçük şarapnel parçaları yüzümüzü bir kedinin tırnaklamasına çevirmişti. Hafif akan kan damlaları toza karışarak kahverengi bir çamur oluşturmuş derimize yapışmıştı. Susamıştık. Yanımızda duran su bir demlense çay gibi içilebilirdi. Bunu dahi tedarikli kullanıyorduk. Her içtiğimizde dudaklarımıza akan çamuruda yutuyor nahoş bir tad veriyordu. Kan, barut ve herçeşit tozun verdiği bir tattı bu... ama bu su bile Sahra Çölünde suya hasret bir Bedevi'nin suyu bulurken duyduğu sevinci yaratıyordu.

Tam o esna da sabah kaldığımız yerden bir asker başı çıktı. Tuhaf bir baştı. Kepi kayığa benziyordu. Yüzü ise simsiyahtı. Bu anlarda görme çok hızlı olup senin binbir algına karışsa da bu adam normal bir şey değildi. Çevreyi yokluyordu. Ardından elleriyle altında duran askerlerden bir şey alıp bize doğru fırlatmaya başladı. Bu bombaydı. Önümüze düşüp patladı. Sabahtan beri patlayan tank ve havan toplarından kaynaklı bunun patlaması kleş yanında patlayan tabancanın sesini andırdı. Kulaklarımız yüksek seslere aşına olmuş adeta perdesi kalınlaşmıştı. O an Şervan arkadaş BKC'nin şeridini düzeltiyordu. BKC de bizim gibi toz içinde kalmıştı. Boz ve giri bir renk almış siyahlığı gitmişti. Sanki ana kaynağına geri dönmüş toprağın doğal halini almıştı. Ne de olsa bir demirdi. Ama destan yazan bir demir anlam kazanmış bir demirdi. Buda onu bizden bir parça haline getiriyor en sevdiğimiz şey halini alıyordu. Özgürlük için elden ele dolaşmıştı. Vietnem vb bir çok ülke gerillasının elinde kükremiş metal parçaları fırlatmıştı. Onun da düşmanları rakipleri olur. Karşısında M.G3 denilen bir silah vardı. Faşistlerin kapitalistlerin silahı...

Şervan'ın elinde bir sevgili gibi duran bu silah bizler gibi yorulmuş namlusu ısınmıştı. Ama hala çalışıyordu. Tek askerin ardından üç asker daha çıktı. Elllerinde M.16 silahları vardı. Elbiseleri

siyaha kaçan bir renkteydi. Üzelerinde hücum yelekleri yeleşin altında ise askeri atlet giymişlerdi. Dörtü de bize doğru çömelerek ilerlemeye başladı. Biraz daha gelmelerini bekleyip ellerimiz hazır tetikteydi. Birkaç adım daha attıkların da biz artık başlamıştık. Ferdi silahları BKC silahının yanında anlatmak biraz zordur. Bu silah adeta bütün gözleri üzerine çeker rakip tanımazdı. Bu anların tasfirini yapmak ve ya anmak ahlaki olarak zor gelir insana ama yaşanan şey bir gerçektir. Bu demir bu metal harikası bu günler için yaratılmıştı. Etki alanına giren ölüm memurlarına karşı zinciri açılmış bir av hayvanı gibi çalışan BKC silahı can kan taşıyan parmak uçlarında öfke çelik namluda ise yıllarca suda bekletilen çelik kılıcın sırtı gibi bir keskinliğin yapabileceklerini andırıyordu. Ruh ve madde adeta birbirini tamamlıyordu. Fırlattığı mermi seriliği arasında bir santim mesafe bile görmediğiniz o an kor bir şişin hedefin göğsüne saplanmasına benziyordu. Adeta onları yarıyordu. Çeliğin çeliğe çarpması barutun demiri fırlatması sert ve keskin bir ses çıkartıyor, kulakları sağır ediyordu. Askerlerin sağ tarafına düşen kayalığa çarpan mermiler vızıldıyor etrafında daire çizerek sağa sola sekiyordu. Bir nevi silahlar çatışıyordu. BKC sanki bu kadar zaman beklemiş düşman silahlarına günlerini göstermek istiyordu. Şervan arkadaş o ana kadar başka bir silah almamış dört yıldır aynı silahı usanmadan kaldırmıştı. Yetiştirilen bir canlı gibi onun yağı, mermisi ve bezleri her zaman yanındaydı. Çalıştırdığı zaman sesinde en ufak bir değişiklik olsa anlar ya kirlenmiş ya da namlusunun değiştirilmesi gerektiğini söylerdi. Savaşın kraliçesi derdi bu silaha... yıllarca taşımaya rağmen tek bir çizik yoktu silah üstünde. Dedik ya bir sevgili gibi bakardı bu silaha. En zor anlarda ölüm yaşam çizgisinde bu silah rolünü oynamış Şervan ile özdeşleşmişti. Zaten adı da öyleydi. Şervan yani savaşçı...

Askerlerin dörtü de ölmüştü. Bir an her şey donmuş gibi oldu. Çevredeki bütün silahlar durmuş eski savaşların iki pehlivanın dövüşü ardından tarafların çekilmesini andırıyordu. Savaşlarda o sesizliklerin hayre alamet olmadığını biliyorduk. Bir şeyler oluyordu. Önümüzde duran kayalıkların ötesi uçurumdu ve altını göremiyorduk. Sağ tarafımız da aynı şekildeydi. Süprizler oralardan olabilirdi. O an için yapacağımız bir şey yoktu. Ama on göz, on kulak ile etrafı yokluyor onları bekliyorduk. Birden sonbaharın yaprak dökümünü andıran bir şekilde bombalar düşüyor, patlamaları artık hesaplayamıyorduk. Uzun bir süre buna dayanabilmek zordu. Bombalar kulübeye yakınlaşıyor içine girmeye ramak kalmıştı. Büyük taşlarla bir olmuş adeta yapışmıştık. Sabahın havan atışlarına benzer

atışlar yine başlamıştı. Keskin bir vızıltı ardından patlıyor parçaları üzerimizden geçiyordu. Etrafın kayalık olması o an için bir dezavantajdı. Parçalar daha fazla yayılıyor havan güllésinin etkisini artırıyordu. İlginç bir şey ki havan atışları artı mı şarapnelden çekinmiyor bütün güllenin olduğu gibi başınıza değmesinden çekinirsiniz. Yani parçasız bir bütün... Ondan olacak ki iç güdüsel de olsa küçük bir taş bulduğunuzda başınızı taşın altına koymaya çalışır, kendinizi koruduğunuzu sanırsınız. Havanlar adeta başımızda patlıyordu. Kulübenin taşlarına çarpıyor büyük bir gürültü ile patlıyorlardı. Bu böylece devam etti. Yarım saatten sonra atışlar birden durdu. Ama hafif ve ağır makineli atışları sürüyordu. Sığındığımız kaya altından çıkmaya çabalarken, beynimiz zonkluyordu, soluk almakta zorlanıyorduk. Havadaki duman ve barut kokusundan bir türlü kendimize gelemiyorduk.

Bulduğumuz yeri en kısa zamanda zor da olsa terk etmemiz gerekiyordu. Çünkü top atışlarının durması bize doğru askerlerin geldiğinin işaretiydi. Sürünerek yerimizden çıktığımızda, sanki Dilveria sırtlarında değil de başka bir mekanda gibiydik. Arazi top ve havan atışlarından değişmişti. Düşman da bulduğumuz yerde canlı kalmamıştır mantığıyla sızarak, etrafımızdan dolanarak bize doğru gelmeye başlamıştı. Her ihtimale karşı, uzak savunmadaki askerler, bulduğumuz yeri ağır makineli ateş altında tutuyorlardı.

Cebimdeki el cihazından bize çağrı yapan Hamza arkadaşın sesi geliyordu. Elime aldım. Durumumuzu sordu. İyi olduğumuzu söyledik. Sonra yoğun ateş altında cihazı dinleyip dinlemediğimizi sordu. Dinleyememiştik, bundan ötürü de düşman hareketliliğinin hangi boyutta olduğunu tam olarak bilmiyorduk. Hamza arkadaş kısa ve öz olarak durumu bize bildirdi. Düşmanın çevremizde güç yığınağı yaptığını Siirt, Mardin ve çevre illerden özel hareket birliklerinin alana getirildiklerini söyleyerek dikkatli olmamızı belirtti. Geri çekilme yapamıyorduk çünkü; ne bizim ne de Hamza arkadaşın yeri uygundu. Bir de, düşman her tarafa mevzileniyordu.

Biz yeniden mevzilenmeye başladığımızda Tepe Radyolink direğinin hemen altındaki boğazdan bir skrosky çıkıp, düşmanı ilk gördüğümüz yerin solunda, düz bir tarlaya indirme yaptı. Aynı anda Kurtalan, Beşiri, Hasankeyf tarafından ufuk çizgisinde beş skrosky helikopter daha görüldü. Onlar da gelip indirme yaptılar.

Elimdeki karnas silahının dürbünüyle hem çevreyi, hem de skorskylerden atlayıp, hızla mevzilenen timleri takip ediyordum. İnenlerin bir çoğu kot pantolonlu, saldırı yeleği giyinmiş, kimisinin

saçı uzundu. Ve şalvar tipi pantolonlarının üzerine hücum yeleği giyinmiş, alınlarına kırmızı bandlar bağlamış ne oldukları belli olmayan silahlılardı. Koşa koşa bizim sağ tarafımıza düşen boğazın yamacına girerek gözden kayboluyorlardı.

Ferhat arkadaşa o ana kadar su vermemiştik. Ve yanımızda onu korumaya almış, arkadaşlarla birlikte onu yoğun ateş altında sarmalamıştık. Şimdi hareketsiz bedenine inat, gözleri yaşam doluydu. Konuşmuyor, bakışlarıyla anlatılmayanı anlatıyordu. Daima eylem öncesinde ya da çatışma anlarında “heval dikkat edin, yaralanmayın” derdi. Bizim kendisine su vermemizi herhalde anlamsız buluyordu. Konuşurcasına bakan siyah iri gözleri, savaş içinde yaşam ve ölüm kararını verecek kadar iddia doluydu.

Ferhat arkadaşa o an içinde baktığımda Kebaninin, “Seninle evlendim ey özgürlük! Ve zafer sevginindir” dizelerini hatırladım. Ferhat arkadaşın bakışı, yaşamdaki duruşu ve mücadele içindeki yoldaşlığı da bu taşlarla örülü zafer anıtı gibiydi. Adeta, “Hepimiz bu günler için yaratılmadık mı?” der gibiydi. Ferhat arkadaşın bakışlarına takılıp kalmıştım. Piling’in beni uyarmasıyla, gösterdiği tarafa baktım. Şervan arkadaş BKC’sine doldurduğu mermilerin şeridini düzeltiyordu. Hepimizin dikkati eylemin ilk başladığı yerdeydi. O taraftan çömelerek gelen, yüzlerini siyah hatlarla boyamış timler ağır ağır bize doğru geliyorlardı. İlkinin elinde bomba atarlı bir silah diğer beşinin elinde ise M-16 vardı. Çömelmiş halde açıktan gelmeleri tepede kimsenin kalmadığını düşündüklerini gösteriyordu. Ama yine de tedbir amacıyla aralıklı, avcı kolu şeklinde geliyorlardı.

Arazi doğal yapısını kaybetmesine ve her taraf ateş ve barut kokmasına rağmen, güneş kendini tüm bereketiyle dünyaya sunuyordu. Çevre ise donmuş bir resim gibi görünüyordu. Doğal bir şey kalmamış gibiydi. Tepede düşmandan başka tek bir canlı görünmüyordu. Biz de yerimizde donmuş gibi nefesimizi tutmuş, gittikçe aradaki mesafeyi kapamakta olan düşmana kilitlenmiştik.

Çok az bir mesafe kala göz işaretleriyle anlaşılarak olduğumuz yerden silahlarımızın tetiklerine dokunduk. İlk üç tim olduğu yere düşmüştü. Diğer üçü, yan taraflara fırlamışlardı. Her yönden yayılım ateşi yeniden başlamıştı. Cebimdeki cihazdan düşman kanalındaki konuşmaları dinliyordum. Yaşadığımızı inanamıyorlardı, şoke olmuş gibiydiler. Fırsatını yakaladıkça belirlediğimiz noktalara ateş ediyorduk.

Düşmanın yoğun ateşle desteklediği ikinci bir sızma grubu değişik yönlerden sürünerek bize doğru harekete geçmişti.

Karşımızdaki tepelerden yapılan Ağır makineli A-6 silahlarının ateşi sığındığımız yerdeki taşları uflamaya başlamıştı. Kulübenin küçük pencereleri olmasaydı. Bize gittikçe yaklaşan timleri görmemiz imkansızdı. Buralardan çevreyi gözetleyebiliyorduk. Fakat ilginç olan gelenler, ateşimiz altında düşmelerine rağmen, ardındakiler kendi yaralılarına ve cesetlere basa basa bazen de halen yaralı olan bedenleri kendilerine siper yaparak bize yaklaşmaya çalışıyorlardı.

101

Bir ölüm sınavına girmiştik. Tepe ve bulunduğumuz yere bu yoğun yönelim bunu gösteriyordu. Her yönden saldırıyor ve yaklaşıyorlardı. Çatışma çok kısa mesafelerde sürmeye başlamıştı. Hamza arkadaşın “Hemen oradan uzaklaşın, biz savunmanıza geçeceğiz” sözleri cihazdan yükseldi. Şifreyle “Fırsatını bulduğumuz an geri çekileceğiz” dedim. Ferhat arkadaş yanındaki suyu içmişti. Ve biz fark etmeden şehitler kervanına katılmıştı. Son bir kez öptük. Cihazdan Hamza arkadaşın kızgın sesi yükseldi, çağrı yapıyordu. Cevap verdim, “Hemen bulunduğumuz yerden çıkmamızı, arkamızdan da düşmanın saldırmaya çalıştığını, acele etmezsek kurtulamayacağımızı söylüyordu. Ferdi silahların mermi vızıltıları dışında, yakınımıza düşen ve arda arda patlayan bombalar bizi nefessiz bırakıyordu.

Savunmalı bir şekilde ve hızla tek tek yerimizden çıktık. Çıkarken hepimizin düşüncesi Fırtına Birliğinin ilk şehidi Ferhat arkadaşına takılmıştı. Onu orada bırakmak ağırmıza gidiyordu fakat ayrılmak zorundaydık. Bu psikoloji bizi etkiliyordu ve bu geri çekilme şeklimize de yansiyordu. Hiçbir eşya ve malzemesini bırakmamıştık, hepsini sırtımızdaki çantalara yerleştirmiştik, onu kalbimizin, beynimizin en diri noktasına sakladığımız gibi.

Hamza arkadaşın bulunduğu yere varmıştık. Şimdi bulunduğumuz yer daha önce kaldığımız yerin arka kısmıydı ve hemen mevzilere, diğer arkadaşların yanına geçtik. Tepe düşman tarafından olduğu gibi çembere alınıyordu. Burası gittikçe düzleşen bir arazi yapısına sahipti.

Bulduğum mevzide Serbest arkadaş da bulunuyordu. Bana “Düşmanın, korucularla birlikte, bir kol şeklinde kuzeyimize düşen arka yamaçtan Armutlanan (Zıvinge Menda) tarafından bize doğru gelmekte olduklarını ve bunun tepenin tümünün kuşatmaya alınmaya çalışıldığını gösterdiğini” söyledi. İkinci mevzide Küçük Selim vardı. Serbestin yanında arkadaş olduğundan, Selimin yanına geçtim. Şimdiye kadar stratejik olmayan bu mevziler geri çekilip buraya gelmemizle birlikte düşmanın odak noktası olmuştu. Bundan

dolayı askerler sürüne sürüne mevzilere doğru geliyorlardı ve gittikçe de yaklaşıyorlardı.

Ve yaklaşan askerlere ateş etmeler başlamıştı, çatışma gittikçe şiddetleniyordu. Hamza arkadaşın bulunduğu tarafta da çatışma yoğunlaşmıştı. Her taraftan yükselen patlama ve silah sesleri dağlara çarparak yayılıyor, vadilerde yankılanıyordu. Tam karşı tarafımızda yerleştirilmiş keskin nişancılar, en ufak bir hareketimizi gördüğünde ateş ediyorlar kurşunlar vınlarak başımızın üstünden geçip, üstümüzdeki taşlara çarpıyorlardı. Öyle ki, başımızı kaldıramıyorduk. Bunun anlamı bize sızma yapmakta olan askerleri görmemizi engellemekti. Bunu bildiğimizden, palaskalarımızdaki son bombalarımızın pimlerini çekerek düşmanın gelebileceği yönlere fırlattık. Bir süre sonra bize yapılan saldırılar hafifledi. Üzerimize yapılan atışlar azalmıştı. Çatışmanın yoğunluğu Hamza arkadaşların bulunduğu mevzilere kaymıştı.

Bulduğumuz yerden Serbest arkadaşına “Berxwedan jiyane!” diye bağırarak, moral verirken sesimizi duyan diğer arkadaşlar sanıyorlar ki, yaralıyız. Direnerek teslim olmamak için bunu söylediğimizi düşünüyorlar ki, Hamza arkadaş bulunduğu mevziden eyalet komutanlığıyla irtibat kurarak, çenesinden aldığı mermi yarasına aldırmadan son sözlerini iletiyor;

“Biz birlik olarak 15 Ağustos atılımının yıldönümüne cevap olmak için harekete geçtik. Yoğun bir eylemlilik planlamasını hayata geçirmeye çalıştık. Böylesi bir birliği tekrardan oluşturmak zordur. Uzun bir pratik maratonu yapabilecek potansiyele sahip bu arkadaşları, tarihin ve savaşın acımasızlığının bir kanunu ile karşı kaşıya getirmiş birisi olarak, şehitlerin, Önderliğin ve halkın karşısında affımı istiyorum. Bu birlik yüksek tepelerde oluştu ve böylesi bir zirvede sabahtan şu ana kadar çatışarak günün anlamına cevap olma iddiasındadır. Böylesi bir son istenmese de, hayalim, bu birlikle Önderlik karşısına onurlu bir şekilde çıkmaktı. Bütün arkadaşlara, halka, Önderliğe selamlarımızı ulaştırmanızı ve en son cephaneleriyle kendilerini patlatacaklarını iletmenizi önemli bulmaktayız” Akabinde cihaz ve dürbününü kırıyor. Yanına giden Pling arkadaş da yaralanıyor, Yanlarındaki mevzide bulunan Şervan arkadaş düşmanın bütün yoğunluğunu üstüne çekmek için BKC ile sürekli atış yapıyor. Çatışmanın seyri Şervan arkadaşın bulunduğu mevziye kayıyor ve Şervan arkadaş bir süre sonra kafasından aldığı mermiyle yaralanıyor.

Welat arkadaş da o taraftaki mevzideydi. BKC’yi eyalette en iyi kullanan arkadaşlardan biriydi. Şervan arkadaşın durumunu

görünce gelip BKC'yi alıyor ve kaldığı yerden devam ediyor. Welat arkadaş canlılığı ve fedakarlığıyla çok sevilen bir arkadaştı. Daima sohbetlerde neşe kaynağı olurdu. Bir keresinde bir anısını anlatmıştı. Bir düşman timini nasıl etkisizleştirdiğini anlatıyordu. Kendi mevzisine saldıran bu tim, mevziden silah sesi gelmediğini görünce üstüne gidiyor. O da düşmanı iyice üstüne çekebilmek için sadece tabancası olduğuna inandırmaya çalışıyor. Gerçekten adamlar buna inanıyor çünkü hepsinde de çelik yelek varmış. İyice yakınlaştıklarını ve rahat rahat geldiklerini görünce, hazır tuttuğu BKC'siyle ateşe başlıyor ve tümünü indiriyor. "Adamlar cidden beni elle yakalayacaklarına inanıyorlardı. Hiç bu pos bıyıklarımın da korkmamışlardı" derdi.

Tepenin doğu tarafındaki mevzide bulunan Mahir ve başka bir arkadaş, risksiz bir yerde olmalarına rağmen ateş ettiklerinde önlere vurduklarından düşmanın dikkatini çekmişlerdi. Düşman şiddetli bir saldırıyla o mevziyi vurmuş ve arkadaşlar şehit olmuşlardı. Hamza arkadaş da yaralı olduğundan ne kadar müdahale de etseler fazla etkili olmamışlardı.

Biz kendi mevzimizde düşman saldırılarına karşılık verirken, Hamza arkadaşların olduğu tarafta nelerin olduğunu göremiyor, bilmiyorduk. Ancak sonradan öğrenecektik ki, Hamza arkadaş çembere vurmaya söylüyor, Piling arkadaş ise son mermiyi kendilerinde sıkmak kaydıyla mevziden çatışmayı sürdürmeyi istiyor. Hamza arkadaş bizim şehit düştüğümüzü ve sadece dört arkadaş kaldıklarını düşünüyor, Mahir arkadaşın mevzisinin düşmesiyle düşmanın bize Hamza arkadaşın mevzisini düşürerek gelmesi gerekiyordu. Aynı şey Hamza arkadaş içinde öyleydi, onların yanına gidebilmek için bizim cesedimize basılması gerekiyordu. Bundan hepimizde emindik. Hamza arkadaş onun için çemberi vurarak yanımıza gelmeyi istiyordu. Ne olursa olsun arkadaşları düşmana bırakmamalıyız diyormuş. Serbest arkadaşın mevzisi alttan Mahir arkadaşın mevzisine hakimdi ve çatışmalar orada da yoğunlaşmıştı. Serbest arkadaş üstten alta doğru ateş ediyor, bırakmıyordu. Düşman adım atamıyordu.

İşte bu sırada Hamza arkadaş ve yanındakiler çemberi vuruyorlar. Serbest arkadaşın yoğun koruması altında kıl payı kurtuluyorlar.

Biz onların tarafından, onlar da bizim tarafımızdan düşmanın gelmesini beklerken, o ateş arasında birbirimizi gördük. Biz son mermiyi kendimize saklarken böylesi bir karşılaşma o an için

ifade edilemeyecek derecede yaşama gücü verdi. Arkadaşları bu şekilde görmeyi beklemiyorduk.

Bütün yaşamımız o daracık mevzide kaç kez zihnimizde ışık hızıyla geçmişti ve nedense annem ve arkadaşlarım gelmişti gözlerimin önüne. Annemle vedalaşmadan ayrılmıştım. Belki de bunun ezikliğiymi beni orada kilitleyen. Hamza ve diğer arkadaşları görmemiz işte böylesi bir anda gerçekleşti. Dört arkadaş daha sağ kalmıştı. Yeniden dirilmiştik sanki, kendimizi daha güçlü ve zinde hissediyorduk. Ne yorgunluk, ne ölüm, ne başka bir şey artık gözümüze görünmüyordu.

Güneş dağların ardında kızıl ışıklarını da ardından sürükleyerek akşama evriliyordu. Saat 19'a geliyordu. Önümüzdeki düşman çemberi olduğumuz iki mevziye doğru "U" harfi şeklindeydi. Arka tarafımız uçurum ve kayalıktı. Cephanelerimiz iki elin parmaklarından daha az kalmıştı. Onun için çok temkinli harcıyorduk. Selim arkadaşın çantasında daha önceden hazırladığı mayınları vardı. Mayınların elektrik kablolarını bağladı. Usulca iki mayını fırlattık. Kabloların uçları ellerimizdeydi. Birkaç tane daha böyle çevreye attık. Mahir ve Hamza arkadaşların boş kalan mevzilerinden bizi sıkıştırmaya çalışıyorlardı. Düşman iyice yakınlaşınca uygun büyüklükte bir taşı alarak onların olduğu yere doğru fırlattık. Fırlattığımız taş yanlarına düşmüştü. Herkes kendini bir tarafa attı. Bir süre sonra taş olduğunu anlayınca büyük bir coşkuyla birbirine haber vererek, sürü şeklinde bize doğru gelmeye başladılar.

Uygun bir mesafeye gelince paralel bağlı beş mayını patlattık. Her taraf toz duman içindeydi ve büyük bir gürültü yankılanıyordu. Neye uğradıklarını anlamamışlardı. Ne yapacaklarını bilmez bir haldeydiler. Ölü ve yaralılarına aldırmadan tekrar toplanıp, saldırıya geçtiler. Tekrar taş fırlattık. Aynı şekilde kendilerini korumak için yere attılar. Taş olduğunu görmelerine rağmen ayağa kalkmadılar. Bu kez daha tedbirli bir şekilde sürüne sürüne ve ateş ederek geliyorlardı. Bir taraftan da her koldan bize doğru el bombaları atılıyordu. Bize ulaşamıyorlardı. O anda her taraftan; tepelerden, sırtlardan, tanktan ve havanlardan olduğumuz yere doğru yoğun atışlar başlamıştı.

Düşman yakınımızda olan askerlerini ve timlerini de gözden çıkarmıştı. Havan ve top güllerinden bazıları onların olduğu yerlere düşüyordu. Öyle ki artık bazı tim kolları ayakta bize doğru saldırıya geçmişlerdi. Bilinçlerini kaybetmiş gibilerdi. Toplam on beş mermimiz ya kalmıştı, ya da kalmamıştı. Var olanın tümünü

boşalttık. Ve hızla kendimizi Hamza arkadaşın olduğu tarafa attık. Sürü gibi geliyorlardı. Neredeyse iç içe geçecektik.

Bu arada Selim arkadaş şehit düşmüştü. Saat 20.00 olduğunda karanlık yavaş yavaş yere iniyordu. Hamza arkadaşın mevsisine nefes nefese ulaşabildim. Selim arkadaş yoğun ateş altında olduğumuz mevzide şehit düşmüştü. Onu çok eskiden beni tanıyordum. Eyaletin en sevilen arkadaşıydı. Köyleri yakılıp yıkıldıktan sonra, ailesinden ve bölgede bir efsane gibi anılan doktor Cuma arkadaşın şahadetinden etkilenerek gerillaya katılmıştı. Şehit düşen arkadaşın silahını yerde bırakmayacağını söyleyerek katılmak istemiş. Arkadaşlar, “Yaşın küçük sonra katılırsın” demişler kendisine. O da inadına, zorla gelmiş. Yiğit ve çok fedakar bir yoldaşı.

Gökyüzü karanlığı yırtan izli mermilerin yansımalarında ışıltıyor gibiydi. 20.15’te silah sesleri ve atışlar kesilmişti. Düşman etrafımızda mevziler yapıyor, hareketleniyordu. Hamza arkadaşın M-16’sındaki 15 mermi dışında hiçbir arkadaşta tek mermi kalmamıştı, silahlar boştu. Tam bu sırada Hamza arkadaş “Biji Serok Apo” diyerek düştü. Kanımız donmuştu. Acele ile onunla uğraştık. Hamza arkadaş kendine geldi. Bayılmıştı ama çenesi de yaradan dolayı kırılmış konuşamaz duruma gelmişti. Şervan arkadaşın dili tutulmuştu. Piling arkadaş elinden bacaklarından bomba parçaları almıştı. Bu halimizle fazla ilerleyemezdik. Ama mutlaka buradan çıkmak gerekiyordu.

Uçurum tarafından şutiklerimizi birleştirerek aşağıya doğru indik. Bu işi öyle bir şekilde yapmıştık ki nefeslerimizi bile tutmuş, bir an önce sağ salim yaralı arkadaşlarla uzaklaşmak için türlü riskleri göze almıştık. Kafalarımızın içi zonkluyordu, sanki boşluktaymışız gibiydik. Bu halimizle yer yer sürünerek, yer yer mesafeli sarp yamaçtan, köyün olduğu vadiye ulaşmıştık. Ve hızla kendimizi karşı tepelerin ıssız bir yamacına verdik. Her taraf düşman kaynıyordu, yolumuzu uzatarak köyün arkasından geçtik. Böylece düşmanın yoğunlukla tuttuğu alanın dışına, onların arka tarafına kaymıştık.

Öyle bir yorgunduk ki, yerleştiğimiz gibi daldık. Ancak ertesi sabah saat 10’da kendimize gelebilmiştik. Düşmandan fazla uzak olmasak da yerimiz güvenlikti. Gün akşama evrilirken düşman kollar şeklinde kendini Dicle suyunun kenarına doğru bırakıyordu. Alan normal yaşamına dönüyor gibiydi. Bir birimizin durumunu normalleşen andan itibaren soruyor, tarih kalıbına demir sıvıdan doldurulan harflerle bir şeylerin yazıldığına inanılıyordu. Yorgunluk

da neyin nesiydi. Ama bu sadece yaşadığımız bir duygu haliydi. Gerçek bunu çok aşırıyordu. Hamza arkadaşın çenesi parçalanmış sağ elindeki el bileği yarılmıştı. Şervan kafasının alın üstünden mermi almış yüzüne yakın patlayan bombanın ateşi ile yüzü yanmıştı. Sinir damarları hasar görmüş olacak ki dilli kesilmişti. Konuşamıyordu. Piling arkadaş ise ayak parmaklarından başına kadar bomba saçmalarını almış vücudu delik deşik olmuştu. Sanki mızrak ve kılıç savaşlarından geçmiş vücutlarımız yarılmıştı. Ancak kimsenin umurunda değildi. Herkes nasıl bir direniş sergilediğini biliyor, on bin düşmanı çaresiz kılmış darbe vurmuşlardı. Bir çatışma bu kadar olabilirdi. Herkes ölüm sınavından geçmiş, ölüm sınırında olan bağlılıklar ve yoldaşlık bir daha kazanmıştı. Kazanmıştık. Yani 15 Ağustos bizimdi.

Saat 18'da haberleri dinledik. Haberlerde "PKK militanlarıyla devlet güvenlik güçleri arasında 15 Ağustos'ta çıkan ve gün boyu devam eden çatışmada on beş terörist, üç üst rütbeli olmak üzere sekiz asker yaşamını yitirmişlerdir" diyerek devam ediyordu. Çatışmada Mardin Jandarma Alay Komutanı Rıdvan ÖZDEN ile Mardin Savur Bölge Sorumlusu Hamza kod adlı Ziver SARIYILDIZ'ın öldüğü söyleniyordu. Söyleniyordu ama Hamza yanımızdaydı. Çatışmaya giren arkadaşların sayısı 11 idi. Birisi hain çıkmış on kişi kalmıştık. Dört arkadaş bu çatışma içinde ilk mermilerini sıkıyordu. Geriye kalan arkadaşlar fırtına birliğin güçleriydi. Dört şehit vermiş, Üç yaralı üç sağlam arkadaş geriye kalmıştık. Düşmanın ölen asker sayısı çok fazlaydı. Ama bu kadar subayı vurduğumuzu tahmin etmiyorduk. Bu yalan haberler ayrıca bize bir güç vermiş moral kazandırmıştı. Etrafımız ceviz ve üzümle doluydu. Hemen toplayıp ezmiş sonra tütün kutusuna koyarak Hamza arkadaşına içirmiş, önümüzde birkaç gün sürecek yolculuğun nasıl geçeceğinin başlangıcını yapıyorduk.

Üzerimizde duran silahlar çok fazlaydı. İki tane RPG ile BKC vardı. Hiçbirisinin mühimmatı kalmamıştı. Onları uygun bir yerde sakladık. Hamza arkadaşın çenesini iyice bağladık. Yanında ki M-16 silahını öncülük için benim almam uygun görülüp, akşam karanlığının çökmesi ile harekete geçmiştik. Tefe denilen direk tepesini geçtikten sonra bir derya içinde bir ışık gibi gözükken Mardin Kalesine doğru yol aldık.

Dilveria ve Alidino kalesi tarihsel bir görevini daha layıkıyla yerine getirmişti. Arkadaşlarla beraber ancak on beş gün sonra Mardin eyaleti Ömerli 2. Bölgede bulunan arkadaşların yanına ulaşabiliyorduk. Başka bir öykünün konusu olan bu gidiş de başımıza

gelen risk, heyecan ve mutluluklarla unutulmayacak kadar hafızalara kazındı. Bir anne siyahlar giymiş benim çocuklarımın ilk yaşam müjdesini veren arkadaşına en güzel hediye vereceğim demiş tesadüfen alana ilk gidişimizde onun evine gitmiştik. Daha sonrası ilk arayan Önderlik olmuş bizimle cihaz konuşması yapmıştı. Ardından bazı arkadaşlar terfi alırken, ben ve Hamza arkadaş önderlik sahasına doğru yola çıkmıştık.

Cebel Şeyhe Doğru

Dicle suyu adeta coşmuştu. Béxer denilen dağdan inmiş, Dicle nehrinin kenarına gelmiştik. Ondandır önceki uzun bir yolu kat etmiş, tam iki ay yol yürümüştük. Dinlenmeyi Çiyayé Sıpi denilen yerde yapmıştık. Yezidilerin bayramıydı. Aralık ayı olmalıydı. Orada bir gurup milletvekili ile karşılaşmıştık. Yezidi bayramı üzerine Sıraç Bilgin konuşuyordu. O zamanlar entelektüellik biraz geveze bir hava veriyor, bana öyle geliyordu. Ama Sıraç'ın konuşmaları o mekânlarda bir şeyler hissettirmiş, bizi tarihe daldırmıştı. Zağroslar, Zap ve aşağı Mezopotamya denilen yerde durmak, bu gözden uzak anlamların bir zamanlar yaşandığını düşünmek, insanı alışılmış kalıpların dışına çıkarıyordu. Savaş bizi aşırı günceliğe boğmuş, somut hayata adeta yapıştırmıştı. Anlatılanlar bir fantezi gibi gelse de, arkaik anlatımların Yezidilerle ilişkisi bende tuhaf bir merak uyandırmıştı. “Biz buralıyız” diyordu Sıraç; “hem de buraların en eski halkıyız”. Bizim tarih tezimiz o zamanlar bu tezlerin tersiydi. Yani, biz İskandinavlar’dan geldiğimizi savunuyorduk. Teorik olarak Sıraç ile tartışabilecek tarihi veriler sadece antropolojik birkaç örnekti. Ama o bu konuları ciddi bir şekilde araştırmış, bilimsel verilere ulaşmıştı. Yezidilerin yumurtaları, paskalya ve Süryani bayramları ile Hristiyanlığın bağlantılarını öyle bir anlatıyordu ki, mantıken katılsak da tezimizin dışına çıkmak istemiyorduk. Akşam olup Dicle nehrinin kenarına gidene kadar şen şakrak bir havada yürümüş, günümüz öyle geçmişti. Sıraç, o zamanlar Musa Anter'in üslubunu Kürt siyasetçiler için bir örnek teşkil etmesini söylüyor, Musa Anter’den bazen örnekler veriyordu. Aslında Sıraç üslubunun etrafa biraz tuhaf geldiğini biliyordu, ama taraftar kazanmak için bazen (Z. A) takılıyor, bildiğimiz çerçevenin dışına çıkmak istiyordu. Bize hep çocuklar diyordu; Bunu derken bizim tarafımızdan hoş karşılanmadığını görüyor, ortama uygun sözcükler arayıp bir şeyler telafi etmenin arayışına giriyordu. Dicle nehri üç ülke

sınırında coşmuş, sanki deniz olmuştu. Genişliği ve akıntısı tahminlerimizin üstündeydi. Kurye arkadaşlar bot ile uğraşırken geçiş için bazı kaygılar taşıyorlardı. Bot çok iyi değildi. İki üç yerden delinmiş, bu deliklerden hava sızıyordu. Botun halini gören Sıraç, burada bile (Z...) takılıp onunla bota binmek istemediğini söylüyor, (Z...) çok ağır olup botun batabileceğini söylüyordu.

109

Botları o halleriyle kullanmış, karşı tarafa geçmiştik. Karşı taraf kıraçtı. Bol bir kekik kokusu kış soğunun dondurucu etkisine direnmiş, özünü kuruyabilmişti. Bazılarımız ıslanmıştı. Béxer denilen dağın başında KDP'ye ait bir verici istasyonu vardı. O zamanlar aramız çok kötü olmasa da, TC ordusuna istihbarat verme ihtimalleri vardı. Yıl 96 idi ve 95 çatışmaları daha yeni yeni bitmişti. Bu şartlardan kaynaklı ateş yakamazdık. Biz alışık olsak da gurubumuzda yaralı birkaç arkadaş ile kadın ve çocuklardan oluşan bir aile vardı. Üzerimizde bulunan kalın elbiselerin hepsini onlara vermiştik. Alışık olsak da, havanın soğukluğunu hiç kimse inkâr edemezdi. Dicle nehrine yüz metre yakın bulunan bir derecik içinde kalacaktık. Irak ile Suriye sınırının sıfır noktasından başlayıp, Dicle nehrine yaklaştıkça iki kenarı da kuvars kayalar gibi sertleşen yapısı nedeniyle derenin içi adeta donmuştu. Derenin altında sere serpe duran çakıllar bu soğukluğu daha da pekiştiriyordu. Sıraç Bilgin parlamenterlere takılıyor, herkesin (Z...) kenarında yatmasını öneriyor, sonra da durmadan gülüyordu. Kilolu yapısı ile vücudundaki yağlar on Zağros soğuşuna dayanır diyordu. Bu tarzdaki espriler hızından hiçbir şey kaybetmeden sürmüş, gecenin yarısına kadar devam etmişti. Ne zaman ve hangi saatte yattığımızı kestiremeden sabahın kalabalığıyla uyanmıştık. Arkadaşlar ateş yakmışlardı. Kurye arkadaşların guruplar için önceden sakladıkları çaydan, şeker ve çayları çıkartmış, çayları kaynatmışlardı. Diğer yemeklik malzemeler de yanımızda vardı. Kaldığımız yerde anımsayacağımız farklı bir şey olmasa da, Cudi dağına yakın bir yerde kalıyorduk. Cudi'nin savaş dışında belleğimizde kalan ayrı bir yeri olsa da savaş daha ağırlıktaydı. Ama Sıraç Bilgin'in bakışı bir aydın havasında

oluyor, yedi sekiz tezi bir arada sıralıyordu. Nuh peygamberin geçtiği yerin belki de tam üstünde ya da altındaydık. Dicle nehri Nuh'un hareket ettiği antik şehirlerin kenarından geçiyordu ve Cudi tam karşımızdaydı. Sıraç buradan geçmiş olmalı diyor, sonra Ağrı dağında da aynı mitolojik hikâyenin anlatıldığını söylüyordu. Velhasıl o gün akşama kadar Sıraç'tan tarihsel tezler dinledik. Havanın kararmasıyla yavaş yavaş harekete geçtik. Bir saatlik yolumuz rahat geçmiş, derenin içinden ilerlemiştik. Ama bir saatten sonraki yol tam bir kâbustu. Petrol nedeniyle kazılıp kanal yapılan kırmızı toprağın içine petrol artıkları boşaltılmış, her on metrede aynı biçimde kanallarla karşılaşıyorduk. Yaralı arkadaşlar ile çocukları sırayla sırtlamak zorunda kalmıştık.

Ram- aylan denilen buralar geniş bir petrol bölgesiydi. Biz Bagok dağındayken çok uzaktan bir kor cismi gibi gözüken buralar bazen ateşi yükseliyor, yansıması dağın aklan yerlerine denizin dalgaları gibi vuruyordu. Şu an ise içinden geçiyorduk. Kürt destanlarında geçen bu ova Musul'a kadar uzanan geniş bir düzlükten oluşuyordu. Dervişe Evdi'nin savaştığı Ardé Mışka işte burasıydı. Destan serzeniş yaratıyordu bizde. Fare delikleri ile çağımızın metal cisimlerin kazdığı bu topraklar farklı bir zamanda aynı öykünün tanığı gibiydi. Şeyh Aziz dağının Irak'a uzanan ucunda Şengal duruyordu. Siyah bir alargayı andıran bu dağ geniş ova içinde öylece tek başına duruyordu.

HALEP

Tren ağır ağır ilerliyordu. Şafak vaktine koyu bir sis çökse de yavaş yavaş kalkıyordu. Demir yolunda bulunan balast taşçıklar demir rayının kenarına sarkmış, iyi bakılmayan bir yol görünümü veriyordu. Zaten eski olmalıydı. Yani Fransa zamanından kalma bir eski yoldu. Çakıllar ezginleşmiş, bazı yerleri boz bir toz kaplamıştı. Hafif sise karışan siyah bir duman sigara dumanı gibi trenin ilerleyişine çarpıyor, geride bıraktığımız her şeyin arasına karışıyordu. Şehre yaklaşmış olmalıydık. Halep'in insan algısında yarattığı ilk görüntü Kayıklar içinden geçip büyük gemiler arasına girmeye benzeyip, büyük bir canlının uyuma sersemliğindeki ilk halini

andırıyordu. Eski barhanalar gibi göze çarpan şey trenin durakladığı istasyondur. Kaldırım kenarında bulunan tenekelerde dünden kaldığı anlaşılan meyve cibreleriyle doluydu. Ara sıra iri yarı bir kedi bu tenekelerin üstüne çıkıyor, aradığı şeyi bulmadan tekrar yere fırlıyordu. Yol kenarındaki lambalar trenin hızına eşlik edencesine yavaş yavaş sönüyordu. Hareket etmiştik. Olduğumuz vagona kimse gelmeseydi de trenden inenlerin yerlerine başkaları binmişti. Halep ismini eskiden de duymuştuk. Bir nevi büyük Ortadoğu'nun eski başkenti gibiydi. Aslında öyle de kalmıştı. Eski Ehlamları çağrıştıran yapılarıyla bir nevi ortaçağda kalmış, bir şehir görüntüsü veriyordu. Yapı duvarlarında göze çarpan şey duvar taşlarını tutmak için hatıl gibi kullanılan dev bagetlerin olmasıydı. Ortaçağ mimarisini hala kuruyordu. Kaba bir gotik inşanın izleri hala vardı. Güvez ve koyu yeşile çalan renkler daha çok yeni yapılarda kullanılmıştı. Eski yapılar olduğu gibi duruyordu. Çağ görüntüsü içinde amorf bir duruş olsa da oranın doğasını en fazla güzelleştiren bu yapılardı. Diğerleri arızdı, suniydi. Eski yapılar içinde geçen harcırah geçitler, Ortadoğu'nun alışık olduğumuz şehir yapısının aynısıydı. Ha Amed, ha Halep çok benzerdi. Zamanın hızlı akışına karşı ahraz bir şekilde duran bu şehir, aslında kendinden memnundu. Şehir o eskilikti. "Bahara şehir yakışmaz" denilen bir anlam gibi hazan rüzgârlarının estirdiği hava neden buralara çok yakışır? Sorusunun, aslında her bir eski şehri gördüğümde cevabını da buluyordum. Hazan biraz da yaşlı olmalı ki, bu yakışma oradan gelirdi. Şehir yaşlıydı.

Halep gerçekten de büyük bir şehirdi. Tren dediğimiz bu katar sanki bu şehirden ayrılmak istemiyor, orda kalmak istiyor gibisinden yavaş ilerliyordu. Şehir de bu tren gibi biraz siyahtı. Kuvars taşlarla yapılan duvarlar şehre siyah bir renk biçimi veriyordu. Geçmişin şehir özeni o günü geçiyordu. Eskiler buraya özen vermişlerdi. Sokaklar, kervan ve hayvan taşıtların rahat geçebileceği bir tarzda yapılmıştı. Çağın trafiği daha karmaşık, daha düzensizdi. O anlarda dağın doğal halini düşünmemek elde değildi. Dağ ve bina bir benzeşim yaratıyordu algımızda. Vadiler, yamaçlar, kayalık yerler ile bu

binaların üstleri ve harcırahlar sanki benzerdi. Binaların üstüne çıkma algısı dağın zirvelerine çıkmaktan kaynaklanıyordu. Hiç kimse bu binaların içinde ne var düşüncesini taşııymıyordu. Çok ilginç de olsa o anda, bu binaların üstünde çatışma çıkarsa ne yapılabilir? Sorusu hepimizin kafasında vardı. Sanki keşfe gelmiş, şehrin planlamasını yapıyormuşuz gibi duygular yaşıyorduk. Şehrin mimari yapısına bu tarzda bakıyorduk. Ara sıra bu bakışı değiştiren şey Urfa ve Amed sokaklarında gördüğümüz eski ardiye ve bakraçlara benzeyen şeylerin olmasıydı. Buralara eski Ermeni usulü hala egemendi. Gündüz oluyor, tenvirata alınan bazı yapılar açık seçik gözüküyordu. Işıklar tümüyle söndürölmüş, gün yüzü artık kendisini hissettiriyordu. Kısa bir zaman dilimi içinde şehri yavaş yavaş gerimizde bırakıyorduk. Çöl başlamıştı. Bu Halep sanki bir sınırdı. Toprak rengi değişmiş, yerini kum ve çakıl rengine bırakan bir hal almıştı. Ezgin bir görüntü veren ekilmeyen bir toprak gibiydi. Tırtıllı kayalar başlamış, çimentoya benzeyen tepelikler yabancı olduğumuz bir doğa biçimiydi. Sanki aya çıkmış, orada ilerliyormuşuz gibi bir havası vardı. Ara sıra derecikler kenarında söğöde benzeyen ağaclar gözümüze iliyor, ama istisna gibi duruyorlardı. Burada insanlar yaşıyor muydu? Sorusu ister istemez aklımıza geliyor, tam olarak bu ölkö haritasının neresinde olduğumuzu kestiremiyorduk. Tam o sırada karşımıza köyler çıkıyor, eski marka taksi ve traktörlerin yanında deve ve birkaç keçi göze çarpıyordu. Arapların orjinal halini burada gördüm desem abartıya kaçmayacak bir gerçek olurdu. Bol olup beyaz bir renkteki fistana benzeyen bir elbisenin üstüne bağlanmış Agal ile dolaşan insanlar için mevsim pek fark etmiyordu. Herhalde yaz, kış bu giyiş biçimi değişmiyordu ya da ayrıntılarını biz bilmiyorduk.

Burası bir ayrıntı olmalıydı. Tren ilerledikçe aysar gibi biçim değiştiren topraklar karşımıza çıkıyordu. Çöl ve tarlaların sınırı gibi olan burası yan yana duran iki iklim barındırıyordu. Çöl yerini yavaş yavaş ağaçlık bir alana bırakıyordu. Esen rüzgârdan kaynaklı yalpalanan ağaclar bu mevsimde yemyeşildi. Ne çam, ne de bildiğim bir tür olan bu

ağaçlar ilgimi çekmişti. Ağaçlar arasında duran evlek tarlalar buraların kış dahi ekmeye elverişli olduğunu gösteriyordu. Sanki Akdeniz'e yakınlaşıyor, oranın havasını hissediyorduk. Şam'a gidiyorduk. Şam'ın nasıl bir yer olduğunu bilmesek de, bu hava değişikliği bizim ona yakınlaştığımızı gösteriyordu.

Yorgun Şam Şehrinde Mecma Ul –Bahreyn

113

Damasko, Şam Şekeri, Şam Hindisi, Şam Eşegi ve Şam Sabunu ile dimağımıza yerleşmiş o şehre yakınlaşmış, içine girmiştik. Hafızamız mı dardı? ... Tarihi buranın bilinen tarihine götürüp, havasını hissettiğimiz bu yerlerin öncelerine gidemeyişimizin nedeni kuşkusuz yazdığım bu şeyin kendisi değildi. Bu Şam'ın derinden etkileyen bir yönü olmalıydı. Kudüs, Şam ve Halep altın bir şerit gibi yol arayışçıları tahrik eden bir özelliğe sahipti. Doğulular herhalde Batıya bakmaya çok alışık değillerdi. Onları çeken şey tarihin kendisiydi. Tarih çekiyordu. Güneş epey yükselmişti. Şam'ın hemen arkasında uzanan Golan uzantılarının uçlarına güneş vurmuş, yılın ilk karları olduğu anlaşılan beyazlık parlıyordu. Perdah gibi insan gözünü kamaştıran o beyazlık dağın yamacına kadar iniyordu. Şam neden yorgundu? Ne kadar eskiydi? Sorularının cevabını bilmiyordum, ama buraların halkı gibiydi. İnsanları ve kendisi arasında bir kader ortaklığı vardı. Toprak bile sanki yaşlıydı. Devasa dağın aklanına yapışıp, öyle kalan kayalıklar dahi insanda bu duyguyu uyandırıyor.

Nedendir bilmem ama buralar hep din kokardı; Sonraları bir arkadaş "Dinlerin bile toprakları vardır," diyecekti. Arkoz yerlerin uzanıp, Arafat dağına ulaşan toprak tabakası ile alçılmış toprakların başka bir dini çağrıştıran insan algısı gerçekten de ilginçti. Algımız böyleydi. Bitki ülkesinin dini ile çöl dini buralarda adeta bir kesişmeye uğrar. İnsan dimağı olmasa algı buraların esaretine çok rahat diz çökebilir, algı değişebilirdi. Sıraç aklıma gelmişti. Zerdüşt'ün ülkesinden geliyorduk. Arafat ile Sina'ya yakın olan bu ülke, geldiğimiz ülkeye yakındı. Bir din üçgeni olan bu yerler çok dolgun bir tarihi mirası da barındırıyordu. İşte yerli yerinde duran bu dağlar, bu şehir bunlara tanık olmuştu; belki de onun için Şam şehri bu kadar yorgundu. Din ve toprak bize

çok sonraları daha çok şeyleri anlatacaktı. Maniyi o zamanlar bilmezdik. Zerdüşt'tü kısmi bilirdik. Ama bir yöntem olarak kafamda kalan bir romanın bir pasajında geçen şeyler bağlantıları kurmamda yardımcı oluyordu. Radi Fiş-in Bedrettin kitabı aslında bunları anlatıyordu. "Deniz ve toprakların tanrıları kendi isimlerini alır," demişti. İşte olan şey bunun ta kendisiydi. Semitik dinler ile Aryen kültür kökenli inançlar içinde bir avuç toprak vardı. Arkoz tepelikler etrafında bir okyanus gibi duran kum çölleri içinde doğan dinlerden bu çöller kokardı. Onun için bu dinlerin lügatında Mecma ul Bahreyn diye çok sevdikleri bir kelime vardır. İki denizin buluştuğu nokta anlamına gelen bu sözcük, bu şehre çok uyardı. Bir başka manada dinlerin buluştuğu yer olarak da anlaşılabilir bu şehir...

Tren ile yaptığımız yolculuk bu düşünce ve görüntüler içinde son noktaya geliyordu. Zagros ve Mardin gurupları dediğimiz gurubumuz on iki arkadaştan oluşuyordu. Sağ kalan, şehit düşmüş olanları vardır. İsimlerini buraya almadığım arkadaşlar içinde Nuda arkadaş da vardı. Kendisi ile birlikte gurubumuzda beş bayan arkadaş bulunuyordu. Tren içinde konuşma olmamıştı. Bir gurup havası vermemek için arkadaşlar uyarılmıştı. Zaten o anki halimize bulabileceğimiz kelimelerimiz yoktu denilse belki şaşırtıcı olur, ama gerçekler buydu. El Cezir'e de elbiselerimizi değiştirirken hallerimize gülmüş, dar pantolonları adeta unutmuştuk. Gerçi bizim zamanımızda pantolonlar çok dar değildi. Şarlo tipi kumaş ya da kotlar vardı, ama o an bunlar giyilmiyor, boru paça denilen şeyler onların yerini almıştı. Birbirimize güldüğümüzü gören anneler elbiselerin bize çok yakıştığını söyleseler de, biz bundan çok emin değildik. Çare olarak Şarlo ve boru paça denilen şeyin ortası olup, bizim kadife oraların ise Fransa modasının egemen olduğu bir dil ile velur dedikleri pantolonlar giymiştik. Hepimiz aynı şeyleri almış, birbirimize benzemiştik. Zennelik bilgisi olmayan bizler hatta bayan arkadaşlar bile bu benzeşime itiraz etmemişlerdi. Zağrosar'dan gelen Davut Andok arkadaş gülmesini

bastıramıyor, “Danton kardeşler gibi olduk” diyordu. Biraz böyle idik, ama halimizden memnunduk.

Trenden inerken etrafımıza bakıyor, inkâr edilmesi gerekmeyen bir yabanilik yaşıyorduk. Şehir sanki bizi yutacak, içine gireceğiz gibi bir duygu içinde idik. Gözlerimiz hemen nöbet tutan askere ilişmiş, tirşe renginde olan elbisesi dağda gördüğümüz askerleri hatırlatmıştı. Birkaç saniye içinde ayaktan kafasına kadar baktığımız bu adam bir heykel gibi yerine yapışmış, hareket etmiyordu. Daha sonra silahına bakıp: bu dik duran askerin silahının maharetini bilmediğini, neme nem bir silah olduğunu bilse belki de almaz diye, düşünmüştüm. Çok eski ve harap bir silahtı. O an bizden biraz farklı iyi giyinimli olup, üniversite öğrencilerine benzeyen bir bayan yanımıza gelip Kürtçe konuşunca arkadaş olduğunu anlamış, yaptığı işaretle arkasında yürümüştük. Taksilerin durduğu bir durakta bekleyip, taksi ayarlamaya çalışıp ardından bize işaret ederek taksilere doğru gitmemizi istedi. Onun bindiği taksiye binip yol aldık. Araba içinde bizimle tokalaşıp, adının Zeynep olduğunu söyledi. Taksiler Şam'ın kalabalığı içine dalmıştı. Şam şehrini daha yakından izleyebiliyor, bir tarih çatışmasının olduğu görülen biçimde kendini ele veriyordu. Uygarlık ve çağ ince bir çizgide buluşuyor, kâh itiyor kâh iç içe geçiyordu. Urban ya da yerli denilen insanlar ile Lübnan üzeri taşırılan modernitenin yan yana durduğu şehir, Ortadoğu'nun bir maketi gibiydi. Moderniteye kendi rengini veren otantizim daha derin daha kalıcıydı. Reel sosyalizmin ikinci dünya savaşından kalma otobüsler acemi bir ressamın tuvale sürdüğü boyalar gibi renga renk duruyor, Palmira ya da Yemen çölüne yakın bedevi Arapları şehre getiriyordu. Bedevilerin tülü develeri gibi süslenen bu arabaların üstünde çölden getirilen satılık eşyaları vardı.

Bu görünen şeyler yanında şehrin kendisinde eskiyi çağrıştıran çok şeyi vardı. Şoson ayakkabıları ile saraç ustaların çalıştığı iş yerlerinin fazlalılığı kentin modernitesini geçiyordu. Ev mimarisine egemen olan biçim, somaki mermerleri ile eski varlıklı Arapların hala etkin olduğunu

gösteriyordu. Ev bahçelerinin dış duvarlarına yapıştırılan bu mermerlerin çok eskilerden kalma olduğu anlaşılıyordu. Adeta Şam içinde eski bir Şam olup, toplu ve dağınık olmadan kendi özgünlüğünü korumuştı. Lokantaların önünde havaya karışan ızgaralardaki dumanlar ile telkari ustalarının işyerlerinin camlarına yerleştirdikleri takma altınlar şehre bir ortaçağ havasını veriyordu. Taksi sanki bizi bilinçli dolaştırıyor, uzun bir zamandır şehirlerden uzak kaldığımızı biliyordu. Taksinin bir bulvarda dönmesi ile gözümüz bir heykele ilişmişti. Elinde kılıç olup, yönü sonraları öğrendiğimiz biçimiyle Kudüs şehrine dönük olan bu heykel Selahattin Eyubi'nin heykeli idi. Arap ya da Müslüman ordularının başkomutanı olan Selahattin'i savat bir imge ile görmek bile tüylerimizi diken diken etmiş, ülkesinden fersah fersah uzak bir diyarda şaibeli bir biçimde anılması Kürtlerin tarihine benziyordu. Bir kurulsa, bir yapsak, bir becerselerdi şeklindeki devlet algısı tarih değişir gibi bir kanuna çevrilmiş Kürtler için, Kürtlerin kanından olan bu şahıs her nedense beddua karışımı bir serzenişten başka ardından bir şey bırakmamıştı. Haçlıları devirmiş, Kudüs'ü almış bu şahıs kendi halkı için bir şey yapmamıştı. Ona karşı olan bu serzeniş ve bedua da haklı mıydık bilmiyorum, ama içimizden geçen şeyler bunlardı. İçimizde cevaplanmamış onlarca soru ile onu gerimizde bırakıp yolumuza devam etmiştik. Çok zaman geçmeden taksilerin geçemediği bir varyantın başında durup arabadan inmiştik. Zeynep arkadaş önümüze geçip, Amed'in sokaklarına benzeyen bu semtin bir sokağında ilerledik. Dağa adeta yaslı duran bu semt eski Şam'ın bir parçasıydı. Buradaki evlerin önünde cumba denilen kafeslikleri caddeye doğru sarkan biçimleriyle eski Osmanlı evlerine benziyordu. Sokaklar dar olup bir derbendi andırıyordu. On beş dakika sonra bir evin kapısına vuran Zeynep arkadaş, onu çok tanıdığı belli olan genç bir bayanın karşılamasıyla eve alındık. Çok saygıyla bizi karşılayan evin çocuklarının, arkadaşları iyi tanıdıkları anlaşılıyordu. Biçim olarak bir şeyleri ifade etmiyorduk, ama derinden gelen saygıları bizim adeta bu dünyaya, onun çağına karşı çokta ilgili olmadığımızı biliyor, yapılan şeylere karşı beslenen bir saygıyı

yansıtıyorlardı. Belki de bu halimiz saygıyı daha da artırıyordu. Bir pantolon giymeyi, kendine özen göstermeyi pek becermemiş bu halimiz işlerimizle çelişmiyor, tam tersine bir denge sağlıyordu. İçeri ilk girdiğimizde elimiz ve yüzümüzü yıkamak için lavabonun olduğu yere gitmiş, sırayla elimiz ve yüzümüzü yıkayıp oturma yerine geliyorduk. Zeynep arkadaş her şeyde bize eşlik ediyor, adeta yerinde durmuyordu. Oralıydı. Oranın usulü ile bizim dilimizi kullanmayı çok iyi biliyordu. Hem Kürtçe, hem de Türkçe konuşuyordu. Zaten ev çocuklarının konuşmasına baktığımızda Türkçeyi anlamakta zorluk çekmeyecekleri aşikârdı. Afrin'li olmalıydılar. Yemeğimizi çok önceden hazırlamışlardı. Yemek masası evin yarısını tutuyordu. Çoğumuz, hatta hepimiz hayatında bu yemeklerin bazılarını görmemişti. Bunu iyi fark eden Zeynep arkadaş yemeklerin isimlerini söylüyordu. Hangisinin Kürt, hangisinin Şam yemeği olduğunu tek tek anlatıyordu. O zaman Ş. Nuda arkadaş gülmüştü. Hangisinden başlayalım demiş, sonra bizim dağda Pino dediğimiz yemeğe benzeyen şey ile başlamıştı. Bu humustu. Buna benzer onlarca çeşit vardı. Yemek ve kısa bir sohbet ardından yine Zeynep arkadaşın öncülüğünde evden ayrılmış, aynı yolumuzdan aşağı doğru inmiştik. Bizi iki Toyota taksi bekliyordu. Binip tekrar Şam şehrinin içine dalmıştık. Kısa bir inişten sonra otoban gibi geniş olan bir asfalta girip son sürat ilerlemiştik. Kış olmasına rağmen hava sıcaktı. Pencerenin camından içeriye doğru sert bir hava giriyordu. Sol tarafımıza düşüp biraz uzak olan tarafta Golan tepeleri denilen yer gözüktüyordu. Başı bembeyazdı. Sağ tarafımızda ise neredeyse şehrin bittiği noktadan geçen asfaltın hemen bitişiğinde Cebel Şeyh dağlarının başlangıç tepecikleri başlıyordu. Teker teker arkamızda bırakarak ona paralel ilerliyorduk. Ara sıra tank ve askeri Ravolar'ın içinde dolaştığı telli yerler kenarımızdan gözüktüyor, askeri garnizon olduğu anlaşılıyordu. Cam gibi parlayan asfalta vuran güneş camdan gözümüze çarpıyor, adeta ışık gibi onu yarıyorduk. Son ses ile çalınan teypten Cemil Horo'nun şarkılarını dinliyorduk. Yarım saat sonra büyükçe duran bir çiftlik duvarının kenarından geçip asfalttan

çıkmiş bol ağaçlı olan bir bahçenin içinden geçen yola girmiştik, o günümüz öylece bitmişti.

Menzili Merdan

Oradayız artık. Açılan bir kapı içinde yeni bir dünya ile karşılaşyoruz. Büyük bir hayalin küçük bir maketi inşa edilmişti. Bildik ülkelerin gerilla elbiseleri giymiş, esmer tenli yüzlerin bizimle tokalaştığı bir mekânın içindeyiz. Her şeyi çevirili duvarların içinde olan Akademiya işte burasıydı. Bir halkın kaderi burada belirleniyordu. On altı yıllık bir mücadelenin kesintisiz soluk soluğa yürütüldüğü bu alan, kaderi belirlenen kimselerin pek de bilmediği bir yerdi. Kenan diyarı, Cebel Şeyh Etekleri ve Beka Vadisi'nin bir devamı olan buralar bir zaman sonra Kürtlerin tarihinde önemli bir yer tutacaktı. Yazgının ilginç bir cilvesi gibi bu mekânda cereyan eden şeyler, kadim zaman önce bir izdüşümü olarak yaşanmış nice örneklerine benziyordu. İçerdeydik. Oralar çok anlatılmıştır. Önderlikle karşılaşma, okula hazırlık ve akademin içyapısı çok anlatıma konu olmuş, çok arkadaş dile getirmiştir. Bende anlatmışımdır. Farklı olan şey yemek esnasında Önderlik, Palmira kentinden bir an önce gelmiş, orada yaşadığı kısa bir anısını anlatmıştı. Sürgündeki Kürt parlamentosunun milletvekilleriyle Kamuşlu'da ayrılmış, onlar bizden önce ulaşmışlardı. Bir masada birlikte yemek yiyorduk. Tabi yemek yerken gözlerimizi Önderlikten ayıramıyor, her şeyine dikkat ediyorduk. Bizim için eğitimin ilk günüydü. Zafer, zafer gibi bir kavramın dışında onu anlamak zordu. Belki de en büyük işi buydu. Tarih anlatımlarında zafer sözcüğü ya da hikâyenin geçtiği her şeyi yakalıyor, günümüze uyarlıyordu. Çok bahsedilen tarih sevgisi belki de buydu. Tarihle başlamıştık. Palmira'da geçen bir anlatımı bizim savaş gerçeğimizle karşılaştırıyordu. Kral ve komutanlar arasında geçen bir merasimden oldukça etkilenmişti. "Filan zaferin filan komutanıyım kralım" deyip, yerini başka bir komutana bırakan komutanın dönüşünde kızların üzerlerine gül atmasıyla bitirmiş bu hikâye. Bu anlatımdan sonra Önderlik bize bakıp: "ya sizler, acaba hangi problemin komutanlarısınız," demişti. Sonra sözü Bedirhan beye

götürüp: “işte onun savaş tarzının devamcılarısınız, hani bir Rubaruk eylemi vardı, onun gibi onlarca karakol ve tepelere kendilerini vurup kayıp verdiler. Beni öldürseler böyle eylem yapmam. İşte bizim Harun (Hüseyin Özbey) Rubarok eyleminin komutanıdır,” diyordu. Yemekten sonra kalacağımız koğuşlar belirlenmiş, okulun düzenine tabi olmuştuk. İkinci günün sabahında içtimada o günün çözümleme ile geçeceği söylenmişti. Heyecanlıydık. Yılın ilk günüydü. 1 Ocak 1997 yılının sabahındaydık. Spor ve kahvaltıdan sonra havanın açık olması nedeniyle kamelyada toplanmıştık. Hava açık olduğu zamanlarda dersler dışarıda görülüyordu. Subay arkadaş, ülkede yaşanan gelişmeleri aktarıyordu. Bir nevi ülkeden alınan cihaz tekmilleri gibi bir şeydi. Besta ve Dersim’de operasyonlar vardı. Onun dışında bir şey yoktu. Kamelya yuvarlaktı. Kenarında küçük bir kanal yapılmış, içine güller ekilmişti. Kanal etrafında alçı gibi beyaz renginde olan tuğlalarla duvar örülmüş, çember şeklinde birleştirilmişti. Kamelyanın tabanında ise aynı priketlerden döşeme yapılmış, içine mıcır konularak düzeltilmişti. Hemen ortasında ise büyük ve nakışlı üç mermer etrafında piramit şeklinde duvar örülmüş, su fiskiyesi yapılmıştı. Herhalde kış olduğu için suyu kesilmişti. Biçime daldığımız bu kısa an içinde birden herkes kalkmış, Önderliğin geldiği söylenmişti. Kalktığımda önde bir nöbetçi ile kenarında okul basıncısı olduğu anlaşılan bir fotoğrafçı ve onların arkasında Önderlik geliyordu. Önderliğin kenarında Sıraç Bilgin ile okulun kurulu olan Haydar arkadaş vardı. Kamelyanın içine girip: “Mahsum korkmaz öğrencileri iyi günler, yeni yılınız kutlu olsun, buyurun oturalım,” deyip konuşmaya başlamadan önce pet şişeden bir yudum su içip, çözümleme yapmaya başlamıştı.

Yeni yıl vesilesiyle Hz İsa’dan çözümlemeye giriş yapmış, onu anmıştı. “Küçük bir gurupta olsa yaymaya çalıştığı düşüncelerinde ısrar ederse mutlaka başarır,” diyordu. “Büyük Roma İmparatorluğu çağının en büyük köle devletiydi. Kenan diyarlarından yola çıkıp, Musevilerin en fakirleri olan Esenniler hareketiyle çağının en büyük köle partisi anlamına gelecek bir gelişmeye imza attı. Havarileri dünyanın dört bir

tarafına yılmadan, usanmadan Hristiyanlık düşüncesini yaydılar. Onların da hainleri vardı. Yahuda İskaryot da bir havariydi. İsa'yı o ele verdi. Çağımızın Roma'sı da bizim peşimizde, daha incelikli daha çepeçevre”...

Önderlik bu çözümlemeyi bizim kadro gerçekliğimize indirgeyip devam etmişti. Kenan diyarları, Filistin ve ya Kudüs ile iki gün önce gördüğümüz Selahattin' in heykeli ve yılbaşı ilginç bir bütünlük yaratmıştı belleğimizde... Haça çakılı İsa'nın sembolik ikonalarını kiliselerde görmüştük, ama sadece bir görmeden ibaretti. Oysa bu topraklardaki yürüyüşler birbirinin üstünde oluyor, ayak izleri defalarca birbirine karışıyordu. Zaman yelinin üstüne kum çekerek kaybettirdiği bu izler aklımızda yeşeriyor, ilginç bir serzeniş yaratıyordu. Ayrıntıları birbirinden çıkartmak, doğruyu bulmak ve bir kimlik edinmek bu topraklarda bazen zorlaşıyordu. Roma ve kölelik ikilemi belki de İsa'yı en iyi anlatan bir gerçeğe sahipti. Zorba ve ezilenler gerçeğini mekân tanımadan savunmak, gerçeğe en yakın olan şeydi. İsa Kenan diyarlarını bırakarak Roma' ya gitmiş, ardından bütün Avrupa birleşerek İsa'nın katilleriyle birlikte onun adına Kenan'a akın etmişlerdi. Çarmıha geriliş, sancak ve kalkanların üzerinde bir sembol haline gelmişti. Kaç gün önceki heykel, bunlarla savaşıyordu. İçimizin derinlerine işleyen serzeniş bu kalkanları parçalamış, sembolleri yakmıştı. İsa'yı kurtarmak, hakkını vermek belki de ağzından çıkan Sezar hakkı kadar onun hakkıydı. İşte bu yılbaşı gününde, bu Ocak ayında, bu Şam şehrinde bunları hissetmiş, Önderlikten bunları öğreniyorduk.

Çağın bir ulusal kurtuluş mücadelesi gibi görünen PKK'nin damarlarında yer alan bu gerçekler, yaşanarak öğreniliyordu. Görünenden çok farklı olan bu yönlerini bu kadar şeyi yaşamadan biz içindekiler bile kavramamış, yaşadıkça anlayabiliyorduk. Merdan'ı Menzil buydu işte. Yaşanılarak ulaşılan bir sonuçtu. Doğunun kum tarihi, gevrek kayalıklar ile sarıya kaçan toprak rengi yıl yıl değişmiş, eklenmiş bir yaşamın da tarihiydi. Sınırlardan önce insanları çeken bu yerler birbirini yaratmış uygarlığın bir parçasıydı. Dergâh, düşünce ve ermişlik gelgitler gibi bu topraklarda iç içe

geçmiş, buralara gelinerek başka yerlerle taşınmış bir düşünce tarihiydi. Kenan yolculukları, İskenderiye ile Basra'dan, Pers ve en son Urfa diyarları arasındaki yolculuklar bu coğrafyanın kaybedilmiş gücüydü. Selahattin onun için kılıcını o kadar görkemlice kaldırmış, atını şaha kaldırmıştı. İsa, Kenan'dan ayrılmış bilinmeze yol almıştı. Nice derviş ve bilge aynı şekilde ayak izleri birbirine karışarak devam etmişti bu yolculuklara.

Şam şehrinin geniş mekânında bir nokta gibi duran bu yerde, milyonlarcasının böyle düşünmediği o zamanlarda bu küçük kamelya içinde Önderlik etrafına toplanmış bu insanlara, bize bunları anlatıyordu. Onun dünyası bu tarihti. Mekânın yuvarlağında dolaşp, sadece düşünce olmuş bir maddi varlığın karşısında not alıyor, düşünüyorduk. Yaşamak ve bilmek arasındaki farkın insan için ne anlama geldiğini düşünerek, ne kadar da yarım kaldığımızı ya da bütünü bu yarımlik bildiğimiz büyük yanlışımızı burada öğreniyorduk. Çağın insanlarıydık. Yaşanmış yaşanılır, yaşanılan bütündür gerçeği bilinmeyen bir insan yasasıydı. İşte Önderlik ona yükleniyordu. Modernitenin karşısına capcanlı insan çıkartmak, öyle savaşmak onun savaş tarzıydı. "Bu toprakların ruhu budur," diyordu. Bir, iki, üç ve dört saat devam etmişti bu konuşmalar. Dağlarımızın bir parçasından alınan bir resimle genç bir bayan arkadaşın silahlı fotoğrafının yapışık olduğu defterlerimizde not alıyorduk. Başarma, başarma diye elmasın kaynağından alınması gibi yüz not defterine alınan bu cümleler ülkenin dört bir yanına gidecek, katlanarak yaşam bulacaktı. Çarçela'nın başında, Andok'ta, Nurhak'larda ve tabi Munzur vadisinin en sarp bir yerinde bu defter açılacak, tekrar düşünülecekti.

Önderliği öyle görmüştük. Cebel Şeyh denilen dağ silsilenin Lübnan içlerine uzanan eteklerinde yıllarca hiç durulmadan bu işler yapılmış, bizim de içine katıldığımız bu kabile ile devam ediyordu. Ortadoğu'nun kurucuları gibisinden bir geleneğe sahip olan halkımızın yazılmamış tarihi, belki de bu gördüklerimizden ibaretti. Tarihe geçmiş isimlerinin çoğu bu topraklar için mücadele etmişti. Selahattin yine bu kadim Şam şehrinin valisini dize getiren Horasanlı Müslim ile

Gazali'ye baş kaldırmış Hallaç'ın ayak izleri bu topraklara karışmıştı. Menzili Merdan halkımızın bu topraklara olan göbek bağıydı. Önderlikle bu kadar geniş bir düşünceye sahip olmuş, bu yolculukların altındaki tarihi cilveyi ondan öyle öğrenmiştik ve daha fazla öğrenecektik.

Alo Dino

98 yılının Haziran ayında Batman'a bağlı Hasankeyf ilçesine yakın Alo Dino Kalesi'nde üstlenmiştik. Kale yapısının tarihi hakkında somut bir şey olmasa da, halk arasında çeşitli söylentiler vardı. Anlatılanların ilgi çekici yanı bu kalenin yapımı ve idaresi bir Kürt komutanının elinde olmasıydı. Örmetaş döneminden çok önceleri yapıldığına dair güçlü veriler vardı. Batman'ın güneyinden başlayan, "Raman Dağı"nın güney tarafına düşen bu kale hala dimdik ayakta'ydı. "Dicle Nehri"ne yapışık olup, yüz metre yüksekliğinde olan bir kayalığın içi yontularak yapılmıştır. Dicle'ye kavis çizen bu kayalık I harfi şeklinde koca bir binayı andırır. Kayalık kalenin içinde olduğu kaya, ucuyla birleştiği bir yerde kesilmişti. Altı metre derin bir o kadar geniş olan bu yarıktan kaleye girmek imkansızdır. Kalenin dört tarafı da uçurumdan oluşur. Kalenin batı tarafına düşen uçurumda kaya yontularak merdiven yapılmış. Buranın dışında kaleye uzaktan bakıldığında bir kaya paketi gibi gözükp koca bir priketi andırır. Batı tarafına düşen yerde, uzak dağların yağmur sularını akıta akıta derinleşen bir derecik vardı. Haziran ayına doğru kuruyan bu derecik, kaya yontmasından içine aldığı tuz ve kireç nedeniyle yatağı içindeki çakılları adeta fırçalamış beyaza çevirmişti. Tamamı kayalık olan bu arazi yapısının yüzeyinde kum fırtınalarındaki kum damarlarını andıran bir toprak örtüsü vardı. Otlar erken yükseliyor, erken kuruyordu. Arpayı andıran ot biçimi Haziran ayında sarı-beyaz karışımı olan boz bir renk veriyordu. Meşe ağaçları seyrekli. Bu meşeler ya uçurumların dibinde, ya da toprağın yıllar yılı biriktiği yerlerde vardı. Bazı yerlerde ise kayayı yarıp parçalayan çam ağaçları bulunuyordu. Değişik bir coğrafik yapıya sahip olan buralar, biz küçükken televizyonda izlediğimiz kovboy filmlerinin çevrildiği yerlere benziyordu. Ekime elverişli olmayan buralarda bizden önce hayvan beslenmiş ya da balıkçılık yapılmıştı. Çok yabani bir coğrafyaydı. Kale de bu coğrafya içinde bu kadar yabani duruyordu. Merdivenlerden yukarı

çıktığınızda önünüze çıkan ilk yontuda sizi şaşırtan şey, üstün bir mantık ile buraların yapılma biçimiydi. Odaların hepsi birbirine bağlı olup, her odadan bir mevziye çıkan bir koridor vardır. Bir iç ihanet olmasa burayı düşürmek mümkün değildir. On kişi çok rahat bir şekilde koca bir orduya karşı savaşılabirdi. Ki rivayete göre bu kalenin tarihinde aynen böyle olmuştu. Kalenin orta odalarında bir tünel yapılmış. Bu tünel, kaya içinde zikzak çizerek Dicle nehrine kadar inmektedir. Yüz metre yontulmuş kayalık, nehrin yol vermeyen bir kıyısında olan kaynak suyu üzerine çıkardı. Bir han kapısını andıran bir kapı ile incir ve nar ağaçlarının kapıyı sakladığı bir yerde dışarıya açılır. Kıyının iki tarafı da su olup yol vermemektedir. Bot dışında kapının açıldığı yere ulaşmak çok zordur. Karşıdan bakıldığında çok yaygın olan diken ve söğüt ağaçlarından dolayı, orada bir tünel olduğunu görmek mümkün değildir. Savaşarak zapt etmek günümüzde bile imkan dahilinde değildi. Bir hile ya da ihanet ile kaleyi almak dışında gerçekten de kaleyi düşürmek çok zordur. Kaleyi almak için geçen iki bin yıl zaman hiçbir şey değiştirmemişti. Rivayet ihaneti lanetleyerek anlatmakta çok şey yitirilmiş gibi bir duygu insanda uyandırmaktaydı. Deli dolu olan Alo Dino bir ihanet sonucu kaleyi kaybetmiş arkadan vurulmuştu. Kale kuyularında su bitince, suyu tünelden çeken kadınlar arasında Alo Din onun karısı da varmış. Çok uzun süren abluka içinde bezen Alo Dino'nun eşi ihanet etmiş. Karşıda duran İskender'in askerlerine ateş çıkartmak için kullanılan taşlarla işaret verip, tünelin giriş yeri göstermiş. Sonrası malum...

İşte 98 yılının Haziran ayının başında bu kalede üslenmiştik. İnsana cesaret veren yapısıyla çağımızda bile savunma için her türlü saldırıya meydan okuyordu. Öğlen vakitlerinden sonra Dicle'nin kenarına inerdik. Mayalanmış salamura peynirinin suyunu andıran Dicle suyu, bahar mevsiminde hırçın akışından yorulup dingin bir şekilde akıyordu. İçinde gizlediği kayalıkların yüzeyini vura vura yontmuş, onları pamuk beyazını andıran bir beyazlığa dönüştürmüştü. On-on beş santim derinliği kalan kenar suları kaplıca gibi ısıyor, doğal kuvvet gibi yontulmuş kaya içinde

mayalanmış şarap gibi duruyordu. Ara sıra suyun ortalarında fırlayan bir balık sudan ses getiriyor nehrin derinliğini hatırlatıyordu. Hafif şeffaf olan suyun bazı yerlerinde bir kayış gibi pınar suyu, kenar suyuna karışmadan nehrin merkezine akıyordu. Çıplak ayakla dolaşıldığında soğukluğu bir hançer ağzı gibi baldırlarımıza değiyor, farklılığını belli ettiriyordu. Bolca olan reyhan otları ağır bir koku yayıyordu. Ara sıra deniz kenarında melteme karışan balık kokusu gibi bir koku geliyor, suyun akışı ile aşağılara doğru uçuyordu. Sivil insanlar için bulunmaz bir piknik yeri olacak bu yerde, biz ve bu gördüklerimiz vardı. İnce bir bulgur sarısını hatırlatan kumlar içinde Kürtçe “pırpar” denilen otlar sanki hormonluydu. Batman ve Amed kanalizasyonlarının suları buralardaki bu tür otlara yarıyordu. Bazı yerler böyle kum iken bazı yerler ise çakıl ve ufak taşlardan oluşuyordu. Yıllardır görmediğimiz sivil insanları o çakıllar içinde dolaşırken hatırlıyor, onlardan bize akan bir sürü atılmış artıklarla hayali bir aile ya da şehir düşlüyorduk. Yirmi sekiz numaralı ayakkabılardan başlayıp kırk dörtlere çıkan bu artıkların yanında bir şehir için ne lazımsa, atılmış hali ile bir koleksiyon oluşturmuştu. Toplum ve sistemin öğrettiği bir çok şeyi burada buluyor, zamanımızdan bu yana nelerin değişmiş olduğunu bu atılan şeylere bakarak anlıyorduk. Ana markalar dışında bir sürü marka türemiştii. Sonbaharda bunlar kalkacak, su ile birlikte gidecek, yerlerine başkaları gelecekti. Ve bu hep devam edecekti. Suyun kenarında yürümemize devam ediyor, sonra kendimizi suya atarak kaleden inen tünelin yakınına kadar yüzüyorduk. On beş arkadaştık. İki nöbetçi dışında hepimiz suyun kenarına inmiştik. Bazılarımız balık tutma ile meşguldü. İki yüz gramlık TNT ile bir sürü balık yakalıyorduk. Balıkları ızgarada pişiriyorduk. Ara sıra çetelerin bahçelerinden getirdiğimiz soğanları buraya yakın bir yere saklıyor, depoluyorduk. Balığın yanında “pırpar” dediğimiz otu doğrayıp içine soğan, birazda tuzık ile karıştırıp gerilla salatası dediğimiz kokteyli yapıyorduk. Balık çok olduğunda tuzluyor, güneşe bırakıp bir güç gün sonra tekrar yiyebiliyorduk. Akşamları geç saatlere kadar burada kalıyor, bazen şarkılar,

bazen de elimizde bulunan savaş romanlarını okuyorduk. Tolstoy un “Savaş ve Barış” ile ikinci dünya savaşını anlatan “Sıcak Karlar” romanlarını burada bitirmiştik. Su kendi halinde akıyordu. Pamukçular ya da karpuz bostanlarını sulayan insanların bu saatlerde suyun başında olabileceği bir mazi gibi dimağımıza yerleşiyor, bizi bu hafif akıntı içinde geçmişe götürüyordu. Ay ışığı vardı. O oldu mu, farklı bir ferahlık getiren düş dünyalarımız genişliyor, şiire çalınan yakamozun gerçekleri içinde, göz perdelerimize vuran ay ışığı görmeden oluşan bir su dünyası gibi adeta parlıyordu. Balık ve su kütlelerinin derinlerden vurduğu kaya diplerinden gelen sesler dışında kaplumbağa sesi araya karışıyor, bende varım dercesine bu ifadesi zor sohbete katılıyordu. Ay ışığı yükseldikçe Dicle’nin kenarında olan uçurum kayalıkların yüzeyindeki kireçimsi beyazlık gözüküyor, fosfor gibi yansıma veriyordu. Bazen suyun yüzeyine, bazen de kenardaki söğüt ağaçlarının dallarına vuran hafif meltem hoş bir hava yaratıyordu. Ortam aydınlandıkça azalan yıldızlara katılan petrol kamplarının ışıkları, çok uzaklardan hafif bir ateş kıvılcım gibi yansıyor. Kamplar sanki semaya karışmış öylece durmuşlardı, yerleri yüksekti. Onlara doğru giden kamyonların motorlarından çıkan sesler bize kadar geliyordu. Ses ve telsizler bizim ile oralarda çalışan insanlar arasında birbirinden habersiz bir ilişki kurardı. Batman’dan çıkan vardiyalar, duran jenaratörler, tıkanan borular ile yerlerine ulaşan işçiler akşam saatlerimizin sestten konuklarıydı. Gece saat üçe kadar nehrin kenarında kalmıştık. Hava açılmadan hazırlanıp kaleye doğru ilerledik. Tan vaktinin nehir vadisine bıraktığı alışık kokusu geliyordu. Burun direklerimize böyle bir koku vururken baldırlarımıza iyice uzanan otların dikenli olanları batıyordu. Ay batmıştı. Yaklaşık iki saat uzakta olan “Şikeftiye karakolu”nun yüksek derecedeki ışıkları, ışıktan bir sis gibi Raman dağının uçlarına vuruyor, yürüdüğümüz yere kadar hafif bir yansıma yapıyordu. Doğudan ise güneşi müjdeleyen yıldız parlıyor, suyun içinde fotoğrafı çekilmiş sanki iki yıldız oluveriyordu. Kaleye çıkmıştık. Doğal bir tepe gibi olan kale her yeri görebiliyordu. Nöbetçilerden nöbeti

devralıp, arkadaşların uyuyabileceğini söyleyip, cihazı dinlemeye başladım. Cihazda olağanüstü bir şey yoktu. Ara sıra kalkıp kaleye çıkan taşlık merdivenin üzerine kadar gidiyor, tekrar nöbet yerine dönüyordum. Hava aydınlanınca etrafı iyice keşfedip, nöbeti başka bir arkadaşla bırakıp yatmaya çalıştım. Ne kadar uyuduğumu bilmiyorum, ama kafamın içinde adeta patlayan bir sesle havaya fırladım. Nöbetçi arkadaş olan Nasır, karşıda mayın patladığını söyleyince hemen dürbünü alıp Dicle nehrinin diğer tarafına baktım. Yerden hala duman kalkıyordu. Tepe yamacına üşüşen birkaç asker çullayıp tepeye doğru yavaşça ilerliyordu. Mayın döşenirken mayını görmüştüm. Traktör aküsünün içi boşaltılıp TNT ile doldurulmuştu. Akünün kenarındaki metal parçalar bırakılmıştı. Patlaması korkunç olurdu ki öyle olmuştu. Dürbünü Nasır arkadaşla bırakıp silahımı almaya gittim. Tesadüfen arkadaşların kaldığı bölümden kalenin dibine bakınca terleri yüzüme vuracak gibi bir askeri kolun, araba yolundan kaleye doğru geldiğini gördüm. Ani bir iç güdü ile arkadaşların pencereleri tutmasını söyleyip Nasır arkadaşın yanına koştum. Hemen bir arkadaşla merdivenin yukarısını tutacak bir şekilde mevzilenmesini söyleyip, tekrar arkadaşların olduğu yere geri döndüm. Öncü askerler merdivenin dibine ulaşmışlardı. Karşı tarafa baktığımda karınca sürüsü gibi, karşıya düşen tepenin başında askerler vardı. Operasyon kapsamlıydı. Dicle'nin öbür tarafını tuttuklarına göre planlanmış bir operasyondur. Bunları düşünürken çeliğe vurulan demir testere sesini andıran bir ses geldi ve ardından bağırma sesleri... Nasır arkadaş ateş etmişti. Sesle beraber eski savaşlardaki okçular gibi pencerelerden namluları çıkartıp askerlerin üzerine metal parçaları boşalttık. Araba yolunda duman yükseliyordu. Branda bezleri gibi yolun üzerine düşen askerler ne geriye, ne ileriye, ne de sağa sola kaçabiliyordu. Kale o kadar hakimdi ki altımıza düşen dereciğin içini bile görebiliyorduk.

Böyle bir yerde yakalanmak kimseye nasip olmasın misali ilk çağların fıçılarından boşalan kızgın yağ, ardından ok uçlarına yapıştırılan yağlı bez, ateşlenerek fırlatıldığı anda

yanan bedenleri geride bırakan bu an, savaşın o bildiğimiz hallerinden bir tanesiydi. Sadece ölümün sizi beklediği o anda kimsenin aklından şöyle bir şey geçmez: “bu vahşeti durdurun yeter! Bu kadar insanlar ölmesin!” diye, ama herkesin omuzlarında olan metal canavarlar, taraflardan bir tanesini mağlup etmek zorundaydı. Bizden önce savaşı böyle ortasında durdurup geri çekilen tarafların örnekleri yoktu. İşte o anda insanlar usul usul can veriyordu. Böyle anlarda elinizdeki ve karşınızdaki silahlar ne kadar da kontrol dışı oluyor, merhamet denilen şeyi unutuyordu. Demire demir, bıçağa bıçak denilircesine zamanın bütün kini, öfkesi o anlarda yoğunlaşır sizi tanınmaz hale getirirdi. Bir saat boyunca bu vaziyette çatışma devam etti. Kale’ye sadece bir yerde ateş etme olanağı vardı ki karşımızda duran tepe dışında ateş yapılmıyordu. Pencere kenarlarına çarpan mermiler sekiyor, ufacık kaya parçalarını alıp bir tokat sonrası kulaklarda kalan sesleri geride bırakarak boşluğa karışıyordu. Ara sıra pencerelerden altımıza bakıyor, hareket eden asker varsa ateş ediyorduk. O esnada ufak bir taşın arkasına sadece kafasını koruyabilen bir asker telsizle konuşmak istiyor, telsizin çekebilmesi için bir eliyle onu havaya kaldırmak istiyordu. Yanımda duran Şervan arkadaşın elinde portatif bir G-3, A-4 silahı vardı. Bana seslenerek “o bana ait bu G3 silahı sahibini de öldürür” deyip askerin eline nişan aldı. Ateş etmesi ile telsizin uçması bir oldu. O an acıdan yuvarlanan asker iyice açığa çıkmıştı. İkinci atışı da yapınca asker dünyadan kopmuştu. Şervan Kobani’li bir arkadaştı. Kobani’li arkadaşlar savaşta çok iyidiler. Şervan’ da savaşçılığıyla Botan’da tanınan bir arkadaştı. O zamanlar Botan bizim için bir ölçüydü. Botan savaşçısı denildi mi, artık güvenebilirdiniz.

Altımızdaki askeri kol işlemez hale gelmişti. Beklemedikleri bir yerde yakalanmışlardı. Sırtlarındaki çantaların büyüklüklerini hala hatırlarım. İlk yere düştüklerinde çoğunun dengesini kaybettiren o çantalar. Bazılarının çantalarında lav ve roket vardı. Mermiler deyince onlar patlamış en fazla onlar zarar vermişti. Biz durduğumuzda bile ara sıra bu silahlar patlıyor aşağıdan acı

dolu bağışmalar geliyordu. Bu sesler içinde birden bire içinde olduğumuz oda da adeta sarsıldık ve ardından kulakları patlatırcasına bir ses geldi. Ardından bir tane daha ve bir daha, bir daha bu ses devam etti. Ses içinde hafif bir motor sesi geliyordu. Kobralar gelmişti. Roketlerin yaylım atışından sonra sert bir tahtayı kesen hizar sesini andıran kuru ve sert bir ses, odanın tepesinden geliyor, kaya sanki kesiliyordu. Kobra doçka silahı ile ateş ediyordu. Ses kesilince onları tahrik etmek için Azad arkadaş karnas suikast silahı ile ateş ediyor tekrar odanın içine kaçıyordu. Kobra atışlarına devam ediyordu. Pencereden içeri isabet etmese kobranın hiçbir tehlikesi yoktu. Her şeye karşın merdiveni gören pencere odasındaki iki arkadaş dışında, diğer arkadaşların iç odalara gitme tedbirini aldık. Kimyasal dışında hiçbir silah etkili olamazdı. Kale kayasına çarpan roketler iç odaları bile sarsıyordu. Vakit öğleye doğru gitse de zaman ilerlemiyordu. Yaptığımızı yapmış bundan sonrası savunmaya ağırlık verecektik, ama içimde Alo Dino'nun kaleye kısırılması gelince bu günün çokta önemli olmadığını düşündüm. Kaleyi almaları zordu, ama bizi kalede bırakarak kaç günlük abluka altında tutsalar cephaneye ve erzağımız bitecekti. Askeri mantık bunun en avantajlı yol olduğunu karşımızda duran subayda biliyordu. Alo Dino iki bin yıl önce tüneller yapmış ama ihaneti düşünmemişti. şartları karşılaştırdığımda bizden ihanet olsa da kaleyi yine alamazlardı, ama çıkış yerlerinin bilgisini alır oraları tutabilirlerdi. O an birlikte olduğumuz arkadaşların hepsini tek tek düşündüm.

Nasır Amedliydi. Gaziantep Üniversitesini bitirip tren makinisti olan babası ve öğretmen olan annesiyle, şartları iyi olan bir aileden gelmeydi. Önderlik sahasında kalmış Botan Hareketli Taburu'nda Adil arkadaşın yanında yer almıştı. Benden daha bağlı olup, sabahtan beri en riskli yerde çatışıyor ve hala riskli yerde savaşına devam ediyordu.

şervan Kobani'de en riskli yerlerde kalmış kendini ispatlamış, her yerde sevilmiş, ilke sahibi bir arkadaştı. şoreş, Ciwan, Azad, Mahsum ve diğerlerinin hepsi bu konularda benden iyi arkadaşlardı. Ben bunları düşünürken şoreş

arkadaş bu kıyametin içinde “çay yapalım” deyince “bunlar bu ufak çatışmaların adamı değil, bunlar büyük cengler için doğmuş” şeklinde düşünmüş, şimşek çarpması gibi o uğursuz düşüncelerden sıyrılmıştım. Laylon torbaları ile şikeftin içindeki çalı çırpı ile çay hatta makarna bile yapmıştık. Birlikte yaşayacak, birlikte ölecektik. Ya da bazılarımız bu ateş sınavında talihin çizdiği yazgıda yarınlarını bilmeden, yarından daha önemli olan bu topluluk içinde bu andaki yaşayanları paylaşacaktık. Dün ve yarını öldürecek kadar dolu dolu anlamı olan bu an, bir mazi olduğunda çoğumuzda bunu arayacaktık. Yazılır ya da yazılmaz olacak o an, kimsenin de çok düşündüğü bir şey değildi. Bizler, tek tek birimiz için bir arada iken, hepimizde şu anımızı bilmeyen adsız bir halk için vardık. Zamanın yonta yonta eskitmediği şu kadim kale içinde iki bin yıl önce Makedon İskender’e karşı savaşmış o deli dolu adamın torunları olarak bize bıraktığı bu siperde, bu seferde Türk askerlerine karşı savaşıyorduk. Acaba “Alo Dino bu günleri düşünmüş müydü?” diye az sayı ile binlerce askere karşı savaşılabilen bu askeri harika yapıt içinde kendimize sorular soruyor, zamanın tuhaf hallerine bu şekilde dalıyorduk. Eski tarihlerin koçbaşları gibi Kobra vurmaya devam ediyordu. Bir ara Kobra atışları durur gibi olunca, Şoreş ve Mahsum arkadaşları, Nasır arkadaşın yerine gönderdik. Nasır arkadaş “Kobraların mühimmat için Amed tarafına uçtuğunu” söyleyince, biz tekrar pencerelere koştuk. Çevre dumanlar içindeydi. Kalenin çevresinde otlar kurumuştı. Eskilerde Koçerler kaldığı için, kale kenarında koyunlar çok kaldığında otlar bir buçuk metre kadar yükselebiliyordu. Kobranın atışları içinde arazi yanmıştı. O an aklıma kendilerini otların içine atıp, vurulan ya da yaralı olma ihtimali olan askerler geldi. Kobra pervasızca bütün çevreyi vurmuştu. Çevrede hareket yoktu. Bu tuhaf gelse de biz bu hareketsizliğin nedenini sonra detaylı anlayacaktık. Karşı tepelerde hareket gördük mü karnas ya da G3 silahı ile birkaç atış dışında biz de sessiz kalmıştık. Kısa bir süre sonra Kobralar yine gelmeye başlayınca biz tekrar eski vaziyete geçtik. Vuruşlarına yine başladı. Telsizle bize bilgi veren Şoreş

arkadaş, “Kaniye Şex” dediğimiz karşı tarafımız ile kalenin doğu tarafına düşen yere Skorsky helikopterlerinin bir şeyler indirdiğini” söyledi. Telsizle dinlediğimizde anladığımız kadarıyla ..... gözünden bahsediliyordu. Düşman akşam hazırlıkları içindeydi. Kaniya Şex, kaleden çıkacağımız kapının tam karşısına düşüyordu. Düşmanın bu kapıdan çıkmamızı engellemek için kapıyı kontrol altında tutacağını düşünüyorduk. Zaten tek yapacakları şey buydu. Kale içindeki tünelden büyük ihtimalle haberleri vardı. Yanlarında olan çeteler, civar köylerinin çeteleriydi ve kale hakkında bilgileri vardı. Tünelin kaleye çıktığı ağız kısmı kapanmıştı. Dolayısıyla kapı dışında kaleden çıkma seçeneği gözükmüyordu. Biz bu gerçekleri düşünürken hava yavaş yavaş akşama evriliyordu. Altımızda çok sayıda ölmüş askerin cenazesi vardı. Çıkacağımız kapı ise namlu ucundaydı. Cenazelerin üzerine gitme şansımız zayıf hatta hiç yoktu. Yapılacak şey kaleden kayıp vermeden çıkmaydı. Dicle nehrinin tarafına düşen kale duvarı en az altmış metre yüksekti. Bu duvardan nehre bakan bir pencere vardı, ama bu pencereden çıkma işi gün boyu yaptığımız savaştan daha zordu. Düşman kale ağzını 55’lik top ile vurmaya başladı. Top isabetli vuruyordu. Büyük ihtimalle üzerine termal ya da gece görüşlü dürbün monte etmişlerdi. Oda içinde toplu haldeydik. Her arkadaş çıkma yöntemi hakkında kendi görüşünü çoktan sunmuştu ama hepsinde son derece risk vardı. En son şu görüşe vardık ki, düşmanın yoğunlaşmasını cenazelerin üzerine verip, Dicle’ye bakan pencereden şutık ile aşağıya inecektik. Çok zamanımızı alsa da başka çare yoktu. Dicle’nin kenarları derindi ve tepe başına indirilen termal etkisiz kalacaktı. Aşağıya indiğimizde iki guruba ayrılıp, birisi Dicle’nin aşağı tarafına diğeri yukarı tarafına yol alıp, yer altına gömülecektik. Hazır olan yeraltı yerlerimiz vardı.

Aynı planlamada olduğu gibi yaptık. Üç arkadaş pencereden askerler üzerine ateş edip “saldırıya geçiyoruz” süsünü verdik. Böyle yapınca karşı taraftan askerler, cenazelerinin olduğu yerin üstüne aydınlatma fişekleri fırlatıp, kaleden inen merdivenin altına seri bir şekilde MG-3 ile ateş

etmeye başladılar. Diğer arkadaşlarda şutıkları birbirine bağlayıp aşağıya bırakıyordu. Altı arkadaşın şutığını bırakıp en hafif olan Mahsum arkadaşı yedek şutuk ile aşağı bıraktık. Şutıklar az gelmişse o yedek şutığı bağlayıp yere inecekti. Uçurum suyun kenarına kadar iniyordu. Sular indiği için kenara vuran su derin değildi. Kış olsaydı kaleden çıkmak oldukça zor, belki de imkansız olacaktı. Üç dakika geçer geçmez Mahsum arkadaşın işareti ile yere ulaştığını anladık. Kayıp vermeden akşama çıkmıştık. Kurtuluş için denediğimiz yöntem, sırat köprüsü üzerinden yürümeye benzese de kale içinde kalmaktan daha iyiydi. Ölüm ve tehlike arasındaki tercih bizi bu tercihe götürmüştü. Hepimiz inmiş, kaleden çıkmıştık. Ardımızda sadece kış boyu içinde çay içtiğimiz küçük çaydanlığımız kalmıştı. Düşmanın hıncını bu çaydalıktan çıkaracağı kesindi. Nedense düşmanın bu çaydanlara karşı özel bir antipatisi vardı. Onu, onunla geçirdiğimiz bütün anılarımızla kalede bırakmıştık. Hemen iki guruba ayrıldık. Benim içinde olduğum grup batı tarafına yol aldı. Yaklaşık bir saat kıyı boyu ilerleyecektik. İzlerin çıkmaması için suyun kenar uçlarında yol almak zorundaydık. Çanta, teçhizat ve silahımızı omzuma atıp suyun içinde ilerledik. Su bazen boğazımıza kadar geliyor bizi geriye doğru itiyordu. Kah derine, kah yüzeyine çıktığımız su yürüyüşümüz devam ederken, birden hava aydınlanıp yıldız gecede şimşekleri andıran bir gürültü oldu. Sağ tarafımıza düşen uçurum kayalıklarına kor kömür parçaları gibi bir şeyler deyiyor, sekip uçsuz bucaksız semada karanlığa karışıyordu. Demiri pota içinde suya dökmeye benzeyen bir ses ile çizgi çizgi suyu yaran metal parçalarının vızıldamaları kulaklarımızın etrafında geçip tekrarlanıyordu. Adeta bir sürü çam ağacının ateş üstüne atılıp, ağaçtan seken kıvılcımlar gibi vadi bunlarla dolmuştu. Bizi görmüşlerdi. Kaleden başlayan kayalıkların kavis çizdiği yerin uçlarında mevzilenen askerler bize ateş ediyorlardı. Kendimizi sadece yere atmıştık. Yirmi santim derinliği olan nehir kenarında yere yatarak bir sağa, bir solumuza mermiler geliyor, çarptıklarında üzerimize fırlayan su damlalarının ıslaklığını hissediyoruz. Bir yanımız nehir,

diğer yanımız ise kayalıklardan yükseltilelerle çevrili bir uçurumdu. Ne geri, ne de ileri gidebiliyorduk. Kötü bir yerdi ve biz kısıtılmıştık. Tek çare nehrin karşı tarafına geçmekti, ama nasıl gibi dev bir soru ile karşı karşıya idik. Atışlar devam ediyordu. Sema havai fişekler atılmış gibi aydınlanmış, su da ters olmuşçasına adeta aynada kendine bakar gibiydi. Bizi öldürmek için yalandan bir yakamozun indiği nehir yüzeyinde kurşun ve ısıldaklar uçuşuyordu. Bu berbat hal içinde “karşı tarafa geçelim” deyip kendimizi suya doğru bıraktık. Suyun altında başka bir nehir varmış gibi akıntısı fazlalaşıyor, ayaklarımızı bizden almak istercesine yerden kaldırıyor. Azad arkadaşına bağırıp “ikişer ikişer birbirimize tutunarak ilerleyelim” deyip, temkinli ve biraz da korkarak suyun kalbine doğru yol alıyorduk. Su seni teslim aldığı anda nefes borusuna adeta üflüyor ve nefesini yavaş yavaş kesiyordu. Su derinleştikçe başınız dışarıda olsa bile kalp atışlarınız artar, dipten gelen bir çekimle nefesler adeta kesiliyor gibi olurdu. Tanrı bir kapıyı kapatır, diğerini açar misali biz ilerledikçe düşmanın atışları azalır durur gibi oldu. Ve gerçekten durdu. Suyu vurup karşıya geçebilmiştik. Ya gece görüşü, ya da termal kameraya bir şeyler olmuş olacak ki bu atışlar durmuştu.

Karşıdaydık, ama güvence de değildik. Top patlasa düşmandan yirmi dakika uzaktaydık. Yerimiz ve yönümüz belli olmuştu. Nehir yatağından çıksak termal kameranın karşısına çıkardık. Sabahleyin mayının patladığı yerde düşman olduğu için bize kalan sadece batıya doğru gitmek olurdu ki, bunu düşmanda biliyordu. Ne yapalım deyip dururken Azad arkadaşın “buldum” deyip gürleyen sesine, içgüdüsel bir biçimde kendimizi tutmadan ellerimizi ağzına götürüp “ışttttt...” diyerek susturmak istemiştik. Sesi sanki yankılanmış vadiyi doldurmuştu. Bulduğu şey yakınımızda sakladığımız bir bottu. Söze karışan Mahsum arkadaş “sakın tekrar karşıya geçelim deme yoksa sabaha kadar bir karşıya bir buraya geliriz” deyince Azad arkadaşın verdiği cevap mantıklıydı. Kendimizi nehirden bırakacaktık. Yani geldiğimiz yöne doğru botla sudan ilerleyecek kalenin doğu tarafına

manevra edecektik. Bu şekilde düşmanda yanılacak, bizim batıya doğru gittiğimizi sanacaktı. Yani düşmanın bizi görmesini lehimize çevirecektik. O an söze karışan Ciwan arkadaş “peki düşman bizi su üstünde yakalarsa ne olur?” sorusuna Azad arkadaşın verdiği cevap “düşmandan görünebilen yer karşı taraftaki atışlara maruz kaldığımız yerdeki eli metrelik bir yerdi, biz ise nehrin bulunduğu tarafı tarafından kendimizi bırakacaktık. Burası da düşmandan gözüküyor”du. Azad arkadaşın fikrini hızlı bir şekilde devreye sokmak için botu getirmesi için kendisini gönderdik. Bot geldi şişirdik ve kendimizi bıraktık. Bot içinde bile rahat durmuyor kendi halimize gülüyorduk. Azad arkadaş “Alo Dino böyle yapsaydı belki İskender’i yenerdi” deyince gülmelerimiz daha da artmış, iki elimizle ağzımızı tutmuş, midemizle gülüyor gibi göbeklerimiz hareket ediyordu. Bot hızlı hızlı su ile birlikte akıyordu. On beş dakika içinde kaleyi sollamıştık. Botla gitme Ciwan arkadaşın hoşuna gitmiş olacak ki, “bence bu botun gidebileceği yere kadar gidelim” diyordu. Nehir üstünde yol alarak nehrin iki kavisini geride bırakıp, kalenin görülebileceği bir yerde durup, uçurumlar içinde bir yer bulup üstlendik. İkinci gün kaleyi uzaktan dürbünle keşfettik. Düşman öğle sonrasına kadar kaleye girmeye cesaret edemedi. Üçüncü günün erken saatlerinde geri çekilme yaptı. Biz kaldığımız yerdeydik, düşman çekilince kaleye gitmiştik. Askerlerin olduğu yerler yanmış bir malikhaneyi andırıyordu. Yanmış çantalar, patlamış mermilerin geride bıraktığı MG-3 şeritleri, toprağa saplanmış roketler ile yanmış cesetlerin diplerinde kalan yağ katmanları ile tam bir vahşeti andırıyordu. Kobra atışları sonucu yanan otlar içindeki askerlerin çoğu yanmıştı. Diğer sağ kalan askerler ölüleri cezalandırmış gibi bir hava yaratmışlardı burada. Hiçbir şeylerini toplamamışlardı. Yerde duran bir çantanın yarısı yanmış öylece bırakmışlardı. Normalde Türk ordusu öyle şeyler yapmazdı, ama bu çatışma da yapılanlar tuhaf olmuştu. Çantaların içinde günlük fotoğraf makineleri hala duruyordu. Bir askerin günlüğü ve fotoğraflarını uzun bir zaman yanımızda bırakıp onlarla ilgili olan anı, bir başka anı olacak

kadar bizi etkilemişti. Bizler sonra bu birliğin “Batman Alayı Sıhhiye Birliğı” olduğunu anladık. Bu çatışmada albayı pusuya koymuş, akşama kadar dibimizde bırakmıştı. Düşman bir şekilde aslında kaleden çıkmamızı istemişti, yoksa bir fark edişle albayı vurmak an meselesiymiş. Bu albay bu olaydan sonra bizim birliğı “fanatikler” diye bir anı yazısı ile anacaktı. Askerleri tek tek yanında vurulmuş, kendisine de belki de ölü süsü vermişti. Onların durumu bu iken, kalenin durumu ise anlatmaya değerdı. Kale bizimdi, onun ile yaşayan bizdik. Birçok yerinden darbe alan, bir balınayı andıran dış görünüşüyle siyah beyaz olmuştu. Kobra roketlerinin değdiği yerler, onu nakışlamış, ucu sivri olan bir çekicın ağız uçlarını andıran izler bırakmıştı. Bir yaralı, bir nakışlanmış gibi iki duygu uyandıran kalemiz dimdik ayaktaıdı. O, bizi koruyan kalkan gibi rol oynamıştı. Alo Dino’nun bu harika eseri, onun torunlarını metal canavara karşı bu şekilde korumuş, medeniyet denilen şeye karşı asiliğini ilan etmişti.

Acılar Da Bir İtirafır

98 kela ALO DİNO çatışmasından sonra, ölen askerlerin bireysel eşyaları elimize geçmişti. Bir askerin günlüğü uzun bir süre yanımda kalmıştı. Bu çatışmadan dört gün sonra üç arkadaş pusuya girerek şehit düştü. Şehit arkadaşlardan Fırat arkadaşın günlüğü de çantamdaydı. Dicle'nin kenarındaydık. Ne yakamozun, ne de Dicle'de gecelediğimiz akşamların bir anlamı vardı. Arkadaşlar o gün, Dicle kenarında dolaşan deli bir kadından bahsediyorlardı. Arkadaşlar ona yemek vermişlerdi, ama kadın ansızın gitmiş, kayıplara karışmıştı. Ben ise günlükleri okuyor, adeta o anın her şeyinden kopmuşcasına günlüklerin anlattığı anlara gitmiştim. Fırat'ın yazdıkları çok acı veriyordu. Bir geçmişe gidiyor bir geliyordum. Askerin de günlüğünde geçen şeyler, düşman da olsa uçları birbirine değen; bazen çakışan, bazen de uzaklaşan anlamlar çıkıyordu. Dalmıştım. Sıcak bir yaz gününde 95 yılının bahar ayına giden bir dalma idi.

Hafiften bir yağmur yağıyordu. Yağmur bizi ıslatıyor, bedenimizden bir şeyler alarak torağa karıştırıyordu. Yağmur hafif bir acı verip kendi tonunda bizi dengeliyor, nemlenmiş gibi bir düşünce dünyasında gidip geliyorduk. Bağcılarımızı engelliyor, bütün acılarımızı yüreğimize akıtıyordu. Yağmur gibi olmuştu. Belki de bu yağmur imdadımıza koşmuştu. Gözlerimizin görebileceklerini yıkamış, metal izler yerini morluğa kaçan bir yaranın kesilmiş haline bırakmıştı. Bütün kanlar toprak anaya karışmış, onu içine çekmişti. Belki de acele etmiyordu bu ana ki, bilirdi kandan sonra geriye kalanları da alacağını. Meşe ağaçlarının yapraklarından usulca düşen su damlaları bu bedenlerin üzerine düşüyor, üzerlerindeki parçalanmış bezlerin içinde erir gibi kayboluyordu. Uzamış otların uçları bedenlerinin altından başlarını çıkartmış, yarım bir canlılıkla uzamalarını engelleyen ağırlığın altında adeta çıkmak istiyordu. Bir meteor çukurunu andırıp çevresi yüksek tepelerle çevrili yerin ayıbı sanki saklanmak isteniliyor, sis bütün her şeyi gri bir karanlığa

boğmuştu. Çevremizi elli metre kadar görebiliyor, et ve kandan bir çember içinde öylece gidip geliyorduk.

Eski zamanların acıyı hafifleten öykülerinde geçen bazı olaylarda geçtiği gibi yüreğimizle boğuşuyor, ama onlar gibi yapamıyorduk. O eski savaşçılar, çok sevdikleri arkadaşların onuruna onları yakarak onlara tören yaparlardı. Bunlar acıyı hafifleten şeylerdi. Onlar, yaşamın zor olduğu bir savaşta yaşamı savaş tanrısının yanına giderek yaşanabileceğine inanırlardı. Savaş tanrılarına yaraşır bir savaş sonrası, onun huzuruna çıkar böyle onure olurlardı. Biz ise ölüme inanmayan bir davanın yaşatılma anının sancılarını yaşayan bir vaziyetteydik. Bedenleri yavaş yavaş taşıyorduk. Binevş arkadaşı yağmurluğun içine sarmış kaldırmaya çalışırken, Fırat arkadaşın tuttuğu yer elinden kayıp yere düştü. O an öfkem beynime hücum etmiş, Fırat arkadaşı azarlamıştım ve o an Fırat arkadaşın artık değişip tanınmaz bir hal aldığı nokta oldu. Fırat arkadaşı artık tanıyamadık. Kan ve cesetlerden etkilenmişti. Onu oraya götürmemiz yanılttı. Hep seçer giderdik, ama Fırat'ı da seçmiştik. Yanılmıştık. Bu olaydan sonra hem biz, hem de o birbirimize karşı değiştik. Onu, kırıldığı noktanın üzerine sürükleyip onu yenme bildik bir yöntemdi ve eskiydi. Fırat arkadaş bu şekilde kendine gelebilirdi. Ama biz buna inansak da, Fırat arkadaşta kendine eziyet eden bir hal vardı. Acı çekerek, eleştiri alarak bir şeyleri dengelemeye çalıştığını bilmek, o anlar için dahi olmayı gerektirirdi. Çok açık olan şey onun duygusal olduğuydu, bilinmeyen bir şey olmayan bu durum intikama çevrilmese savaş gibi bir yerde insanı bitirirdi. Yenilmenin başka bir ifadesi olan bu durum Fırat arkadaş esir almıştı. Fırat arkadaş kendine gelemedi. Her çalışmadan kendini alı koymasa da bu durumu artık çevresine yansıyor, yavaş yavaş çevreden tepki alan bir hal alıyordu. Savaşın kabul edilmeyen neyini sindiremiyordu? Sorusunu artık biz kendimize soruyor, Fırat gibi bir arkadaşın altından çıkabileceği bu durumun dışında başka şeyler düşünmeye başlamıştık. Böyle bir ruh halinin insanın götürdüğü nokta korkaklıktı. Korkaklık, savaşın bildik en ikna edici brandası gibi insan ruhunun üzerine çekilip her

şeyi altında bırakan bir izahtı. Savaşın asla kabul etmediği bu durumu, savaşçıların kabul etmesi bir zehir gibi bütün bünyeyi sarabilirdi. Onun için, savaş tanrıları bunu en büyük günah saymışlardı. Gerçeğin kendisi bir tanrıydı. Onu hatırlamaya gerek bile yoktu. Artık bundan sonrası her eylem planlaması öncesi Fırat arkadaşı katmayalım sesi gür çıkıyor, gerçek herkesi ikna edebiliyordu. Fırat arkadaşı eyleme katmayacaktık. Ruhunu rencide eden bu duruma davranışlarıyla tepki göstermeyen Fırat arkadaş içindekilerini bize açmıyor, davranışların insanı yanılttığı o işkence eden orta bilinçle bizi bildiğimizde bildik kılan halde bırakıyordu. O ruhumuzdan kopmuştu.

*** **

Dört beş ayı geride bırakmıştık. Planlaması yapılip içinde olduğumuz bir eyleme Fırat arkadaşı da katmıştık. Habızbena denilen yerde 95 yılının sıcak bir yaz günündeyiz. Bir korucu köyünün okuluna yerleşen askerlere vuracaktık. Köyün içinde korucular bizi fark etmiş, ateş açmışlardı. Başımızı kaldıramıyoruz. Bizim tim parçalanmış, Fırat arkadaşla yalnız kalmıştık. Koordine durumunda olan Hamza arkadaş bizim hemen geri çekilmemiz için talimat veriyor, biz ise atışların azalacağı anı bekleyip geri gidebilecek yeri düşünüyoruz. Tam o anda kendimi patlayan kalirüfer kazanında hissetmiş, her yanım yanmış gibi çevre ile bağlarımı kaybetmiştim. Gözlerim yanıyor, kafam zonkluyordu. Havada uçuşan izli mermilerin kayan bir yıldız gibi gerisinde bıraktığı ışıklarını görüyor, seslerini işitemiyordum. Onlara takılan gözlerime işkence eden bir alev kuru bir daha tekrarlandı. Kendimi kaybetmiştim. Tenime ve yüzüme yapışan sıcak bir barut kokusu beynime hücum ediyor, başımı ağrıtıyordu. Koku ve sıcaklığın birbirine karıştığı anın içinde ayıldığımda yapayalnızdım. Ellerimle silahı aradığımda silahın olmadığını fark ettim. Fırat'ın yerinde roket duruyor, kendisi kleşimi alarak gitmişti. Bir iç refleksle ışık hızında durumu anlamaya çalışıyor, bırakıldım mı yoksa? Deyip, ellerimle vücudumu yokluyor; kan izlerini bulmaya çalışıyordum. Bana bir şey olmamıştı. Geriye bir korucu evinin bulunduğu yere bakınca

salondan hızlı bir şekilde içeriye dalan Fırat arkadaşı gördüm. Komutanlık tarafından verilmiş olan geri çekilme talimatı ile Fırat'ın ardından gitme gereği arasında bocalıyor, karar vermeden roketi alıp hızlı hızlı adımlarla salona doğru koşmaya başlamıştım. Evden bize doğru yapılan atışlar durmuştu. Salon lambasına takılan gözlerim önümü görmemi engelliyordu. Tam o esnada ayağım bir şeye takılmış, yere düşmüştüm. Elimin avuçlarıma yapışan bir şey demiri mühürlercesine avuçlarımı yakmış, elimi hızlı bir şekilde geri çekmiştim. Avuçlarıma roket şarapneli yapışmıştı. El dirseğim ılık bir su dökülmüş gibi ıslanmış, hoş olmayan bir koku içinde kendimi geri çekmiştim. Dirseğim kan içinde kalmıştı. Yanı başımda bir ceset duruyor, kan içinde adeta yüzüyordu. Tam o esnada içerden bir tarama sesi geldi. Silah taraması kısa sürüp bir tane daha gelince salona koştum. Hem bağıriyor, hem de duvara adeta yapışarak kendimi savunmaya çalışıyordum. Fırat'tan ses seda yoktu. Şehit mi oldu acaba? Diye düşünüyör, iyice çığırından çıkan durumun içinden bir an olsun çıkmak istiyordum. Kapısı açık olup penceresi tümüyle kırılmış odanın içine girdiğimde, yerde duran 18-19 yaşlarında bir kızın kenarında duran yaşlı bir kadın ile havada durup namlusu onlara doğru dönük olan Fırat'ı gördüm. Herkes adeta donmuş bir halde bir yere bakıyor, heykel gibi duruyordu. Kadın saçlarını açmış, önceden çektiği belli ettiren bir dağınıklık içindeydi. Duvarda Kleşin mermi izleri vardı. Fırat duvara ateş etmişti. Kadın aklını kaybetmişti. Fırat'a bakıp gülmesi önce beni korkutmuş, sonra delirdiğini anlamıştım. Peki, Fırat'a ne oluyordu? O artık iyiden iyiye beni zorluyordu. Ne tuhaf savaşçıydı böyle diye düşünmüş, onun Bınevş arkadaşı kaldırırken düşüşünü hatırlamıştım. Şimdi de bu tuhaf olay ve tuhaf manzara içinde donmuş halini izliyorum. İki defa akıl sınırlarımı zorlamış, ne diyeceğimi şaşar halde onun karşısında öylece durmuş bakıyorum. Fırat, bazen yerde duran kıza, bazen de bana bakıp sanki bir şeyler söylemek istiyor, ama söyleyemiyordu. Kız fırlatılan roket şarapneliyle ölmüştü. Boğazında bir eşarp vardı. Üstündeki sarı gömlek şakağından akan kan ile bir kenarı kıpkırmızı

olmuş, sol tarafı üstünde uzanarak olan biteni artık hiçbir zaman görmeyerek yerde öylece uzanıyordu. Fırat'ı kolundan tutup hızlı bir şekilde kendime doğru çekerek dışarı çıkmış, sonra köyden alelacele çıkmıştık. Bizim savunma tepesinden hala mermi sesleri geliyor, bazı noktalara ateş ediliyordu. Bu işimize yaramış dikkatler üzerimize gelmeden geri çekilme yapmıştık. Fırat arkadaş çok değişmese de, çevreden ona karşı gelişen yargılar değişmiş, zamanla onu kendine getirmişti. Fırat kendini ispatlamak için mi bunları yapmıştı? Sorusunun cevabı pek bilinmiyordu, ama geçmiş savaşlarda böyle örnekler çok olmuştu. Fırat farklı bir şey yapmıştı. İçinde çatışmaya girdiğimiz köy, şehit düşen bayan arkadaşlara kötü muamele yapan köydü. Bu köyden ölen korucunun haberi çevreden duyulduğunda, keşke zürriyetini kurutsalardı diye konuşuluyor, ölümüne çok sevinilmiş tuhaf bir hava yayılıyordu. Bazı arkadaşlar bile o alçağın evinden tek bir kişinin bile yaşaması günahdır diyebiliyordu. Adam ölmüştü. Fırat arkadaşta kırılma noktası olarak bildiğimiz Binevs arkadaşın cenazesi kaldırılırken yaşadığı durum o korucunun ölmesi ile savaş için bir anlamı olan intikam, bir ilaç gibi anlaşıyordu.

*** **

Fırat arkadaşın günlüğünde geçenler, onun şehit haberi kadar beni sarsmıştı. Bunu nasıl bu kadar uzun bir zaman içinde gizleyebilmişti. Ya da niye gizlemişti? Bu savaşın bir kanunu muydu? Hayat bizimle oyun mu oynuyordu? Toplumun o akıl almaz karmaşasının bize sorduğu sorular şah damarı kadar bize yakınlaşıyor, beynimizin içine giriyordu. Bir askerin de ailesi, eşi vardır gerçeğini uzun zamandır unutmuş olsak da, bu günlük bana çok tuhaf gelmişti. Bu savaşın ne kadar süreceğini ne kestirebiliyor, ne de düşünüyorduk. Askerlerin dünyası içinde hapsolmuş bir gerçeğe çarpan toplum gerçeği savaş karşısında çok cılız kalıyordu. Acımasız bir savaş vardı. Ama niye her şey bütün ağırlığıyla bu gün karşıma çıkıyor, anlama sınırlarımı zorluyordu?

Fırat arkadaşın günlüğünde geçen şeylerin bu gün ile nasıl bir ilişkisi vardı? Günlüğe günlük diye bir karşılaştırma

yapıyor, içinden zor anlamlarla çıkıyordum. Şehit Binevş, Fırat arkadaşın sivildeyken nişanlısıymış. Ölen korucu onun dayısı ve kız da onun beşik kертmesiymiş. Fırat içeriye gittiği zaman kız daha ölmemiş, Fırat'ı o halde bile tanımıştı. Kızın annesi, ölen kocasının cenazesi üzerinden eve koştığında yerde yatan kız ve hemen sonra içeriye giden Fırat'ı görünce aklını yitirip delirmişti. Olay böyle iken, bunları bir muhasebe ile çözümleyen Fırat arkadaş Önderlik karşısında sorumlulukları ile karşılaştırıyor; içinden çıkmaya çalışan yazılarla günlüğünü böyle sıralıyordu. Fırat arkadaş sivil yaşamdayken ölen korucu dayısının düşman silahını almasıyla tavır koymuş, bütün ilişkilerini kesmişti. Ara sıra evlerine dayısının eşi ve kızı gelmiş zamanla bu da kesilmişti. Çocukluğunda geçen bir olayda Dovberan denilen bir tatlı biçimini nasıl eve getirdiğini, onu kışa kadar nasıl astığını bile yazmıştı. Dovberan, üzüm asmalıkları dalından yapılan koçun içine badem doldurulup üzüm şırasına batırılıp kurumaya bırakılan bir çeşit sucuktu. Beşik kертmeleri ya da ilerde evlenecek çiftlerin birlikte yapıp, onları kış mevsimine bırakıp hangilerinin iyiye onların evliliklerin de böyle geçeceğine inanılmış. Fırat'ın yaşadığı yer ova olduğu için üzüm bağları yokmuş, ondan kaynaklı her üzüm bağı hasadında dayısının yaşadığı köye giderlermiş. O köyden ayrıldığında bahsedilen sucukları kendisiyle getirirmiş. Fırat, okul hayatından sonra hem aileden, hem de Kürdistan'dan kopup metropollerde kalmıştı. Binevş arkadaşla orada tanışmış, orda nişanlanmışlardı. Fırat arkadaş gerillaya katılınca Binevş arkadaş da kararını verip, ondan kısa bir zaman sonra GAP Eyaleti üzerinden saflara gelmişti.

Fırat'ın günlüğünde bu kısa ayrıntıları okuyup geçince cenazesi yanan askerin günlüğü ise askerlik günlerini işliyordu. Sadece Batman'ın şehir merkezini, komutanların iyi ya da kötü özelliklerini ve özellikle Alay telsiz operatörü olduğu için yerinin sağlam olduğunu; tehlikelerden şu anlık uzak kaldığını, sevinerek yazmıştı. Onun arkadaşları ara sıra kentin dışına çıkıyor, bilinmez dağlarda birkaç gün kalıp bazen eksik, bazen de tam dönebiliyordu. O ise sadece komutanlar arası muhabereyi düzenliyor, çatışma ve operasyonları uzaktan

dinleme dışında fiili bir katılımı olmamıştı. Vatan için anlatılan hikayelere inanmadığı bütün yazılarında anlaşılıyordu. Tek düşündüğü şey kavuşmak istediği eşiydi. O zamanlar ordunun ölen askerlerin evlerine haber veriyorlar mı? Vermiyorlar mı? Gerçeğini çok merak etmiş, bu askerin ailesiyle telefon ile görüşmeyi düşünmüştüm, çünkü o sıralarda yerel gazete de çıkan şey dikkatimi çekmişti. Batman’da yayınlanan yerel gazetede “Gercüş yakınlarında çıkan çatışmada dört askerin esir düştüğü” haberini köylülerden duymuştuk. Acaba bedenleri tümüyle yanan askerlerin ailelerine nasıl açıklayabilecekleri sorunu mu çıkmıştı? Bu mümkün müydü? Ki, bu devletin bildiğimiz kadarıyla böyle bir sorunu yoktu. Bin tane yalan düzenler üzerimize atarlardı. Ama yine de bütün arkadaşların hayır demelerine rağmen, içimden gelen bir kuvvetle bunu yapmak istemiştim.

Güneşin alüminyum bir tepsi gibi Batman ve Diyarbakır ovasını geride bırakıp, Karacadağ silsilesinin uçlarına yapışır gibi durduğu anda Raman Petrol Dağ’ında ilerlemiştik. Batman’ın üzerine düşen yaz toprağı ile rafine gazlarının çıkarttığı dumanlar altında seyrekleşen bazı ışıklar gözüküyor, ara sıra güneşin eğik vurduğu bir cismin camlarından ışıklar saçılıyordu. Rafine borularından yükselen kor bir ateş Karacadağ’dan esen hafif bir melteme dayanmamış, doğu tarafına sırtı bükülmüş gibi eğilmişti. Bir taşın üzerine oturup ovaya bakmıştık. Diyarbakır ile Bismil arası akan Dicle nehri sıralı gölcükler gibi yansıyor, Bismil’den aşağılara doğru platin gibi parlıyordu. Yanımda Diyarbakır’dan katılan Şoreş isimli genç bir arkadaş vardı. Ailesinin onun katılımında net olmadıklarını söylemiş, ben de onlara telefon ederek Şoreş’in gerillaya katıldığını; iyi olduğunu söylemiş, sonra telefonu Şoreş’e verip sesini dinlettirmiştim. Sıra askerin ailesine gelince tuhaf bir heyecan yaşamış, bu heyecan içinde kulaklarımı, çalan telefonun ziline vermiştim. Telefonun diğer tarafında cevap veren bir kadın çıkmıştı. Önce askerin ismini sonra günlükten bildiğim kadarıyla eşinin ismini söyleyince, bütün bunları nereden bildiğimi sorunca durumu anlatmıştim. Ağlama ve küfür etmeye bir anda başlayan kadın

aslında beni şaşırtmamıştı. Kim bilir ona ne söylenmiş, durum nasıl anlatılmıştı. Fotoğrafta daha insani gözüken bu kadının canlısı böyle davranmıştı. Hayat ne kadarda izafiydi. Fotoğrafları belki eşine göndermişti, ama gerçek ve yalan arasında gidip gelen o anların içinde yalanlar bile gerçeğin yerine geçebiliyor, birbirini anlamaların arasına fersah fersah mesafeler koyuyordu. İlk defa bir kişiden küfür gelmiş, neden ve niçin bilinmeden haksız bir hayatın devam ettiği bir yaşamın karşısında elim kolum bağlı bir halde yerimde donup kalmıştım. Ne düşmanımız diğer düşmanlara benziyordu, ne de bu savaş. Bunlarla işimiz zor demiş, tekrardan tarihi Alo Dino Kale'sine dönmüştük.

Pale MARDİN

Şairin Şiirinden Bir Mısra

Dondurucu bir soğuk vardı. Yer altından çıkan canlılar gibi başımızı çıkartmış, yerin yüzeyine bakıyorduk. İnsanın iliklerine işleyen soğuk her şeyi dondurmuyordu. Şeyler küçülmüş, hayat suları katılaşıyor; taşa çarptığında parçalanan kristallere benzer gibi sertleşmişlerdi. Gerilip kauçuk gibi esneyebilen meşe ağaçları bile elinizi vurduğunuzda kırılıyor, asırlık korumaları andıran bir halleri vardı. İçinde olduğumuz sığınaktan dışarı buhar yayılıyor, kaynayan bir demliğin ağzını andırıyordu. Uğursuz bir hava vardı. İçimizi kuşatan acıların izleri daha yepyeniydi. Eyalet Karargâhı imha olmuş, otuz bir arkadaş şehit düşmüştü. Neredeyse eyalet sınırların dışına çıkmış, yoğun operasyonlardan kaynaklı her eyalete girişimizde çatışma çıkıyor; tekrar manevra etmek zorunda kalıyorduk. Amed sınırına dayanmış sınırdaki öylece kalmıştık. Amed radyo evinin direğinden parlayan lamba ışığı ağır ağır vurulan bir çanın ritmi gibi bir sünüyor bir yanıyordu. Siyah taşların kara bir sur duvarına çevirdiği Karacadağ zirvelerini bir kaymak gibi örten kara vuran rüzgâr, tenimize çarparak esiyor, adeta derimizi kurutuyordu. Bir volkan ağzını anımsatan radar ışıkları Karacadağ zirvesinden gözüktüyor, yıkanmış bir cam parçası gibi parlıyordu. Her Amed'e baktığımda şehit Felat aklıma geliyor, şehadetleri dün olmuş gibi hafızamda canlanıyordu. Hayale pranga vuramayan gerçekler içinde bile hafızada ne varsa yüzeye çıkıyor, gözlerin gördükleri ile aklımız çatışıyor; yığın olmuş anılar hizaya girmek ister gibi bizi meşgul ediyordu. Yüz göz ile Amed şehrine bakılmış gibisinden bir duygu uyandıran şair Ahmet Arif'in şiirleri, bu çetin hava içinde bile karanlığa süzölmüşçesine aklımıza geliyor, bizi bir garip hava içine sokuyordu. Karacadağ için, Amed için söylenmiş en derin sözler misali soğuk karanlık ve ışık her nedense bütünleşmiş, bir parça şiir oluvermişti. Yoksa şiirlerinde mi sınırları vardı? Bizi ilk karşılayan bu şiirleri anımsama da neyin nesiydi? Yaşadığımız şey hiçbir şiirin

imgesine gelmeyecek kadar gerçek ve acımasızdı. Acaba, bu şiirler gerçeğimizi mi anlatıyordu? Ne imge ne de şairlerin hayal fantezilerine sığmayan Ahmet Arif'in şiirleri neden aklımıza geliyordu? Şiir kenti ya da bir şiir kadar aklımızda kalan anılardan mı kaynaklıyordu? Bilmiyordum, bilmiyorduk. Doğa sanki mırıldanıyor, şiir okuyordu. Dimağımıza çarpan bu mırıldanmalara aşına olan mazimizde mısralar sıralanıyor, bizi de kendisine çeken bir hal alıyordu. Bu Karacadağ ve Amed kim ne söylerse söylesin, şiir kokuyordu. Tıpkı şu şiir gibiydi:

Açar.

Kan kırmızı yediverenler

Ve kar yağar bir yandan,

Savrulur Karacadağ,

Savrulur zozan...

Bak, bıyığım buz tuttu,

Üşüyorum da

Zemheri de uzadıkça uzadı,

Seni, baharmışsın gibi düşünüyorum,

Seni, Diyarbekir gibi,

Şair ve şiirin anlattığı buralar demince anlatıldığı gibi, gördükçe anlaşılıyordu. Bu dağın rüzgârı bir tuhaftı. Nehirlerin, derelerin akıntısına benzemeyen bu esinti bir okyanus gibi bizi alıyor, içinde dala dala parmak uçlarımızdan başımıza kadar bizi sarıyordu. Geniş bir mekânda dönen okyanus dalgaları gibi dar olmayan, sıkışmayan, çarpmayan; bir yönü olmayan bir esintiydi. Pusulanın yel kovanı gibi bir sağa, bir sola dönen bu rüzgârlar buralara has bir şeydi. Belki de ondandı Ahmet Arif'in garip ve farklı şiirleri...

15 Şubat 1999 yılının bir gün öncesiydi. Berbat bir kıştı ve berbat bir gündü, o gün. Şehadetler, operasyonlar, doğa şartları birleşmiş üzerimize çökmüştü. Sekiz yıllık pratiğimin en büyük operasyonlarıyla karşılaşmıştık. Urfa ve Antep'ten intikal edilen yedek gücün yanında Suriye sınırını tutan bütün Askeri güçler Mardin Eyaletine yönelmişti. Bizi zorlayan şey akıl ve plana dayanmayan bir operasyon biçimiyle karşılaşmamızdı. Hem tatbikat, hem de bizi çatışmaya çekmek isteyen bir tarzda arazinin her yerinin

tutulması, manevra sahamızı daraltmıştı. Derik'ten, İdil'in kuzeyine kadar kapsamına alan bu hareketlilik, zamana takılmadan sabah başlıyor, akşam bitti sandığınız anda başka bir güç devreye giriyordu. Yapılan şey bir tarlalık mekânın bile boş bırakılmamasıydı. Kaç günde bir çatışma çıkıyordu. Biz bu operasyonları boşa çıkartmak için, Savur ve Gap güçlerini Urfa ve Amed sınırlarına kaydırmıştık. Bu talimatı Botan komutanlığı vermişti. "Çatışmaya girmeyin, güçleri korumak esastır" biçiminde bize verilen talimat gereği alanların dışına çıkmıştık. Karacadağ ve Amed'in karşısına düşen bir silsilede yarı hareketliydik.

Saat 04:00'de radyo haberleri dinlerken, Bülent Ecevit'in açıklamasıyla bir birimizin gözlerine bakmış, donarcasına öylece yerimizde kalmıştık. Bu haber doğru muydu? Bir asker için ne kadar ağır olursa olsun, dayanma gücü gerektiren iradeye egemen olan aklın o anki durumunu ne kontrol etmek istiyor, ne de öyle bir şey düşünebiliyorduk. Her şeyin kırılacağı, her şeyin dağılacağı, paramparça olacağı bir kaosun içimizde cereyan etmesi beden kalıbımızı zorluyor; dışarı fırlamak istiyordu. Bu nasıl bir haberdir böyle, ağızlar bunu nasıl konuşmuştu? Tanrılar nereye gitmişti? Ya tanrıçalar... Ulu bir kutsallığın önünde diz çöküp ağlamak, gözyaşlarını oraya saklamak gibi adalet tanrıçasının karşısında arsızca kılıç kaldırıp, ona kafa tutmayı ne kadarda isterdik. Çıplak tanrıların çağını terk edip, lağım dünyasından, o çirkin artıklar içinden kaçıp bir yerlere gitmenin yolları olsaydı bin kervancıya dua eder; ayaklarında diz çökerdik. Başımızı ellerimizin içine alıp bir sağa, bir sola gitme istencini yaşıyor, tekrar ellerimizi indirip kaldığımız yerde bir perçin gibi yapışıyorduk. Aklın ve duygularımızın yetmediği o ana karşı her anlamda hazırlıksız yakalanmıştık ya da bunun hazırlığı neydi ki... Bunu nasıl sindirebilirdik? Bunu düşünmek bile haramdı, lanetti, lanetlenmekti. Gökyüzü nasıldı? Yıldızlar ne âlemdeydi? Taşlar, toprak ve ağaçların durumu neydi? Değişmişler miydi? Bu garip arayış ve garip merakın kendisini bir tutam doğada bulmak istemesi, uçmaya hazır bir ruhun dramına benziyordu. Doğa ile birleşmek, ona gitme sonunun

başlangıcı gibi bir şeydi. Yaşam ve o an arasında gidip gelmeler ışık hızında oluyor, zamanın pek geçmediğini saatten anlayabiliyoruz. Sigara üzerine sigara yakıyor, kaldığımız yer bir bulut kütlesini andırıyordu. O gün zor akşam olmuştı.

Akşam olunca Çınar, Mazıdağı arasına düşen bir köyün yoluna koyulduk. Noktamız ve annemiz gibi olanların olduğu bir ailenin kapısını çalıp, kimse cevap vermeden biz içeri girmiştik. Eve girdiğimizde bir ikon, teni benzi solmuş bir insan, bir heykel ve ya atalet için ne imge doğruysa onu andıran yaşlı bir nine oturuyordu. Gözleri televizyona takılmış, öylece duruyordu. Yüzünün elmacık kemiğinde ıslaklık izi duruyor, bizden saklamak istercesine el havli ile temizlediği belli oluyordu. Hayatının öz suyu gibi değerli olan o gözyaşlarını bir dökse! Reber Apo'nun gözleri bağlı, elleri kelepçe ile görüntüleri pervasızca yayınlanıyordu. Bu görüntünün sözlü halini radyodan dinlemiştik, ama görüntüsüyle ilk defa karşılaşıyorduk. O an birlikte olduğumuz Kemal Çiyayi, Mehmet, Rezan ve Yado arkadaşlar dışarı çıktılar. İçeride ben ve Aziz arkadaşlar kaldık. Yaşlı nine bize taraf yüzünü çevirerek uzunca bakıp konuşmadı. Sonra bir değirmen taşının dönmesi gibi ağırdan "oğlum teslim olmayın" dedi, ama nasıl bir deyişti bu... Televizyonda gözlerimize vurup kalbimizi harap eden o görüntülerden bin kat daha ağır bir etki ile bizi ezmişti. Kafaları giyotinle giden, şeride koyulup sallanılan, rencide edilen, pislik yedirilen, askıya alınan, tecavüz edilen ne kadar şey varsa üzerimize çökmüş, altında kalmıştık. Çene altında patlatacak bir bombanın, bedene sarılacak on kilo TNT ile en büyük parçamızın kesilmiş yanık bir et parçası olacağı yarınlarımızın düşüncelerine tezat olan bu söz niye söylenmişti? Yaşlının yüzüne baktığımızda hepsinden daha derin olan bir serzeniş ile ne demek istediğini derin bir sezgi ile anlayabilmiştik. O bizi kastetmiyordu. Akıl ve duygularımızda ışık hızında gidip gelen düşüncelerimiz devam ederken, yaşlı nine tekrar konuşmaya başlamıştı. Aşağı yukarı şöyle idi yaşlı ninenin konuşmaları:

“Sizleri çok sevdik. Ayaklarınızı, ellerinizi öpecek kadar sevdik, ama sizi böyle yapan şeyin, sizi kalbimize koyan şeyin sizlerin bir eseri olmadığını size söylemesek de içimizde hep vardı. O sizi öyle yaptı. Çok erken ad koymadık. Elimizden alırlar diye, nazar değer diye hiç söylemedik. Mucizeler erken söylenmez. Tıpkı uzun bir zaman bir çocuk bekleyip, birden gürbüz bir çocuğu dünyaya getiren bir anne gibi olduk. Hep uçurumlar, parçalanmalar yaşadık. Acılarımızı hatırlamak istememekten dolayı nedensiz yaşamayı bile yaşadık. Dimağımda geriye kalan şey isyanlar ve onun önderleri oldu. Bu toraklarda önderler hep ölüyor. Onları tüketiyoruz. Biliyor musunuz? Ben arsız bir nineyim. Bana hep öyle denildi, ama ben sadece içimden geçenleri söyleyip durdum. Seyit Rızalar asıldığı zaman genç bir kızdım. Şeyh Saitler zamanını hatırlamayacak kadar çocuktum. Onları, sadece bize anlatmakla yetinmişlerdi. Ama çocukluğumun mazisi hep ölen liderlerimizle dolup taşmıştı. Ne onlar, ne de biz onları koruyabilmiştik. Sizler pek bilmezsiniz, ama bu liderleri kaybetmek bir kızın aşığını kaybetmesine benziyor. Aşık olmamak için evlenilir. Bu halk ta biraz böyle... Bizi inkâr eden hayat ile evlendik. Serok’un tutuklanması her kürdün kalbinde derin bir acı yaratmıştır. İhanetçiler, ortada kalanlar, kendilerini inkâr edenler bile bu Önderin bir şeyler yaparak onları temizleyebileceğine inanıyorlardı. Abdullah yaşamı temizliyordu ya da kürdü. Sizlere laf yetiştirmek zor, güzel konuşuyorsunuz; ama biraz toysunuz. Onu, onu hissedenleri toplayarak, bunu başararak koruyabilirdik. Biz aşık olmaktan korkuyorduk, siz bizi aşık ettiniz; farkınız buydu. Onun için teslim olmayın dedim.”

Yaşlı ninenin bu vecize yüklü konuşmalarının da etkisiyle bir sürü karmaşa içeren sorular ve cevaplarını bulamadığımız düşünce içinde ilerliyorduk. Savur, Mazıdağı arası olan Kurê köylülerine ait bir bağ evinde üstlendik. Yatmadık. Yatamıyorduk. O gece evin içine ateş yakarak bir toplantı yapmıştık. Ne yapılabilinirdi tartışmasını yapacaktık. Halk ayaklanmıştı. Gerilla cephesinde o anlara kadar bir hareketlilik yoktu. Her yer kar ve geçitler kapalıydı. Silahımızı

alıp şehirlere inmek pek umut vermiyordu, ama yine de düşünüyorduk. Tek tek parçalara bölünüp emniyet, karakol ve ya devlet adına ne varsa vuracaktık. Örgüt, parti ve öncülük durumlarını düşünüyorduk, fakat Reber Apo'suz hiçbir şeyin ne tadı, ne de istenci vardı. Bu hava içinde toplantıya başlamıştık. Çok değişik görüşler çıkıyor, tartışmalara devam ediyorduk. Birçoğumuzun görüşlerine egemen olan bir duygusallık vardı. Türk basınından kaynaklı, milliyetçiliğe varan düşüncelerimizi o atmosfer içinde sağduyuya çekmek çok zordu. Toplantımızda çıkan başlıca öneriler şunlardı:

-Mardin merkezini vuralım, içinde kalıp çıkmayalım. Polis emniyetine bombalarla girip imha edecek sonra binaların damlarına çıkıp ölene kadar çatışalım.

-Bütün alan güçlerimize talimat verip Urfa'dan öte kim yakalansa sivil mi, asker mi demeden vurulsun?

-İkişer timler halinde bölgelerimizde ne kadar cephane varsa alıp, kim hangi Türkiye şehrini tanıyorsa oraya gidip; sokaklarda kim önlerine geçerse vursun, bomba atsin, her yeri cehenneme çevirsin.

-Bakan ve subayların peşine düşelim önerisi de sonuncuları arasındaydı.

Tartışmalarımız böyle hararetli devam ederken, bazı arkadaşlar parti merkezinin buna ne diyeceği görüşleri de çıkınca diğer arkadaşlar: "radyoları dinledik, arkadaşlar kardan kaynaklı hareket edemiyorlar yoksa aynı şeyleri yaparlardı" gibisinden düşüncelerde çıkınca ara veriyor, tekrar devam ediyorduk. En son bir arkadaş: "PKK genel Merkezi biziz, bu topluluktur. PKK zaten budur. Halkın deyimiyle her Kürt bir Apo'dur" deyince de, tam olarak doğru yapıp yapmadığımızdan emin olamıyorduk. Sanki sonları düşünüyorduk. Önderlik olsaydı buna ne derdi? Örgütün bütünlüğü ve ayakta kalması esastı, ama yine de içimizde on atın çekip yerinden oynatamadığı bir öfke ve tepki vardı. Savaşlar ne kadar halk varsa içine gireceği, şansını öyle denediği, başarmadığı takdirde yol değiştireceği ya da işi bırakmak değil miydi? Kürtler, ölümün fazlalığını mı kabul etmiyorlardı? Yoksa bir ayaklansalar devleti iki günde dize

getirirlerdi, ama ayaklanmışlardı. Önderlikten sonra neyin anlamı vardı ki, yaşamının ve ya özgür günlerin hayalini kurmanın... Hiç birinin... Halk ayaklanıp silahlanmalıydı, gün o gündü. Lakin gerillanın kalıp öncülük etmesi gerekiyordu. Gerilla ayakta kalmalıydı. Son tartışmalarımız bunlar olmuştu. Sonra bazı pratik ve örgütsel düzenlemeler yapıp, cephe ve hareketli birlik biçiminde birleştirdiğimiz iki bölge zemininde hareket edilecekti. Öyle de başladık.

Kabataslak tartışmalar böyle olsa da içimizin derinlerinden gelip buharlaşan bir şeyler vardı. Tarifi zor olan bu durumu biz de pek adlandıramıyorduk, ama sözün pek yetmediği bu durum varoluşumuzla ilgili bir şeydi. Bizi biz eden Önderlikti. Diğer hareketlere benzemeyen yanımız buydu. Askerlik, siyaset, kültür ve düşünebilme yollarının hepsi onun eseri idi. Zaman ve mekânın bizi rıhtım halatıyla çektiği o anlarda bundan uzaklaşmak istiyor, değiştirmek için diplerden gelen tarifsiz bir şeyin ağır etkisini yaşıyorduk. Bilmeler ne kadar da yabandı. Bir kuş gibi hafiflemek istiyor, hepsini bir kenara atıp değiştirmenin sırrını bulmak istiyorduk. Zaman ve mekân değişmeliydi. Değişmeliydi, çünkü hep değiştirmeyi öğrenmiştik. Gelmiş geçmiş bütün tanrıların kapısını vurmak gerekiyorsa onun bin defa yapmanın gayretini herkes yaşıyordu. Çenesinin altında patlatacak bir bombanın etkisi beyinlerimize vuruyor, damarlarını zorluyordu. Yakmalar ve yanmalar şah damarı kadar bize yakın duruyor, bir şeyler yapın dedirten bir ses oluyordu. Zaferlerin tanrısı ne sırra sahipti ki bunları yapmıştı. Zamanın altında kâğıt tomarlarına sıkışmış o gerçekler, bu toprağa uyar tekrar canlanacak mıydı? Yazgının esareti diye bir hükmün katılığına paramparça edecek bir hançerin keskinliğini yüreklerde yaşayan bu insanların neyi eksikti ki...

Tarih mi onlara küsmüştü, ya da tarih denilen şey neydi?

Duygusal dimağımıza yerleşen bu soru ve arayışlar gecenin boşluğunda uçuşuyor, gök kubbede karanlığa karışıp kayboluyordu. Silah namlusundan fırlayacak bir merminin gerçeğin duvarlarını yırtıp gerçek budur deyip, bu zifiri

sesizliği bozsa da kafamızda geçenlerin sınırlarını kestiremiyorduk. Gerçeğin perdesi her halükarda yırtılacaktı, ama sadece ufak bir ayrıntı kadar kalacaktı. Olan şeyler kafa içinde geçen sınırsız olan düşüncelerdi, ama bizimle kalacaklardı ki en zor savaş da buydu. Yılların dökümü bir potaya sıkışmış gibi on yıl düşünebilen kafaların yorulduğu o sesiz ev içinde arkadaşlar uyuyorlardı. Güneş çoktan çıkmıştı. Her yerde olay ve hareketlilik vardı. Sema masmavi bir denizin kenarlarında köpüren dalgalar gibi ikiye ayrılmış, bir yanı mavi bir yanı ise süt beyazı bir bulut kütlesinin örttüğu bir hal almıştı. Rüzgâr her zamanki gibi Karacadağ dağından doğru esiyor, karı yalayıp soğuğunu etrafa yayıyordu. Akşama kadar bu evde kalmış, hareketli birliğe katılacak arkadaşların kaldığı řêxan alanına gitmek için ayrılacaktık. Kemal arkadaş yeni bölgenin cephe işlerine bakacaktı. Metropol çalışmalarından sorumlu olacak, şehirler için ne lazımsa onları sağlayacaktı. Geride kalan arkadaşlar ise Mardin Merkez; Savur, Mazıdağı ve Derik ilçesinin kırsal alanında askeri çalışmalar yürütecekti. Kemal arkadaş Mazıdağ'lı bir arkadaş olup emektardı. Eşi ve dört beş akrabası ile birlikte saflara katılmıştı. Eşi cephe çalışmalarını yürütürken, İdil (hezex) ovasında sağ ele geçmişti. Bütün pratiği Mazıdağı alanında geçmişti. Halkı tanıyordu. Kemal arkadaş emé Reřan (Göksu) tarafına gitmek için bizden ayrıldı.

Biz ise řêxan (Mazıdağı kırsalı) alanına doğru yol aldık. Mardin merkeze 30 Km. mesafede olup, karayolu ile iki kilometre uzaklığı olan Birkê köyünün kırsalında birimizin olduğu yere varmıştık. Serhat için İğdır ne ise burasının da Mardin için aynı anlamı vardı. Ayrı bir havası vardı. Sultan şeyhmus denilen yerden çıkan bir kaynak suyuna yeni kaynaklardan eklenen sular ile çoğalan bu su, (U) harfi şeklinde dar bir kavis çizerek, kavisine aldığı toprakları adeta her haliyle diğer yerlerden ayırmaktaydı. Kına gibi rengi olan toprakların adeta süzgeçten geirilmişesine billurlaşmış bir hali vardı. Yüz metrede bir, ceviz ağaçlarının kenarında yükseldiği kaynak suları vardı. Bir dama gibi özenle paylaşılmış bu toprakların etrafında eskiden volkanik olduğu anlaşılan

tepecikler vardı. Rönesans ressamalarının çokça işlediği batı manzaralarını andıran bu görüntüler, gerçekten de harikaydı. Tarlaların genelinde bağlar ekilmişti. Bağlar içinden geçtiğimiz dönemde bize bir engel gibi gelse de yazları bir başkaydı. İşte buraların geçmişten gelen güzellikleri hafızamızda canlanıyor, bir anı gibi bizimle hareket ediyordu. İçinde olmamıza rağmen onun bizde bıraktığı izler geçmişe ait olmuştu. Yaşadığımız an ise trajediyi nasıl boşa çıkarabilir? Nasıl ters çevirebiliriz? düşüncesi ile dolmuş taşmıştık. Belirli olan randevu yerinde alanda kalan birime ulaşmış, hiçbir tartışma yapmadan yorgunluktan yatmıştık. Soğuktu, ama içimizi sarıp tutuşturan yangından bu soğuğu çok fazla hissetmiyorduk. Koyu bir sis çöküp, çok nemli olan bir hava vardı. Başımıza sardığımız kefiye ve bir yağmurluk parçası yetiyor, fazla da oluyordu.

Ertesi gün birliğin düzeni ve hareket tarzını tartışmış, taktik belirleme hususlarını konuşmuştuk. Mehmet arkadaşın fikirleri en uygun fikirlerdi. Düşmanın bizim hareket edebilme ihtimalini vererek eski bildiği bazı geçiş yerlerinde pusu atıyor, istihbaratını almıştık. Bu pusular için, Mardin istasyon güçlerinden özel bir güç orta ve merkez karakollarda seyyar olarak kalıyordu. Onlar bizi o geçiş yerlerinde beklerken, biz de karakolların çıkış yerlerinde pusu atacaktık. Bu uygundu. Daha ilk gün Sultan Şeyhmus karakolunu denetim altına almaya giderken, iki askeri cemse karakoldan çıkıp dört kilo metre uzaklıkta olan Bilge köy (Zankırt) istikametinde pusu atmaya başladılar. Biz ise hemen asfalt kenarına inip çapraz pusu attık. Uzun bir zaman geçip cemseler gelmeyince, ben ve Mehmet arkadaş asfalt kenarlarını daha iyi keşif etmek için dolaşınca cemseler birden siyah bir hayalet gibi yanımızdan geçtiler. Vuramadık. Bir fırsatı elimizden kaçırmıştık. Hemen geri çekilme yapıp asfaltı görebilecek bir yerde üslendik, ama her nedense içimizde olan bir his bu cemselerin diğer akşam da gelebileceklerini söylüyordu. Biz akşama kadar sırt üstü kalacak vaziyette hem keşif ediyor, hem de nokta olarak bulunduğumuz yeri kullanmıştık. Saat on yedi civarında aynı cemseler tekrar aynı yere pusu atmaya gidince, artık kaçırmak boş kaleye gol atmamaya benzeyecekti. Bu sefer gol

atacaktık. Asfalta bir metre mesafede tekrar çapraz pusu atmıştık. Çok geçmeden cemseler geldiler. İlk cemseyi bırakıp, ikincisine vurduk. Çapraz ateş ile önce ön tarafına sonra kenarlara iki yandan vurunca araç yoldan çıkıp derenin aktığı yere doğru hızla kaymaya başladı. Biz ise hala ateş ediyorduk. Karakol ile aramız beş yüz metre ya vardı ya yoktu. Cemse imha olmuştu. Arka bölümüne çevrili branda çadırı izli mermi yiye yiye alev almıştı. Öndeki araç uzak bir yerde durmuş, arka tarafımıza düşen yamaca doğru ateş ediyorlardı. Yerin riskleri vardı, ama her şeyi göze aldın mı? Düşmanı ininde bile vurabiliyorsun. Devriye panzerleri sık sık gelip gidiyorlardı, ama bu gün nedense gelemediler. Çok rahat geri çekilme yapmıştık. Beklemedikleri bir saldırı olduğu anlaşılıyordu. Karakol tepesinde dokça ile havaya ateş edip mermileri Sürgücü beldesine doğru uçup sema da kayboluyordu. Asfalta paralel düşen istikamette ilerleyip, Mardin Merkeze bağlı Zınarê tarafına manevra etmiştik. Çıkabilecek operasyonun arkasına düşüyordu bu yer. Oraya doğru gidebileceğimizi tahmin etmeleri zordu. Tim komutanının vurulan arabada olduğu anlaşılıyordu, çünkü Uçuk koduyla çağrı yapılıyor, kimse cevap vermiyordu. Çağrı uzun sürünce biz araya girip uçuğun uçtuğunu söyleyince, aracın vurulduğunu daha yeni anlamışa benziyorlardı. Ertesi gün BBC radyosu gerillanın ilk eylemi diye haber yapıp, bir uzman çavuşun öldüğü, yedi askerin ise yaralandığı haberini verdi. Bölgede zırhlı araçlar desteğine operasyonların çıktığı ve devam edeceğini ekleyip bu haberi bitirmişti. Ardından Ana Karargâh'tan kutlama gelip, yeni dönemin vuruş tarzı olarak eylem değerlendirilecekti. Kara kışın esareti parçalanmış, Karacadağ soğuşuna inat, farklı bir dil ile söylenmiş bir şiirin ilk mısrası gibi yeni bir sayfa açılıyordu. Gerçeğin perdesini yırtan ilk kurşun patlamıştı. Gerçekler ve soğuklar belki de bize bir şeyler anlatmaya çalışmıştı. Oralarda söylenen şiirin potasında zemheri bir soğuk ile tezat olan gerçeklik belki de görerek hissederek anlaşılabilirdi. Bu şiirlerin başka bir yüzü de buydu.

Mezar

*“Mezarıma yalnızca bitmemiş bir şarkının pişmanlığını
götüreceğim”*

N. Hikmet

Birinci gün

Yağmur gibi mermiler yağıyordu. Yıl 2000. Kandil sahasının Tepe Şikér denilen bir yerinde eylem içindeyiz. Bir karartı görmüş, ardından timdeki arkadaşlara haber vermeye çalışırken kendimi hatırlamaz, çevremi hatırlamaz olmuştum. Bir mermi kafanızı delip, sizi hayattan uzaklaştırdığında fazla acı çekmezsiniz. Bu bir anda olur ve bütün hayattan ayrılırsınız ya da kalbinize deyip vücudunuza dolaşan kan durduğunda, yine aynı şeyi büyük ihtimale yaşarsınız. Bu anları seven, oraya koşan anlar varmış savaş içinde. Hayatı çok sevdiğiniz bir anda bile yarı şuur kaybı denilen şey bir değirmen taşı gibi yakınıza yapıştığında, bu anlatılan şeylerin olmasını çok istersiniz. Bütün hayatınızın birkaç saat içinde beleğinizde toplandığında, ayrılmak istemediğiniz şeyler üst üste geldiğinde, ne kadar da fazla şeylerim varmış gibi bir duygu yaşarsınız. Belki de dinlerde geçen Azrail meleğinin insan ruhunu almaya çalıştığı anlar, böylesi uzun süren bir pazarlık oluyor. Ruh, ayrılmak istemediğiniz şeylerin başka bir ismi oluyor; enerji gibi bir anda yoğunlaşan hayatın kendisi anlamına geliyordu. Enerjileşmiş hayat ta olabilir. Ölüm ve yaşam arasında bir yerde durmak ve bunları anlatmaya çalışmak çok zor bir şeydir. O anlarda ne kayboluyor denilse, ruhunuzu bir kalıba sokan zamanın kaybolduğunu demek yanlış olmaz. Zaman kayboluyordu. Zaman kaybolunca aynı şekilde bastığınız yerlerinde bir anlamı kalmıyordu. Zaman ve mekân yaşanan an oluyormuş. Onun için anı bir anı gibi anlatmak, çok zor bir şey olacaktır.

Mermilerin tam olarak nereme değdiğini kestiremiyordum. Ama korkunç bir hafiflik yaşıyordum. Hafifliğe kanıp ayağa kalkmak istediğimde bin yıl kadar uzun

bir zaman içinde orada kalacağım bir ağırlık hissediyordum. Hafiflik ve ağırlık arasında adeta tutsak olmuştum. Sanki bir şeyler hayatın bu olduğunu bana söylüyor, beni yatıştırmak istiyordu. Mekâna çarmıh gibi çivilenmeme rağmen ruhum hafiflemiş, adeta uçmak istiyordu. Beden ve ruh sanki çok tezat şeylermiş gibi ayrı uçlarda durması, belki de bedenden ayrılmak istemeyen ruhun bedeni kaldırma istemiydi. Beni kâh kandırıyor, kâh yerde duran bedenin ebediyete kadar orada kalacağına inandırıyor. O anlar düşüncenin ruh ile “ki anlatıldığı biçimiyle” çok yakın ilişkisi olduğuna inandım. Aslında, beni yanıltan ruh idi. Bedenimin arkamdan gelmeyeceğini her kıpırdadığımda anlıyor, tekrar ona teslim oluyordum. İki acı hissediyordum. Birincisinde kalbimin dirhem dirhem kan kaybettiğini biliyor, içine çok keskin olan bir sızının varlığını anımsıyordum. Diğerinde ise tenime vuran soğukun buz gibi etkisiydi. Kanım azaldıkça donmaya doğru gidiyor, içimden dışarıya vuran bir soğukluk hissediyordum. Bazen yansımaları görebiliyor, gözlerimin içindeki ışığın son savaşı gibi düşünüyordum. Meğer çok sonraları öğreneceğim ki bu ışıklar patlayan doğkaların bana doğru gelen mermi ışıkları imiş. Sesleri hatırlamıyorum. İçimde beni esir alan bir dehliz gibi nereden gelen sesler olduğunu anlamadığım bir gürültü vardı. Sesler fazlasıyla beni meşgul ediyor, kelime ve harflere dökülmeyen bu sesler bir karmaşanın çıkardığı tarifsizlikten başka bir şey değillerdi.

Bu iç kaos böylece devam edip durdu. Bazen kendimi bir mezbahada hissediyor, fazlasıyla kirlenmiş bedenimden uzaklaşmak istiyordum. Bütün kokular burun deliklerime saldırıyor, içim dışım bir olmuş gibi kendimden kaçmak istiyordum. Bir denizde alabora olacak bir gemi gibi bir şeyler beni batırıyor, kanın içine çekmek istiyordu. Adeta kendimle boğuşuyordum. Nedenini sonraları öğrenemediğim bir şekilde her yerimi kana bulaştırıyor, sürme vurulan koçlar gibi bütün bedenimi kan revan içinde bırakan hareketler yapmışım. Soğuk arttıkça tenimde donan kanlar beni rahatsız ediyor, sanki alçılanmışım gibi nefesimde darlık yaşıyordum. Boğulacak gibi oluyor, bu kan aksa kendime gelirim diye

yalancı bir duygu yaşıyordum. Ölüme yaşayabilme yanılgısıyla yakınlaşıyor, ölümü yaşama aslında yeğliyordum. Kan aksaydı ölebilirdim. Nefes alma istemi belki de ölüme giden bir yoldu. Çok güçlü bir itki ile kendime geldiğimde havanın açılmaya yüz tuttuğunu görmüştüm. Bütün sema kızıla boyanmış, rüzgâr bile sanki kırmızı bir hava estiriyor; her şeyi kıpkırmızı gören bir ruh halini yaşıyordum. Derinden gelen bir refleksle yerimden kırırdamak istemiş, ulu bir meşe ağacının derinlere gitmiş kökleriyle kaldırılmasına benzer bir halde yerimden hareket edebilmişim. Büyük bir güç beni itiyor, mutlaka görmem gereken insanların beni beklediği gibi bir şeyler düşünüyordum. Sanki bin yıl onlardan ayrılmış, uzak düşmüştüm. Kendimi dünyanın uç bir yerinde hissediyor, bir kutuptaymışım gibi her şeyden kopmuşcasına yabancılık çekiyordum. Sanki bütün bu acılar bunun bir nedeniymiş gibi kimsesiz bir şekilde kalmış olmanın üzüntüsünü yaşıyordum.

İlerlemiştim. Dirseklerimi yere vererek ayak dizlerimle denge kurmaya çalışıyor, öylece ilerliyordum. Ara sıra göğsüme çarpan kayalıklar yaramı inceltiyor, nefesim kesiliyor gibi oluyordu. O zaman yaramın yerini fark etmiştim. Göğsümde sanki bir şeyler var gibi iç organlarımı sıkıştırıyordu. Midem bunalıyordu. Ellerime baktığımda sol elim boksör eldiveni giyinmişçesine kandan bir topuza benziyordu. Ellerim ağırlaşmıştı. Ne kadar süredir ilerlemiş kestirmeden dik bir yamacın başına gelmişim. Aşağıda su sesi geliyordu. Suya hasret bir kervancı misali bir hamle yapmaya çalışırken yuvarlanmış, dengemi kaybetmişim. Aşağıya kadar bir tekerlek gibi dönmüş, öylece kaymışım. Ne kadar çalı, çırpı; taş, kaya var bilmeden çarpa çarpa durmuştum. İçimden gelen bir kuvvetle su içmemek gerektiğini duyumsamış, sadece başımı suya koyarak ıslatmış, sol elimi yıkamaya çalışmışım. Etten çekilen kemik parçaları gibi kan içinden beyaz beyaz gözüken kemiklerime baktığımda kendimden geçmişim. Uyanık mıydım, baygın mıydım? Bilmeden, acayip şeyler görüyor, uzaklaşmam gereken ya da kopmuş olduğum ne kadar şey varsa yanımdan geçiyor, beni çağırıyorlardı. Sanki birileri beni sütün kesiyor, anne sütünü emmemi

engellemeye çalışıyordu. Bu bildiğim bir anıydı. Ama yine tekrarlanıyordu. Kaç yaşında olduğumu bilmeden, birileri “ayıptır kocaman adam olmuş hala süt istiyorsun” diyordu, ama sanki beni hayattan koparıyordu.

İkinci gün

Bakır bir Tepsi gibi üstümde duran bir şeyin altında kendime gelmişim. Ay ışığı dolunay zamanını yaşıyordu. Dondurucu bir soğukluk vardı. Baş kesilen bir canlının kendi yerinde boğuşmasına benzer bir biçimde altımdaki çakıllar içinde sanki resmimi yapmışım. Altıma su akmıştı. Sırılsıklam olmuş, ağırlığım iki katına çıkmıştı. Bilindik yürüyüş haliyle yürümeye devam etmişim. Bir araba yoluna girmiş, sürünge gibi toprağı yalayarak yoluma devam etmişim.

Yol zikzaklar çizerek Kandil’de çok tanınan Şehit Harun noktasının karşısında duran tepenin başına çıkıyordu. Biz ona Tepé Şewiti diyorduk. Kaç gün önce arkadaşlar tepeyi ele geçirmiş, tepede duran arabayı yaktıkları için tepeye bu ismi vermişlerdi. Tepe biraz yüksekti. Tabi bana daha fazla yüksek gelmiş, yol bitiyorum demez olmuştu. Adeta yolu santim santim hesaplıyor, bedenim altındaki her toprak tanesini sayıyor hale gelmişim. Çok yol kat ettiğimi sanırken aslında hiçte fazla yürümüyordum. Ağrılar içinde ilk defa yorulduğumu hissetmiş, kandan çok terin kokusunu alır olmuşum. Ter sanki yaşamdı. Tere sevinmek alışık bir şey olmasa da, bana hayatı hatırlatmıştı. Aşırı yorulmuşum. Kalp vuruşları artıkça ağrılarım azıtıyor, yaramdan bedenimi ıslatan sıcak bir şeyler akıyordu. Kan geliyordu. Yaradan kan aktıkça şuurum azalıyor, gökyüzü etrafımda dönüyordu. Midem tekrar bulanmaya başlamış, kendimden geçmişim.

Üçüncü gün

Güneş bir yerlerden doğmuştu. Israrla güneşin nereden doğduğunu hatırlamaya çalışıyor, hatırlamamanın getirdiğı öfke yaralarımı deşiyordu. Ağır düşündükçe yaralarım ağrıyordu. Beynim ağırlaşmıştı. Tam olarak nereden

geldiğimi hatırlamıyor, Sırt üstü uzanmak istiyordum. Bütün bedenim toprak, kan karışımı bir renge bürünmüş; elbiselerim üç dört kat daha kalınlaşmıştı. Elim eski haline gelmişti. Kan pıhtılaşmış, büyük bir baş hayvanın karaciğerini andıran bir şeye benzemişti. Saçlarımın bile sertleştiğini hissediyor, sanki kafamı sıkıştırırcasına ona takılmış bir kasketi anımsatıyordu. Sağ ayağım şişmişti. Ağamın da yaralandığını o zaman fark etmiştim. Yürümeliydim. Yürümesem sanki hayatım sonlanacak gibi bir duyguyu yaşar olmuştum.

Maratonun son noktasına yakındım. Ölsem de arkadaşların içinde ölmeyi isteyen karmaşık şeyler düşünüyordum. Havanın renk değiştirmesi ile ya sabah, ya da ikinci vakti olduğunu düşünsem de ikisinden hangisi olduğu hakkında bir hükme varamıyordum. Güneş yavaş yavaş batıyordu. Akşam olmalıydı. Yürümek için tekrar kendimi zorlamaya çalıştım. Sürünerek yavaş yavaş yol almaya başladım. Tepenin başına yaklaşmıştım. Burnuma keskin bir duman kokusu geliyordu. Gayret etmeliydim. Rüzgâr yavaş yavaş gürleşiyor, kendimi ondan koruyacak bir siper hayal ediyordum.

Saddam zamanlarından kalma eski bir mevzi gözüme çarpınca, oraya doğru sürünerek yol aldım. Mevziye girdiğimde içimde beni sanki yıllarca yatmamış gibi bir uyku sarmış, bedenim ağırlaşmıştı. Zaten her zaman yatmak istiyor, ancak bu yatma beni yaşamdan kopartır diye biraz da korkuyordum. Hem yatmak istiyor, hem de istemiyordum. Bu ikilem içinde gidip gelen bir ruh hali içinde kendimden geçmiştim.

Dördüncü gün

Yakınımdan gelen bir ses ile uyanmıştım. Başımı kaldırdığımda sağ tarafıma düşüp yaklaşık on metre ötede olan bir mevziden duman yükseliyordu. Sevinçten uçar gibi ayağa kalkmak istemiş, ancak göğsümden akan kan ile tekrar oturmuştum. Bütün iç organlarım adeta göğüs kafesinden çıkmış, içim boşanmıştı. Sevinç yaralarımı adeta tazelemiş,

kanı harekete koymuştu. Göğsüm yine ıslanmış, hafif bir sıcaklık yayılmıştı. Islaklık sanki bir ağrı gibi acı veriyor, kemiklerimi sızlatıyordu. Ama yine de umurumda değildi. Sonunda arkadaşlara yetişmiş, hedefime ulaşmıştım. Yavaş yavaş ilerledim. Mevzinin duvarına yaslanmış iki baş gözüküyordu. Onları çağırarak istesem de sesim çıkmıyor, adeta içime geri dönüyordu. Mevzinin dibine kadar yaklaştığım da beni fark etmişlerdi. Önce şaşırmış, biraz heyecanlanmışlardı. İnsan olmaktan çıkmıştım. Elbiselerim parçalanmış, yüzümden ayaklarıma kadar her yerim kan içindeydi. Mevzide olan İki bayan arkadaştı. Biraz yeni olacaklar ki ne yapacakları konusunda biraz şaşkınlardı. şaşkınlıklarını üzerlerinden atar atmaz bir bayan arkadaş beni kaldırmaya çalıştığında, bağırmış beni bırakmasını söylemiştim. Ateşin kenarında bir battaniyeye sarıp beni nasıl alacakları konusunda şaşırmışken, ben yavaş yavaş ilerleyip battaniyenin üzerine uzandım.

Adımı merak edip İsmimi sorduklarında, ben Numan deyince sanki mezardan kalkmış bir insanı görmüşçesine şaşırmış, sonra Numan'ın dört gün önce şehit düştüğünü söylediler. Ateş beni uyuşturuyordu. Yanlış bir şeyler olmalı ki göz bebeklerim kayıyor, göz kapaklarımda demir ağırlığında bir şeyler çöküyordu. Ateş beni gevşetmiş, bütün yaralarım dan kan fışkırtmıştı. Yine kendimden geçmiştim. Gözlerimi açtığım da başucum da Ferhat Mardin arkadaş duruyordu. Ciğer yapmış, kalkmamı beklemişlerdi. O an öylesine içim sigara çekmişti ki, ilk istediğim şey sigara olmuştu. Bütün tabur üzerimde toplanmış, mezardan kalktığımı söylüyorlardı. Bütün batı cephesi beni şehit biliyordu. Birlikte saldırıya gittiğimize arkadaşlar, üzerimdeki silahlı almış, yuvarlandığım için beni görmeyerek şehit düşmüş kararına varmışlardı. Silah paramparça olmuştu. Silaha en az on mermi değmiş, en büyük yeri mekanizması kalmıştı. Silahımı bana gösteriyorlardı. Üzerinde hala kan vardı.

*** **

*** **

“Mezarda duran arkadaşı tanıyor musun?” sesi ile kendime gelmiş, bu uzun dalmama bir nokta konulmuştu.

Mezar taşına baktığımda üzerinde sicilim hala yazılıydı. Birçok dergi ve gazete de isim öyle çıkmış, şehit ilan edilmiştim. MEDYA TV’de bile adım Güney Şehitlerinin en başında çıkmıştı. Bambaşka bir öykü konusu olan sonraları gerçekten sanki mezardan kalkmış, o duyguları yaşamıştım. 2009 yılının sonbaharında mezar taşımı görmüş, bu taş on yıl öylece kalmıştı. Mezarda yeni katılıp şehit düşen Numan isimli bir arkadaş yatıyordu, ancak sicil benimdi. Yaralanma anı kadar düşüncemde beni boğuşturan şey onca şehidin ardından isimle olsa bile, bu kadar yıldan sonra sicilime baktığımda sanki gerçekten o tarihte şehit düşmüş, 2000’den sonra yeni katılmıştım.

Hayat o kadar izafi bir şey ki savaş, şahadet ve yaşam arasında bir denge kurmuş olmanın yarattığı kişilik biçimi zaman ile değişebiliyor. Normalitenin çok üstünde olan o anlar için şimdiden bir şeyler söylemek çok zordur. Bir rüzgâr kadar hafif düşündüğün ölüm gerektiğe olmayı kuran bir dengenin ölçüsünü kurmak her zamanda aynı anlamı taşımıyormuş. Şairlerin o anlar için söylediği sözler ve yaptığı betimlemeler şu anki yaşam ile kurulmuş bir anlam ilişkisinden başka bir şey değildir. Nazım Hikmet’in şu sözü gerçekten çok hoştur. “Mezarıma yalnızca bitmemiş bir şarkının pişmanlığını götüreceğim” dediği söz, Che için söylemişti. Gerektiği anda verilmiş bir ölüm kararının öncesinde mütevazı bir devrimci söz, devrimci şiir... Onu yaşamak, ölüp dirilmek arasında çıkarılacak böyle bir sözün muhasebesini yapmak, mezar başında aklıma gelen şeyler olmuştu. Biz borçluyduk. Ölüm düzeyinde hayatı sorgulamak zor bir şeydi. Kendi kendini anmak bendeki anılarda yer alan beni düşünmek gibi bir şeyler yaşamıştım. Bu şiir benim için çok fazla idi. Bitmemiş şarkı her devrimcinin ruhunda yer alan bir sızı gibi itiraf edilip söylenmese de, şairlere bırakılan bir görev olarak bilinir. Hani bir zamanlar bir şairin dediği gibi: “bu nasırlı ellerle yaratılan o görkemli bayrama kimse fark etmese de ben de katılacağım/ o haberi mezar toprağına işleyen yağmurdan alacağım,” diye. İşte bu şarkıyı şairler

söyleyebilirdi. Devrimcilerin buna hakkı yoktu. Çünkü bu şarkı asla bitmez. Bitmediği, o anda çok açıktı.

Hafif bir yağmur yağıyordu. Kandil şehitliğine sicil yenilemek için çağırılmışım. On yıl kadar bir zamanda mezar taşında benim sicilim yazılı kalmıştı. Fotoğraflar vurulacağı anda tesadüfen beni tanıyan bir arkadaş sağ olduğumu, sicilin yanlış olduğunu söylemiş. Düzeltmek için işte oradayız. Kama ile mermer taşına hafiften vurulup küçük parçalar şeklinde düşen mermer tozları içinde adım ve sicilim düzenleniyordu. O an küçük güneyden bir gurup aile şehit düşen çocuklarının mezarlarını görmek için şehitliğe gelmişti. Ağır bir kamera çekiminin görüntüsünü andıran bir vaziyette anneler şehit arkadaşların mezar taşlarındaki fotoğraflara bakıyorlardı. Biz ise benim sicilimin olduğu mezarın başındaydık. Bir anne fotoğrafa baktığında yüzü simama rast gelince bir fotoğraf bir bana bakmaya başlamıştı. Şehidin ne zaman katıldığını? Ne zaman şehit düştüğü? Gibi sorular sorup, gözünü yüzümden ayırmıyordu. En sonunda “kim bu arkadaş” dediğinde, benim deyince anne yerinde donmuş, sonra bir yanlışlığın olduğunu anlayarak bana sarılmıştı. Bakacakları şehit mabetleri bittiğinde oturma yerine gitmiş, öyküyü kısaca anlatmıştık. Olayı kalplerinde yaratılan şehit ve bizlerin bir bütün olmasına benzetmişlerdi. “Onlar şehit olsalar da, yerlerini tutan binlerce çocuğumuz var” dedikleri sözlerinden sonra kısa bir an farklı konuları tartışmış, öylece ayrılmıştık...

SONUÇ

***“Öyle anlar olur ki, tarih bir kişilikte,
kişilik bir tarihte gizlidir”
Réber APO***

162

Bitmemiş bir romanın hayat zemininde parçaları toplamaya çalışıyoruz. Bu vesileyle PKK Edebiyat tarihine önemli katkılar sunan Dr. Mahir yoldaşı minnetle anıyorum. O, “bizim penceremiz dağ penceresidir,” diyordu. Zap’ın Nairi Urfa’nın İbrahim ve Erbil çöllerine yolcu ettiği son Bradost ile Kéla Mamé yakınlarında son bulan kalemi cebimizde taşınacaktır. Dağ penceresi kuşkusuz çok derin felsefi ve tarihsel anlamlar barındırmaktadır. Kürtlerin konfederal tarih patikasının kervanına kattığı kahramanını, çağımızın sorunları ve çözüm umutlarıyla donatmıştı. “Her özgürlük anısının yazılacak ve betimlenecek roman kahramanının yüzünde bir tebessüm olacak,” derdi Dr. mahir yoldaş.

O, Reber APO’nun ***“tarih günümüzde biz tarihin başlangıcında gizliyiz”*** belirlemesini romana uyarlıyordu. *“Kürt orijinalitesi olacaksa böyle olabilir. Çünkü Kürtlerin sorunları tarihte gizlidir. Bu günü, Kürtlerin zamanda donmuş yıllarıyla buluşturabilirsek işte o zaman Kürt Rönesans’ı denilen şey gerçekleşir,”* derdi. yabancının umudu bu anlamıyla onun ilk denemesi oluyordu.

Anılardan romanı anlatmaya çalışmak edebiyat için bir anlam taşımaz. Ancak bizde öyle bir yazgı var ki, yazmak ve yaşamak arasında bin bir bağın örüldüğü bir hayat söz konusudur. Başarılmış bir anın roman kahramanını güçlendirecek bir malzeme olması nedeniyle onunla sıkı bir ilişki içindedir. Kahramanı yaşatmak, bir yaradan kadar yazgı çizen bir özellik oluyor. Maddi olarak aramızda ayrılanların toplumsallığımızda ve bizde yaşayan birer parça olarak toplumsallaşmış insan tipini aşan, verili bireyi geride bırakan anlamlar taşıması yepyeni bir algı ile bizi karşı karşıya bırakıyor. Reber APO en son buna ***“toplumsallık üst insandır”***

dedi. Yani bütünsel insan toplumsallıktır aynı zamanda. Tarih ve toplumun üstüne çıkarılan tipin geçmiş ile çelişen manada verilmesi, bir anlamda Marksist tarih anlayışına yapılan eleştirinin romanda da yaşıyor olmasıdır. Sosyalist proleter tipinin Rus edebiyatında çok erken siyasetle çatışması, toplumsal gerçekçi dedikleri insanın özüne yerleştirilen bu yanıltan kaynaklıydı. Yani, bu insan özünde yarım bir insandı; yarımolar da toplumsal gerçekçi olamazdı. Bu manada roman toplumsallık demekti. Dolayısıyla Dr. Mahir yoldaşın dediği biçimiyle toplumsal tarihi ne kadar insana yükleyebilirsek o kadar doğru yapmış oluyoruz.

Edebiyatımızın avantaj ve dezavantajı bu çerçevede iç içedir. Kürtlerin romanı Reber APO'dur! Sorun, kitap dizilerini roman altında dizip yazmak değildir. Her bir anın ve olgunun Devletçi Modernite kalemine taşırılmasını önlemek için, yazarın en başta kendisini düzeltmesi gerekiyor. Şerbet içmek, en fazla edebiyat ve sanatta insanı yanıltabilir. Mürekkebe taşırılan insanı özgür yaşatmak için, o insan ile yazar sıkı olan ilişkinin bu temeller üzerinden gelişmesi gerekiyor. Dolayısıyla yaşanmış her olayın belgelenmesi, yazılması bütünsel insanın birer parçaları olacaktır.

Yarım ve eksikte olsa bu inanç temelinde bir şeyler toplatılıp yazıldı. Parti ve savaş tarihimiz içinde özgün bir tarih olan bu yazım işleri de partimizin gelişim evresiyle at başı gitmektedir. Bizler bazen bırakıp, bazen yazmaya çalışmışsak da kendileri dört el ile bunu kucaklayıp devam eden insanlarımızı saygıyla anıyorum. Bu manada hiçbir değer kaybolmadığı, yaşadığı doğrudur. Bunları yaratan şehitlerimiz ve yaratmak için ülkemizin dört bir tarafında mücadele eden özgürlük savaşçılarımızı anıyor, selamlıyorum. Yazılanlar bir ilk adım, bir denemedir. Bütün yoldaşların bunun bilincinde olup her anıyı belgelemesi, toplumsallığımızı tamamlayacak değerler olacaktır. Bu temelde sonsuz saygı ve sevgilerimle...

